

Uradni list

Evropske unije

C 347

Slovenska izdaja

Informacije in objave

Zvezek 53

18. december 2010

Obvestilo št.	Vsebina	Stran
I	<i>Resolucije, priporočila in mnenja</i>	
	MNENJA	
	Evropski ekonomsko-socialni odbor	
	460. plenarno zasedanje 17. in 18. februarja 2010	
2010/C 347/01	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prilagajanju poklicne usposobljenosti potrebam spreminjajočega se gospodarstva in storitev – kako lahko morebitna ustanovitev novih sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni prispeva k uresničitvi tega cilja (raziskovalno mnenje)	1
2010/C 347/02	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o lizbonski agendi in notranjem trgu (mnenje na lastno pobudo)	8
2010/C 347/03	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju in socialni agendi (mnenje na lastno pobudo)	19
2010/C 347/04	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o učinku sporazumov o gospodarskem partnerstvu na najbolj oddaljene regije (območje Karibov) (mnenje na lastno pobudo)	28
2010/C 347/05	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prihodnji strategiji za evropsko mlekarstvo industrijo za obdobje 2010–2015 in pozneje (mnenje na lastno pobudo)	34
2010/C 347/06	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o kmetijstvu v državah Euromeda (vključno s pomenom dela žensk v kmetijskem sektorju in vlogo zadrug) (mnenje na lastno pobudo)	41
2010/C 347/07	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spodbujanju družbenih in ekonomskih vidikov v odnosih med EU in Latinsko Ameriko (mnenje na lastno pobudo)	48
2010/C 347/08	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih med Evropsko unijo in Marokom (mnenje na lastno pobudo)	55

SL

Cena: 4 EUR

(Nadaljevanje na naslednji strani)

III Pripravljalni akti

Evropski ekonomsko-socialni odbor**460. plenarno zasedanje 17. in 18. februarja 2010**

2010/C 347/09	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o dajanju v promet in uporabi biocidnih pripravkov (COM(2009) 267 konč. – 2009/0076(COD))	62
2010/C 347/10	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o premični tlačni opremi (COM(2009) 482 konč. – 2009/0131 (COD))	68
2010/C 347/11	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o upravnem sodelovanju in boju proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost (prenovitev) (COM(2009) 427 konč. – 2009/0118 (CNS))	73
2010/C 347/12	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembah direktiv 2003/71/ES o prospektu, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje in 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu (COM(2009) 491 konč. – 2009/0132 (COD))	79
2010/C 347/13	Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Pregled okoljske politike za leto 2008 (COM(2009) 304 konč.)	84

I

(Resolucije, priporočila in mnenja)

MNENJA

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

460. plenarno zasedanje 17. in 18. februarja 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prilagajanju poklicne usposobljenosti potrebam spreminjajočega se gospodarstva in storitev – kako lahko morebitna ustanovitev novih sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni prispeva k uresničitvi tega cilja

(raziskovalno mnenje)

(2010/C 347/01)

Poročevalec: **g. KRZAKLEWSKI**

Soporočevalec: **g. SZÚCS**

Podpredsednica Evropske komisije Margot WALLSTRÖM je z dopisom z dne 29. junija 2009 v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za mnenje o naslednji temi:

Prilagajanje znanja in spretnosti potrebam spreminjajočega se gospodarstva in storitev – kako lahko morebitna ustanovitev novih sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni prispeva k uresničitvi tega cilja.

Posvetovalna komisija za spremembe v industriji (CCMI), zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 4. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februar) s 149 glasovi za, 6 glasovi proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor se z velikim zanimanjem seznanja z zamislijo o ustanovitvi sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni. Po mnenju Odbora bi ustrezno organizirani in upravljani **sektorski sveti**, v katere bi bile vključene različne zainteresirane strani, **morali veliko prispevati v procesu obvladovanja sprememb v posameznih gospodarskih panogah**, zlasti pri predvidevanju razvoja na področju potreb, povezanih z zaposlovanjem in znanjem, ter **prilagajanju znanja na ponudbo in povpraševanje**.

1.2 Odbor izraža prepričanje, da bi lahko evropski sektorski sveti podpirali obvladovanje sprememb v posameznih panogah in prispevali k doseganju ciljev pobude *Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta*, koristni pa bi bili tudi pri sprejemanju odločitev glede sprememb v sektorjih na evropski ravni.

1.3 Na podlagi proučitve prednosti in slabosti, navedenih v študiji o izvedljivosti političnih možnosti za različne zasnove svetov na podlagi evropskega socialnega dialoga, se Odbor nagiba k podpori zasnove sektorskih svetov na podlagi evropskega socialnega dialoga. Sektorski sveti bi lahko imeli veliko korist od stikov (po načelu sodelovanja) s strukturami evropskega sektorskega socialnega dialoga in njihovimi političnimi dejavnostmi.

1.4 Po mnenju Odbora lahko dejavnost evropskih odborov sektorskega socialnega dialoga služi kot zgled za delovanje za evropske sektorske svete.

1.4.1 Treba pa je poudariti, da imajo evropski sektorski sveti lahko zaradi v njih zastopanih zainteresiranih strani širše področje delovanja in bolj samostojno vlogo kot evropski odbori sektorskega socialnega dialoga ter da se lahko bolj osredotočajo na usposobljenost in trg dela kot na socialni dialog.

1.4.2 Odbor meni, da bi možnost ustanovitve evropskih sektorskih svetov morala obstajati tudi v sektorjih, v katerih ni struktur evropskega socialnega dialoga. Takšni novi evropski sektorski sveti bi lahko spodbudili ustanovitev novega evropskega odbora sektorskega socialnega dialoga.

1.5 Odbor meni, da bi prihodnji evropski sektorski sveti morali tesno in redno sodelovati z ustreznimi nacionalnimi sveti. **Odbor priporoča, naj bi evropski sektorski sveti podpirali ustanovitve nacionalnih svetov, kjer še ne obstajajo, z nasveti in primeri najboljše prakse.**

1.6 Med najpomembnejšimi nalogami novih evropskih sektorskih svetov bi lahko bile poleg podpore pri obvladovanju sprememb v panogah po mnenju Odbora še:

- analize kvantitativnih in kvalitativnih trendov na trgu dela v posameznih panogah;
- priporočila za zaposlitev in izravnavo kvantitativnih in kvalitativnih pomanjkljivosti na trgu dela in izvajanje programov in ukrepov za to;
- podpora sodelovanju med podjetji ter izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET ⁽¹⁾).

1.7 Odbor meni, da je za učinkovito delovanje evropskih sektorskih svetov pomembno, da

- predstavljajo platformo, ki naj bi zajemala socialne partnerje, izobraževalne ustanove, javne organizacije in oblasti, poklicna združenja in organizacije, ki ponujajo poklicno izobraževanje in usposabljanje (VET) ter začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje (IVET);
- so sektorsko osredotočeni, kar pomeni, da se osredotočajo na sektorje v širokem pomenu te besede in se posvečajo poklicem, specifičnim za posamezne sektorje;
- upoštevajo dinamične spremembe v sektorjih in nastanek novih sektorjev;
- zagotavljajo sodelovanje predstavnikov delodajalcev in delavcev ter po potrebi tudi izobraževanja in predstavnikov političnih oblasti v upravi;

- gojijo močna strateška partnerstva, kar zajema vzpostavljanje stikov s srednjimi šolami, ustanovami, ki omogočajo poklicno šolanje po srednji šoli, univerzami, podjetji, sektorskimi sveti ter lokalnimi in regionalnimi oblastmi;
- uporabljajo premišljene in produktivne delovne strategije, ki se osredotočajo na stvarnost podjetij in nujne potrebe, kot so potrebe po informacijah o trgu dela in sredstvih za pritegnitev in ohranjanje delavcev v panogi ter upoštevanje potreb MSP;
- upoštevajo zlasti položaj in zahteve na trgu dela z evropskega vidika;
- spodbujajo pripravo pristopa s skupno metodologijo na podlagi teh nalog (rezultatov) v podjetjih, da bi imeli jasno revizijsko sled dejavnosti na delovnem mestu vse do končnega usposabljanja, izobraževanja in kvalifikacij.

1.8 Zaradi vse večjega vpliva evropskih sektorskih svetov na sektorske spremembe Odbor predlaga, naj se ti posvetijo stalnemu poklicnemu usposabljanju na vseh ravneh, zlasti nadaljevalnemu poklicnemu izobraževanju in usposabljanju (CVET) in začetnemu poklicnemu izobraževanju in usposabljanju (IVET), pa tudi drugim oblikam razvoja in priznavanja usposobljenosti za vse življenje.

1.9 Odbor predlaga, da se posebna pozornost nameni sektorjem z močnimi elementi, povezanimi z znanjem, najboljše v povezavi z idejami, kot je „zeleno gospodarstvo“.

1.10 Pri ustanavljanju sektorskih svetov bi se bilo po mnenju Odbora treba opirati na dosežke političnih procesov, kot so **evropski okvir kvalifikacij (EQR)**, evropski sistem prenašanja kreditnih točk v visokošolskem izobraževanju (ECTS), evropski sistem kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET), evropski referenčni okvir za zagotavljanje kakovosti (EQARF), ter prispevati k njihovem razvoju.

1.10.1 Z odprto metodo usklajevanja kot podlago se je treba usmeriti v harmonizacijo politike vseživljenjskega usposabljanja.

1.11 Odbor predlaga, naj načrtovani evropski sektorski sveti stalno sodelujejo z evropskimi univerzami in visokošolskimi ustanovami, ki bi morale povezovati podjetja z znanstvenim raziskovanjem o usposabljanju. Na tem področju je forum za dialog med univerzami in gospodarstvom (*University-Business Forum*) pokazal na koristi sodelovanja gospodarstva z visokim šolstvom. ⁽²⁾

⁽²⁾ Sporočilo Komisije Novo partnerstvo za posodobitev univerz: forum EU za dialog med univerzami in podjetji, COM(2009) 158 konč., 2. april 2009.

⁽¹⁾ VET: angl. okrajšava za *vocational and educational training*.

1.12 Glede **odnosov med evropskimi sektorskimi sveti** na eni strani ter **CEDEFOP-om in Eurofundom** na drugi Odbor meni, da bi bilo treba strukturno in informacijsko podporo CEDEFOP-u in Eurofundu pri delu sektorskih svetov upoštevati pri opredelitvi nalog teh institucij. To pa zahteva dodatna sredstva za te fundacije.

1.13 Odbor izrecno priporoča, naj sektorski sveti na evropski pa tudi na nacionalni ravni sodelujejo in se celo povezujejo s **centri za spremljanje zaposlovanja in usposabljanja** ter njihovimi nacionalnimi in evropskimi mrežami. To se nanaša na svete, ki v notranji strukturi nimajo takšnih centrov za spremljanje. Priporočljivo je, da se v državah članicah, v katerih bodo organizirani sektorski sveti, podpira ustanavljanje takšnih centrov za spremljanje in njihovo povezovanje z lokalnimi in regionalnimi centri za spremljanje, če še ne obstajajo.

1.14 Odbor meni, da je za **financiranje procesa ustanavljanja in delovanja sektorskih svetov** na evropski ravni treba že na začetku procesa ustanavljanja opredeliti finančna sredstva. Poleg tega je treba načrtovati sredstva za podporo svetom in razvoj centrov za spremljanje trga dela in usposobljenosti, ki sodelujejo s sveti ali pa so del njihove strukture.

1.14.1 Odbor priporoča Komisiji, da pri pripravi pilotnega projekta ustanavljanja evropskih sektorskih svetov razmisli o ustanovitvi najprej omejenega števila svetov in ne takoj za vse panoge, ki jih je približno 20. To je povezano s proračunskimi zahtevami. Lažje bo zagotoviti finančna sredstva za ustanovitev štirih do petih svetov na leto. Takšno srednjeročno finančno jamstvo za projekt evropskih sektorskih svetov utegne biti odločilnega pomena.

1.15 EESO **poziva k boljšemu strokovnemu upravljanju** inovacij na področju izobraževanja. Izboljševanje sistema EU na področju izobraževanja in usposabljanja je bistvenega pomena za večjo zaposljivost in zmanjševanje neenakosti. Institucionalne spremembe v izobraževanju le težka sledijo potrebam družbe. Institucije morajo **upoštevati potrebo po tesnejši povezanosti med spremembami, inovacijami, izobraževanjem in usposabljanjem.**

1.16 EESO poziva k **ponovnemu vključevanju izobraževanja in usposabljanja v resnično življenje** pa tudi k njegovi večji prilagoditvi potrebam družbe in navadam nove generacije.

2. Ozadje raziskovalnega mnenja

2.1 V dopisu z dne 29. junija 2009 je podpredsednica Evropske komisije Margot Wallström Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosila za pripravo raziskovalnega mnenja o prilagajanju

znanja in poklicne usposobljenosti potrebam spreminjajočega se gospodarstva in storitev – kako lahko morebitna ustanovitev novih sektorskih svetov za zaposlovanje in usposobljenost na evropski ravni prispeva k uresničitvi tega cilja.

2.1.1 V tem dopisu se navezuje na trenutno krizo in ukrepe, ki jih je mogoče uporabiti na trgu dela, da bi ga prilagodili potrebam proizvodnje ter zagotovili socialno pravičnejše obvladovanje sprememb na področju storitev in industrije.

2.1.2 Da bi ta cilj dosegli, morajo biti po mnenju Komisije sedanji in prihodnji delavci poklicno usposobljeni tako, kot to terjajo potrebe gospodarstva; takšna usposobljenost jim omogoča prilagajanje na spremembe. Temu vprašanju je bilo posvečeno nedavno sporočilo Komisije *Nova znanja in spretnosti za nova delovna mesta* (COM(2008) 868 konč.), katerega cilj je opredelitev in ocena potreb po znanju v Evropi do leta 2020 pa tudi razvoj zmogljivosti boljšega predvidevanja ter uskladitev znanja in delovnih mest v EU.

2.1.3 Odbor je 4. novembra 2009 sprejel mnenje o tem sporočilu. ⁽³⁾

2.2 Po objavi sporočila se na prošnjo Komisije trenutno izvaja študija o izvedljivosti ustanovitve sektorskih svetov na področju zaposlovanja in usposobljenosti na evropski ravni. Pri pripravi tega mnenja je imel Odbor na voljo začasno različico študije izvedljivosti. ⁽⁴⁾

3. Trendi in inovacije na področju izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji

a) Nujnost inovacij v izobraževalnih sistemih

3.1 Da bi v celoti izkoristili zmogljivosti evropske delovne sile, je treba okrepiti človeški kapital. To je pomembno z vidika zaposljivosti in delovnih mest, zmožnosti prilagajanja na spremembe – zlasti v sedanji gospodarski krizi – pa tudi socialne kohezije.

3.2 Potreba po večji mobilnosti v Evropi je v Lizbonski pogodbi opredeljena kot pomemben cilj za državljane EU. Za večjo mobilnost, ne glede na meje in panoge, morajo delodajalci imeti možnost primerjati zmožnosti morebitnega novega člana osebja in ugotoviti, kaj lahko stori glede na potrebe podjetja (rezultat). To je temeljno načelo, na katerem sloni zaprosilo Komisije – „**Prilaganje poklicne usposobljenosti potrebam gospodarstva.**“

⁽³⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 74.

⁽⁴⁾ Študija izvedljivosti *Feasibility study on the setup of Sectoral Councils on Employment and Skills at the European Level*, ki jo je izvedel ECORYS/KBA (2009) za Evropsko komisijo, GD za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti.

3.3 Načrtovani evropski sektorski sveti bi morali spodbujati razvoj pristopa, ki uporablja skupno metodologijo na podlagi nalog (rezultatov) v podjetjih, da bi lahko pripravili natančen ocenjevalni profil, ki ne zajema le dejavnosti na delovnem mestu, temveč tudi končno usposabljanje, izobraževanje in kvalifikacije.

3.4 EESO poziva k **boljšemu strokovnemu upravljanju** izobraževalnih inovacij. Izboljševanje sistemov na področju izobraževanja in usposabljanja v EU je bistvenega pomena za večjo zaposljivost in zmanjševanje neenakosti. Institucionalne spremembe v izobraževanju le stežka sledijo potrebam družbe. Izobraževalne ustanove **morajo upoštevati potrebo po tesnejši povezanosti med spremembami, inovacijami, izobraževanjem in usposabljanjem.**

3.5 Inovacije v izobraževanju so močno povezane z znanjem in informacijsko družbo. Izobraževalne ustanove bi morale razmisliti o novih oblikah učenja in jih upoštevati. Nove metode učenja, vključno z modeli kolektivnega učenja, podprtimi z IKT, bi morali olajšati **usklajevanje med področji vseživljenjskega učenja** – kot so izobraževanje odraslih, visokošolsko izobraževanje, šolsko izobraževanje in neformalno izobraževanje – ter tako zmanjšati njihovo institucionalno ločenost.

3.6 **Vrednotenje predhodno pridobljenega znanja in njegovo priznavanje s spričevali** je strateškega pomena, zlasti pri motiviranju delavcev za izkoriščanje možnosti vseživljenjskega učenja. Akreditacijski sistemi in poklicno usposabljanje bi morali biti čedalje bolj povezani z izobraževalnimi dosežki, birokratske ovire pa bi bilo treba zmanjšati.

3.7 Politike bi morale vključevati **priložnostno in neformalno učenje** in tako priznavati, da vseživljenjsko učenje, med drugim s pomočjo socialnih in internetnih mrež, postaja stvarnost.

b) *Nujnost močnejše vključitve zainteresiranih strani*

3.8 Sedanji proces globalizacije, ki ga spremljajo hitre tehnološke spremembe, povzroča probleme, povezane s pomanjkljivimi kvalifikacijami delovne sile in potrebo po boljši povezanosti med izobraževanjem, usposabljanjem in delom. Večja povezanost zainteresiranih strani v vseživljenjskem učenju bi morala ustvariti ugodnejše razmere za načrtovanje, izvajanje in ocenjevanje inovacij v izobraževalnem sistemu in prispevati k učinkovitemu upravljanju spreminjajočih se potreb po znanju in usposobljenosti. **Nujno je okrepiti ustrezno znanje podjetij, njihovo oza-veščenost glede teh vprašanj ter njihovo vključenost v ta proces.**

3.9 Delodajalci bi morali bolje sprejemati dejstvo, da usposabljanje delovne sile ne prispeva le k odzivanju na trenutne gospodarske zahteve, marveč bi ga morali tudi podpirati kot instrument srednjeročne in dolgoročne krepitve človeškega kapitala.

3.10 V večji meri je treba priznavati pomen **razvoja podjetniškega duha**. Prosti pretok delavcev in spodbujanje **mobiliteti delovne sile** bi bilo treba bolj priznati kot prvini spodbujanja trgov dela. Potrebne so obširnejše in kakovostnejše informacije o trgih dela, trendih na njih, potrebah po usposobljenosti pa tudi **boljše svetovanje in pomoč** iskalcem dela.

c) *Izobraževanje in usposabljanje, bližji resničnemu življenju*

3.11 EESO poziva k **ponovni vključitvi izobraževanja in usposabljanja v resnično življenje** in njuni tesnejši povezanosti s potrebami družbe in navadami nove generacije učencev. Inovativne oblike izobraževanja ustvarjajo možnost učinkovitih naložb v izobraževanju in zблиževanje možnosti izobraževanja s potrebnimi gospodarstva.

3.12 Potreben je prehod od **usposabljanja, temelječega na predavanjih, k usposabljanju, usmerjenemu v dosežke in poklicne kvalifikacije.**

3.13 V družbi znanja se delo in učenje čedalje bolj prekrivata. Zato je treba spodbujati **vse oblike učenja na delovnem mestu**. V zvezi s tem bi morala biti prednostna naloga krepitve motiviranosti posameznika za učenje in vključevanje podjetij v spodbujanje delavcev k učenju.

4. Ozadje sektorskih in horizontalnih svetov ⁽⁵⁾ na različnih ravneh

4.1 Cilj sektorskih in horizontalnih svetov ⁽⁶⁾ je pridobiti vpogled v verjetni razvoj potreb na področju **zaposlovanja in usposobljenosti**, posebni cilj pa je podpora pri oblikovanju politike. Delo svetov se lahko omeji na pripravo analize, lahko pa zajema tudi politiko prilagajanja in izvajanja.

4.2 Ti sveti delujejo organizirano in stalno, so pa tudi platforma za različne zainteresirane strani, ki sodelujejo pri njihovem vodenju. Zainteresirane strani so predvsem javni organi, institucije in oblasti, socialni partnerji ter izobraževalne in raziskovalne ustanove.

4.3 Sektorski sveti so lahko organizirani na različnih geografskih ravneh. Njihova naloga je proučevanje sprememb glede potreb po usposobljenosti v eni ali več poklicnih skupinah, industrijskih panogah ali tudi grozdov. V nekaterih primerih imajo nacionalni sektorski sveti regionalne podružnice.

⁽⁵⁾ Na podlagi študije izvedljivosti, navedene v opombi 4.

⁽⁶⁾ Če so vsi delavci na podjetja na določenem območju zajeti v področju delovanja enega in istega sveta, gre za medsektorski (horizontalni) svet.

4.3.1 Po mnenju Dublinske fundacije je regionalna ali sektorska raven poglavitna za koncept svetov. Fundacija poudarja, da bi morali sveti na nacionalni in evropski ravni delovati v skladu z načeli subsidiarnosti. Za lažje komuniciranje med upravnimi organi regionalnih/sektorskih svetov si je treba prizadevati, da bi izkoristili možne sinergije, na primer na področju spremljanja in znanstvenega raziskovanja.

4.4 Sveti na nacionalni ravni se delijo na tiste, ki se nanašajo na začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje (IVET), in tiste, ki se ukvarjajo z nadaljevalnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem (CVET). V nekaterih državah se lahko ukvarjajo z enim in z drugim, kar ustvarja učinek sinergije in omogoča izogibanje podvajanju.

4.5 Sveti, proučeni v študiji izvedljivosti, imajo podoben splošni cilj: boljše prilagajanje ponudbe povpraševanju na trgu dela s kvantitativnega (delovna mesta) in kvalitativnega vidika (znanje in usposobljenost). So tudi razlike pri uresničevanju tega splošnega cilja pa tudi med sveti, ki se osredotočajo na IVET na eni strani, in sveti, ki se ukvarjajo z CVET-om na drugi. To se nanaša na države, v katerih je izobraževanje razdeljeno na IVET in CVET.

4.6 Glavni cilj **horizontalnih** (medsektorskih) **nacionalnih svetov** je v večini držav članic ugotavljanje, kvantitativna analiza in predvidevanje dolgoročnih trendov na trgu dela ter predlaganje aktivnih ukrepov kot odgovor na pojavljajoče se trende.

4.7 V številnih primerih se **horizontalni sveti** ne posvečajo le kvantitativnim, marveč tudi kvalitativnim vprašanjem. Člani takšnih svetov, na primer člani danskega posvetovalnega odbora za izobraževanje in usposabljanje, na podlagi razvoja na trgu dela ministru za šolstvo ne svetujejo le glede opredelitve novih kvalifikacij, povezovanja ali odprave obstoječih kvalifikacij, marveč tudi glede splošnih vidikov poklicnega izobraževanja in usklajevanja programov usposabljanja.

4.8 Regionalni horizontalni sveti imajo v nekaterih državah enake cilje kot nacionalni horizontalni sveti. Raziskovalnim inštitutom zagotavljajo regionalne podatke, ki omogočajo oceno o številu prihodnjih delovnih mest in potrebah po usposobljenosti. Zanimivo je, da nekateri horizontalni sveti storijo vse, kar je v njihovi moči, da uskladijo prihodnje kvalitativne potrebe po usposobljenosti s trenutnimi kvantitativnimi podatki o številu mladih, ki vstopajo v začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje.

4.9 Glavni cilj nacionalnih svetov za vprašanja, povezana z začetnim poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, je zagotoviti, da imajo novi delavci, ki prihajajo na trg dela, ustrezne osnovne kvalifikacije.

4.10 Glavni cilj nacionalnih sektorskih svetov za nadaljevalno poklicno usposabljanje je višanje ravni usposobljenosti tistih, ki so že na trgu dela. Za doseg tega cilja sveti ugotavljajo izobraževalne

potrebe delavcev pa tudi sami organizirajo izobraževanja ali pa financirajo tečaje, ki jih ponujajo zunanji izvajalci.

4.11 Sveti na nacionalni ali regionalni ravni se razlikujejo glede na **naloge**, ki jih izvajajo. Naloge sektorskih in horizontalnih svetov med drugim zajemajo:

- analize kvantitativnih trendov na trgu dela;
- analize kvalitativnih trendov na trgu dela;
- pripravo politike izravnave kvantitativnih pomanjkljivosti;
- pripravo politike izravnave kvalitativnih pomanjkljivosti;
- pripravo predlogov posodobitev na področju pridobivanja kvalifikacij in njihovega priznavanja;
- spodbujanje sodelovanja med podjetji ter izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
- izvajanje (kvantitativnih in kvalitativnih) programov in ukrepov za izravnavo pomanjkljivosti.

4.11.1 Le nekaj sektorskih svetov iz držav članic je izvršilo vse te naloge. Skoraj vsi sektorski in horizontalni sveti izvajajo analize kvalitativnih in kvantitativnih trendov na trgu dela. V nekoliko manjšem obsegu sektorski in horizontalni sveti pripravljajo tudi predloge politik. Večina izmed njih izvaja ali naroča raziskave.

4.11.2 Veliko pogosteje sveti analizirajo kvalitativne trende na trgu dela in pripravljajo predloge ukrepov, na primer za razvijanje poklicnih izobraževalnih profilov, ter začitujejo načine presežanja kvalitativnih pomanjkljivosti. Veliko svetov se posveča podpori sodelovanju med podjetji in izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja.

4.11.3 Nekaj nacionalnih svetov izvaja programe in ukrepe, katerih cilj je zmanjšanje pomanjkljivosti pri kvalifikacijah na trgu dela. Zlasti regionalni horizontalni sveti v novih državah članicah oblikujejo predloge politik odpravljanja kvalitativnih pomanjkljivosti.

4.12 Instrumenti, ki jih uporabljajo različni sveti, so tesno povezani z njihovimi cilji in nalogami. Podatki o kvantitativnih in kvalitativnih trendih na trgu dela so za svete bistvenega pomena. V skladu s splošnim trendom podatke zbirajo in analizirajo zunanje organizacije, razen takrat, ko v strukturi sveta deluje na primer opazovalna skupina za trg dela.

4.12.1 Postopek zbiranja in analize podatkov o trgu dela je treba razlikovati od sprejemanja političnih odločitev glede odzivanja na trende na trgu dela.

4.13 V upravljanju sektorskih svetov, ki trenutno delujejo v državah EU in zunaj nje, so udeleženi člani upravnega sveta, in sicer predstavniki delodajalcev (ki običajno opravljajo vodstveno vlogo), delojemalcev ter v nekaterih primerih predstavniki izvajalcev usposabljanja in oblasti (lokalne oblasti v primeru regionalnih svetov). Ustanovljen je bodisi manjši upravni svet (zaradi hitrejšega odločanja) ali pa večji svet zaradi čim večje zastopanosti. Člani upravnega sveta morajo biti praviloma iz gospodarstva in imeti velik ugled v svojem sektorju ter biti verodostojni.

4.13.1 Ocena upravljanja svetov poudarja, da na dnevni red sveta ne bi smeli vključiti vprašanj glede delovnih razmerij, ki so v pristojnosti odbora za sektorski dialog. Po drugi strani pa svet z obravnavo številnih drugih vprašanj, ki so za delodajalce in delavce poglavitnega pomena, prispeva k blažitvi napetosti, ki se pojavljajo v socialnem dialogu.

4.13.2 Sektorski sveti med seboj pogosto sodelujejo v okviru določene organizacije. V Kanadi za to skrbi združenje sektorskih svetov (*The Alliance of Sector Councils*), v katerem se izmenjujejo informacije in instrumenti ter se načrtujejo skupni postopki, npr. glede razvoja nacionalnih poklicnih standardov.

5. Podrobne pripombe

Centri za spremljanje trga dela kot pomembna podpora za učinkovito delovanje sektorskih svetov

5.1 V državah članicah EU delujejo različni centri za spremljanje trga dela na nacionalni, sektorski in regionalni ravni. Nekatere strukture centrov za spremljanje delujejo v okviru obstoječih svetov za zaposlovanje ali pa pod drugim imenom.

5.1.1 Centri za spremljanje so bili ustanovljeni za

- spremljanje trendov in politik na trgu dela,
- zbiranje, analizo in interpretacijo podatkov,
- prenos uporabnikom v skladu z njihovimi potrebami.

5.1.2 Bistvenega pomena je povezovanje centrov za spremljanje v nacionalne in mednarodne mreže. Na evropskem in svetovnem trgu, za katerega je značilna prožnost, centri za spremljanje ne morejo delovati izolirano od drugih.

5.1.3 Vsak center za spremljanje se bo razvijal kot instrument predvidevanja in bo pridobil na pomenu, če bo ob osredotočanju na lastne cilje ohranjal tudi redne in sistematične stike z drugimi centri za spremljanje.

5.2 Naloga centrov za spremljanje zaposlovanja in usposobljenosti je oskrbovanje različnih akterjev sprememb s strateškimi informacijami. Poleg socialnih partnerjev in državnih uradov so to majhna in srednje velika podjetja (MSP), šolske ustanove, lokalne oblasti in skupnosti, zavodi za zaposlovanje ter službe za podporo podjetjem.

5.3 Področje delovanja centrov za spremljanje trga dela bi moralo obsegati:

- ugotavljanje prednostnih nalog na področju usposabljanja in zagotavljanje učinkovitejše interakcije med razvijanjem usposobljenosti in ustvarjanjem delovnih mest;
- spremljanje sprememb in stanja potreb na trgu dela;
- analizo statističnih podatkov o delu in izobraževanju;
- zagotavljanje informacijskih storitev in omogočanje službe v okviru centra za spremljanje za prehod od izobraževanja ali usposabljanja k delu, katere glavni cilj je:
- spremljanje izobraževanja in usposabljanja, ki omogočata doseganje statusa delavca,
- ugotavljanje sprememb in medsebojnih odvisnosti med ponudbo in povpraševanjem v posameznih gospodarskih panogah in poklicih;
- usklajevanje raziskav in študij ter sodelovanje pri spodbujanju inovacij in razvojne politike,
- razširjanje informacij o zaposlovanju in usposobljenosti v različnih ciljnih skupinah.

5.4 Centri za spremljanje prav tako lahko pripravljajo sistematične analize trga dela na nacionalni pa tudi na lokalni in sektorski ravni. Izvajajo tudi primerjalne analize na sektorski ravni in proučujejo potrebe po različnih poklicih in specializacijah na regionalni, lokalni in sektorski ravni, da bi bilo mogoče opredeliti prihodnje potrebe na področju usposobljenosti.

5.5 V okviru centrov za spremljanje je mogoče izvajati naslednje naloge, ki olajšujejo ali dopolnjujejo delovanje sektorskih in horizontalnih svetov za trg dela in usposobljenosti:

- priprava in analiza napovedi socialnih in gospodarskih sprememb na nacionalni, sektorski ali regionalni ravni, kar omogoča ugotavljanje in opis novih delovnih mest v posebej ogroženih panogah ali regijah;
- posodobitev opredelitev tradicionalnih sektorskih vzorcev zaradi boljšega prilagajanja usposobljenosti delavcev;
- spodbujanje razvijanja partnerstva na področju sprememb in inovacij s pomočjo;
- vzpostavljanja mrež, ki povezujejo druge centre za spremljanje in zainteresirane strani;

- razvijanja strategije nadaljevalnega usposabljanja;
- izvajanja storitev na področju poklicnega izobraževanja;
- pripravo programov usposabljanja s sodelovanjem podjetij, sektorjev in lokalnih pobud na področju zaposlovanja.

5.6 Centri za spremljanje trga dela, ki povezujejo različne zainteresirane strani, bi prav tako morali sodelovati v razpravi o razvoju evropskega, nacionalnega, sektorskega, regionalnega in lokalnega gospodarstva med ustreznimi akterji, na primer sektorskimi in horizontalnimi sveti za zaposlovanje. Centri za spremljanje so posebej pomembni tudi za opredelitev novih delovnih mest, povezanih z novimi gospodarskimi dejavnostmi ter novimi oblikami zaposlovanja in novimi oblikami usposobljenosti.

5.7 Kar zadeva trenutne odnose med sektorskimi sveti in opazovalnimi skupinami za trg dela, obstajajo v nekaterih državah EU (npr. v Franciji in na Švedskem) sektorske opazovalne skupine za trg dela, ki ugotavljajo potrebe po usposabljanju v posameznih

sektorjih v imenu nacionalnih sektorskih svetov za poklicno usposabljanje (v Franciji opravlja opazovalna skupina takšne raziskave v imenu odbora sklada za sektorsko usposabljanje ⁽⁷⁾).

5.7.1 Na zahtevo horizontalnih regionalnih svetov regionalne opazovalne skupine za trg dela v nekaterih državah članicah ugotavljajo, kateri sektorji rastejo ali upadajo. Rezultat tega procesa ugotavljanja so bolj razširjene in skladne informacije, ki jih upoštevajo regionalne oblasti, socialni partnerji in ponudniki usposabljanja, ko je treba obravnavati, za katere vrste začetnega poklicnega usposabljanja (IVET) ter poklicnega izobraževanja (VET) obstajajo potrebe v okviru ponudbe regionalnih institucij za usposabljanje.

5.7.2 V primeru načrtovanih evropskih sektorskih svetov bi lahko vlogo evropskih opazovalnih skupin, ki sodelujejo z njimi, po mnenju Odbora imela Dublinska fundacija (Eurofound) in CEDEFOP, še posebej pri pilotnih projektih. V prihodnosti bi lahko ESS sodelovali z nadnacionalnimi mrežnimi strukturami opazovalnic za trg dela.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽⁷⁾ Na podlagi študije izvedljivosti, navedene v opombi 4.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o lizbonski agendi in notranjem trgu

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/02)

Poročevalec: g. CALLEJA

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 26. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnik pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Lizbonska agenda in notranji trg.

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 184 glasovi za, 16 glasovi proti in 34 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Cilj lizbonske strategije je, da Evropa do leta 2010 postane najbolj dinamično in konkurenčno na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, sposobno trajne gospodarske rasti, z več in boljšimi delovnimi mesti, večjo socialno kohezijo in spoštovanjem okolja. Po prenovi leta 2005 so nacionalne vlade zdaj prevzele odgovornost za lastne nacionalne programe reform in izvajajo letni pregled napredka, doseženega pri ciljih trajnostnega razvoja, ki so si jih zastavile. Čeprav cilji ne bodo doseženi do prvotno zastavljenega roka leta 2010, bi boljše upravljanje na evropski ravni moralo olajšati izvajanje potrebnih kratkoročnih ukrepov. Z naslednjim pregledom lizbonske strategije že zamujamo. Vendar Svet namerava nameniti svoje spomladansko zasedanje sprejemalno sklepov v zvezi s tem. Dokument Komisije *Posvetovanje o prihodnji strategiji EU 2020* ⁽¹⁾ je dobra osnova za sklepe.

1.1.1 Zato EESO poziva Evropsko komisijo in države članice, da sprejmejo nujne in odločilne ukrepe za dokončno oblikovanje enotnega trga, hkrati pa zaščitijo in nadalje razvijajo gospodarske, socialne in okoljske standarde. EESO poudarja, da sta lizbonska strategija in enotni trg kljub različnim modelom upravljanja neločljivo povezana. Dinamičen enotni trg je hkrati predpogoj in podpora uspešne strategije EU 2020.

1.2 EESO priporoča državam članicam, naj spremenijo strategijo in svoj pristop v zvezi s pravili enotnega trga, ter se zavzema za naslednje izboljšave:

— **boljše predpise:** bistveno je imeti preglednejšo in nedvoumno zakonodajo, ki jo je mogoče bolje izvajati ob manjših stroških in brez izgubljanja časa za podjetja in državljane na splošno. Tem načelom je treba slediti, da bi olajšali čezmejne dejavnosti. Obenem je očitno, da je za težave na finančnih

trgih, za potrebo po okolju prijaznejšem gospodarstvu ter za krepitev industrijskega in storitvenega sektorja z namenom upoštevati demografske spremembe potreben nov pristop. Boljša pravila ne pomenijo sama po sebi manj pravil ali dereguliranih trgov, vendar morajo ustvariti pogoje, ki bodo pripomogli k odpravi protekcionističnega vedenja in konkurenčnih sistemov, ki nekaterim državam članicam dajejo nepravilno prednost. Pravila bi morala upoštevati gospodarske in socialne razmere in hkrati nuditi enake konkurenčne pogoje za podjetja, zagotavljati večjo kohezijo ter jamčiti socialno pravičnost in spodbudo za prost pretok finančnih in človeških virov;

— **boljše izvajanje:** predpise je treba v vse države članice prenesti enako, z enim samim doslednim tolmačenjem in čim manj izjemami. Na neuskkljenih področjih je treba izboljšati vzajemno priznavanje;

— **boljši nadzor:** treba je povečati pooblastila Evropske komisije kot varuhinje enotnega trga. Nadzor in izvajanje je mogoče bolje uskladiti z oblikovanjem enotne referenčne točke v vsaki državi članici, ki bi izvajala ta pooblastila in bi bila odgovorna Evropski komisiji za enotno uporabo predpisov notranjega trga;

— **več čezmejnega sodelovanja ter sistemov za informiranje in naglo obravnavo pritožb:** z vzpostavitvijo trdnejšega delovnega odnosa je treba med pristojnimi oblastmi v državah članicah zgraditi vzajemno zaupanje in razumevanje. Kot osnova za sodelovanje bi lahko služile mreže, ki jih je Evropska komisija že oblikovala, če bodo v vseh državah članicah delovale ter skrbele za varovanje in obveščanje državljanov. Polno delujoča mreža bo zagotavljala učinkovit nadzor in korenito zmanjšala uvoz izdelkov iz tretjih držav, ki ne upoštevajo standardov EU; s tem se bo sta povečali kakovost izdelkov in varnost potrošnikov, obenem pa bodo industriji EU zagotovljeni enaki konkurenčni pogoji;

⁽¹⁾ COM(2009) 647 konč., 24.11.2009.

- **več pravice za državljane:** s pravnega vidika bo izvajanje predpisov enotnega trga boljše, če bodo imeli nacionalni sodniki dostop do ustreznega usposabljanja iz evropskega prava. Socialni partnerji trenutno iščejo različne alternative, da bi odpravili napetosti med svoboščinami notranjega trga na eni strani in temeljnimi pravicami na drugi. Treba je določiti jasna načela, da štiri svoboščine in kolektivne pravice zaposlenih ne bodo v navzkrižju;
- **nadaljevanje in okrepitev spremljanja enotnega trga:** s tem projektom naj bi ugotovili, kako se je najbolje lotiti oblikovanja in izvajanja boljših predpisov in politike. Ti pristopi bodo pragmatični in bodo obravnavali konkretna vprašanja na ravni držav in trgov. V okviru projekta naj bi tudi raziskali ovire za trgovino, ki so bile opažene na enotnem trgu ⁽²⁾, in predlagali ukrepe za njihovo odpravo;
- **prednostni pomen vprašanj enotnega trga:** v naslednjih letih bi bilo treba pregledati prednostne naloge EU, ker utegnejo nerešena vprašanja glede enotnega trga ovirati napredek pri doseganju lizbonskih ciljev;
- zlasti je pomembno, da se direktiva o storitvah izvaja popolnoma v skladu z bistvom in pravili enotnega trga. Pomembna težava pri tem je, da še vedno ni prostega gibanja delovne sile iz nekaterih držav članic zadnje širitve. Potrebne so učinkovite in jasne izvedbene določbe za ustrezno izvajanje direktive o naporitvah delavcev in doseganje njenih ciljev, zlasti poštene konkurence med podjetji, spoštovanja pravic delavcev in preprečevanja socialnega dampinga;
- eden od problemov enotnega trga in EU je ta, da so plače in delovni pogoji postali dejavnik konkurence. Varstvo standardov na trgu dela bo pridobilo na pomenu in mora biti sestavni del nove strategije EU 2020;
- enotni trg spodbuja nepotreben in okolju škodljiv prevoz na dolge razdalje, kar je v nasprotju z večjimi zahtevami do politike na področju okolja in trajnostnega razvoja;
- EESO podpira sklepe Sveta okoljskih ministrov ⁽³⁾ in je imel priložnost predstaviti mnenje ⁽⁴⁾, v katerem je poudaril potrebo po internalizaciji zunanjih stroškov za pravilno oblikovanje cen, pri čemer je treba upoštevati stroške neukrepanja in vrednost ekosistemskih storitev.

⁽²⁾ Za pregled še obstoječih ovir na enotnem trgu glej študijo EESO-OMU na spletni strani: http://www.eesc.europa.eu/smo/news/index_en.asp.

⁽³⁾ 14891/09, 23.10.2009.

⁽⁴⁾ UL C 317, 23.12.2009, str. 80.

1.3 Strategija EU 2020 je odvisna od učinkovitega delovanja enotnega trga. V naslednjem pregledu lizbonskega procesa mora EU narediti odločen korak za prevzem vodilnega položaja v svetu na področju gospodarskega in socialnega razvoja. To je treba narediti tako, da se izkoristijo raznolike gospodarske konkurenčne prednosti v različnih regijah v Uniji in se razvijajo na učinkovitem in ustrezno delujočem enotnem trgu.

1.4 Strategija EU 2020 mora rešiti nujnejša vprašanja:

- izvajanje načrta za oživitvev, da se EU privede iz recesije in državam članicam pomaga doseči že sprejete konkretne in splošne cilje. Strategija mora podpreti spremembe, ki so potrebne, da se industrija usmeri v okolju prijaznejšo strategijo in da se hkrati doseže sprememba potrošniških navad, ki podpira okolju prijaznejše gospodarstvo;
- opredelitev konkretnih ukrepov in razvoj smernic za ekološko učinkovitost s celovito strategijo in akcijskim načrtom za spodbujanje ekološke inovativnosti v tem letu ter prihodnji evropski načrt za inovacije, da se oblikuje konkurenčen in usklajen notranji trg na tem področju;
- razvoj dejanske strategije za umik od poseganja države v bančni, zavarovalni in finančni sektor, hkrati pa krepitev nadzora in zakonodaje. To bi moralo obsegati strateški pristop k postopnemu zmanjševanju poseganja države v zagotavljanje preživetja finančnega sektorja z jasnimi cilji, da se zagotovi učinkovitost sektorja, zmanjša breme javnega dolga in zajamči prispevek finančnih dejavnosti h gospodarski stabilnosti in rasti;
- večja usmeritev na potrebne strukturne spremembe, ki upoštevajo demografske spremembe in probleme, ki izhajajo iz njih. Zdaj je treba sprejeti konkretne ukrepe za izvajanje Akta za mala podjetja v državah članicah.

1.5 Strategija za nadaljnjo širitev EU. EU bi smela sprejeti nove članice le pod pogojem, če te pred tem ustrezno prilagodijo svoje pravne sisteme pravnemu redu Skupnosti in izpolnijo vse pogoje glede dobrega upravljanja, pravne države in trajnosti gospodarstva.

1.6 Premagovanje finančne krize:

- Ker je finančna kriza pretresla same temelje gospodarskega in socialnega napredka, jo je treba premagati s čim manj zapleti in čim hitreje. Za ohranitev ravnih zaposlenosti in gospodarske blaginje je bistveno zagotoviti financiranje podjetij in spodbujati naložbe v raziskave in razvoj.

- Sestavni del rešitve je obnovitev zaupanja v evropski finančni sektor. To lahko dosežemo le s temeljitim preoblikovanjem nadzora javnosti in predpisi, ki jih je treba zaostri, da bi lahko bili kos globalni razsežnosti finančnih trgov in njihovem delovanju. Zelo je tudi zaželeno, da se obvezujoča finančna pravila in nadzor uskladijo na svetovni ravni, saj se v svetu, v katerem so države vse bolj odvisne druga od druge, finančne krize iz ene države naglo in v velikem obsegu razširijo na druge države.
- Države članice bi morale podpreti pristop Evropske centralne banke (ECB), ki poleg stabilnosti cen upošteva tudi razsežnost gospodarstva in zaposlovanja in ki prevzema tudi odgovornost za izvajanje stalnega spremljanja gospodarstva euroobmočja ter svoja priporočila posreduje Svetu ECOFIN. Poleg tega bi bilo primerno ponovno razmisliti o pristojnostih in učinkovitosti Euroskupine ter njenem prispevku k opredeljevanju monetarne politike za euro.
- Da finančna in gospodarska kriza ne bi še bolj poslabšala zaposlovalnih in socialnih razmer, je treba na nacionalni ravni in ravni EU sprejeti vse potrebne ukrepe, da bi socialne ukrepe prilagodili sedanjim okoliščinam, pri tem pa si prizadevati za preprečitev poslabšanja socialnega varstva in zmanjšanja kupne moči delavcev ter ohranitev kohezije na notranjem trgu, pri čemer se ne sme pozabiti na trajnost socialnih sistemov in potrebo po trdni davčni politiki. Obenem je treba umiriti trge dela, da bodo pripravljene na gospodarsko oživitve, in sicer z dodatnimi in intenzivnimi obsežnimi pobudami na področju usposabljanja delavcev in izvajanja ukrepov za nadaljnje izobraževanje na temelju znanja, ki bi moralo pripeljati do bolj produktivnih in kakovostnejših delovnih mest.
- Boljša sredstva za ocenjevanje napredka na socialnem, gospodarskem in okoljskem področju. Poleg BDP je treba razviti še druge kazalnike, da bomo bolje razumeli napredek na področju trajnostnega razvoja in blaginje.

1.7 Izboljšanje položaja Evrope na globalnem trgu

1.7.1 Evropa mora na mednarodnem prizorišču imeti boljši položaj. To lahko dosežemo s premagovanjem notranjih gospodarskih, socialnih in okoljskih izzivov ter krepitvijo evropskega povezovanja in mednarodnega sodelovanja.

1.7.2 Industrijo v EU bi bilo treba spodbujati, naj se usmeri v tehnološko intenzivne sektorje, ki imajo že sami po sebi okolju prijazen strateški pristop. S tem bo EU dobila vodilno konkurenčno prednost, izboljšala bo trgovino s tretjimi državami in ustvarila „zelena“ delovna mesta, obenem pa se bo usmerila v dolgoročno gospodarsko trajnost in jo zagotovila.

1.7.3 Da bi dosegli to ravnotežje ter da bo socialni in okoljski napredek lahko pripomogel h konkurenčnosti, bo potrebno inovativno razmišljanje.

1.7.4 Dodatno zmanjšanje gospodarskih in pravnih ovir bi moralo občutno prispevati k nadaljnjemu poglobljanju povezovanja trgov in splošnemu učinku povečanja evropske konkurenčnosti⁽⁵⁾. Večje sodelovanje socialnih partnerjev in organizirane civilne družbe v novi strategiji *EU 2020* bo pomagalo doseči hitrejši napredek.

1.7.5 Globalna razsežnost terja nadaljnja skupna prizadevanja. Vsaka država članica bi morala slediti lastni nacionalni agendi, obenem pa si skupaj z drugimi prizadevati za doseganje določenih skupnih ciljev. Ti bi morali vključevati:

- zavezo za prevzem močne vloge v svetu, pri tem pa je treba upoštevati, da se težišče premika proti Aziji in državam v vzponu;
- strateško energetske politiko, ki bi jo podprli dvostranski dogovori med EU in tretjimi državami, ter razvoj nove, inteligentne in decentralizirane energetske infrastrukture z nizkimi emisijami CO₂;
- EU bi morala vztrajati, da države, s katerimi ima trgovinsko izmenjavo, podpišejo in spoštujejo ustrezne mednarodne pogodbe in konvencije OZN in njenih agencij, kot je MOD, ter drugih mednarodnih organizacij, ki določajo standarde o okolju in pravicah delavcev (vključno s pravico do enakega plačila za enako delo in prepovedjo dela otrok).

2. Uvod

2.1 Lizbonski cilji

2.1.1 Evropski svet je spomladi leta 2000 s sprejetjem lizbonske agende potrdil tudi strateški cilj, ki naj bi ga EU dosegla do leta 2010 v okviru prizadevanj, da postane najbolj konkurenčno in dinamično na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, ki lahko omogoči trajnostno gospodarsko rast, ustvari več novih in boljših delovnih mest ter poveča socialno kohezijo in upoštevanje okolja. Evropa se je zavezala prilagoditi vrsto obstoječih politik, institucionalnih ureditev in finančnih instrumentov svojim strateškim prednostnim nalogam. EESO je že poudaril pomen lizbonske strategije, za katero meni, da pomembno prispeva k ohranjanju zagona za reforme, ki bodo okrepile enotni trg in pomagale k njegovemu nadaljnjemu razvoju in konsolidaciji⁽⁶⁾. Reforme na trgih blaga, storitev, dela in kapitala naj bi po pričakovanjih prispevale k dokončnemu oblikovanju polno delujočega in učinkovitega enotnega trga ter k nadaljnjemu povezovanju držav članic v gospodarski prostor po letu 2010, ki bo konkurenčnejši in bližje doseganju ciljev lizbonske agende. Reforme naj bi obenem zagotovile ravnotežje med gospodarskim, socialnim in okoljskim stebrom trajnostnega razvoja.

⁽⁵⁾ UL C 277, 17.11.2009, str. 6.

⁽⁶⁾ UL C 77, 31.3.2009, str. 15.

2.2 Druga faza lizbonske agende

2.2.1 Ta faza se je začela z vmesnim pregledom leta 2005 in vsaka država članica je zdaj odgovorna za izvajanje na nacionalni ravni. Pojasniti je bilo treba prednostne naloge in uvedeni so bili novi politični in finančni instrumenti. Za gospodarsko in zaposlovalno politiko so bile sprejete nove integrirane smernice, ki naj bi jih vključili v nacionalne programe reform.

2.3 Lizbonska agenda po letu 2010

2.3.1 Evropski svet je marca 2008 tudi dal mandat za začetek procesa razmisleka o prihodnosti lizbonske agende po letu 2010, s poudarkom na:

- naložbah v človeški kapital in posodobitvi trgov dela,
- izkoriščanju potenciala podjetij,
- naložbah v znanje in inovacije,
- podnebnih spremembah, energiji in s tem povezanim vlaganjem v infrastrukturo.

2.4 Evropa v vrtincu finančne krize

2.4.1 Evropska unija je zdaj sredi svetovne finančne krize, ki se je začela v ZDA, a dobila razsežnosti pandemije: razširila se je v svetovno gospodarstvo in prizadela naložbe, podjetjem odvzela nujno potrebne kreditne linije in prispevala k zmanjšanju svetovne trgovine, kot mu nismo bili priča vse od druge svetovne vojne. Družbene posledice – zapiranje delovnih mest in manjša kupna moč delavcev – so po vsej Uniji dosegle zaskrbljujoče razsežnosti in zaenkrat nič ne kaže na skorajšnjo oživitvev gospodarstva. Evropska centralna banka je zaenkrat ukrepala, da bi obvarovala euro pred inflacijo in deflacijo. Države članice bi morale podpreti pristop Evropske centralne banke (ECB), ki poleg stabilnosti cen upošteva tudi razsežnost gospodarstva in zaposlovanja, kar ji daje tudi pristojnost za izvajanje stalnega spremljanja gospodarstva euroobmočja in posredovanje svojih priporočil Svetu ECOFIN. V tem smislu bi morale države članice obravnavati pristojnosti in učinkovitost Euroskupine ter njen prispevek k opredeljevanju monetarne politike za euro. Odpiranje trgov v finančnem sektorju je bil pozitiven korak. Javni nadzor in zakonodaja pa nista dohajala globalne razsežnosti, ki so jo dobili finančni trgi. To so dodatni izzivi, s katerimi se mora Evropa soočiti in jih premagati s spremljanjem in krepitevijo zakonodaje.

2.5 Korak nazaj za enotni trg in lizbonsko agendo

2.5.1 Izzivi globalizacije. Sedanje razmere v EU kažejo, da bo sta enotni trg in lizbonska agenda močno prizadeta. Globalizacija in njeni izzivi tudi po krizi ne bodo izginili. Zato si mora Evropa na mednarodnem trgu zagotoviti boljši položaj z doseganjem napredka pri premagovanju notranjih gospodarskih, socialnih in

okoljskih izzivov ter pri krepitev evropskega povezovanja in mednarodnega sodelovanja. Če naj bo ta strategija učinkovita in v skladu s prenovljenimi prednostnimi nalogami lizbonske agende, je treba doseči ravnotežje med gospodarsko, socialno in okoljsko razsežnostjo razvoja.

2.5.2 Socialna kohezija

2.5.2.1 Ob uvedbi lizbonske strategije leta 2000 je bila socialna kohezija pomemben dejavnik, kar velja še danes. Doseženi napredek pri reševanju vprašanj revščine in neenakosti v posameznih državah članicah in med njimi pa je precej nezadovoljiv. Revščina in neenakost sta še vedno dva izmed največjih problemov v Evropi. Revizija lizbonske strategije se mora revščine in socialne kohezije lotiti bolj resno, in sicer z zastavitvijo ambicioznejših ciljev za gospodarski in socialni razvoj, ki bi morali privedi do korenitega odpravljanja problemov revščine in neenakosti.

2.5.2.2 Razlike med sistemi socialnega varstva v EU so očitne. Nekatere razlike so posledica popolnoma različnih davčnih sistemov in davčne konkurence. Davki na dobiček pravnih oseb ter davki na dividende in obresti so v nekaterih državah visoki, v drugih pa nizki. Modeli enotne davčne stopnje so povečali razlike v davku na dohodek in prihodkih med državami članicami. V nekaterih državah poraba za socialo znaša več kot 30 odstotkov BDP, v nekaterih državah z nizko enotno davčno stopnjo pa manj kot 15 odstotkov. Vse države bodo imele težave z zagotavljanjem prihodnosti svojih socialnih sistemov.

2.5.2.3 Višji izobraževalni standardi, boljše in bolj tržne spretnosti ter več raziskovalcev bi morali biti glavni elementi večje konkurenčnosti za okolju prijaznejšo evropsko industrijo, ki mora prevzeti vodstvo v inovativnosti z višjo tehnologijo, večjo produktivnostjo in dodano vrednostjo. To bi moralo ustvariti več in boljša delovna mesta ter pospešiti gospodarski in socialni razvoj, kar bo vodilo v zmanjšanje revščine in neenakosti.

2.5.2.4 Potrebna je odprta metoda usklajevanja in močan podatek na hkratnem in medsebojno povezanim ukrepanju EU ter nacionalne in regionalne ravni. Vključevanje nacionalnih parlamentov, socialnih partnerjev in druge organizirane civilne družbe na ravni držav članic bi bil izraz razumevanja in prevzemanja odgovornosti za glavne probleme in potrebne ukrepe.

2.5.2.5 Ponudniki javnih storitev so sestavni del potrebne rešitve problemov socialne kohezije in sedanje gospodarske in finančne krize, saj imajo pomembno nalogo v prizadevanjih vlad za stabilizacijo gospodarskih in finančnih trgov. Javni sektor deluje kot katalizator za gospodarsko rast in zagotavlja infrastrukturo za uspešen razvoj zasebnih podjetij. Boljše javne storitve (npr. izobraževanje, zdravstveno ter socialno varstvo itd.) bi morale biti temeljni del nove evropske strategije za gospodarski razvoj in zaposlovanje ter v korist vseh evropskih državljanov.

2.6 Preobrnitev trenda recesije

2.6.1 Učinkovitejši enotni trg bi moral pomagati pri srednjeročnem razvoju EU in tudi prispevati k hitrejši oživitvi po sedanjih finančni in gospodarski krizi. Strukturne reforme bi morale biti oblikovane tako, da se doseže trdno, dolgoročno okrevanje. Njihov cilj bi moral biti tudi spremeniti sedanj trend recesije in se izogniti nadaljnjemu poslabšanju proizvodnih kapacitet EU, ne da bi pri tem pozabili na potrebno socialno ravnotežje. Če bi države članice lahko našle sinergije in se odločile ukrepati skupaj, da bi svoja gospodarstva obrnile nazaj v trajnostno rast, bi s tem ustvarile močno zavedanje o skupnem namenu in usmeritvi. Države članice bi morale biti pripravljene, da spodbudijo povpraševanje na notranjem trgu in obnovijo kupno moč potrošnikov v skladu z napredkom, doseženim za premagovanje sedanje finančne in gospodarske krize ter spremljajoče recesije.

3. Splošne ugotovitve

3.1 V tem mnenju smo opredelili nekatera področja, na katerih bi enotni trg lahko pripomogel k lizbonski agendi po letu 2010. Obravnavamo jih v nadaljevanju.

3.2 Obseg notranjega trga

3.2.1 Blagovna menjava na notranjem trgu EU je skoraj dvakrat tolikšna kot trgovina z ostalim svetom, kar odraža prizadevanja za povezovanje v minulih letih (7). Smatra se, da ima evropski notranji trg blaga močno konkurenčno prednost in državam članicam zagotavlja dobro osnovo za uspeh na zunanjih trgih ter za ustvarjanje večje blaginje in več delovnih mest za državljane. Nadaljnja širitev EU bo nekoč spet na dnevnom redu in zato se bo obseg enotnega trga zagotovo povečal.

3.3 Napredek pri nadaljnjem razvoju in delovanju enotnega trga

3.3.1 Projekt enotnega trga je „delo v teku“, nekatera ključna vprašanja pa terjajo takojšnje ukrepanje. Ključnega pomena je pravilno izvajanje pravnega reda za področje enotnega trga. Treba je ohraniti ravnotežje in doslednost med različnimi interesi. Konkurenca med državami članicami na enotnem trgu bi poleg tega morala imeti za cilj to, da potrošniki v EU dobijo kakovostnejše in varnejše proizvode po najboljših cenah, industriji pa se zagotovi trdnjša in učinkovitejša podlaga za širitev

trgovine s tretjimi državami. Januarja 2009 objavljeno poročilo (8) je opredelilo vidike programa notranjega trga iz leta 1992, ki še niso bili uresničeni. Poročilo ugotavlja, da obstoječa pravila vodijo v različna tolmačenja in izvajanje ter so kriva za slabo usklajenost. Omenja tudi visoke upravne stroške in načine za popolno odstranitev obstoječih ovir podjetjem.

3.3.2 EU je uvedla nov koncept internalizacije zunanjih stroškov vseh načinov prevoza. EESO je že imel priložnost izraziti mnenje o tem (9) in ponavlja priporočila, da je zelen uspeh mogoče doseči le, če se bo to načelo uporabljalo v enaki meri povsod, kjer nastajajo zunanji stroški. Med sklepi Sveta z dne 23. oktobra 2009 je izpostavil potrebo po uporabi tega načela kot sredstva za pravilno oblikovanje cen ter pozval države članice, da okrepijo razprave o tem, kako čim bolj uporabiti stroškovno učinkovite gospodarske instrumente za boljše odražanje okoljskih stroškov in koristi, in da določijo predvidljivo ceno emisij CO₂. Svet je poleg tega pozval Komisijo, naj opredeli konkretne ukrepe in razvije smernice za ekološko učinkovitost v novi strategiji EU 2020 ter predstavi celovito strategijo in akcijski načrt za spodbujanje ekološke inovativnosti v tem letu in za prihodnji evropski načrt za inovacije, da se oblikuje konkurenčen in usklajen notranji trg na tem področju. Sedaj zunanji stroški ne bremenijo posameznih načinov prevoza in njihovih uporabnikov, kar lahko da konkurenčno prednost načinom prevoza, ki imajo visoke družbene stroške. Internalizacija bi ta izkrivljanja konkurence odpravila, saj bi povzročila premik k okolju prijaznejšim načinom prevoza. Pomembno je, da se to načelo učinkoviteje uporablja, saj bi lahko bilo povezano tudi s spremembami v strukturah ponudnikov in uporabnikov v prometnem sektorju.

3.4 Storitveni sektor

3.4.1 Na notranjem trgu za storitve so še vedno znamenja šibkosti. Upati je, da bo na začetku letošnjega leta opaziti napredek zaradi začetka veljavnosti direktive o storitvah. Čezmejna vprašanja so še vedno zelo občutljivo področje, zlasti pri energetiki, v poštnem sektorju in sektorju finančnih storitev. Pri nekaterih vprašanih si je zaradi nasprotovanja držav članic nemogoče zamisliti kakšno evropsko rešitev, zato obstajajo napetosti in težnja po novih protekcionističnih ukrepih. Vlade bi se morale upreti takšnim kratkoročnim in kratkovidnim ukrepom. Morale bi nadzirati razmere in zagotoviti, da na zgoraj omenjenih področjih ne bo nižanja socialnih, kakovostnih, okoljskih in varnostnih standardov. EESO poziva države članice, da ustrezno usposobijo upravno osebje, da bo mogoč nemoten prehod pri izvajanju direktive o storitvah. Sektor storitev je treba razviti, da bo lahko kos tudi demografskim spremembam, ki bodo izziv tudi za enotni trg; pri tem pa je treba upoštevati, da nekatere socialne storitve ne sodijo v okvir direktive o storitvah.

(8) *When will it really be 1992 – Specific Proposals for Completing the Internal Market* (Kdaj bo res leto 1992 – Konkretni predlogi za dokončanje notranjega trga), publikacija nizozemskih zvez delodajalcev VNO – NCW, MKB (glej http://www.eesc.europa.eu/smo/prism/moreinformation/literature/7/index_en.asp).

(9) UL C 317, 23.12.2009, str. 80, in CESE 1947/2009, 17.12.2009 (TEN/356).

(7) Preglednica notranjega trga, december 2008.

3.5 Monetarna unija

3.5.1 Monetarna unija in uspeh eura sta bistvena za globlje povezovanje in okrepitev notranjega trga kapitala. V obdobjih gospodarskega upočasnjevanja sta notranji trg in euroobmočje dejansko dokazala, da podjetjem zagotavljata stabilnost, saj se je obseg notranje trgovine zmanjšal manj kot trgovinska dejavnost držav EU s tretjimi državami. To kaže na potencial nadaljnjega povezovanja.

3.6 Zunanji učinki eura

3.6.1 Ocenjuje se, da se je od uvedbe eura trgovina povečala za skoraj 5 odstotkov⁽¹⁰⁾. Trgom bo koristilo tudi poglobljanje euroobmočja, vključno z usklajevanjem makroekonomskih politik, zastopanjem navzven in regulacijo finančnih trgov, zlasti po sedanji gospodarski krizi.

3.7 Omejitve pri izvajanju štirih svoboščin

3.7.1 Prost pretok prispeva h krepitvi gospodarstva držav članic EU, saj več konkurenci in potrošnikom zagotavlja večjo izbiro boljših proizvodov po nižjih cenah. Podjetjem iz EU tudi pomaga konkurirati na trgih tretjih držav. Vendar obstajajo dokazi o nejasnih pravilih izvajanja direktive o napotitvah delavcev, ki povzročajo nelojalno konkurenci med podjetji, nezadostno spoštovanje pravic delavcev in socialni damping.

3.7.2 V zadnjih letih so se smernice za zaposlovanje osredotočale predvsem na mobilnost delovne sile kot sredstvo za izboljšanje strukture trga dela. Spodbujanje načel aktivnega trga dela in sistemov prožne varnosti, kot so bili dogovorjeni s pogajanjem med socialnimi partnerji in vladami, spodbujanje vseživljenjskega učenja in usposabljanja, vzpostavitev trdnih, ustreznih in trdnih sistemov socialne varnosti, omogočanje enakih možnosti, zagotavljanje enakosti spolov, usklajevanje dela z zasebnim in družinskim življenjem ter odprava vseh oblik diskriminacije so odločilnega pomena, če naj trg dela bolj prispeva k doseganju lizbonskih ciljev.

3.8 Regulative omejitve

3.8.1 Od osemdesetih let 20. stoletja se uredbe EU osredotočajo na prosti pretok blaga, storitev, dela in kapitala. Regulative okolje, v katerem delujejo podjetja, je bistven element njihove konkurenčnosti ter zmožnosti rasti in ustvarjanja delovnih mest. Pravila lahko vzpostavijo pošteno konkurenci, lahko pa tudi

ogrozijo dobro okolje za poslovanje. Predpise je torej treba pregledati in poenostaviti tako, da se bodo podjetja lahko hitro prilagodila spremembam, trgi pa bodo ostali pravični in razmeroma varni. Vseh 27 držav članic bi morale usklajeno ukrepati za učinkovito umiritev evropskega tržnega sistema. Ukrepe je treba hitro izvesti, da se zagotovi, da se bodo banke bolj učinkovito osredotočile na svojo glavno dejavnost zagotavljanja likvidnosti za realno gospodarstvo z uporabo trdnih finančnih virov, ki temeljijo na prihrankih gospodarstva samega, bolj tvegane in spekulativne posle na finančnih trgih pa prepustile posebnim akterjem, ki so specializirani za to področje.

3.8.2 V zadnjih petih letih je enotni trg doživel bistvene izboljšave zakonodajnega okvira za prosti pretok blaga in storitev. Te izboljšave so predvsem posledica uredbe o vzajemnem priznavanju, ki je določila skupna tehnična pravila. Ta znižujejo dodatne upravne in proizvodne stroške. Uredba o akreditaciji in nadzoru trga je načeloma tudi povečala prosti pretok s spodbujanjem višjih standardov v korist potrošnikov in s spodbujanjem varnosti prodanega blaga.

3.8.3 Pomembno je doseči usklajene standarde s prostim pretokom blaga, storitev, dela in kapitala. Polno delovanje enotnega trga še vedno ovirajo nekatere omejitve.

3.8.4 Mreže, ki jih je Evropska komisija že oblikovala, bi morale delovati v vseh državah članicah in imeti dovolj sredstev za opravljanje svoje funkcije. EESO želi posebej omeniti informacijski sistem za notranji trg (IMI), sistem hitrega obveščanja za nevarne neprehrabene proizvode (RAPEX), sistem hitrega obveščanja za živila in krmo (RASFF) in SOLVIT. Ti instrumenti nudijo informacije in varujejo interese državljanov EU, obenem pa zagotavljajo bolj neovirano delovanje in spremljanje pravil enotnega trga. Na splošno bi večja ozaveščenost širše javnosti olajšala izvajanje koristnih reform, ki bi izboljšale enotni trg.

3.9 Zunanji okoljski dejavniki

3.9.1 Srednje- do dolgoročno mora EU kot Skupnost postati gospodarsko območje z najbolj varčno uporabo energije in virov, podnebna politika pa mora biti usmerjena v trajnost. Preučiti je treba vse možnosti za varčevanje z energijo in izkoristiti je treba lokalne, obnovljive in regionalne strukture. Izboljšanje energetske učinkovitosti in učinkovitosti virov bo postalo eden ključnih elementov nove strategije.

3.9.2 Za doseganje boljšega trajnostnega gospodarskega razvoja je potrebna močnejša povezava z zunanjimi dejavnostmi EU, da bi vplivali na obliko globalizacije in spodbujali strateško mednarodno zblíževanje za trajnostni razvoj.

⁽¹⁰⁾ Study on the Impact of the Euro on Trade and Foreign Direct Investment (Študija o učinku eura na trgovino in neposredne tuje naložbe, op. prev.: dokument ni na voljo v slovenskem jeziku), http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12590_en.pdf.

3.9.3 Da bi trg blaga več prispeval k doseganju lizbonskih ciljev, mora EU na mednarodnih pogajanjih vztrajno in dosledno nastopati enotno.

3.9.4 Potrebne so nadaljnje naložbe v raziskave o energiji in podnebnih spremembah. Prihodnje naložbe v industrijo v EU bi morale temeljiti na strateški energetske politiki ob podpori dvostranskih dogovorov med EU in drugimi državami. Pomemben je tudi razvoj nove, pametne in decentralizirane energetske infrastrukture z nizkimi emisijami CO₂.

3.10 Varnost oskrbe z energetskimi proizvodi in osnovnimi dobrinami

3.10.1 Najprej je nujno, da ima gospodarstvo EU stalen in varen dostop do energije in osnovnih surovin, kar pomeni, da bi morala EU pri tem dosegati vse višjo stopnjo samozadostnosti.

3.10.2 V času velikega nihanja cen energije in dobrin v zadnjih letih je euro učinkoval kot ščit pred pretresi na finančnih trgih in njegova trdnost je omilila tudi nekaj posledic nenadnega naraščanja cen pred dvema letoma, ko je bilo povpraševanje na svetovnih trgih hrane in energije veliko.

3.10.3 V tem oziru je pomembna tudi odprtost trgov kapitala, zlasti med državami članicami. To bi bilo treba spodbujati, da bi lahko financirali trgovino z dobavo energije ter pospeševali naložbe v energetske sektor.

3.10.4 Tudi notranji trg energije je treba preoblikovati v dejansko koherenten sistem, ki deluje v okviru enotne politike in je v celoti medsebojno povezan in izvedljiv, kar zagotavlja pošteno konkurenco ter štiti pravice in interese potrošnikov. Konkurenčna politika EU, krepitev nacionalnih regulativnih organov in politika storitev splošnega pomena bi potrošnikom zagotovile ustrezno, varno in neprekinjeno dobavo energetske mešanice, ki bi bila trajnostna in cenovno dostopna.

3.11 Prometna in komunikacijska infrastruktura

3.11.1 V okviru globalizacije je promet ključnega pomena za pravilno delovanje enotnega trga. Povečuje čezmejno sodelovanje in izmenjavo med državami članicami. Učinkoviti prometni sistemi omogočajo gospodarsko učinkovitost zaradi večje raznolikosti blaga po konkurenčnih cenah. Železniška infrastruktura znotraj Evrope je učinkovito in okolju prijazno sredstvo za prevažanje blaga, za razliko od cestnega prevoza, ki prispeva k večjim emisijam.

3.11.2 Tudi strategija pomorskega prevoza za obdobje 2009–2018 bo pripomogla k trajnostnemu gospodarskemu razvoju. Zaradi povečanja števila ladij v pomorskem prevozu na kratke razdalje in v mednarodni trgovini pa bo treba obravnavati vprašanje podnebnih sprememb in drugih okoljskih problemov.

3.11.3 Pričakovati je, da bodo spremembe v prometnem sistemu v EU zmanjšale zasičenost infrastrukture, obenem pa gospodarstvu EU pomagale, da se prilagodi na izzive globalizacije. Učinkovit prometni sistem povečuje poslovne in zaposlovalne priložnosti, obenem pa zagotavlja dolgoročno konkurenčnost v EU in zunaj nje. Promet tudi povečuje inovativnost in spodbuja gospodarsko rast.

3.11.4 Vprašanja interoperabilnosti in povezanosti med državami članicami je treba preučiti zlasti z vidika energetske omrežij in širokopasovnega internetnega dostopa za vse državljane. Ta vprašanja bodo zlasti prizadela obrobne regije.

3.11.5 Obrobne regije so še vedno v zelo slabem položaju glede letalskih storitev. EU bi se morala tega vprašanja lotiti na novo in si za cilj zadati, da prebivalci teh regij dobijo enako infrastrukturo, kot jo imajo prebivalci celinske Evrope.

3.12 Konkurenčnost na enotnem trgu

3.12.1 Na nekaterih področjih trga blaga je lizbonska strategija precej uspešna. Evropski enotni trg je olajšal trgovino z blagom in potrošniki imajo veliko večjo izbiro proizvodov po zelo konkurenčnih cenah. Nujno pa je zagotoviti pošteno konkurenco, ki bi jo lahko omogočili z učinkovitim nadzorom na nacionalni ravni s sodelovanjem med državami članicami.

3.12.2 A zdi se, da med obvezami na nacionalni in evropski ravni ter njihovim uresničevanjem obstaja vrzel. S povečevanjem mednarodne konkurence za blago in storitve je vse bolj nujno izboljšati konkurenčnost na evropski ravni. Obstajajo trdni dokazi, da imajo bolj usklajena prizadevanja na področju razvoja in raziskav med grozdi MSP in velikimi podjetji večje pozitivne učinke na konkurenčnost, ki segajo prek meja notranjega trga.

3.12.3 Pomembno je tudi opozoriti, da je oblikovanje EMU trgu EU pomagalo k večji konkurenčnosti zaradi nižjih in preglednejših stroškov čezmejnih dejavnosti. Nova podjetja so tako tudi lažje vstopila na evropski trg, najmanj učinkovita podjetja pa so izgubila ali bila prevzeta. Vendar je še veliko možnosti za izboljšanje prožnosti na notranjem trgu in mobilnosti delovne sile. Pravzaprav je bilo ugotovljeno, da je glavna šibkost vseh trgov ta, da je treba odstraniti še preostale notranje ovire, ki obstajajo na evropskem enotnem trgu.

3.13 Zunanja razsežnost enotnega trga

3.13.1 Odprtost Evrope preostalemu svetu je prispevala k njeni blaginji. Zato je v njenem interesu, da razvije zunanjo agendo, zavaruje interese svojih prebivalcev in jim služi. Prihodnje politike bi se morale odreči zagledanosti vase, ki je bila značilna za čas vse od Rimske pogodbe iz leta 1957. EU bi se zdaj morala zazreti v globalizirano gospodarstvo, odločena, da tu igra polno vlogo, obenem pa upošteva, da se težišče prenaša proti Aziji in državam v vzponu, zlasti t. i. državam BRIC – Braziliji, Rusiji, Indiji in Kitajski. EU bi morala tudi razviti gospodarsko sodelovanje s sosednjimi državami v okviru evropske sosedске politike, vključno z vzhodnim partnerstvom ter Unijo za Sredozemlje, s ciljem razširiti območje proste trgovine. Pogoj za takšna partnerstva bi morala biti načela odprtega trga. Poglobljanje in izboljševanje notranjega trga sta obenem ključnega pomena, če naj EU ohrani svojo vlogo vodilne sile na svetovnem trgu.

3.13.2 Evropa ima tudi dolžnost, da se loti svetovnih problemov in pomaga zastaviti tempo in značaj globalizacije. EU je sledila drugim velikim trgovinskim blokom v svojih prizadevanjih za liberalizacijo trgovine na svetovnem trgu blaga in storitev. Trenutno potekajo pogajanja za dvostranske dogovore o prosti trgovini z Južno Korejo, ASEAN in Indijo. Pozitiven je bil tudi napredek, dosežen v čezatlantskem ekonomskem svetu. Ta strategija delno odraža dvom v to, da bo krog pogajanj iz Dohe kmalu uspešno zaključen. Dejansko bi takšna bilateralnost lahko uničila sam namen večstranskih trgovinskih pogajanj. Treba je vztrajati pri političnem vprašanju vzajemnosti v odpiranju mednarodnih trgov in zaključek kroga pogajanj iz Dohe bi še vedno moral biti prednostnega pomena. EESO poziva Komisijo in vodje vlad držav članic, da pri pogajanjih o liberalizaciji trgovine vztrajajo, da vlade tretjih držav spoštujejo človekove pravice, konvencije MOD ter zaščito naravnih, gospodarskih in kulturnih virov.

3.13.3 V EU bi bilo zaželeno tudi enotno varstvo patenta Skupnosti, ki bi moralo biti že zdavnaj vzpostavljeno. Pravice intelektualne lastnine je treba odločno uveljavljati, proti trgovini z nezakonitimi ponaredki izdelkov blagovnih znamk pa se je treba učinkovito boriti ⁽¹⁾.

3.13.4 Pomanjkanje učinkovitega tržnega spremljanja in nadzora v EU so v zadnjih letih poudarila poročila o prehrabnih izdelkih in igračah, ki so uvoženi iz tretjih držav in ne dosegajo standardov. Ker ni pravega nadzora nad blagom, uvoženim iz tretjih držav, je lahko ogroženo zdravje potrošnikov v EU, deležni pa so lahko tudi blaga, ki ne dosega standardov in je slabe kakovosti. To tudi izkrivlja konkurenco na trgu in lahko negativno vpliva na prihodnje naložbe in zaposlovanje v Evropi.

3.13.5 Dobro bi bilo razmisliti o odločni skupni strategiji kot načinu za zavarovanje evropskih potrošnikov pred uvoženimi izdelki in storitvami iz tretjih držav, ki ne spoštujejo tehničnih, socialnih in okoljskih standardov ter delovnih pogojev. Države članice bi morale zagotoviti, da države, s katerimi so sklenile trgovinske dogovore, spoštujejo standarde, ki so jih določile MOD, OZN in njene agencije ter druge mednarodne konvencije glede individualnih pravic, svobode združevanja, pravice delavcev do združevanja in kolektivnih pogajanj ter odprave dela otrok in prisilnega dela.

3.13.6 Sedanja kriza je pokazala, da so na svetovnih finančnih in trgovinskih trgih države vse bolj odvisne druga od druge. Svetovne finančne sisteme je treba okrepiti s pravili, ki spodbujajo previdnost, izboljšujejo usklajevanje in komuniciranje med nadzornimi organi in centralnimi bankami ter ne povečujejo samo preglednosti, ampak tudi pozorneje preverjajo poti pranja denarja, povezanega z mamili, kriminalom in nezakonitim trgovanjem z orožjem.

3.13.7 Tretje države bi v tem okviru morale posnemati model socialnega dialoga EU, EESO pa bi moral povečati svoja prizadevanja za širjenje tega modela.

3.14 Socialna razsežnost

3.14.1 Nadaljnji razvoj notranjega trga terja strinjanje evropskih državljanov. Socialna razsežnost notranjega trga je zdaj okrepljena z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah, vključeno v Lizbonsko pogodbo. To bi moralo povečati pomen organizirane civilne družbe pri nadaljnjem razvoju notranjega trga.

3.14.2 Strategija EU za obdobje po letu 2010 bi morala podpirati bolj pošteno in pravično družbo z varovanjem in razvijanjem svojega modela družbe v skladu z integrirano razvojno politiko. Vsaka država članica bi se morala na globalizacijo in tehnološke spremembe pripraviti z izboljšanjem kakovosti in dostopnosti trajnega izobraževanja in usposabljanja. Sedanji čas krize bi bilo treba izkoristiti za povečanje znanja, da se delavci pripravijo za prihodnost. Brezposelni bi morali dobiti priložnost za prekvalificiranje in vpis v izobraževalne programe – vključno z visokim izobraževanjem – ki jim bodo omogočili, da se na trg dela vrnejo z obetom boljših pogojev zaposlitve zase, njihovi delodajalci pa bi bili tako bolj naklonjeni vlaganju v nove potrebe trga, ki naj bi jih v prihodnjih letih po pričakovanjih ustvarile nove tehnologije. Sklad za globalizacijo in Evropski socialni sklad bi morali bolje izkoristiti in ju prilagoditi izzivom te vrste na notranjem trgu. Glede na posledice gospodarske krize bi bilo nujno razmisliti o preoblikovanju posebnih programov za boj proti revščini.

⁽¹⁾ UL C 116, 28.4.1999, str. 35, in UL C 221, 7.8.2001, str. 20.

4. Sklepne ugotovitve

4.1 V sedanji krizi mora EU prilagoditi srednje- in dolgoročne ukrepe lizbonske strategije. Svoji agendi strukturnih reform mora dodati kratkoročne ukrepe, obenem pa še naprej vlagati v prihodnost. To bi lahko dosegli predvsem z nadaljnjim vlaganjem v raziskave in razvoj, inovacije in izobraževanje, z aktivnim

spodbujanjem proste izmenjave znanja med državami članicami in s podporo podjetjem (zlasti MSP), da bodo lahko prispevala k bolj dinamičnemu enotnemu trgu. Tudi ukrepi za okolju prijaznejše gospodarstvo so pomemben način ustvarjanja novih delovnih mest in tehnologij, obenem pa zagotavljajo alternativne vire energije in sledijo okoljskim ciljem. To bi lahko dosegli z okrepitevijo evropske uprave, da bi izboljšali skupno razsežnost Evropske unije in se izognili podvajanju prizadevanj in virov.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

PRILOGA

k mnenju Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Naslednji amandmaji, ki so bili med razpravo zavrženi, so prejeli vsaj četrtino glasov (člen 54(3) poslovnika):

Točka 1.2, alinee 8, 9 in 10

- „zlasti je pomembno, da se direktiva o storitvah izvaja popolnoma v skladu z bistvom in pravili enotnega trga. Pomembna težava pri tem je, da še vedno ni prostega gibanja delovne sile iz nekaterih držav članic zadnje širitve. Potrebne so učinkovite in jasne izvedbene določbe za ustrezno izvajanje direktive o napotitvah delavcev in doseganje njenih ciljev, zlasti poštene konkurence med podjetji, in spoštovanja pravic delavcev in ~~preprečevanja socialnega dampa~~inga;
- ~~eden od problemov enotnega trga in EU je ta, da so plače in delovni pogoji so med posameznimi državami članicami in tudi regijami zelo različni in so zato postali dejavnik konkurence. Varstvo standardov na trgu dela na podlagi konvencij Mednarodne organizacije dela bo pridobilo na pomenu in mora biti sestavni del nove strategije EU 2020;~~
- ~~intenzivnejša trgovina znotraj enotnega trga spodbuja nepotreben in okolju škodljiv promet, prevoz na dolge razdalje, kar je v nasprotju z večjimi zahtevami do politike na področju. Zato je treba pri opredelitvi prometne politike v strategiji EU 2020 upoštevati vidike vpliva prometa na okolje in trajnostnega razvoja;~~

Obrazložitev

Beseda damping se danes na splošno uporablja le v okviru mednarodnega trgovinskega prava, kjer je opredeljena kot proizvajalčevo izvažanje proizvoda iz ene države v drugo po ceni, ki je nižja od cene na domačem trgu ali proizvodnih stroškov. Izraz „socialni damping“ se torej v zgoraj navedenem primeru direktive o napotitvi delavcev uporablja napačno, kajti podjetje (ponavadi iz gospodarsko manj razvite države članice), ki zagotavlja svoje proizvode in storitve drugim državam članicam, tega ne počne z izgubo. Uporaba izraza „socialni damping“ v povezavi z novimi državami članicami je žaljiva in bi se ji bilo treba izogibati.

Navajanje razlik v plačah in delovnih pogojih kot problem enotnega trga je v nasprotju s preprostim dejstvom, da so plače zmeraj sestavni del konkurence med podjetji, ki je temelj prostega tržnega gospodarstva in prinaša koristi potrošnikom. Glede varstva standardov na trgu dela je treba navesti, kakšne standarde je treba varovati. Obstajajo konvencije Mednarodne organizacije dela, ki opredeljujejo te standarde in jih je podpisala večina držav članic.

Kriviti notni trg za povečanje škodljivega prometa je enostranski argument. Na isti način bi morali za povečano obremenitev okolja kriviti prosti pretok oseb. Pri opredelitvi strategije EU 2020 je treba upoštevati vidike okoljskega in trajnostnega razvoja.

Rezultat glasovanja

Za: 93

Proti: 131

Vzdržani: 8

Točka 3.7.1

„Prost pretok prispeva h krepitvi gospodarstva držav članic EU, saj večja konkurenca in potrošnikom zagotavlja večjo izbiro boljših proizvodov po nižjih cenah. Podjetjem iz EU tudi pomaga konkurirati na trgih tretjih držav. Iz nekaterih držav članic po zadnji širitvi še vedno ni prostega pretoka oseb. Za ustrezno izvajanje direktive o napotitvah delavcev in doseganje njenih ciljev, zlasti poštene konkurence med podjetji in spoštovanja pravic delavcev, so potrebne učinkovite in jasne izvedbene določbe. Vendar obstajajo dokazi o nejasnih pravilih izvajanja direktive o napotitvah delavcev na nacionalni ravni, ki povzročajo nelojalno konkurenco med podjetji in nezadostno spoštovanje pravic delavcev.“

Obrazložitev

Kljub dokazom, da odstranitev omejitev ni poslabšala položaja na trgu dela držav, ki so odstranile omejitve, je prosti pretok delavcev znotraj enotnega trga še vedno omejen.

Beseda damping se danes na splošno uporablja le v okviru mednarodnega trgovinskega prava, kjer je opredeljena kot proizvajalčevo izvažanje proizvoda iz ene države v drugo po ceni, ki je nižja od cene na domačem trgu ali proizvodnih stroškov. Izraz „socialni damping“ se torej v zgoraj navedenem primeru direktive o napotitvi delavcev uporablja napačno, kajti podjetje (ponavadi iz gospodarsko manj razvite države članice), ki zagotavlja svoje proizvode in storitve drugim državam članicam, tega ne počne z izgubo. Uporaba izraza „socialni damping“ v povezavi z novimi državami članicami je žaljiva in bi se ji bilo treba izogibati.

Rezultat glasovanja

Amandma 5 (točka 3.7.1) je bil vezan na amandma 3 (točka 1.2, alinee 8, 9 in 10), zato je postal po glasovanju o slednjem neveljaven.

Točka 3.8.1

Besedilo se črta in nadomesti:

„Od osemdesetih let 20. stoletja se uredbe EU osredotočajo na prost pretok blaga, storitev, dela in kapitala. Regulativno okolje, v katerem delujejo podjetja, je bistveni element njihove konkurenčnosti ter zmožnosti rasti in ustvarjanja delovnih mest. Pravila lahko vzpostavijo pošteno konkurenco, lahko pa tudi ogrozijo dobro okolje za poslovanje. Predpise je torej treba pregledati in poenostaviti tako, da se bodo podjetja lahko hitro prilagodila spremembam, trgi pa bodo ostali pravični in razmeroma varni. Vseh 27 držav članic bi morale usklajeno ukrepati za učinkovito umiritev evropskega tržnega sistema. EESO priporoča, naj se banke osredotočijo na financiranje podjetij in pre-pustijo izvedbo najbolj špekulativnih poslov, ki se izvajajo na finančnih trgih, operaterjem, ki so za to specializirani. Ukrepe je treba hitro izvesti, da bi se v finančni sistem vrnila nujno potrebna likvidnost; pričakuje se, da se bo zaradi pretresov v evropskem gospodarstvu srednjeročno zmanjšala stopnja potencialne rasti ter da bo dejanska rast leta 2009 občutno nižja.“

Obrazložitev

Prvi del točke ni realističen. Kakšne ukrepe je mogoče uvesti? Če se ne tega ne pojasni, je bolje, da se jih niti ne omenja, da ne bi povzročali zmede in negotovosti. Po drugi strani pa problem zdaj niso viri financiranja, temveč zaupanje v realno gospodarstvo.

Menim, da so v točki 1.6 odlično pojasnjene sedanje finančne težave in rešitve zanje.

Rezultat glasovanja

Za: 82

Proti: 127

Vzdržani: 19

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o vključevanju in socialni agendi

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/03)

Poročevalec: g. **PARIZA CASTAÑOS**

Soporočevalec: g. **ALMEIDA FREIRE**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Vključevanje in socialna agenda.

Strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo, zadolžena za pripravo dela Odbora o tej zadevi, je mnenje sprejela 26. januarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 158 glasovi za, 3 glasovi proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in predlogi

1.1 Kot institucija, ki si močno prizadeva za spodbujanje in razvoj socialnopolitične agende ter spodbujanje vključevanja priseljencev in etničnih manjšin, se je Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) odločil, da pripravi to mnenje na lastno pobudo, z namenom, da bi **Evropska unija politiko vključevanja močneje povezala s socialnopolitično agendo.**

1.2 Leto 2010 bo za socialno politiko EU zelo pomembno: to bo evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti, pripraviti bo treba strategijo EU 2020 in tudi sprejeti novo socialno agendo.

1.3 Odbor meni, da je treba v reviziji socialne agende za obdobje po letu 2010 močneje upoštevati socialne posledice priseljevanja.

1.4 Ker so vprašanja priseljevanja in vključevanja ter socialne agende v pristojnosti različnih komisarjev in generalnih direktorats, EESO daje pobudo za boljše politično in upravno sodelovanje v okviru Evropske komisije.

1.5 Ukrepi vključevanja morajo biti skladni z glavnimi cilji socialne politike EU; tako bodo lahko vsi – torej tudi državljani tretjih držav, državljani EU priseljskega porekla in pripadniki manjšin – izkoristili možnosti, ki jih ponuja. Enako mora boj proti socialni izključenosti zajemati vse ljudi, vključno s priseljenci, ne glede na to, ali so državljani EU ali tretjih držav.

1.6 EESO meni, da je prednostna naloga krepitev povezovanja na evropski ravni, pri čemer je treba upoštevati gospodarsko

krizo, položaj priseljencev in manjšin na področju zaposlovanja, socialno vključevanje, enakost spolov, revščino, izobraževanje in usposabljanje, zdravje, socialno varstvo in boj proti diskriminaciji.

1.7 Pri oblikovanju in izvajanju socialne politike je treba perspektivo raznolikosti, ki izhaja iz priseljevanja, upoštevati kot vprašanje, ki zadeva več področij, hkrati pa razvijati posebne ukrepe in koncepte delovanja za vključevanje priseljencev in etničnih manjšin.

1.8 Glede na izkušnje, pridobljene na drugih političnih področjih, **Odbor predlaga, naj se sproži proces zajemanja vprašanj vključevanja** v različne politične, zakonodajne in finančne instrumente EU, da bi spodbujali vključevanje, enakopravno obravnavo in nediskriminacijo.

2. Ozadje

2.1 Evropska unija razvija skupno politiko priseljevanja, h kateri EESO prispeva s svojimi mnenji. Tako je EESO poudaril pomen vključevanja kot „ključa za uspešno priseljevanje“ in priznal, da morajo evropske družbe povečati svojo zmožnost upravljanja raznolikosti, povezane s priseljevanjem, da bi okrepile socialno kohezijo.

2.2 V zadnjih desetih letih so priseljenci zelo veliko prispevali h gospodarskemu in družbenemu razvoju Evrope⁽¹⁾. Mnogo priseljencev iz tretjih držav se je vključilo v evropske trge dela in tako prispevalo h gospodarski rasti, večjemu zaposlovanju ter višjim prispevkom za socialno varnost in davčnim dohodkom.

⁽¹⁾ COM(2008) 758 konč.

2.3 EESO je predlagal „državljsko vključevanje“, ki temelji na „postopnem izenačevanju priseljencev z drugim prebivalstvom (ob upoštevanju načel o enakih možnostih in enaki obravnavi), tako glede njihovih pravic in dolžnosti kot tudi njihovega dostopa do blaga, storitev in možnosti za državljansko udeležbo“. (2)

2.4 V letu 2010 je treba lizbonsko strategijo nadomestiti s strategijo EU 2020, prenoviti socialno agendo ter oceniti sklad za vključevanje. Poleg tega EU zdaj razpolaga z Lizbonsko pogodbo in Listino o temeljnih pravicah, dobila bo novo Komisijo (3), Evropski parlament pa je v prvem delu sedanjega zakonodajnega mandata.

2.5 2010 bo tudi evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti, kar ustvarja možnosti za prenovno zavezo za solidarnost, socialno pravičnost in večjo vključenost.

2.6 Ukrepi za vključevanje morajo biti v skladu z glavnimi področji socialne politike EU. EESO predlaga, da se izboljša politično in upravno usklajevanje v okviru Evropske komisije.

2.7 V času gospodarske krize se številni priseljenci uvrščajo med najbolj ranljive družbene skupine in so prve žrtve: prvi izgubijo zaposlitev, imajo večje težave pri ponovnem vključevanju v trg dela in ogroža jih revščina. V še večji meri to velja za priseljenke. (4)

2.8 Pogosto je tudi večja verjetnost, da otroci iz priseljenkih družin ne bodo uspešno končali šolanja.

2.9 EESO meni, da je treba okrepiti boj proti diskriminaciji, in to z razvojem obstoječih zakonodajnih instrumentov ter krepitvijo državnih ukrepov in socialnih obveznosti z vidika vključevanja.

2.10 V času gospodarske krize se v politični in socialni razpravi v nekaterih državah članicah pojavljajo vse močnejši napadi na pravice priseljencev, kar poostruje zakonodajo in spodbuja ksenofobijo.

2.11 Nekatere vlade tudi zmanjšujejo javna sredstva za politike vključevanja, čeprav bi bilo treba v času krize vlaganja v socialno politiko povečevati, ne pa zmanjševati.

2.12 EESO meni, da je ustrezna politika vključevanja v okviru ustrezne skupne politike priseljevanja dejavnik gospodarske učinkovitosti in socialne kohezije.

(2) UL C 125, 27.5.2002.

(3) Vprašanje vključevanja in socialne agende so v pristojnosti različnih komisarjev in generalnih direktoratsov.

(4) Eurostat.

2.13 Politike vključevanja se v Evropi zelo razlikujejo, saj se razlikujejo tudi socialne in politične kulture in pravni sistemi. Toda v vseh državah članicah so cilji vključevanja povezani s socialno politiko.

2.14 V Evropski uniji obstajajo različne hitrosti vključevanja priseljencev. V novih državah članicah srednje in vzhodne Evrope so trenutno migracijski procesi šibkejši, v južnih in zahodnih državah pa močnejši. Toda izkušnje kažejo, da bodo v prihodnosti stopnje priseljevanja v vseh evropskih državah visoke.

2.15 Odbor želi opozoriti, da je treba v okviru celovitega pristopa k evropski politiki priseljevanja okrepiti povezavo med priseljevanjem in razvojem. Pripravil je dve mnenji, ki temeljita na tem pristopu (5).

3. Vključevanje

3.1 Družbeni proces vključevanja poteka na različnih področjih življenja: v družinah, v stanovanjskih soseskah in v mestu, na delovnem mestu, v sindikatih, v podjetniških organizacijah, šoli, središčih usposabljanja, združenjih, verskih ustanovah, športnih klubih, vojski itd.

3.2 Ker je vključevanje proces, ki poteka v družbenih strukturah, je potrebno dobro upravljanje, da ta družbeni proces podpirajo in spremljajo ustrezni ukrepi javnih organov. Lokalne in regionalne oblasti imajo v okviru svojih pristojnosti v različnih državah članicah politične, pravne in finančne instrumente, ki jih morajo primerno uporabiti v politikah vključevanja.

3.3 Točka 10 Skupnih osnovnih načel (Priloga 1) vsebuje predlog, da mora biti **vključevanje sestavni del vseh političnih agend na vseh upravnih ravneh (mainstreaming)**.

3.4 EESO je pripravil več mnenj na lastno pobudo (6), v katerih spodbuja proaktivno politiko vključevanja v EU, ki ima dvojno usmeritev in je hkrati namenjena družbi gostiteljici in priseljencem. Cilj je družba, v kateri imajo vsi državljani, ne glede na svoj izvor, enake pravice in dolžnosti in skupne vrednote demokratskih, odprtih in pluralističnih družb.

(5) Glej naslednji mnenji EESO:
UL C 44, 16.2.2008, str. 91, in
UL C 120, 16.5.2008, str. 82.

(6) Glej naslednja mnenja EESO:
UL C 27, 3.2.2009, str. 95,
UL C 125, 27.5.2002, str. 112,
UL C 80, 30.3.2004, str. 92, in
UL C 318, 23.12.2006, str. 128.

3.5 Odbor meni, da imajo organizacije civilne družbe pri vključevanju zelo pomembno vlogo. Tako priseljenci kot družba v državi gostiteljici morajo biti naklonjeni vključevanju. Socialni partnerji in organizacije civilne družbe si morajo prizadevati za politike vključevanja in boj proti diskriminaciji.

3.6 Vključevanje je družbeni proces, v katerega so vključeni tako priseljenci kot družba gostiteljica. Posamezne javne uprave in družbeni akterji si morajo za to dejavno prizadevati. Institucije EU, nacionalni organi ter regionalne in lokalne oblasti morajo v okviru svojih pristojnosti pripravljati programe. Te programe je treba primerno dopolnjevati in usklajevati, da se zagotovi njihova učinkovitost in splošna skladnost.

3.7 V drugem mnenju (7) se je EESO opredelil za večjo zavezo lokalnih oblasti, saj je vključevanje izziv zlasti na lokalni in regionalni ravni. Da bi bila ta politika uspešnejša, morajo biti v njeno oblikovanje vključene regionalne in lokalne oblasti ter aktivno sodelovati organizacije civilne družbe.

3.8 Priseljevanje je dvosmeren proces, ki temelji na pravicah in obveznostih državljanov tretjih držav in družb gostiteljic ter priseljencem omogoča polno sodelovanje. V drugem mnenju je EESO vključevanje opredelil kot „postopno usklajevanje pravic in dolžnosti priseljencev, pa tudi njihovega dostopa do blaga, storitev in načinov udeležbe v civilni družbi, s pravicami in dolžnostmi preostalega prebivalstva, ob upoštevanju enakih možnosti in enake obravnave“. (8)

3.9 Odbor meni, da morajo biti priseljenci naklonjeni vključevanju in da dvosmeren pristop pomeni, da vključevanje ne zadeva samo priseljencev, temveč tudi družbo gostiteljico.

3.10 Politike vključevanja in socialne vključenosti morajo potekati v različnih smereh in med drugim zajemati naslednja področja: sprejemanje priseljencev, poučevanje jezikov ter informacije o zakonodaji in običajih, boj proti diskriminaciji, politiko zaposlovanja in usposabljanja, enakost spolov, šolanje mladoletnikov, družinsko politiko, mladinsko politiko, stanovanjska vprašanja, zdravstveno oskrbo, boj proti revščini, širjenje socialnih storitev ter spodbujanje državljsanske udeležbe ljudi priseljskega porekla.

3.11 Ti ukrepi morajo priseljencem olajšati harmonično življenje v evropskih družbah gostiteljicah – družbah, ki postajajo etnično in kulturno vse bolj raznolike.

3.12 Leta 2002 je EESO na konferenci (9), pripravljeni skupaj s Komisijo, institucijam EU predlagal, naj pripravijo evropski program za vključevanje in ustanovijo sklad Skupnosti. Komisija je sprožila pilotni program o vključevanju (INTI) in leta 2006 predlagala ustanovitev sklada za vključevanje, kar je Svet sprejel in je zdaj del proračuna za obdobje 2007–2013.

3.13 Novembra 2004 je Svet opredelil „skupna osnovna načela o politiki vključevanja imigrantov v Evropski uniji“ (10). Ta načela dopolnjujejo pravni okvir na področju človekovih pravic, nediskriminacije in enakih možnosti ter socialne vključenosti.

3.14 Odbor želi poudariti, kako pomembno je imeti **skupni evropski pristop**, saj za politike in procese vključevanja prinaša veliko dodano vrednost, ki jo pomeni njegova prepletenost z drugimi področji politik EU, namreč (med drugim) s strategijo EU 2020, socialno agendo in kohezijsko politiko. Poleg tega se tako krepijo tudi povezave med vključevanjem ter vrednotami in načeli EU, ki jih vsebujeta Evropska listina o temeljnih pravicah in Evropska konvencija o človekovih pravicah.

3.15 Evropski sklad za vključevanje je finančni instrument za spodbujanje politik vključevanja z evropskim pristopom in dodano vrednostjo, ki je v skladu s skupnimi temeljnimi načeli. Pravna podlaga za politike vključevanja je člen 63 Pogodbe, namenjene pa so državljanom tretjih držav, medtem ko je Evropski socialni sklad (ESS) namenjen celotnemu prebivalstvu EU, ki zajema tudi priseljence. Zato se sklad za vključevanje in ESS dopolnjujeta.

3.16 EESO podpira šest političnih ciljev sklada za vključevanje in pričakuje rezultate vmesne ocene sklada, predvidene v letu 2010, na podlagi katerih bo predlagal nekatere spremembe.

3.17 Nedavno je bil ustanovljen **Evropski forum za vključevanje**, ki naj bi civilni družbi in organizacijam priseljencev omogočil sodelovanje pri politikah vključevanja EU. Odbor zelo aktivno sodeluje pri dejavnostih foruma.

3.18 V svojih sklepih iz junija 2007 je Evropski svet izrazil stališče, da je treba pri skupni agendi za vključevanje iz leta 2005 napredovati z razvojem skupnih osnovnih načel.

3.19 EESO želi ta pristop dopolniti in meni, da je prednostna naloga krepitev vključevanja na evropski ravni, pri čemer je treba upoštevati položaj priseljencev in manjšin na področju zaposlovanja, socialno vključenost, enakost spolov, revščino, izobraževanje in usposabljanje, zdravje, socialno varstvo in boj proti diskriminaciji.

(7) UL C 318, 23.12.2006, str. 128.

(8) UL C 125, 27.5.2002, tč. 1.4 (poročevalec: Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS).

(9) Konferenca na temo Priseljevanje: vloga civilne družbe pri vključevanju; Bruselj, 9. in 10. september 2002.

(10) Dokument 14615/04 z dne 19. novembra 2004.

4. Program socialne politike

4.1 Zaradi mednarodne finančne krize je Evropska unija v hudi gospodarski krizi, ki močno poslabšuje socialni položaj. Kriza zelo negativno vpliva na vključevanje.

4.2 Zaradi časa, v katerem je bila pripravljena prenovljena socialna agenda ⁽¹¹⁾ (2008), v njenem okviru ni bilo mogoče upoštevati niti negativnega razvoja gospodarske krize niti povečanja brezposelnosti, poslabšanja javnih financ in socialnih razmer.

4.3 Evropska komisija ocenjuje, da bo gospodarsko okrevanje počasno in da bo ustvarjanje novih delovnih mest zamujalo.

4.4 EESO meni, da se bodo socialne razmere vsekakor izboljševale veliko počasneje kot gospodarsko okrevanje. V tem okviru bo prispevek evropske socialne politike ključnega pomena.

4.5 Leto 2010 bo za socialno politiko EU zelo pomembno: to bo evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti; pripravljala se bo strategija EU 2020 in sprejeti bodo socialno agendo s potrebnimi ukrepi in instrumenti.

4.6 Prenovljena socialna agenda (2008), ki priznava pomemben prispevek priseljevanja za zaposlovanje v Evropi, predlaga izboljšanje vključevanja in izvajanje socialne politike na področju izobraževanja, zdravstva in stanovanjskih vprašanj.

4.7 V svojem mnenju ⁽¹²⁾ iz januarja 2009 o prenovljeni socialni agendi je EESO priznal uspeh tega novega pristopa in oblikoval nekaj zamisli o problemih, ki jih prinašata krepitev migracijskih tokov in nezadostna socialna politika.

4.8 Francosko predsedstvo EU je Odbor zaprosilo za pripravo raziskovalnega mnenja ⁽¹³⁾ o *novem akcijskem programu socialnih ukrepov EU*, ki je bil sprejet julija 2008. EESO meni, da mora biti novi program socialnih ukrepov koristen za obvladovanje težavnega gospodarskega in socialnega položaja. Odbor je predlagal, naj novi program upošteva politike vključevanja, enakost obravnave, razvoj odprte metode usklajevanja ter povečanje sredstev, predvidenih za sklad za vključevanje.

4.9 6. maja 2009 je Parlament sprejel resolucijo ⁽¹⁴⁾ o prenovljeni socialni agendi, v kateri je zapisal, da mora politika priseljevanja temeljiti na človekovih pravicah, prispevati h krepitvi zakonodaje proti diskriminaciji in spodbujati strategije za vključevanje in enake možnosti.

4.10 Osebe z neurejenim upravnim statusom (tj. brez veljavnih osebnih dokumentov) so še posebej ranljive, saj lahko zaidejo v mreže, ki izkoriščajo njihovo delo, in jih lahko ogrožata še večja revščina in socialna izključenost; kot predlaga Odbor, je mogoče upravni status teh oseb urediti v okviru Evropskega pakta o priseljevanju in azilu, saj to prispeva k socialnemu in poklicnemu ukoreninjenju. Poleg tega EESO meni, da oseb brez veljavnih osebnih dokumentov v okviru ukrepov socialne politike EU ni mogoče izključiti iz ciljev in programov za socialno vključenost in ESS.

4.11 V prihodnjih letih se bosta povečevali notranja mobilnost državljanov EU in priseljevanje številnih državljanov tretjih držav v Evropo. Ti procesi bodo vodili do večje nacionalne, etnične, verske in kulturne raznolikosti Evropske unije.

4.12 Kljub temu pa sedanja prenovljena socialna agenda le v omejenem obsegu upošteva raznolikost evropskih družb, vključevanje priseljencev in manjšin, enakost obravnave in boj proti diskriminaciji. Odbor meni, da bo treba v pregledu socialne agende po letu 2010 bolj upoštevati družbene vplive priseljevanja, tako za priseljence kot za družbe gostiteljice.

4.13 Zato je treba okrepiti povezavo med socialno agendo in vključevanjem; v zvezi s tem se EESO zavzema za to, da vključevanje, ki naj bi ga tako spodbujali, postane sestavni del različnih političnih, zakonodajnih in finančnih instrumentov EU.

5. Nekatera politična področja

5.1 Otroštvo in mladi

5.1.1 Pri mladinskih politikah bi bilo treba upoštevati posebne potrebe in okoliščine mladih iz priseljskih družin v njihovem prehodu v odraslo dobo in vključevanju v družbo.

5.1.2 Mnogi mladi iz priseljskih družin, tako fantje in dekleta, so uspešni v poklicu in postanejo zelo dejavni državljani v svojih skupnostih. Vendar je med njimi, tudi v drugi in tretji generaciji, veliko takih, ki so v negotovem položaju ali pa se znajdejo na robu družbe, pogosto ne končajo šolanja uspešno in jih zato bolj ogroža brezposelnost.

5.1.3 **Podpora za družine** je bistvenega pomena; kot je Odbor že predlagal ⁽¹⁵⁾, mora EU voditi bolj aktivno družinsko politiko.

5.1.4 Odprta metoda usklajevanja na mladinskem področju mora vključevati kazalnike, ki upoštevajo vidike različnosti, priseljevanja in nediskriminacije.

⁽¹¹⁾ COM(2008) 412 konč.

⁽¹²⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 65.

⁽¹³⁾ UL C 27, 3.2.2009, str. 99.

⁽¹⁴⁾ 2008/2330(INI).

⁽¹⁵⁾ UL C 161, 13.7.2007, str. 66, in UL C 120, 16.5.2008, str. 66.

5.1.5 Izkoristiti bi bilo treba možnosti, ki jih ponujajo evropski programi za vseživljenjsko učenje, mobilnost, podjetništvo in aktivno državljanstvo mladih, da bi odpravili posebne težave, s katerimi se soočajo mladi iz priseljskih družin, in spodbujali izmenjavo izkušenj.

5.2 Izobraževanje in usposabljanje

5.2.1 Politike vključevanja držav članic zajemajo izobraževanje in usposabljanje kot temeljni prvini v tem procesu. Vendar se otroci in mladi iz priseljskih družin ter manjšine spopadajo s posebnimi ovirami in izzivi, ki jim je treba posvetiti posebno pozornost.

5.2.2 V mnogih primerih so šolski centri preobremenjeni s številnimi problemi in izzivi, ki jih ne morejo ustrezno rešiti. Treba je povečati sredstva za financiranje šol, ki morajo razvijati duha odprtosti, ter podpreti učitelje na področju medkulturnega izobraževanja in pri obravnavanju različnosti.

5.2.3 V prihodnosti bo treba razviti kazalnike kakovosti izobraževanja, ki morajo biti dovolj prožni, da bo mogoče izpolnjevati potrebe vse bolj raznoterih učencev.

5.2.4 Okvir odprte metode usklajevanja na področju izobraževanja bi moral biti namenjen ugotavljanju najboljših praks v zvezi z vprašanjem, kako se je mogoče spopasti z ucnim neuspehom mladih iz priseljskih družin.

5.2.5 V ta namen bo treba določiti **kazalnike**, med drugim za naslednja področja: socialno-ekonomski položaj, izobrazba (obvezno izobraževanje) mladih, raznolikost med učitelji, medkulturne veščine učiteljev, socialna prepustnost šolskega sistema; koncentracija učencev iz priseljskih družin, spodbujanje večjezičnosti v izobraževalnem sistemu, dostop do izobraževalnega sistema za vse otroke in mladostnike itd.

5.2.6 V svojem mnenju o migracijah, mobilnosti in izobraževanju ⁽¹⁶⁾ je EESO poudaril, da se prikrajšanost, s katero se soočajo priseljenci oziroma osebe migrantskega porekla, prenaša tudi na področje izobraževanja odraslih: v manjšem obsegu se udeležujejo nadaljnega usposabljanja, tečaji, ki so jim na voljo, pa so običajno omejeni na pridobivanje jezikovnega znanja. Da bi izboljšali vključevanje, bi bilo treba ponudbo nadaljnega usposabljanja razširiti na celotno prebivalstvo, ob tem pa vztrajati pri enakopravnem dostopu za priseljence.

5.2.7 V evropske programe izobraževanja in usposabljanja je treba vključiti vsebine o običajih, zgodovini, vrednotah in načelih evropskih demokracij, pa tudi znanja o kulturi in vrednotah družb izvora priseljskega (če to število ni preveliko).

5.3 Zaposlovanje

5.3.1 EESO trenutno na zahtevo španskega predsedstva EU pripravlja raziskovalno mnenje ⁽¹⁷⁾ o **vključevanju priseljskih delavcev**, ki vsebuje tudi predloge za evropsko socialno agendo.

5.3.2 **Dostop do trga dela** je ključnega pomena in je temeljni element procesa vključevanja, ker je delo v dostojnih razmerah ključnega pomena za ekonomsko osamosvojitve priseljskega delavstva in olajšuje socialne stike in medsebojno razumevanje med družbo gostiteljico in priseljenci.

5.3.3 Na mnogih področjih pa so priseljeni delavci prikrajšani in neposredno ali posredno diskriminirani. Spopadajo se tudi s pravnimi težavami pri priznavanju njihovih kvalifikacij in nekatere zakonodaje o priseljevanju omejujejo možnosti za poklicno napredovanje in spremembo zaposlitve.

5.3.4 Posledica je, da priseljeni delavci pogosto zasedajo delovna mesta slabe kakovosti, so slabše plačani in zaposleni v negotovih razmerah. V takšnem težkem položaju so predvsem ženske.

5.3.5 Osebe brez veljavnih dokumentov, ki prebivajo nezakonito, so v še bolj nevarnih razmerah, ker delajo na črno in so kot delavci včasih izkoriščani.

5.3.6 Nova generacija ukrepov na področju politike zaposlovanja, ki so financirani iz Evropskega socialnega sklada in programa Progress, bi morala zajemati posebna merila in kazalnike, namenjene temu, da se priseljskim delavcem zagotovi boljši dostop do integriranih poti do socialnega in poklicnega vključevanja, vključno s samozaposlovanjem. Te poti bi lahko – poleg drugih vprašanj ter jezikovnega in kulturnega izobraževanja – zajemale ukrepe za krepitev usposabljanja priseljskega delavstva na področju novih tehnologij in preprečevanja nevarnosti na delovnem mestu.

5.3.7 EESO meni, da je treba zakonodajo in državne ukrepe dopoljevati v sodelovanju s **socialnimi partnerji**, ker je vključevanje na trg dela povezano tudi z družbeno naravnostjo in obveznostmi sindikatov in delodajalcev.

5.3.8 Priseljenci delavci so bolj pripravljeni na **mobilnost**, čeprav jo nekatere nacionalne zakonodaje preprečujejo in omejujejo. Z direktivo o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas ⁽¹⁸⁾ (ta direktiva je bila v nekaterih nacionalnih pravnih redih neustrezno prenesena), je mogoče mobilnost olajšati. Tudi mrežo **EURES** je mogoče uporabljati učinkoviteje za spodbujanje mobilnosti priseljskih delavcev v EU.

⁽¹⁶⁾ UL C 218, 11.9.2009, str. 85.

⁽¹⁷⁾ Raziskovalno mnenje EESO o vključevanju priseljskih delavcev.

⁽¹⁸⁾ Direktiva 2003/109/ES.

5.4 Podjetniški duh priseljencev

5.4.1 Mnogi svoje namere glede preselitve povezujejo s samozaposlitvijo ali ustanavljanjem podjetij. Vse več je podjetij, ki jih ustanovijo posamezniki priseljskega porekla.

5.4.2 EESO meni, da mora EU podjetniški duh priseljencev podpirati; zato morajo instrumenti ESS, namenjeni spodbujanju podjetniškega duha, upoštevati prebivalstvo priseljskega porekla.

5.4.3 Tudi organizacije delodajalcev in gospodarske zbornice bodo morale biti odprte za podjetnike priseljskega porekla in aktivno spodbujati njihov dostop do vodstvenih struktur.

5.4.4 Prav tako se veliko podjetniških pobud priseljencev razvija v okviru **socialne ekonomije**, zato Odbor meni, da jih je treba podpreti z instrumenti ESS in nacionalnih organov.

5.5 Socialno varstvo

5.5.1 V Evropi obstajajo različni nacionalni pokojninski sistemi. Nujno je zagotoviti, da priseljeni delavci vplačujejo v pokojninske sklade in brez diskriminacije pridobijo pravice do ustreznih storitev.

5.5.2 Za večjo mobilnost je treba zagotoviti prenosljivost pokojninskih pravic in upoštevanje ustrezne pravice do pokojnine pri procesih vračanja.

5.5.3 Odprta metoda usklajevanja bi morala vključevati kazalnike za oceno, ali se priseljeni delavci upoštevajo v pokojninskih sistemih brez izključevanja ali diskriminacije.

5.6 Stanovanjska vprašanja

5.6.1 Zaradi gospodarske krize se v mnogih mestih povečuje število brezdomcev, med katerimi je velik del priseljskega porekla.

5.6.2 Danes imajo mnogi, zlasti mladi, težave pri iskanju stanovanja.

5.6.3 Tudi priseljenci in manjšine se pri iskanju primerne bivališča srečujejo s številnimi težavami. Zato EESO meni, da mora biti *stanovanjska politika* držav članic sestavni del ukrepov za vključevanje ter boja proti revščini in socialni izključenosti.

5.6.4 Večina Evropejcev in tudi priseljencev in manjšin živi v mestih oziroma mestnih četrtih. V drugem mnenju ⁽¹⁹⁾ je EESO poudaril vlogo lokalnih in regionalnih oblasti v politiki vključevanja. Uspešna *mestna politika* lahko spodbuja vključevanje in prepreči nastajanje zanemarjenih mestnih getov, ki nastajajo v nekaterih mestih.

5.6.5 Zato bi morala stanovanjska politika vsebovati merila, ukrepe in kazalnike, s katerimi je mogoče odpraviti obstoječe ovire. V tem smislu bi bilo treba uporabiti proaktiven pristop, ki poleg državnih organov in socialnih akterjev vključuje celotno družbo.

5.7 Zdravstveno varstvo in druge storitve

5.7.1 V nekaterih državah članicah številni priseljenci v skladu z nacionalno zakonodajo nimajo dostopa do zdravstvenih sistemov, tako da je njihovo zdravstveno varstvo zelo pomanjkljivo.

5.7.2 S sistemom usklajevanja na področju zdravstvenega varstva in z evropsko zakonodajo o priseljevanju je treba zagotoviti, da ima priseljeno prebivalstvo pod enakimi pogoji dostop do storitev javnega zdravstva in kakovostnega zdravstvenega varstva. Zdravstveni sistemi se morajo tudi prilagoditi raznolikosti družbe.

5.7.3 Odbor poudarja, da je v nekaterih državah članicah velik del osebja, zaposlenega v zdravstvu in pri negi vzdrževanih oseb, priseljencev.

5.7.4 Prav tako je pomembno okrepiti prizadevanja na področju zdravja pri delu, saj so priseljenci pogosto izpostavljeni večjim nevarnostim in ne poznajo dobro ustreznih predpisov in programov za preprečevanje.

5.7.5 V nekaterih državah članicah osebe priseljskega porekla nimajo polnega dostopa do **socialnih storitev**, te storitve pa tudi niso prilagojene raznolikosti prebivalstva. Odbor poziva Komisijo, naj oceni kakovost javnih storitev z vidika vključevanja, raznolikosti in nediskriminacije.

5.7.6 EESO meni, da priseljenci na področju zdravstvene in socialne politike ne smejo biti diskriminirani, saj plačujejo davke in socialne prispevke enako kot ostalo prebivalstvo. Glede na sedanjo gospodarsko krizo in proračunske težave je treba nujno doseči, da vsi državljani plačujejo davke in socialne prispevke, da bi zagotovili ohranitev javnih storitev.

5.8 Revščina in socialna izključenost

5.8.1 Veliko ljudi priseljskega porekla ogroža revščina ali pa živi v revščini. Sedanja gospodarska kriza ter naraščanje brezposelnosti in podzaposlenosti to stanje še bolj zaostre. Priseljenci in manjšine morajo nujno imeti dostop do programov preusposabljanja, ukrepov za zaščito pred brezposelnostjo, stanovanj in drugih javnih socialnih storitev.

5.8.2 Leto 2010 bo evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti. Odbor meni, da je treba izboljšati aktivno vključevanje priseljencev in manjšin, da bi zagotovili minimalni dohodek ter dostop do javnih sredstev in storitev in trga dela.

⁽¹⁹⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 128.

5.8.3 EESO opozarja na delovanje nekaterih kriminalnih združb, ki izkoriščajo delo nezakonitih priseljencev, zlasti na področju trgovine z mladoletnimi in ženskami ter njihove prostitucije. Policijski in pravosodni boj proti tem mafijam mora-jo spremljati ukrepi za pomoč in zaščito žrtev.

5.9 Boj proti diskriminaciji

5.9.1 Parlament ⁽²⁰⁾ je nedavno sprejel resolucijo o novi direktivi proti diskriminaciji, ki dopolnjuje tri že obstoječe direktive ⁽²¹⁾. Tudi EESO je o tem objavil mnenje ⁽²²⁾, podprl predlog Komisije in priporočil, da se upošteva večkratna diskriminacija.

5.9.2 Po dokončnem sprejetju nove direktive bo načelo nediskriminacije na podlagi člena 19 Pogodbe o delovanju Evropske unije razširjeno na področja, kot so izobraževanje, zdravje, socialno varstvo in stanovanja. EESO poziva Svet, naj sprejme to direk-tivo ob upoštevanju njegovega mnenja.

5.9.3 Pogosto so ljudje priseljskega porekla – ženske, moški, starejši in mlajši ljudje – žrtve diskriminacije, ki je še hujša zato, ker imajo kot državljani tretjih držav manj pravne zaščite. Mnogi so večkratno diskriminirani.

5.9.4 EESO predlaga Evropski komisiji, naj pripravi akcijski načrt proti večkratni diskriminaciji, in ponuja svoje sodelovanje pri njegovi pripravi.

5.9.5 Evropska agencija za temeljne pravice ⁽²³⁾ mora še naprej pripravljati poročila o primerih neposredne ali posredne diskri-minacije, zaradi katere trpi veliko priseljencev.

5.10 Enakost spolov

5.10.1 Priseljenske se zaradi dejstva, da so ženske, srečujejo s še posebnimi težavami. Zato je treba pri ukrepih vključevanja ustrezno upoštevati vidik enakosti.

5.10.2 EESO meni, da je treba vidik enakosti okrepiti tako v okviru skupnih temeljnih načel za vključevanje kot tudi v so-cialni agendi, da bodo imele priseljenke in pripadnice etničnih manjšin enake možnosti in ne bodo diskriminirane.

⁽²⁰⁾ Zakonodajna resolucija Evropskega parlamenta z dne 2. aprila 2009 o predlogu direktive Sveta o izvajanju načela enakega obravnavanja oseb ne glede na vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost.

⁽²¹⁾ Direktiva 2000/43/ES; Direktiva 2004/113/ES; Direktiva 2000/78/ES.

⁽²²⁾ UL C 182, 4.8.2009, str. 19, in UL C 77, 31.3.2009, str. 102.

⁽²³⁾ Raziskava EU-MIDIS (Raziskava Evropske unije o manjšinah in dis-kriminaciji), pri kateri so več kot 23 000 ljudi, ki pripadajo etničnim manjšinam in skupinam priseljencev, spraševali o njihovih izkušnjah z diskriminacijo, rasistično motiviranih kaznivih dejanjih in delova-nju policije v EU.

5.11 Priseljevanje in razvoj

5.11.1 EESO je v prejšnjih mnenjih opozoril ⁽²⁴⁾, da bi politika priseljevanja lahko prispevala h gospodarskemu in družbenemu razvoju držav, iz katerih prihajajo priseljenci, in da mora zato EU svojo zakonodajo o priseljevanju oblikovati preprosteje.

5.11.2 Na zunanjepolitičnem področju se mora Evropska unija v okviru Združenih narodov zavzeti za mednarodni pravni okvir za migracije in pristopiti k zdaj veljavni konvenciji ⁽²⁵⁾.

6. Instrumenti socialne agende

6.1 Vključevanje (*mainstreaming*)

6.1.1 Splošno upoštevanje vključevanja (*mainstreaming*) bi mo-ralo zajemati oblikovanje (preoblikovanje), razvoj in vrednotenje političnih procesov, tako da bi bil vidik vključevanja, enakih mož-nosti ter enakega obravnavanja in nediskriminacije priseljencev vključen v vse cilje, ukrepe in instrumente socialne agende, na vseh ravneh in v vseh fazah ter bi veljal za vse akterje, udeležene pri njihovem sprejemanju.

6.1.2 Glede na dejstvo, da se kulturni modeli v Evropski uniji med seboj razlikujejo, je treba pri tem splošnem upoštevanju v praksi na splošno zagotoviti, da se v vse pobude, ne glede na nji-hovo naravo in družbeni domet, vključujejo izkušnje, znanja, in-teresi in potrebe posameznikov z vidika vključevanja in raznolikosti, in da se ukrepi ocenjujejo.

6.1.3 Na začetku tega procesa bi bilo treba izvesti oceno vpliv-ov, s pomočjo katere bi lahko vnaprej ugotovili potrebe, in bi na vseh predvidenih področjih zagotovili ustrezno vključenost druž-bene raznolikosti. V ta namen bi bilo treba pospešiti proces opredelitve kazalnikov vključenosti, da bi dopolnili kazalnike za socialno vključenost, predvidene v okviru odprte metode usklaje-vanja. Pri pripravi kazalnikov bi lahko sodeloval Evropski forum o vključevanju.

6.1.4 Ključna merila za izvajanje splošnega upoštevanja vklju-čevanja so vodilna vloga politično odgovornih oseb in sodelovan-je vseh udeleženih političnih in zasebnih akterjev. V tem pogledu bi bilo treba ustvariti okvir sodelovanja, v katerem bi lahko pote-kali procesi odločanja v korist sprememb.

6.2 Zakonodaja

6.2.1 Odbor meni, da je treba izboljšati kakovost skupne evrop-ske zakonodaje o priseljevanju in da morajo direktive zagotavljati ustrezno zaščito priseljencev. Glede na ta cilj je EESO pripravil raziskovalno mnenje ⁽²⁶⁾, v katerem se je zavzel za ustrezno upo-števanje človekovih pravic v evropski politiki in zakonodaji o priseljevanju.

⁽²⁴⁾ UL C 44, 16.2.2008, str. 91.

⁽²⁵⁾ Konvencija Združenih narodov o varstvu pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družinskih članov.

⁽²⁶⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 29.

6.2.2 EESO meni, da bo po sprejetju stockholmskega programa laže napredovati pri usklajevanju zakonodaje o priseljevanju in azilu.

6.2.3 Pri pripravi evropske zakonodaje o priseljevanju je treba upoštevati novo zakonodajo proti diskriminaciji, ki je zdaj v pripravi na podlagi člena 13 Pogodbe.

6.3 Socialni dialog

6.3.1 Socialni partnerji so odgovorni za spodbujanje enakosti v podjetjih s pomočjo dialoga in pogajanj. EESO in Dublinska fundacija sta v okviru priprave enega od mnenj⁽²⁷⁾ pripravila javno obravnavo. Rezultati te obravnave, navedeni v Prilogi 3, so lahko zelo koristni za socialne partnerje in Komisijo, ko gre za doseganje enakopravnega vključevanja v delo brez razlikovanja med avtohtonimi in priseljenimi delavci.

6.3.2 S socialnim dialogom na različnih področjih je mogoče spodbujati aktivno vključevanje priseljenih delavcev in manjšin. V okviru podjetja je laže doseči aktivno sodelovanje priseljenih delavcev.

6.3.3 Treba se je ustrezno posvetovati z evropskimi socialnimi partnerji, ki morajo podati svoje mnenje za pripravo nove socialne agende.

6.3.4 Špansko predsedstvo EU je zaprosilo EESO, da pripravi raziskovalno mnenje⁽²⁸⁾ o vključevanju priseljenih delavcev. V tem mnenju je Odbor dal številne pobude za izboljšanje vključevanja z vidika zaposlovanja.

6.4 Civilni dialog

6.4.1 Poleg socialnega dialoga je civilni dialog odličen postopek upravljanja, ki je del evropskega socialnega modela in po mnenju EESO nujno potrebno orodje za razvoj evropske socialne agende in za vključevanje.

6.4.2 V politiki vključevanja in v okviru socialne agende je treba na evropski ravni izboljšati sodelovanje organizacij civilne družbe, specializiranih za področje človekovih pravic in pomoč priseljencem in manjšinam.

6.4.3 Posvetovati se je treba z Evropskim forumom o vključevanju, ki mora aktivno sodelovati pri oblikovanju nove socialne agende EU.

6.4.4 Evropska unija mora še naprej spodbujati medkulturni dialog, ki dopolnjuje vključevanje in cilje socialne politike.

⁽²⁷⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 128.

⁽²⁸⁾ Raziskovalno mnenje EESO o vključevanju priseljenih delavcev, poročevalec g. Pariza Castaños.

6.5 Odprta metoda usklajevanja

6.5.1 Kakor sta Komisija in EESO predlagala za področje politike priseljevanja, je treba odprto metodo usklajevanja vzpostaviti tudi na področju vključevanja.

6.5.2 Svet je sklenil izboljšati sedanje usklajevanje in Komisiji dodeliti vidnejšo vlogo. Odbor to odločitev podpira, vendar meni, da bi morala biti drznejša.

6.5.3 V okviru te odprte metode usklajevanja morajo biti na voljo posebni kvalitativni in kvantitativni kazalniki, pri pripravi katerih lahko sodelujeta EESO in Evropski forum za vključevanje.

6.5.4 Razne **odprte metode usklajevanja**, ki obstajajo na področju socialne politike, morajo voditi k izboljšanju ciljev in kazalnikov na področjih politike zaposlovanja, socialne zaščite, zdravstvenega varstva ter boja proti revščini in socialni izključenosti.

6.6 Financiranje

6.6.1 Odbor meni, da je treba povečati sinergije in izboljšati dopolnjevanje med Evropskim socialnim skladom in Evropskim forumom za vključevanje.

6.6.2 *Evropski socialni sklad* (ESS) je namenjen tistim, ki imajo posebne težave pri iskanju zaposlitve, kot so ženske, mladi in starejši delavci. Prav tako pomaga podjetjem in delavcem pri prilagajanju spremembam, ki jih prinašajo nove tehnologije in staranje družbe. ESS mora v svoje cilje in programe – tako v tekočem programskem obdobju (2007–2013) kot v prihodnosti – bolj vključevati razsežnost raznolikosti, ki jo prinaša priseljevanje.

6.6.3 Po letu 2013 bo treba sredstva sklada za vključevanje povečati in Komisiji podeliti več upravnih pristojnosti.

6.6.4 Tudi v okviru programa *Progress*, katerega namen je finančna podpora uresničevanju ciljev Evropske unije na področjih zaposlovanja in socialnih zadev, morajo vidiki vključevanja in raznolikosti med petimi glavnimi področji delovanja dobiti večjo težo. Med slednja sodijo področja zaposlovanja, socialne zaščite in vključevanja, delovnih razmer, nediskriminacije ter raznolikosti in enakosti žensk in moških.

7. Bolj vključujoče državljanstvo

7.1 Evropske demokracije so svobodne in odprte družbe; temeljiti morajo na vključevanju vseh. Ukrepi vključevanja in zakonodaja o priseljevanju se nikoli ne smejo uporabljati kot politične pretveze za izključevanje priseljencev in manjšin iz državljskih pravic.

7.2 EESO meni, da je treba razširiti temelje naših demokracij z vključevanjem novih državljanov, ki bodo imeli enake pravice in obveznosti. Nacionalne in evropske državljske pravice bi morale brez diskriminacije odražati vse oblike različnosti.

7.3 EESO opozarja na predlog iz enega svojih prejšnjih mnenj ⁽²⁹⁾, po katerem naj bi državljanom tretjih držav, ki so pridobili status rezidenta za daljši čas, dodelili evropsko državljanstvo. Odbor se zavzema za to, da bi morala Komisija, Evropski parlament in Svet upoštevati ta predlog pri določanju ciljev za novo zakonodajno oziroma mandatno obdobje.

7.4 Evropska komisija mora sprejeti novo pobudo, namenjeno spodbujanju aktivnega državljanstva državljanov tretjih držav in podpori njihovem sodelovanju v družbenem in političnem življenju.

8. Nova Evropska komisija

8.1 Glede na cilj vključevanja EESO meni, da je neprimerno, da so v novem kolegiju komisarjev vprašanja priseljevanja umeščena

v isti portfelj kot varnost, hkrati pa se ustanavlja nov resor za pravosodje in temeljne pravice.

8.2 S povezovanjem priseljevanja z varnostjo se evropski družbi in priseljencem pošilja negativno sporočilo, ki je v nasprotju s prvimi od skupnih temeljnih načel za vključevanje, po katerem mora vključevanje potekati v obe smeri. V Evropi je preveč sporočil, ki priseljevanje povezujejo s kriminalom!

8.3 Vključevanju prijazno sporočilo bi bilo, če bi bili področji priseljevanja in azila dodeljeni resorju za pravosodje in temeljne pravice. To predlaga Odbor.

8.4 V tem okviru je še posebej pomembno prizadevanje za splošno upoštevanje vključevanja v socialno agendo in druga politična področja Skupnosti, zlasti za obrambo in zaščito temeljnih pravic priseljencev.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²⁹⁾ Mnenje na lastno pobudo, UL C 208, 3.9.2003.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o učinku sporazumov o gospodarskem partnerstvu na najbolj oddaljene regije (območje Karibov)

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/04)

Poročevalec: g. COUPEAU

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 26. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Učinek sporazumov o gospodarskem partnerstvu na najbolj oddaljene regije (območje Karibov).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 2. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje soglasno sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja).

1. Sklepi in priporočila

1.1 Področje uporabe sporazuma o gospodarskem partnerstvu (SGP), ki ga je 15. oktobra 2008 podpisalo 15 držav članic Karibskega foruma ⁽¹⁾ držav AKP ⁽²⁾ in EU, je izredno obsežno. Nekaj dejavnikov, ki jih SGP sicer omenja, pa vendarle ovira doseganje ciljev regionalnega povezovanja, trajnostnega razvoja in tudi sodelovanja med državami Cariforuma in najbolj oddaljenimi regijami. Čeprav imajo najbolj oddaljene regije dolgo evropsko tradicijo, so geografsko, zgodovinsko, kulturno in gospodarsko povezane z državami Cariforuma. Njihov strateški položaj jim omogoča, da s sosednjimi otoki navežejo trajne trgovinske odnose, zato so to tiste evropske regije, ki jih SGP najbolj zadeva.

1.2 EESO se zaveda, da so bila pogajanja zapletena, da SGP pri naša potencialna tveganja in priložnosti tako za države Cariforuma kot za najbolj oddaljene regije in EU na splošno.

1.3 EESO toplo priporoča, da se v vsa posvetovanja, povezana s SGP EU-Cariforum, vključi tudi lokalne oblasti najbolj oddaljenih regij. Čeprav so te najbolj oddaljene regije za razliko od držav Cariforuma tudi francoski departmaji v Ameriki (DFA, *Départements français d'Amérique*), pa lahko tudi same pomagajo pri vzpostavljanju resničnega regionalnega povezovanja.

1.4 EESO ocenjuje, da je civilno družbo in lokalne oblasti najbolj oddaljenih regij enako pomembno v večji meri vključiti v razprave in različne odbore za spremljanje izvajanja SGP, s čimer bi lahko dosegli cilj regionalnega povezovanja, ki ga zahteva ta sporazum.

1.5 Postopnega vključevanja držav Cariforuma v svetovno gospodarstvo ne bo mogoče doseči, če ne bodo odpravljene težave, povezane s prevozom (infrastrukturo in prevoznimi sredstvi). EESO Komisiji predlaga, naj vprašanje prevoza vključi v širšo vizijo in se bolj poglobi v konkretne rešitve, ki jih skupaj predlagajo države Cariforuma in najbolj oddaljene regije.

1.6 Za spodbujanje trgovinskih odnosov na območju Karibov EESO zainteresiranim stranem predlaga, naj razmislijo o predčasnem zmanjšanju carinskih dajatev med najbolj oddaljenimi regijami in državami Cariforuma.

1.7 EESO je zadovoljen, da SGP upošteva potrebo po uvedbi jasnega postopka glede sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov. EESO vseeno predlaga, da se najbolj oddaljene regije vključi v pristojni organ za izvajanje sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov s ciljem spodbujanja medregionalne trgovine ter v pogajanja, povezana z dvostranskimi ureditvami. EESO tudi priporoča, da bi najbolj oddaljenim regijam omogočili uporabo oznake porekla „najbolj oddaljene regije“, ki bi njihove izdelke odlikovala zaradi kakovosti in spoštovanja standardov ES.

1.8 EESO izrecno priporoča, da se območja ribolova in akvakulture v najbolj oddaljenih regijah upravlja v dogovoru z državami Cariforuma.

1.9 EESO še predlaga boljšo organizacijo storitev, da bi ustvarili pravi karibski turizem.

1.10 EESO je pozoren na vključitev načel spoštovanja okolja in socialne varnosti v sporazum in bi lahko pripravil vizijo prihodnjega razvoja za celotno območje.

⁽¹⁾ Sporazumu se je 11. decembra 2009 pridružil še Haiti.

⁽²⁾ Države AKP so 79 afriških, karibskih in pacifiških držav, ki so leta 1975 podpisale Lomejsko konvencijo, leta 2000 pa še Cotonoujski sporazum.

2. Uvod in splošne ugotovitve

2.1 Člena 349 in 355 Pogodbe o delovanju Evropske unije priznavata posebnost najbolj oddaljenih regij. Evropska komisija je leta 1986 oblikovala medresorsko skupino za najbolj oddaljene regije ter ji zaupala nalogo usklajevanja ukrepov Skupnosti za te regije in posredovanja v odnosih z vpletenimi nacionalnimi in regionalnimi upravami. Od leta 1989 te regije sodelujejo v posebnem programu za krepitev socialno-ekonomskih ukrepov, da bi se bolj približale ostalim delom Evropske unije.

2.2 Člen 239 SGP EU-Cariforum upošteva geografsko bližino najbolj oddaljenih regij območja Karibov (Martinika in Guadeloupa) in držav Cariforuma: „z namenom krepitev gospodarskih in socialnih povezav med temi regijami in državami Cariforuma si pogodbenice prizadevajo zlasti pospeševati sodelovanje na vseh področjih, ki jih zajema ta sporazum, olajševati trgovino z blagom in storitvami, pa tudi spodbujati naložbe ter prometne in komunikacijske povezave med najbolj obrobniimi regijami in državami Cariforuma“. Ta člen omogoča tudi skupno udeležbo držav Cariforuma in najbolj oddaljenih regij v okvirnih in posebnih programih na področjih, ki jih zajema ta sporazum.

2.2.1 EESO želi poudariti pomen nizozemskih čezmorskih ozemelj, tj. otokov Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius, Sint Maarten in Aruba, ki se nahajajo na območju Karibov. Vendar so z evropskega vidika ti otoki „čezmorske države in ozemlja“ in se torej pravno razlikujejo od najbolj oddaljenih regij območja Karibov. EESO pa mora podčrtati, da regionalno povezovanje, kot ga določa SGP, ne more zaživeti brez večjega upoštevanja ozemelj, povezanih z državami članicami EU (Nizozemska, Združeno kraljestvo, Francija).

2.3 EESO je želel analizirati gospodarski in socialni učinek tega sporazuma na območje Karibov in zlasti na najbolj oddaljene regije. Treba je torej ugotoviti kratko- in dolgoročno učinkovitost prizadevanj za regionalno povezovanje glede blaga, storitev, sodelovanja in odgovornega gospodarskega upravljanja na področjih, povezanih s trgovino (konkurenca, naložbe, intelektualna lastnina...).

2.4 **Regionalno povezovanje v „najširšem smislu“ (Strategija EU za najbolj oddaljene regije)** je eden od glavnih ciljev SGP, obenem pa eden od ciljev, povezanih z regionalnim vključevanjem najbolj oddaljenih regij. Vendar nekaj elementov sporazuma škoduje po eni strani regionalnemu povezovanju, po drugi strani pa učinkovitosti SGP.

2.4.1 Dejstvo, da v okviru pogajanj za SGP ni bilo posvetovanj z regionalnimi in departmajijskimi sveti najbolj oddaljenih regij, je bistveno zmanjšalo njihovo vlogo na Karibih. Ti imajo določene

izkušnje iz „ofenzivnih in defenzivnih“⁽³⁾ sektorjev najbolj oddaljenih regij in po zaslugi regionalnih usmerjevalnih odborov lahko v vsakem trenutku predstavijo rezultate svojih študij; pobuda francoske vlade za pregled stanja čezmorskih departmajev pa prinaša veliko elementov, ki bi lahko bili odgovor na ovire SGP. Zaradi geografske in kulturne bližine imajo te ustanove že zdaj nekaj vezi z državami Cariforuma.

2.4.2 Dejstvo, da najbolj oddaljene regije niso zastopane v Odboru Cariforum-ES za trgovino in razvoj, Parlamentarnem odboru Cariforum-ES in zlasti Posvetovalnem odboru Cariforum-ES, zmanjšuje njihov vpliv v Evropski uniji. EESO zato predlaga, da se v našete odbore za spremljanje ustrezno vključi poslance, članice organizirane civilne družbe ali predstavnike lokalnih oblasti iz najbolj oddaljenih regij.

2.4.3 To, da v posvetovanju ni vključena civilna družba najbolj oddaljenih regij, ki se vsak dan sooča s težavami pri trgovanju z državami Karibov (infrastruktura, kvote, „črni seznam“), škodi neposrednim izmenjavam s civilno družbo držav Cariforuma.

2.4.4 EESO spodbuja vpletene strani, naj bodo naklonjene vključitvi najbolj oddaljenih regij v karibske regionalne institucije, kot sta Cariforum ali OECS⁽⁴⁾ kot opazovalke. V okviru teh organizacij se namreč sprejemajo nekatere odločitve, ki veljajo za karibsko regijo, in dokler ne bodo najbolj oddaljene regije prisotne vsaj kot opazovalke, ne moremo govoriti o dejanskem regionalnem vključevanju.

2.5 Promet

2.5.1 EESO poudarja, da liberalizacije blaga in storitev ni mogoče izpeljati drugače kot s prilagojenimi prevoznimi sredstvi in infrastrukturo. Območje Karibov nima zadostnih prevoznih sredstev. Dve letalski in dve pomorski družbi sicer skrbijo za prevoz potnikov med otoki, vendar pa ne zagotavljajo rednih linij in prevoza blaga. Čeprav so najbolj oddaljene regije (Guadeloupe, Martinik in Gvajana) dobile poseben znesek 275,6 milijona EUR kot nadomestilo za večje stroške, povezane z njihovim geografskim položajem, imajo najbolj oddaljene regije z območja Karibov težave s prevozom tovora, ki je zelo drag, in z evropsko zakonodajo o kabotaži, ki ni prilagojena otoškim regijam.

(3) Posvetovalni odbori najbolj oddaljenih regij so opredelili nekaj sektorjev, na katerih imajo velik tržni delež in ki so obetavni za njihova gospodarstva (pomembni sektorji) in druge sektorje, ki so ogroženi in bi brez pomoči EU naglo izginili (defenzivni sektorji).

(4) *Organisation of the Eastern Caribbean States* (Organizacija vzhodnokaribskih držav): regionalna organizacija, ki povezuje devet karibskih držav.

2.5.2 Da bi omilili te težave, so tako najbolj oddaljene regije kot države Cariforuma razmišljale o posebnem sistemu za tovor ali trajekt. Brez potrebnih sredstev pa ti projekti niso mogli biti uresničeni.

2.5.3 Člen 37 SGP omenja prevoz v poglavju o kmetijstvu in ribištvu, vendar ne ponuja jasnih rešitev, čeprav so najbolj oddaljene regije in države Cariforuma že našle skupne rešitve.

2.5.4 V okviru naslednjega programa Evropskega razvojnega sklada bi bilo primerno vzpostaviti ambiciozno strukturno politiko, da bi celotno območje Karibov dobilo prometni sistem, prilagojen otoškim regijam.

2.6 **Reševanje civilnih in trgovinskih sporov** v SGP sploh ni omenjeno. Nobena določba ne omogoča reševanja konfliktov pristojnosti, zakonodaje ali postopka *exequatur* (priznanja izvršljivosti tuje sodne odločbe) v primeru spora med podjetjem iz Cariforuma in podjetjem iz najbolj oddaljenih regij. Sporazum predvideva zgolj reševanje sporov, ki izhajajo iz tolmačenja in uporabe SGP. V okviru SGP pa bi bilo primerno predvideti tudi pravne možnosti, ki bi bile na ravni takšnega sporazuma.

3. Posebne ugotovitve – analiza območja Karibov

3.1 Kmetijstvo

3.1.1 **Banana** je sadež, ki se ga na območju Karibov veliko prideluje, in je eden glavnih gospodarskih virov najbolj oddaljenih regij. Z bananami je povezanih več kot 10 000 delovnih mest in izvoz banan predstavlja 14 % oziroma 24 % izvoza Guadeloupa oziroma Martinika v Evropsko unijo. Banane imajo izjemno gospodarsko in socialno težo v najbolj oddaljenih regijah. Evropska unija se je vedno zavedala strateškega pomena pridelave banan: program pomoči POSEI, ki ga je Evropska komisija potrdila 22. avgusta 2007, za te najbolj oddaljene regije predvideva letno vsoto 129,1 milijona EUR. Ta pomoč pa kot kaže še zdaleč ni dovolj, kajti poleg težav, povezanih s podnebnimi pogoji, banane iz najbolj oddaljenih regij ogrožajo tudi dobavitelji t. i. „dolarskih“ banan, katerih delež na trgu EU po liberalizaciji trga znaša 73,4 % (po podatkih ODEADOM⁽⁵⁾). Poleg tega je EU 15. decembra 2009 parafirala sporazum s proizvajalci iz Južne Amerike, katerega cilj je znižanje carinskih dajatev na banane z 176 EUR na tono na 114 EUR na tono do leta 2017: položaj najbolj oddaljenih regij in nekaterih držav Cariforuma je s tem še bolj negotov.

3.1.1.1 Banane imajo poseben pomen tudi za druge države Cariforuma. Na primer na Dominiki pridelovanje banan predstavlja kar 18 % BDP in zaposluje 28 % delovne sile. Kriza v sektorju

banan ni prizadela le najbolj oddaljenih regij: na Saint Lucii danes ni več kot 2 000 plantažnikov banan, še leta 1990 pa jih je bilo 10 000.

3.1.1.2 EESO ocenjuje, da bi bilo dobro ustanoviti poklicno organizacijo za Karibe, katere cilj bi bil EU zagotoviti večji delež v distribuciji karibskih banan, predvsem zato, ker nekatere države Cariforuma (kot sta Saint Lucia in Dominika) banane izvažajo v druge države (kot je Kanada), ki imajo podobne zdravstvene standarde in standarde sledljivosti kot EU.

3.1.2 **Sladkorni trs – rum**: tudi sektor sladkornega trsa ima v najbolj oddaljenih regijah zelo pomembno vlogo; pokriva 32 % kmetijskih zemljišč v uporabi na Guadeloupu in 13 % na Martiniku ter zaposluje več kot 6 500 delavcev s polnim delovnim časom. V sezoni 2006–2007 so na Martiniku pridelali 5 849 ton sladkorja, na Guadeloupu pa 80 210 ton. Proizvodnja ruma, ki je na Martiniku znašala 79 352 HČA⁽⁶⁾, na Guadeloupu pa 74 524 HČA, ima tudi nezanemarljiv strateški pomen pri trženju zunaj najbolj oddaljenih regij.

3.1.3 **Sadje in zelenjava** glede na plodna tla teh najbolj oddaljenih regij niso dovolj izkoriščeni viri. Kaže pa, da so se najbolj oddaljene regije odločile za diverzifikacijo svoje kmetijske proizvodnje. Leta 2006 so na Guadeloupu proizvedli 17 218 ton sadja, na Martiniku pa 8 666 ton. Istega leta so na Guadeloupu proizvedli 43 950 ton sveže zelenjave, na Martiniku pa 37 892 ton. Poleg tega na Guadeloupu pridelujejo aromatične rastline in dišavnice (vanilija), kavo, kakav, začimbe, zdravilne rastline (vrtnarstvo zajema 179 ha), na Martiniku pa pridelujejo predvsem ananas in nekatere začimbe (vrtnarstvo zajema 105 ha). Gre torej za kmetijski sektor prihodnosti, saj si te najbolj oddaljene regije želijo razširiti izmenjavo z drugimi karibskimi državami tako glede regionalne in mednarodne trgovine s proizvodi kot glede raziskav in razvoja.

3.1.3.1 Cilj te diverzifikacije je v celoti zadostiti notranje potrebe po hrani (samozadostnost), saj je bila za kmetijstvo najbolj oddaljenih regij značilna prevlada pridelave banan in sladkornega trsa za izvoz. Leta 2008 se je na primer uvoz svinjine povečal za 10 % na Martiniku in za 68,2 % na Guadeloupu. Poleg tega zelenjava predstavlja 67 % vsega uvoza svežih proizvodov na Guadeloupu. Da bi dosegli samozadostnost, so se kmetovalci najbolj oddaljenih regij nedavno odločili za medpanožne organizacije, ki združujejo akterje iz sektorja proizvodnje, kmetijske predelave, dobave in distribucije. Tako je zastopana celotna veriga in vsak član ima pomembno vlogo pri sprejemanju medpanožnih odločitev⁽⁷⁾. Ta pravni sistem pa ne obstaja na sosednjih otokih, ki jih slaba organiziranost ovira pri trgovanju s kmetijskimi proizvodi z najbolj oddaljenimi regijami.

⁽⁶⁾ Hektolitrov čistega alkohola.

⁽⁷⁾ IGUAFLHOR je medpanožna organizacija za sadje, zelenjavo in vrtnarstvo na Guadeloupu.

⁽⁵⁾ Francoski urad za razvoj čezmorskega kmetijskega gospodarstva.

3.1.4 **Ovire trgovini s kmetijskimi proizvodi med najbolj oddaljenimi regijami in državami Cariforuma.**

3.1.4.1 Kmetijstvo je najpomembnejše sredstvo za preživljanje in razvoj regije in je zato za najbolj oddaljene regije „defenziven“ sektor. Glavna skrb regije so zlasti varnost preskrbe s hrano, pomanjkanje infrastrukture in carinske dajatve, ki omejujejo regionalno trgovino, ter socialna varnost.

3.1.4.2 Glede varnosti preskrbe s hrano – proizvodnja sadja in zelenjave v državah Cariforuma ne ustreza v celoti evropski zakonodaji. Čeprav uporabljajo metode sistema HACCP ⁽⁸⁾, njihova proizvodnja ne izpolnjuje standardov evropske zakonodaje. Položaj je toliko bolj zapleten, ker najbolj oddaljene regije nimajo nekaterih proizvodov, ki jih imajo države Cariforuma v izobilju.

3.1.4.3 Člen 40 SGP, ki se ukvarja z varnostjo preskrbe s hrano, omenja, da lahko države podpisnice v razmerah, ki povzročajo ali utegnejo „povzročiti večje težave“ uporabijo zaščitno klavzulo. Najbolj oddaljene regije pa utegnejo imeti težave pri nagli uporabi te možnosti. Poleg tega določbe o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih Sporazuma ⁽⁹⁾ predvidevajo vzpostavitev znotraj-regionalnih standardov za sanitarne in fitosanitarne ukrepe, v skladu s standardi Svetovne trgovinske organizacije, da bi se z dvostranskimi ureditvami o priznanju enakovrednosti sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov ti uskladili z ukrepi v EU. Najbolj oddaljene regije veže evropska zakonodaja, vendar pa njihovi kmetijski ali morski proizvodi nimajo vedno oznake porekla „najbolj oddaljene regije“, čeprav so to večkrat zahtevali EESO ⁽¹⁰⁾, lokalne skupnosti ⁽¹¹⁾ in poslanci Evropskega parlamenta ⁽¹²⁾. Najbolj oddaljene regije niso vključene v pristojni organ za izvajanje sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov, katerih cilj je spodbujanje medregionalne trgovine, niti v pogajanja, povezana z dvostranskimi ureditvami.

3.1.4.4 EESO si tako kot SGP želi doseči razvoj zmogljivosti izvoznega trženja „tako za trgovino med državami Cariforuma kot za trgovino med pogodbenicami, in opredelitev možnosti za izboljšanje marketinške infrastrukture in transporta“ (člen 43(2)(b)). Sporazum še določa, da je opredelitev možnosti financiranja in sodelovanja za proizvajalce in trgovce del glavnih ciljev na področju kmetijstva in ribištva.

3.1.4.5 Nekaj predelanih proizvodov (marmelade, kava ipd.) iz najbolj oddaljenih regij je uvrščenih na „črne sezname“ (carinske

dajatve) pri carinah v nekaterih drugih karibskih državah, zaradi česar se v teh državah težje prodajajo. Kljub členu SGP od člena 9 naprej, ki se nanašajo na carinske dajatve, ter ob upoštevanju posebnega položaja najbolj oddaljenih regij na Karibih in njihovih posebnosti, ki jih priznavata člena 349 in 355 Pogodbe o delovanju Evropske unije, EESO vpletenim stranem priporoča, da razmislijo o vnaprejšnjem zmanjšanju carinskih dajatev med najbolj oddaljenimi regijami in državami Cariforuma, da bi pospešili trgovinsko izmenjavo na območju Karibov.

3.2 Ribištvo

3.2.1 Na področju ribištva je, po začetnih nesoglasjih glede tega, ali naj ribištvo sodi v SGP ali naj bo predmet ločenega sporazuma, potrebno še veliko narediti. Evropska skupnost vprašanja regionalnega ribištva ni hotela obravnavati kot ločen sporazum in je raje sklenila dvostranske sporazume o dostopu do ribolovnih virov.

3.2.2 SGP v členu 43(2)(e) predvideva pomoč subjektom Cariforuma za izpolnjevanje nacionalnih, regionalnih in mednarodnih tehničnih in zdravstvenih standardov ter standardov kakovosti za ribe in proizvode iz rib.

3.2.3 Cilj Evropske unije in njene skupne ribiške politike (SRP) je dati prednost dolgoročni viziji upravljanja ribištva. SRP upošteva načelo previdnosti, da bi zaščitili in ohranili ribolovne vire in čimbolj zmanjšali posledice, ki jih imajo ribolovne dejavnosti na morske ekosisteme. Vendar pa za celotno območje Karibov ne veljajo iste razmere, saj so najbolj oddaljene regije zavezane zelo strogi zakonodaji (območja popolne prepovedi ribolova, urejanje lova na raroge, morske polže *strombus gigas* in morske ježke, naprava za združevanje rib... ⁽¹³⁾), ki je druge države Cariforuma ne poznajo. Urejanje ribištva je v pristojnosti vsake države članice, vendar pa se pri tem ne upoštevajo posebnosti območja Karibov, kar otežuje ribolov na odprtem morju na tem območju.

3.2.4 EESO torej priporoča, da se ribištvo na karibskem območju upravlja v dogovoru z državami Cariforuma.

3.3 Akvakultura

3.3.1 Ribolov na Karibih zadeva predvsem živalske vrste, ki živijo v bližini obale: to so lambi (*strombus gigas*, velik morski polž, katerega meso se pojavlja v številnih lokalnih receptih), kirnja, rarog, hlestač, pa tudi druge živalske vrste, ki živijo v koralnih grebenih. Izkoriščanje virov iz globokega morja se šele začne, ker ni veliko ladij za plovbo po odprtem morju in zaradi težav, povezanih s tropskimi vodami.

⁽⁸⁾ Hazard Analysis and Critical Control Point: sistem samonadzora, ki so ga razvili v Ameriki, se uporablja v agroživilskem sektorju, temelji pa na sedmih temeljnih načelih. Gre za sistem, ki opredeli, oceni in obvlada pomembne nevarnosti za varnost živil. Vključen je v nekatere evropske akte (Direktiva 93/43 o higieni živil), v druge pa ne (Uredba 178/2002).

⁽⁹⁾ Členi SGP od člena 52 naprej.

⁽¹⁰⁾ UL C 211, 19.8.2008, str. 72.

⁽¹¹⁾ Pregled stanja čezmorskih departmajev.

⁽¹²⁾ Na primer evropska poslanka Madeleine Degrandmaison.

⁽¹³⁾ Sporočilo Generalnega direktorata za notranjo politiko EU, ribištvo na Martiniku, januar 2007.

3.3.2 V zadnjih letih se je po zaslugi turistične industrije razvil povpraševanje na lokalnih trgih. Temu je treba dodati spodbude za izvoz na ameriško in evropsko tržišče, rezultat pa je pretirano izkoriščanje, ki utegne na koncu pripeljati do bistvenega zmanjšanja ribjih virov v vsej regiji.

3.3.3 Trenutno skoraj vse države območja Karibov uvažajo morske proizvode. Do zdaj je obilje preprečilo vse zanimanje za akvakulturo in večina držav tega območja ima z njo le malo izkušenj. Kljub porastu akvakulture na svetu je ribogojna proizvodnja na območju Karibov slabo razvita.

3.3.4 Šele po letu 2000 je opaziti dejansko izboljšanje na področju akvakulture. Leta 2004 je ribogojna proizvodnja na Martiniku dosegla 97 ton (10 ton rečnih škampov, 12 ton kovačev in 75 ton rdečih grb).

3.3.5 Pomoč za ribogojno proizvodnjo v najbolj oddaljenih regijah prihaja predvsem iz regionalnih svetov in FIUR⁽¹⁴⁾. Ta pomoč se zdi nezadostna, saj je prednost nekaterih karibskih držav tako velika (FAO ocenjuje, da je leta 2002 proizvodnja na Jamajki znašala 6 000 ton), pa tudi zato, ker še ni odpravila potrebe najbolj oddaljenih regij po uvozu morskih proizvodov iz Venezuele, Evropske unije in nekaterih azijskih držav.

3.3.6 EESO toplo priporoča, da se razmisli o skupnem razvoju akvakulture na območju Karibov s sredstvi iz skladov, kot sta Evropski razvojni sklad in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.

3.4 Turizem

3.4.1 Turizem je pomemben vir dohodkov najbolj oddaljenih regij. Območje Karibov ima prednost že na začetku: naravno okolje za turizem je tu nemogoče primerjati z drugimi regijami sveta. Edinstven je tudi njegov geografski položaj, saj se nahaja med najpomembnejšimi turističnimi tržišči na svetu. Glede na svetovno turistično tržišče poleg tega turistični proizvodi na obeh straneh Atlantika prinašajo nove, zahtevnejše standarde, da bi ustregli pričakovanjem turistov, ki obiskujejo območje Karibov.

3.4.2 EESO mora vseeno poudariti razlike v turistični infrastrukturi najbolj oddaljenih regij in drugih karibskih držav: slednje se osredotočajo na množični in bolj raznolik turizem (križarjenja, navtični turizem in, v manjši meri, ekološki turizem), medtem ko so se najbolj oddaljene regije prisiljene omejiti na ožjo obliko turizma, ki je bolj sezonski in predvsem usmerjen v francosko govoreče goste. Te razlike omogoča določena šibkost socialnega položaja, v katerem živijo zaposleni v državah Cariforuma.

3.4.3 EESO želi tudi poudariti, da je turizem med otoki precej omejen. Če ne štejemo turističnih križarjenj, le dve letalski in dve pomorski družbi prevažajo potnike med Karibskimi otoki. In če želijo prebivalci držav Cariforuma na obisk v sosednje najbolj oddaljene regije, morajo zaprositi za vizum, torej utegne trajati več mesecev, preden lahko gredo na pot. Ta dva elementa skupaj omejujeta turizem, pa tudi regionalne trgovinske odnose.

3.4.4 EESO je zadovoljen, da SGP upošteva turistične storitve in vključuje več določb s področja preprečevanja protikonkurenčne prakse, MSP, standardov kakovosti in okoljskih standardov, sodelovanja in tehnične pomoči. Nobena določba pa ne omenja karibskega turizma, zlasti z najbolj oddaljenimi regijami; SGP omenja zgolj začasno prisotnost fizičnih oseb iz poslovnih razlogov.

3.4.5 Karibski prostor, kot ga je opredelil sekretariat Združenih narodov⁽¹⁵⁾, ima 250 milijonov prebivalcev, na Karibskih otokih pa živi 41 milijonov ljudi. Vendar so za ta prostor značilne tudi težave zaradi slabih povezav med otoki, kar ne koristi regionalnemu turizmu. Če bi torej izpustili priložnost za razvoj karibskega turističnega tržišča v najširšem smislu, bi škodili tako najbolj oddaljenim regijam kot državam Cariforuma.

3.4.6 EESO ocenjuje, da bi bilo koristno oblikovati karibsko turistično območje z učinkovitejšim organiziranjem storitev.

3.5 Storitve

3.5.1 Trgovina s storitvami je v razcvetu: uspeh tega sektorja je realen, zato je to za najbolj oddaljene regije „ofenziven“ sektor. Delež izvoza blaga v gospodarstvu Karibov se je zmanjšal, delež izvoza storitev pa se je povečal, predvsem po zaslugi turizma. Regija se dobro zaveda potenciala trgovine s storitvami. Turizem, zavarovalništvo, gradbeništvo, okoljske storitve, obnovljivi viri energije, svetovanje (kakovost in marketing), kvalificirano vzdrževanje, komunikacije, promet, vse to so sektorji, ki spodbujajo trgovino in gospodarsko rast regije.

3.5.2 EESO ocenjuje, da imajo najbolj oddaljene regije pomembno vlogo v izvozu storitev v okviru območja Karibov, saj si države, kot sta Haiti in Dominikanska republika, ki imata sama skoraj 20 milijonov prebivalcev, želijo zagotoviti take zdravstvene storitve ali storitve za podjetja, kot jih imajo v najbolj oddaljenih regijah. Poleg tega so na področju mobilne telefonije nekateri operaterji že prisotni v nekaterih karibskih državah (Dominikanska republika), vendar bi lahko imeli pomembnejšo vlogo, ki si je tudi želijo.

⁽¹⁴⁾ Finančni instrument za usmerjanje ribištva, ki ga Komisija uporablja za prilaganje in posodabljanje opreme v tem sektorju.

⁽¹⁵⁾ Karibski prostor obsega Antilske otoke (Velike in Male Antile), polotok Jukatan, karibsko obalo Srednje Amerike ter obalne ravnine Kolumbije, Venezuele in Gvajansko višavje.

3.5.3 Kljub členom SGP od člena 75 naprej, ki obravnavajo zgolj trgovino med državami Cariforuma in celinsko EU, bi pospešena liberalizacija storitev na Karibih (Dominikanska republika) z vključitvijo najbolj oddaljenih regij omogočila izkoristiti določene priložnosti za vse podpisnice Sporazuma po logiki „zmagaš-zmagam“.

3.6 MSP/MSI

3.6.1 Mala in srednje velika podjetja ter mala in srednje velika industrija potrebujejo stabilno okolje s preglednimi pravili in dostop do najnovejših postopkov. Od leta 2000 so tri četrtine podjetij, ki sestavljajo gospodarsko osnovo najbolj oddaljenih regij, majhne enote brez zaposlenih (INSEE ⁽¹⁶⁾). Leta 2007 so zabeležili nezanemarljivo povečanje števila ustanovljenih novih podjetij. Pomemben skok so naredili industrija (18 %), trgovina na debelo in drobno (12,8 %), predvsem pa storitve (nekaj več kot polovica vseh novih podjetij).

3.6.2 MSP/MSI čezmorskih departmajev imajo neizogibno večje stroške in višje cene kot podjetja iz sosednjih držav, prinašajo

pa tudi jamstvo kakovosti in standardov ES. Ta jamstva, ki so najbolj oddaljenim regijam vsiljena in ki jih države Cariforuma ne uporabljajo, bi morala biti zajeta v oznaki porekla „najbolj oddaljene regije“ (glej tudi 3.1.4.3).

3.6.3 V celoti vzeto EESO ocenjuje, da bi bilo za dobro delovanje karibskega trga zelo koristno izboljšati dostop do tovrstnih struktur. Na skupni podlagi dela, ki sta ga se lotila Komisija ⁽¹⁷⁾ in EESO ⁽¹⁸⁾ v okviru EU, bi bilo dobro predlagati konkretne rešitve za oblikovanje malih in srednje velikih proizvodnih enot. Uvedba plačilnih rokov, zmanjšanje birokratskih obremenitev, vzpostavitve omrežij, naložbe in tudi vseživljenjsko učenje v malih in srednje velikih podjetjih bi bili instrumenti, ki bi karibski regiji lahko omogočili trajno konkurenčnost.

3.6.4 V okviru programa regionalnega razvoja in/ali prihodnjega programa Evropskega razvojnega sklada bi bilo torej koristno vzpostaviti držno politiko, ki bi bila naklonjena oblikovanju MSP/MSI, mrežno povezanih s celotno karibsko regijo.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, francoski nacionalni institut za statistiko in gospodarske študije.

⁽¹⁷⁾ COM(2007) 724 konč. in COM(2008) 394 konč.

⁽¹⁸⁾ Mnenje o različnih političnih ukrepih, razen primernega financiranja, za prispevek k rasti in razvoju malih in srednje velikih podjetij, UL C 27, 3.2.2009, str. 7; mnenje o mednarodnih javnih naročilih, UL C 224, 30.8.2008, str. 32; mnenje o Sporočilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu svetu in Odboru regij Najprej pomisli na male – Akt za mala podjetja za Evropo, UL C 182, 4.8.2009, str. 30.

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o prihodnji strategiji za evropsko mlekarstvo industrijo za obdobje 2010–2015 in pozneje

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/05)

Poročevalec: g. ALLEN

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Prihodnja strategija za evropsko mlekarstvo industrijo za obdobje 2010–2015 in pozneje.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. januarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 152 glasovi za, 6 glasovi proti in 6 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Mlekarstvo EU ima dolgoročni strateški pomen pri zagotavljanju varnih mlečnih izdelkov visoke kakovosti za državljane EU. EU ne sme nikoli postati odvisna od ponudbe mleka iz virov zunaj EU ter mora tudi v prihodnje ohranjati najvišje standarde za dobro počutje živali, higieno, sledljivost, veterino, varstvo okolja in trajnostno proizvodnjo.

1.2 Kmetje bodo še naprej proizvajali mleko dobre kakovosti, če bo to donosno (a ne dolgoročno, če to ne bo donosno). Proizvodnja mleka v EU bo upadla in na nekaterih območjih povsem izginila, če ne bomo stabilizirali cen in če te cene ne bodo omogočale dobička. Posebno pozornost je treba nameniti območjem z omejenimi možnostmi. Mlekarji morajo imeti finančni donos tudi iz večnamenskega kmetovanja, ki je „javna storitev zagotavljanja nematerialnega blaga“, kot sta varovanje in razvoj podeželja, krajine, biotske raznovrstnosti, naravnih habitatov ter podeželske umetnosti in kulture. V novih državah članicah je treba preučiti možnost vezanih neposrednih plačil.

1.3 Več sredstev je treba nameniti za inovacije, raziskave in razvoj ter živinorejo, da se zagotovi večja učinkovitost mlekarstva industrije tako na ravni kmetij kot na ravni predelave. K temu je treba dodati boljšo izrabo trave in krme na ravni kmetij ter razvoj novih proizvodov na ravni obdelave. Potrebne so tudi nove in boljše tehnologije na kmetijah in v predelavi. Nujne so večje naložbe v razvoj tega sektorja. Postati moramo vodilni v svetu na tem področju.

1.4 Preprečiti je treba ponovitev stanja negotovosti cen, do katerega je prišlo v letih 2007 in 2008. To je treba doseči z ustreznimi podpornimi ukrepi ter natančnim spremljanjem trga, da se zagotovi primerno ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem.

1.5 EU se lahko na razmere na trgu odzove z uporabo sistema kvot in drugih instrumentov za tržno ureditev (vsaj do leta 2015).

1.6 V skladu s sporočilom Komisije iz julija 2009 je treba pripraviti načrt in ga izvajati tako, da se razčisti vprašanje, zakaj so potrošniške cene ostale za 14 % višje od tistih pred naglim porastom cen mleka in mlečnih izdelkov. Celotna živilska veriga mora biti pregledna.

1.7 Za zagotovitev sposobnosti preživetja mlekarstva v EU po letu 2015 bodo še vedno potrebni različni ukrepi kmetijske politike, vključno s sistemom varnostne mreže, da se podpre stabilizacija cen in prepreči njihov padec pod določeno raven, omejijo pretirana nihanja cen ter zagotovijo zadostne zaloge za primer nepredvidenih pomanjkanj ali naravnih nesreč. Sistem ukrepov, povezanih s ponudbo in povpraševanjem na trgu, je bistvenega pomena za zagotovitev trajnostne in okolju prijazne mlečne industrije v obdobju po letu 2015. Hrana na splošno (zlasti mleko) je preveč pomembna za dobrobit državljanov, da bi jo prepustili nestanovitnosti nereguliranega in svobodnega tržnega sistema.

2. Uvod

2.1 Mlekarstvo je ena glavnih kmetijskih dejavnosti v EU. Milijon kmetov je leta 2008 proizvedlo 150 milijonov ton mleka, katerega vrednost je bila več kot 40 milijard eurov, kar je 14 % vrednosti kmetijske proizvodnje EU. Več kot 60 % govedine, proizvedene v EU, je od mlečnih čred. Po podatkih Mednarodne organizacije za mleko je EU s 27 % svetovne proizvodnje mleka največji proizvajalec mleka na svetu, sledijo ji Indija z 20 % in ZDA s 16 %.

2.2 Sektor mleka, vključno z zbiranjem in predelavo, v EU zaposluje okoli 400 000 ljudi.

2.3 Mlekarstvo ima zelo pomembno vlogo pri ohranjanju gospodarske in družbene strukture na območjih z omejenimi možnostmi, saj je na teh območjih kar 60 % mlečnih kmetij v EU-25. Mlekarstvo je ena od najbolj primernih gospodarskih dejavnosti za to, da kmečke družine ostanejo na območjih z omejenimi možnostmi, ter ima pomembno vlogo pri ohranjanju in razvoju krajine in okolja.

3. Ozadje

3.1 Svetovni trgi mleka in mlečnih izdelkov so bili priča dvema večjima nihanjema cen v zadnjih dveh letih. Leta 2007 in v začetku leta 2008 so se rekordno povečale svetovne cene osnovnih mlečnih izdelkov, kar je privedlo do znatnega povišanja cen mleka in mlečnih izdelkov. Temu je v 2. polovici leta 2008 sledil velik padec teh cen, ki je bil še bolj dramatičen.

3.2 Večina mlečnih izdelkov se porabi v regiji, kjer se proizvede. Približno 8 % svetovne proizvodnje mleka se trži na svetovnem trgu, zato imajo lahko majhne spremembe svetovne proizvodnje velik vpliv na svetovni trg. Na primer, 2-odstotna razlika med svetovno proizvodnjo in svetovno porabo je enaka 25 % svetovne trgovine na trgu mleka in mlečnih izdelkov.

3.3 Čeprav je EU največji izvoznik sira, osnovni mlečni izdelki, tj. različne vrste praha in masla, predstavljajo večino mlečnih izdelkov, izvoženih in prodanih zunaj EU. Dejansko lahko rečemo, da je trg mleka in mlečnih izdelkov predvsem trg osnovnih mlečnih izdelkov.

3.4 EU proizvede 109 % svojih potreb po mleku in mlečnih izdelkih, zato 9 % ostane na voljo za izvoz na svetovni trg. Glavni izvozni proizvodi EU so maslo in masleno olje, posneto mleko v prahu, siri, polnomastno mleko v prahu in kondenzirano mleko.

3.5 Svetovna poraba mleka in mlečnih izdelkov se je po letu 2000 v povprečju povečevala za 2,5 % letno. Zdaj se veča le za 1 % na leto.

3.6 Od leta 2004 do 2006 je bila svetovna poraba mleka in mlečnih izdelkov večja od svetovne proizvodnje, zato so bile vse rezerve porabljene. To je bil glavni razlog za nenadno zvišanje svetovnih cen osnovnih mlečnih izdelkov. Od leta 2008 se je razmerje spremenilo in je zdaj proizvodnja večja od povpraševanja.

3.7 Nenaden dvig cen mleka je povzročil padec tržnega deleža, ker so potrošniki prešli na cenejše nadomestke, predvsem pa zato, ker so cenejše alternative nadomestile mlečne sestavine. Svetovna recesija in padec cen nafte sta dodatno prispevala k nadaljnjemu zmanjšanju prodaje mleka in mlečnih izdelkov. Države proizvajalke nafte so glavne uvoznice mlečnih izdelkov. Padec cen nafte lahko povzroči zmanjšanje njihovega uvoza mlečnih izdelkov in zato padec svetovnih cen mlečnih surovin.

3.8 Čeprav je gibanju cen mlečnih izdelkov višje vrednosti težje slediti kot v primeru osnovnih mlečnih izdelkov, je očitno, da se je prodaja mlečnih izdelkov z dodano vrednostjo zmanjšala, ker so potrošniki prešli na cenejše izdelke.

3.9 Komisija je v sporočilu Svetu iz julija 2009 navedla, da je dvig cen v drugi polovici leta 2007 povzročil hitro zviševanje cen mleka in močno povečanje potrošniških cen. V nasprotju s tem je padec cen v 2. polovici leta 2008 in leta 2009 – ko so se cene masla zmanjšale za 39 %, posnetega mleka v prahu za 49 %, sira za 18 % in mleka za 31 % – povzročil le približno 2-odstotno znižanje potrošniških cen (v povprečju v EU). Pravzaprav so potrošniške cene ostale v povprečju 14 % višje od tistih pred naglo spremembo cen. V državah, kjer se velike količine mlečnih izdelkov prodajo trgovcem na drobno, ki imajo nizke cene, je leta 2009 potekala „cenovna vojna“, ker ti trgovci z zniževanjem cen mlečnih izdelkov konkurirajo drugim trgovcem na drobno ⁽¹⁾.

3.10 Racionalizacija in vse večja koncentracija v sektorju trgovine na drobno v EU sta dali sektorju maloprodaje pogajalsko moč, ki je edinstvena v verigi preskrbe s hrano. Kmetje morajo zdaj sprejemati cene, ki jih ne določajo sami, zlasti kadar ponudba mleka presega povpraševanje. Če pretehtamo vse, se zdi, da so organi za konkurenco in predpisi o konkurenci bolj koristili maloprodajnim verigam (*multiple-retail*) kakor enemu milijonu pridelovalcev mleka. Kmetje potrebujejo močnejši pogajalski položaj pri določanju cene mleka na kmetiji, da se ponovno vzpostavi ravnovesje v prehranjevalni verigi.

3.11 V okviru Agende 2000, ki sta jih sledila vmesni pregled in pregled stanja skupne kmetijske politike, načrtovana s ciljem pripraviti kmetijstvo EU za morebitni prihodnji sporazum STO, je bila intervencijska cena znižana, kar je skupaj s količinskimi omejitvami za intervencije oslabilo mehanizem podpornih cen, zato je cena mleka na kmetiji padla na nižjo raven od tiste pred začetkom delovanja podpornih mehanizmov, kot je intervencija.

4. Tržne napovedi

4.1 Evropska unija

4.1.1 Proizvodnja mleka in mlečnih izdelkov v EU je za 9 % večja od porabe.

4.1.2 Mlečni izdelki se v EU uvažajo tudi iz tretjih držav in po nižjih cenah. Ta uvoz je majhen glede na celotno porabo v EU. Tako je leta 2007 EU uvozila približno 330 000 ton mlečnih izdelkov in leta 2008 300 000 ton. Mlečni izdelki, ki se v EU uvažajo, vključujejo sir (1,1 % proizvodnje v EU), maslo (4,3 % proizvodnje v EU) in posneto mleko v prahu (2,4 % proizvodnje v EU). Uvoz mlečnih izdelkov predstavlja približno 2–3 % mlečne protivrednosti mlečne proizvodnje EU.

⁽¹⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 111 in UL C 255, 14.10.2005, str. 44.

4.1.3 Do 40 % mleka se v EU predela v sir, približno 30 % pa se uporabi za sveže mlečne izdelke. Ti dve vrsti izdelkov sta bili glavna dejavnika povečevanja porabe v EU v zadnjem desetletju. Preostalih 30 % se predela v maslo, prah in kazein.

4.1.4 Intervencijske zaloge masla in posnetega mleka v prahu so se povečevale zaradi manjše potrošnje v EU, upada cen na svetovnem trgu ter svetovne recesije. Kvota EU se je leta 2008 povečala za 2 % in leta 2009 za 1 %, kar bi skupaj z že dogovorjenimi prihodnjimi povečanji lahko vodilo tudi do večje proizvodnje mleka v EU.

4.1.5 Dodeljevanje izvoznih nadomestil je preprečilo nadaljnje povečevanje intervencijskih zalog, dokler je bila intervencija še neovirana.

4.1.6 Ukrepi Komisije so preprečili, da se cene mleka v EU znižajo na raven cene na svetovnem trgu, tj. 14 do 15 centov na liter. Cene v EU so ostale višje od svetovnih cen. Cene se v državah članicah razlikujejo, od 16 centov v Latviji do 25 oz. 27 centov na liter v veliko drugih državah članicah, kar je še vedno manj od stroškov proizvodnje. Kateri drugi del družbe dela brez zaslužka ali celo pod zakonsko določeno minimalno plačo?

4.1.7 Proizvodnja mleka je trenutno 4,2 % pod kvoto in pričakovati je, da bo tako tudi v obdobju 2009/2010.

4.1.8 Okrevanje cen v EU (ki se je že začelo) bo verjetno zelo postopno. Velike intervencijske zaloge, ki bremenijo trg, bi lahko ovirale okrevanje, kar je odvisno od tega, kdaj bo Komisija sprejela odločitev o dajanju intervencijskih zalog na trg.

4.1.9 Zakol krav se je po podatkih EU povečal. Verjetno se zaradi več krav molznic, kar bo zmanjšalo proizvodnjo mleka v bližnji prihodnosti. Postopno povečanje cen mleka pa bo vodilo do kratkoročnega povečanja proizvodnje v manjšem številu držav.

4.1.10 Ker se bodo cene mleka v srednjeročnem obdobju okrepile, se bo proizvodnja mleka v obdobju do leta 2015 povečevala in bo verjetno sledila povečanju kvot, dogovorjenih v okviru pregleda stanja skupne kmetijske politike.

4.1.11 Trend upadanja proizvodnje mleka v južni Evropi in nekaterih državah članicah na severu se bo verjetno nadaljeval.

4.1.12 Poraba sira in svežih mlečnih izdelkov bo v EU verjetno ostala majhna zaradi manjših možnosti za rast prihodkov.

4.1.13 Komisija napoveduje, da se bodo v obdobju do leta 2015 zmanjšali presežki masla zaradi manjše proizvodnje masla in večje proizvodnje sira. To bi omogočilo izpolnitev zahteve po zmanjšanju izvoznih nadomestil, o katerih trenutno potekajo pogajanja STO.

4.1.14 Nekateri strokovnjaki za trg menijo, da bodo presežki masla enaki tudi v prihodnje zaradi večje proizvodnje izdelkov z malo maščobe in odsotnosti rasti pri porabi sira.

4.1.15 Tržne napovedi za EU do leta 2015 so še vedno negotove, je pa malo verjetno, da bodo pokazale tako rast, kot smo jo imeli v zadnjem desetletju.

4.1.16 Poseben problem na trgu mleka v EU so v zadnjih letih nestanovitne cene, ki kmetijskim obratom povzročajo velike težave, pri potrošnikih pa vzbujajo negotovost, saj se pogosto spreminjajo. Zato si bi bilo treba prizadevati, da se z ustreznimi ukrepi zmanjšajo velika nihanja cen na trgih.

4.2 ZDA

4.2.1 V ZDA se je v petletnem obdobju do leta 2008 proizvodnja mleka povečevala za 2,5 % letno, poraba pa za približno 1 % letno. ZDA so imele letni presežek do 5 milijonov ton za izvoz. K izvozu je pripomogla šibkost ameriškega dolarja.

4.2.2 Kratkoročne napovedi za mlečno industrijo v ZDA niso dobre. Proizvodnja se je v letu 2009 zmanjšala za 1 %, za leto 2010 pa se pričakuje dodatno 1-odstotno zmanjšanje. V srednjeročnem obdobju se bo verjetno ob okrevanju cen mleka in dostopnih stroškov za krmo proizvodnja nekoliko povečala. Vsako povečanje proizvodnje bo verjetno povezano s proizvodnjo sira, ki pa se bo porabil znotraj države.

4.2.3 Služba za ekonomske raziskave ameriškega kmetijskega ministrstva (USDA) predvideva, da se bo v letu 2010 cena mleka v ZDA izboljšala zaradi večjega zakola krav molznic in večjega izvoza mleka in mlečnih izdelkov.

4.3 Nova Zelandija

4.3.1 Nova Zelandija je največja izvoznica mleka in mlečnih izdelkov na svetu. Proizvodnja se je v letih 2007 in 2008 zmanjšala za približno 3 % in zaradi tega tudi izvoz, vendar pa se je v letih 2008 in 2009 povečala za 8 %. Strokovnjaki pričakujejo povprečno 3-odstotno letno rast, vendar se bo do leta 2015 verjetno ponovno zmanjšala. Glede na to, da proizvodnja v Novi Zelandiji temelji na izkoriščanju travnatih površin, lahko vremenske razmere močno vplivajo na raven proizvodnje.

4.3.2 Nizke cene na Novi Zelandiji do zdaj niso povzročile upada proizvodnje. Ponovno znižanje cen bo zaradi povečane uporabe koncentrirane krme in gnojil verjetno povzročilo zmanjšanje rasti proizvodnje mleka v prihodnosti.

4.3.3 Okoljska vprašanja v Novi Zelandiji pridobivajo na pomen, kar bi tudi lahko bila ovira za dolgoročno rast.

4.3.4 Nova Zelandija bo verjetno še naprej povečevala izvoz mleka in mlečnih izdelkov.

4.4 Južna Amerika

4.4.1 Južna Amerika je vse pomembnejša izvoznica mleka in mlečnih izdelkov in je bolj verjetno, da bo konkurirala EU na afriških trgih kot pa Novi Zelandiji na azijskih trgih. Zlasti za Brazilijo je verjetno, da bo do leta 2015 ohranila presežke za izvoz.

4.5 Kitajska

4.5.1 Kitajska proizvodnja mleka in mlečnih izdelkov se je v zadnjem desetletju povečevala izredno hitro, vendar se bo stopnja rasti verjetno upočasnila v naslednjem desetletju. Kitajska proizvodnja ni pokrivala potrošnje, vendar uvoz mleka in mlečnih izdelkov na Kitajsko ni bil tako velik, kot se je sprva pričakovalo.

4.5.2 V srednjeročnem obdobju se pričakuje povečanje kitajskega uvoza sira in posnetega mleka v prahu ter tudi povečanje kitajskega izvoza polnomastnega mleka v prahu.

4.5.3 Decembra 2009 sta bila ugotovljena dva nova primera z melaminom okuženega mleka, kar bi lahko resno škodilo kitajskemu izvozu mleka in mlečnih izdelkov.

4.6 Rusija

4.6.1 Proizvodnja mleka v Rusiji si bo verjetno opomogla v naslednjih petih letih, ker se krave z nizkim donosom mleka zamenjujejo s kravami z višjim donosom. Rusija želi zaradi zanesljive preskrbe s hrano doseči 95-odstotno samozadostnost glede mlečnih izdelkov, ki je zdaj 70-odstotna. Za leto 2012 je bil določen cilj proizvesti 37 milijonov ton mleka. Zato je možno, da se bo, dolgoročno gledano, ruski uvoz masla zmanjšal, medtem ko bo uvoz sira verjetno še večji.

4.7 Napovedi za celotni svetovni trg kažejo na počasno rast, ki bo v odvisnosti od obsega svetovnega gospodarskega okrevanja vplivala na povečanje potrošnje, zlasti v državah tretjega sveta.

4.8 Rast prebivalstva v naslednjih 30 letih bo največja v državah tretjega sveta, kar bo povečevalo povpraševanje po mlečnih proizvodih. Vendar brez ustrezne gospodarske rasti te države ne bodo mogle kupiti večjih količin mlečnih izdelkov. Mlečni izdelki niso tradicionalne prehranske sestavine v Aziji in nekaterih državah tretjega sveta.

4.9 Vprašanja, kot so prehranske in zdravstvene zahteve za mlečne izdelke, bodo ključni načini ohranjanja in povečevanja tržnega deleža teh izdelkov. Inovacije in raziskave so na tem področju bistvenega pomena.

4.10 Iz oznake na izdelku bi moralo biti razvidno, da gre za prístni mlečni izdelek, in primerno bi morale biti navedene njegove prehranske in zdravstvene lastnosti. Upoštevanje okoljskih standardov bo v proizvodnji mleka v prihodnje bolj pomembno.

5. Skupina na visoki ravni

5.1 Komisarka Fischer Boel je ustanovila skupino na visoki ravni za mleko, ki bo svoje končno poročilo pripravila do konca junija 2010.

5.2 Skupina na visoki ravni bo obravnavala naslednja vprašanja:

- pogodbene odnose med proizvajalci mleka in mlekarnami za boljše ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem na trgu mleka in mlečnih izdelkov;
- načine povečanja pogajalske moči proizvajalcev mleka;
- preglednost in obveščanje potrošnikov, kakovost, zdravje in označevanje;
- inovacije in raziskave za povečanje konkurenčnosti tega sektorja;
- morebitni prihodnji terminski trg za mleko in mlečne izdelke.

6. Francosko-nemška pobuda

6.1 Francoski minister za kmetijstvo, g. Le Maire, je izpostavil tri ključne cilje za evropsko kmetijstvo:

- z močnimi regulativnimi instrumenti kmetom zagotoviti stabilne in dostojne prihodke;
- povečati preglednost cen v celotni verigi preskrbe s hrano, vključno z morebitnim imenovanjem evropskega nadzornika ter
- inovacijam in naložbam v kmetijsko-živilski sektor nameniti pomembno mesto v okviru lizbonske agende.

6.2 Francosko-nemška pobuda poziva k večjemu ukrepanju EU za zaščito pridelovalcev mleka. Predlaga se tudi, da se začasno povečajo minimalne intervencijske cene v EU in da se EU zaveže, da bo po tej ceni od kmetov odkupila presežke.

7. Politika do leta 2015

7.1 Komisija odločno nasprotuje vsaki spremembi glede povečanja kvot, dogovorjenih v okviru pregleda stanja skupne kmetijske politike. Trenutno ta povečanja nimajo velikega učinka, saj je EU za 4,5 % pod kvoto in bo tako verjetno tudi naslednje leto. Ko pa se bo cena mleka v srednjeročnem obdobju izboljšala, se bo povečala proizvodnja in poglobila vrzel med proizvodnjo mleka in porabo, kar bo ustvarilo tendenco zniževanja cen na kmetiji, ki bo sicer odvisna od razmer na svetovnem trgu.

7.2 Svetovne cene osnovnih mlečnih izdelkov so ponavadi nižje od cene v EU. To je posledica različnih standardov (in zato različnih proizvodnih stroškov) znotraj in zunaj EU. Model EU za mlekarstvo zaradi povsem drugačne strukture vstopnih stroškov in velikosti mlekarn nikoli ne bo mogel tekmovati z Novo Zelandijo in nekaterimi drugimi državami.

7.3 Sir, izvožen iz EU, je na splošno konkurenčen, vendar je povečanje potrošnje zunaj EU odvisno od trajne svetovne gospodarske rasti v določenem časovnem obdobju.

7.4 Zamisel o povečanju kvot neodvisno od ravni povpraševanja, da bi dosegli tako imenovani „mehki pristanek“, je brez spremljajočih ukrepov nezdržljiva z našo željo razviti evropski model kmetijstva in zagotoviti nadaljevanje proizvodnje mleka na območjih z omejenimi možnostmi. Potrebujemo živahno podeželsko okolje, na nekaterih območjih pa je proizvodnja mleka glavna gonilna sila za prihodnost teh območij na družbenem, gospodarskem in kulturnem področju. Druga možnost je opuščanje zemljišč, kar bi imelo škodljive družbene in okoljske posledice.

7.5 Povečanje kvot mleka neodvisno od tržnih razmer in na koncu popolna deregulacija sektorja mleka bi bila logična rešitev, če želi EU razvijati model kmetovanja, kot ga imajo v Novi Zelandiji in ZDA. Veliki sistemi za pitanje več kot 2 000 krav, ki se pojavljajo v ZDA, tam veljajo kot korak naprej. Glede na hitrost sedanjih sprememb bo kmalu ena tretjina vsega mleka v ZDA pridobljenega na samo 500 kmetijah. Takšna politika bi predstavljala znatno nevarnost za kulturno dediščino, krajino in razvoj podeželskih območij ter škodila okolju in biotski raznovrstnosti v EU, poleg tega pa bi povzročila opuščanje goratih predelov in mokrišč. To bi po mnenju EESO pomenilo opustitev modela EU za večnamensko kmetijstvo.

7.6 Koncept večnamenskega kmetijstva pomeni, da ima kmetijstvo poleg proizvodnje hrane še druge funkcije, kot so razvoj podeželske krajine, povečevanje naravne in kulturne dediščine, podpora podeželskemu gospodarstvu ter zanesljivejša preskrba s hrano. Perspektiva OECD glede večnamenskosti je tiste vrste kmetijstvo, ki hkrati proizvajata vrsto osnovnih izdelkov (hrano in vlakna), toda tudi vrsto neblagovnih izdelkov, vključno z okoljskimi in socialnimi izdelki in storitvami.

7.7 Veliki sistemi za pitanje v mlekarstvu, ki ne upoštevajo nekaterih zakonskih določb, kot npr. določbe o ravnanju z dušikom v tleh, znatno vplivajo na okolje.

7.8 V tem trenutku je 50 % proizvodnje mleka v EU skoncentrirane na 11 % njenega ozemlja. Ne glede na politične odločitve se bo v prihodnosti povprečna velikost čred v EU še naprej povečevala. Vendar pa ne bi bilo zaželeno, da se sprejmejo politične opcije, ki bodo spodbujale zelo veliko in intenzivno mlekarstvo na območjih, ki imajo posebno prednost zaradi vstopnih stroškov. Takšna politika bi lahko bila precejšnja nevarnost za okolje.

7.9 Pridelovalci mleka sodelujejo pri modelu EU za večnamensko kmetijstvo. Tudi če bodo večnamenske kmetije premagale začasne težave, ta model ne bo trajnosten, če se bodo pridelovalci mleka soočali s ponavljajočim se nihanjem cen na kmetiji. Stabilnost cen na kmetiji, s katerimi pridelovalci mleka zaslužijo primeren dohodek, je dobra tako za kmete kot potrošnike.

8. Po letu 2015

8.1 Če želimo, da se mlekarstvo ohrani in razvije kot uspešna industrija po vsej EU, morajo pridelovalci mleka dobiti pošteno plačilo, ki naj jim omogoči, da živijo normalno življenje in vlagajo tudi v svojo prihodnost kot pridelovalci mleka. Pošten dohodek pomeni dohodek, ki je primerljiv s povprečjem dohodka v drugih panogah.

8.2 Člen 33 Pogodbe ES določa cilje skupne kmetijske politike, ki vključujejo določbo, da se (a) kmetijskim skupnostim zagotovi primeren življenjski standard, (b) stabilizirajo trgi, (c) zagotovi redna preskrba ter (d) zagotovi, da je slednja potrošnikom na voljo po dostopnih cenah.

8.3 Veliko več sredstev je treba nujno nameniti za živinorejo in preprečevanje bolezni pri živalih kot tudi za inovacije na ravni kmetij, da se omogoči povečevanje učinkovitosti panoge. Večjo konkurenčnost mlekarstva je mogoče doseči z boljšo uporabo trave in drugih vrst krme. Več raziskav in inovacij je potrebnih na ravni predelave, da se razvijejo novi izdelki in s tem poveča tržni delež. Izobraževalne in zdravstvene ustanove kot tudi organizacije civilne družbe bi morale spodbujati porabo mlečnih izdelkov, saj je mleko hranilo in zdravilo ter hkrati tudi osvežujoči napitek. Potrebujemo radikalno spremembo na teh področjih. EU mora ohraniti zanesljivost in samozadostnost pri oskrbi z mlekom na njenem ozemlju. To bo velik spodrsrlaj, če postanemo odvisni od uvoza mleka in mlečnih izdelkov, kot se je zaradi nizkih cen na kmetiji zgodilo pri proizvodnji govejega mesa v EU.

8.4 Posebno poročilo Računskega sodišča 14/2009 navaja v priporočilu 1, da mora Komisija še naprej nadzorovati razvoj trga mleka in mlečnih izdelkov in izvajati ukrepe, ki naj zagotovijo, da deregulacija sektorja ne bo vodila do ponovitve prekomerne proizvodnje. V nasprotnem primeru bi se lahko hitro izkazalo, da ne bo mogoče ohraniti minimalne ravni regulacije (kot nekakšne varnostne mreže), kar je cilj Komisije. EESO je prepričan, da so za intervencije prek „varnostne mreže“ in skladiščenje potrebni tudi različni ukrepi za urejanje ponudbe in povpraševanja, namenjeni stabilizaciji trga.

8.5 EESO meni, da je treba ustvariti razmere, ki bodo uspešnemu mlekarstvu na ravni EU zagotovile prihodnost.

8.6 Sistem tržnih ukrepov, povezanih s ponudbo in povpraševanjem, in sistemi neposredne podpore, so nujni za zagotovitev, da mlekarstvo v EU, ki bo zadovoljevalo socialne, gospodarske in okoljske potrebe družbe, postane dejanski večnamenski kmetijski sistem, ki naj podeželju v EU prinese novo dinamiko. Tak razvoj dogodkov bi za splošni razvoj EU pomenil socialne, kulturne in gospodarske koristi.

9. Posebne ugotovitve

9.1 Glede uporabe „terminskega trga“ v sektorju mleka je treba biti zelo previden. Vendar moramo pozorno spremljati svetovno finančno krizo, ki je nastala zaradi neprimerne uporabe finančnih proizvodov. Odbor je že prej zagovarjal, da je treba živila obravnavati povsem drugače kot, recimo, industrijsko blago, pri katerem stroškovni dejavniki v veliki meri določajo kraj proizvodnje.

9.2 Večina pridelovalcev mleka je organiziranih v zadrugah, s čimer lahko do določene mere vplivajo na trženje svojih izdelkov. Če so pridelovalci mleka člani zadruga in prodajajo mleko tej zadrugi, so boljše zaščiteni kot proizvajalci mleka, ki prodajajo mlekarne v zasebni lasti. Prostovoljne pogodbe med posameznim kmetom in odjemalcem že obstajajo, vendar se je treba v primeru zasebnih mlekarne vprašati, kakšna je moč kmeta pri pogajanju o takšni pogodbi. Tovrstne pogodbe določajo dobavne pogoje, vendar ne morejo vplivati na splošni razvoj trga v vsej EU. Izkušnje so poleg tega pokazale, da je treba izboljšati tržni položaj kmetov in zadruga, ki kmete zastopajo v živilski verigi, zato bi bilo treba preveriti možnosti za sodelovanje z vidika konkurenčne prava.

9.3 V novih državah članicah kljub temu mnogi kmetje prodajajo svoje mleko neposredno zasebnim mlekarne. Ker je mlečna industrija vedno bolj skoncentrirana, je malo ali nič izbire in cene na kmetiji padajo. Za ohranjanje konkurenčnosti surovega mleka morajo imeti kmetje možnost, da se organizirajo v zadrugah, ki lahko nato prodajo mleko predelovalni industriji.

9.4 Večina proizvajalcev mleka v najnovejših državah članicah (Bolgariji in Romuniji) dobi zelo malo pomoči v obliki neposrednih plačil, ki so popolnoma ločena od plačila na hektar. Kmetje, soočeni s nizko ravno podpore – ob nizki produktivnosti, pomanjkanju tržnega dohodka in oteženem dostopu do posojil – nimajo sredstev za naložbe v usklajevanje s higienskimi standardi EU.

9.5 Ves uvoz mleka in mlečnih izdelkov v EU mora biti skladen z njenimi standardi, zlasti na področju sledljivosti, dobrega počutja živali, higiene, veterine, varovanja okolja, varnosti hrane in trajnostne metode proizvodnje. Pojavlja se tudi vprašanje vsebnosti ogljika.

9.6 Obstoječim organom, kot so posvetovalni in upravljalni odbori, je treba zagotoviti zadostna sredstva za analizo povpraševanja in ponudbe na trgu mleka. Potrebni so instrumenti, ki bodo zagotovili primerno ceno mleka, s katero lahko kmet pokrije stroške in ima dobiček. EU mora ohraniti svojo sposobnost za proizvodnjo ustreznih zalog mleka. Ne moremo dovoliti, da postanemo odvisni od mleka iz držav zunaj EU. To bi se lahko zgodilo v daljni prihodnosti, če ne bomo imeli primernih politik.

9.7 Ohranjanje in dodatno izboljšanje zaposlitve s polnim delovnim časom in krajšim delovnim časom mora biti v sektorju mleka prednostna naloga, zlasti na podeželskih območjih.

9.8 Ne smemo pozabiti na vprašanje lakote in pomanjkanja ustreznih prehrambenih virov v tretjem svetu. Vprašanja svetovnih podnebnih sprememb, svetovnih cen hrane in svetovne oskrbe s hrano so tesno povezana. Imamo odgovornost, da pomagamo nerazvitemu svetu.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

PRILOGA

Naslednji amandma, ki je bil zavrnjen, je prejel več kot četrtno glasov:

Točka 7.7

Črta se:

„Veliki sistemi za pitanje v mlekarstvu, ki ne upoštevajo nekaterih zakonskih določb, kot npr. določbe o ravnanju z dušikom v tleh, znatno vplivajo na okolje.“

Rezultat glasovanja

Za: 56

Proti: 76

Vzdržani: 25

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o kmetijstvu v državah Euromeda (vključno s pomenom dela žensk v kmetijskem sektorju in vlogo zadrug)

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/06)

Poročevalec: **Pedro NARRO**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 26. februarja 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Kmetijstvo v državah Euromeda (vključno s pomenom dela žensk v kmetijskem sektorju in vlogo zadrug).

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 18. februarja) s 156 glasovi za in 7 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi

1.1 Sredozemsko kmetijstvo je zelo raznoliko. Poleg različnih proizvodnih sistemov obstajajo razlike tudi v stopnjah razvoja, državni pomoči kmetijstvu in gospodarskih strukturah. Vendar pa je kmetijstvo temelj za razvoj podeželja in gonilna sila gospodarstva v vseh sredozemskih državah.

1.2 Neustavljivi proces liberalizacije trgovine s kmetijskimi proizvodi bo vplival na trajnost kmetovanja v Sredozemlju. Liberalizacija ne sme biti cilj Euromeda sama na sebi, temveč sredstvo za doseganje ključnega cilja gospodarskega, socialnega in regionalnega razvoja na obeh straneh Sredozemskega morja.

1.3 EESO je prepričan, da bi bilo treba določiti prehodno obdobje za uvedbo potrebnih sprememb v kmetijstvu zadevnih držav, kar bi jim pomagalo, da se varno soočijo z izzivi, ki jih kmetijstvu prinaša globalizacija gospodarstva, trgovine in znanja.

1.4 Ocene učinka, ki jih je izvedla Evropska komisija o vplivu sredozemskega prostotrgovinskega območja na kmetijstvo, jasno kažejo, kdo bo v tem procesu izgubil največ. Južnoevropske regije, pridelovalke sadja in zelenjave, ne bodo mogle konkurirati sredozemskim tekmečem, medtem ko bodo države južnega Sredozemlja postopno opustile kontinentalno proizvodnjo (žito, mleko, meso itd.). Občutljive proizvode je treba zaščititi tudi v tem procesu liberalizacije.

1.5 Ta faza sprememb v sredozemskem kmetijstvu, za katero sta značilni kriza zaradi pomanjkanja hrane in liberalizacija, od javnih organov zahteva, da oblikujejo trdno in dolgoročno strategijo, ki bo omogočila nadaljnji obstoj in uspešnost kmetijske

dejavnosti. Strategija mora temeljiti na treh dejavnikih: usposabljanju, tehnologiji in raziskavah, da se olajša prehod na kmetijstvo, ki daje prednost kakovosti, dodani vrednosti in boljšemu trženju.

1.6 Javne politike v Sredozemlju morajo biti usmerjene k učinkovitemu obvladovanju posledic liberalizacije. EESO meni, da so potrebne srednjeročne in dolgoročne politike, ki naj s pomočjo dopolnilnih podpornih ukrepov uvedejo realna nadomestila za proizvajalce v tistih sektorjih v EU, ki jih je liberalizacija trgovine najbolj prizadela. Poleg tega je treba uvesti politike za diverzifikacijo dejavnosti na podeželju ter podporo kmetom in njihovim obratom, kar bo olajšalo prilagoditev na nov način proizvodnje.

1.7 Sredozemske države morajo izvajati politike usposabljanja, ki so usmerjene v kmetijski sektor, da se spodbudi kakovostno delo, prilagodi delovna sila na potrebe novega načina proizvodnje ter omejijo negativni učinki odseljavanja s podeželja na zaposlovanje in migracijske tokove.

1.8 EESO meni, da je treba za zagotovitev podpore razvoju kmetijstva v Sredozemlju najprej okrepiti vlogo lokalnih kmetijskih organizacij, in sicer z razvojnimi projekti, ki bodo olajšali zastopanost kmetov in njihovo udeležbo v procesu sprejemanja odločitev.

1.9 Za večjo konkurenčnost sredozemskega kmetijstva je potrebna bolj dinamična strategija trženja. Eden od stebrov nove strategije bodo zadruga in druge oblike organizacij proizvajalcev, ki bodo morale postati instrument, s katerim bodo kmetje združevali ponudbo in izboljšali svoj položaj na trgih. EESO podpira pobude za izboljšanje delovanja prehranske verige in porazdelitve koristi med vse njene člene.

1.10 EESO meni, da je nujno treba poudariti vlogo žensk in mladih na kmetijskih gospodarstvih ter na podeželju. V državah južnega Sredozemlja ženske veliko prispevajo h kmetijstvu, vendar je njihovo delo v veliki meri neopazeno in neplačano, pogosto pa je močno pogojeno tudi s socialnimi dejavniki. Potrebne so nove strukturne politike in spodbude, ki bodo ovrednotile delo žensk, jim omogočile, da opustijo neformalno gospodarstvo, ter podprle dejavnost združevanja kot instrument za razvoj podjetniškega duha, ki je potreben tudi v kmetijskem sektorju.

1.11 Ključni dejavnik v razvoju sredozemskega kmetijstva je upravljanje z vodnimi viri. Eden od najbolj negativnih učinkov podnebnih sprememb v Sredozemlju bo usihanje vodnih virov, ki so na voljo kmetijstvu. EESO priznava potrebo po izvajanju novih politik nadzora in posodobitve, ki bodo omogočile varčevanje z vodo in optimizacijo porabe tega dragocenega vira. Vse te politike morajo temeljiti na uporabi novih tehnologij, ki bodo omogočile izvedljivost namakanja s socialnega, ekonomskega in okoljskega vidika.

1.12 Institucionalno sodelovanje mora potekati sočasno s tesnejšim sodelovanjem med akterji civilne družbe. Zato je nujno, da EU olajša regionalno sodelovanje in večjo vključenost predstavnikov civilne družbe, da se izmenjajo izkušnje ter pripravijo konkretni projekti, ki bodo sredozemskim kmetijskim organizacijam pomagali pri spodbujanju večfunkcijskega kmetijskega modela. V vsakem primeru je treba okrepiti kmetijsko komponento Unije za Sredozemlje ter napredovati pri ustanavljanju banke za Sredozemlje.

2. Uvod

2.1 Začetek barcelonskega procesa leta 1995 je dal zagon odnosom med Evropsko unijo in njenimi sredozemskimi sosedi (1) ter določil smernice za vzpostavitev območja miru in gospodarske uspešnosti v regiji. Vendar pa je napredek, dosežen 15 let po barcelonski deklaraciji, zmeren, pri naših partnerskih državah v južnem Sredozemlju pa je mogoče opaziti določeno razočaranje.

2.2 Zadnja politična pobuda je pod pokroviteljstvom Francije in Nemčije ustanovljena Unija za Sredozemlje (2008), ki je dokaz, da je po več letih ohromelosti sredozemsko vprašanje ponovno visoko na dnevnem redu EU, s tem pa je oživiljena tudi razprava o kmetijstvu, ki je v 21. stoletju strateški sektor.

(1) Unija za Sredozemlje zdaj vključuje 27 držav članic EU in naslednje sredozemske države: Alžirijo, Maroko, Tunizijo, Turčijo, Egipt, Izrael, Palestinsko upravo, Sirijo, Libanon, Jordanijo, Hrvaško, Albanijo, Črno Goro, Bosno in Hercegovino, Monako, Mavretanijo in Libijo (s statusom opazovalke).

2.3 EESO se je odločil pripraviti to mnenje na lastno pobudo, da bi prispeval k nujni razpravi o vlogi, ki jo mora imeti kmetijstvo v Sredozemlju. Razvoj te panoge je v ključni fazi, za katero bodo značilni veliki izzivi na globalni ravni.

2.4 Kmetijstvo v Sredozemlju je tako kompleksno, da je nemogoče podrobno obravnavati vsakodnevne težave, značilne za to panogo. Vseeno želi Odbor začeti strateško razpravo o prihodnosti sredozemskega kmetijstva, začevši s posledicami, ki bi jih lahko imelo območje proste trgovine s kmetijskimi proizvodi za Sredozemlje. Učinki liberalizacije niso omejeni samo na trgovino, ampak močno vplivajo tudi na gospodarski, družbeni in okoljski razvoj posamezne države.

2.5 V preteklosti so države južnega Sredozemlja precej kritizirale EU zaradi pretirane zaščite kmetijstva, medtem ko je EU izražala zaskrbljenost zaradi negativnega vpliva, ki ga je imel na številne evropske regije uvoz nekaterih proizvodov, zlasti sadja in zelenjave iz Maroka, države, ki je zaradi svojega kmetijskega potenciala ter geografske in kulturne bližine Evropi ena od vodilnih držav v sredozemskem kmetijstvu. Druga velika kmetijska država v Sredozemlju je Turčija, kandidatka za vstop v EU, v kateri je kmetijstvo največja gospodarska panoga in ki ima zelo velik kmetijski potencial kot ena od zelenih rezerv Evrope. V zadnjih letih je tudi Egipt postal ena od držav z velikim kmetijskim potencialom v Sredozemlju.

2.6 Poleg tradicionalnega pogleda na kmetijske odnose v Sredozemlju je treba podrobneje opredeliti strategijo za sredozemsko kmetijstvo na dolgi rok, ki bo omogočila sinergije ter olajšala ekonomsko in socialno uspešnost sektorja na obeh straneh Sredozemskega morja.

2.7 Izkušnje Evropske unije, ki stavi na kakovostno proizvodnjo, poudarjanje porekla proizvoda, posodobitev infrastrukture in usposabljanje, bi morale biti vzor in zagotoviti smernice, kako se spopadati s prihajajočimi spremembami v južnem Sredozemlju. Dragoceno znanje pa ne izvira samo iz pozitivnih izkušenj. Žal so v Evropi politike pomoči v kmetijstvu nedosledne, primanjkuje dolgoročnega načrtovanja in obstaja neravnovesje v prehrambeni verigi, za katero je značilna nepovezana ponudba, od katere imajo koristi veliki trgovci; to so nekatera tveganja, ki jih je treba upoštevati v obdobju, ki velja za „pomembno prehodno obdobje za sredozemsko kmetijstvo“.

2.8 Kmetijstvo v južnih državah ima dva obraza: na eni strani gre za dinamično panogo, ki je usmerjena v izvoz in v katero vlagajo kapital pomembni trgovci, in na drugi strani za kmetijsko dejavnost, ki je osredotočena na lokalne trge in ki jo opravljajo mali kmetje, ki so gospodarsko preslabo organizirani.

3. Proces liberalizacije trgovine

3.1 V skladu z načrtom, določenim v okviru barcelonskega procesa (1995), se kmetijski proizvodi obravnavajo prednostno. Postopna liberalizacija trgovine s kmetijskimi proizvodi na podlagi režima prednostnega in vzajemnega dostopa med strankama upošteva tradicionalne trgovinske tokove in ustrezne kmetijske politike⁽²⁾. Prednostna naloga od leta 2005 naprej je vzpostaviti območje proste trgovine do leta 2010. Ta datum bi se moral obravnavati kot smernica in ne kot rok, saj se države območju proste trgovine približujejo različno hitro.

3.2 EU je v zadnjih letih podpisala nove, ambiciozne kmetijske sporazume z Izraelom, Jordanijo in Egiptom. Potekajo tudi zapletena in obsežna pogajanja z Marokom, kljub pomanjkljivim informacijam evropskih pogajalcev pa se zdi verjetno, da bo po nedavnem zaključku pogajanj sporazum podpisan v letu 2010. Od ostalih sredozemskih držav sta nov krog pogajanj začeli samo Tunizija in nedavno Alžirija.

Kmetijska pogajanja med EU in sredozemskimi državami

3.3 Zaščita kmetijskih proizvodov v Evropski uniji se izvaja s kombinacijo večjega števila instrumentov: kvote, carine, časovni razporedi, uvozna dovoljenja, vhodne cene itd. Na podlagi tega je mogoče sklepati, da EU tradicionalno podpira svoje kmete s carinskimi ukrepi, medtem ko je tradicionalna pomoč v okviru SKP za sredozemsko proizvodnjo zelo obrobne pomena⁽³⁾. Poleg carinske zaščite, ki je vedno manjša, so razdalja, proizvodni stroški in infrastruktura ključni dejavniki trgovine s kmetijskimi proizvodi.

3.4 Evropska organizacija COPA-COGECA, ki združuje glavne kmetijske organizacije in zadruge EU, je v svojem stališču o evrosredozemskih sporazumih izjavila, da mora EU v pogajanjih spoštovati nekatera temeljna načela. Mednje spadajo ohranjanje pojma občutljivih proizvodov in vhodnih cen za sadje in zelenjavo, okrepitev carinskih pregledov za preprečevanje goljufij, vzpostavitev učinkovitega sistema spremljanja zdravja rastlin ter spoštovanje sezonskosti proizvodov, kar bo spodbudilo skupno upravljanje časovnih razporedov proizvodnje in trženja⁽⁴⁾.

(2) Namen rednih konferenc ministrov za trgovino evro-sredozemskega območja je dati politične spodbude trgovinskim vidikom procesa liberalizacije. Zadnja ministrska konferenca je bila leta novembra 2009 na sedežu EESO v Bruslju.

(3) Sektor sadja in zelenjave pomeni 16 % skupne kmetijske proizvodnje EU, vendar znesek pomoči ne presega 4,5 % izdatkov EKUJS.

(4) Mnenje EESO o varnosti uvoženih kmetijskih in živilskih proizvodov (UL C 100, 30.4.2009, str. 60).

3.5 Proizvajalci iz držav južnega Sredozemlja imajo težave z izvajanjem evropskih zdravstvenih predpisov. Dejansko so zahteve, ki veljajo za uvoz kmetijskih proizvodov iz Sredozemlja, manj stroge od tistih, ki jih morajo na področju dobrega počutja živali, sledljivosti in okoljskih standardov izpolnjevati proizvodi Skupnosti. EESO poziva EU, naj sredozemskim partnericam zagotovi potrebno tehnično pomoč za trgovino, prenos tehnologije in podporo pri vzpostavljanju sistemov sledljivosti in zgodnjega obveščanja.

3.6 EESO je večkrat poudaril, da sta sledljivost in certificiranje kakovosti pomembna temelja kmetijskega modela Skupnosti. Sistem, vzpostavljen v EU, omogoča pridobivanje informacij o živilu „od vil do vilic“ ter možnost sledenja in spremljanja živila skozi vse faze pridelave, predelave in distribucije. Sledljivost bi morala veljati za prednostno nalogo v kmetijskih pogajanjih s sredozemskimi državami.

3.7 Trenutno liberalizacija kmetijstva v Sredozemlju, čeprav je nepopolna, zajema že 90 % trgovine. EU je pomembna svetovna uvoznica hrane in je v procesu odpiranja trgovine, kakršnega še ni bilo. Kljub tej opazni odprtosti še vedno obstajajo številni občutljivi proizvodi, za katere so bile sprejete posebne določbe, da se prepreči poslabšanje položaja tistih proizvajalcev, ki bi jih lahko zelo negativno prizadelo občutnejše povečanje uvoza kmetijskih proizvodov, zlasti sadja in zelenjave.

3.8 Sektor sadja in zelenjave ima ključno vlogo v tem procesu liberalizacije, saj skoraj polovica izvoza kmetijske živilskih proizvodov iz sredozemskih držav nečlanic, ki je namenjen v EU, zadeva ta sektor. Številne regije v južni Evropi so specializirane za pridelavo sadja in zelenjave, njihovo regionalno gospodarstvo pa je močno odvisno od te proizvodnje. V EU je dvajset regij, v katerih je več kakor polovica kmetijske proizvodnje usmerjena v pridelavo sadja in zelenjave. EU bi si morala pri sklepanju kmetijskih sporazumov z državami južnega Sredozemlja prizadevati za zaščito tistih proizvodov, ki veljajo za „občutljive“ in na katere bi lahko navedeni sporazumi vplivali bolj negativno.

3.9 Analize učinka liberalizacije trgovine v Sredozemlju, ki jih je izvedla Evropska komisija⁽⁵⁾, jasno kažejo, da bi EU z delno ali popolno liberalizacijo povečala svoj izvoz nekaterih „kontinentalnih“ proizvodov (žito, mlečni izdelki in meso). V nasprotju s tem bi se proizvodnja v teh sektorjih močno znižala v državah, kot je Maroko, kjer bi v 14-letnem obdobju proizvodnja mleka padla za 55 %, mesa za 22 % in pšenice za 20 %⁽⁶⁾. Monokulturni sistem bi lahko pomenil nevarnost pomanjkanja oskrbe in odvisnost od uvoza.

(5) Ocena učinka z vidika trajnosti, Eu-Med Ag Pol.

(6) Ti podatki so zbrani v študiji o opredelitvi trgovinske strategije za države južnega Sredozemlja. Antoine Bouet, Internacional food policy research institute. 2006

3.10 EESO meni, da bi bilo treba v ustrezne pridružitvene sporazume vključiti merila in določbe za proučitev vpliva trgovinskega odpiranja na obe strani, predvsem z namenom, da se preveri skladnost s končnim ciljem zunanje politike EU: doseči napredek na področjih varovanja okolja, delavskih pravic ter – predvsem – gospodarskega in družbenega razvoja lokalnega prebivalstva, torej ne samo lokalnih ali tujih velikih podjetij. V tem smislu je zaradi varnosti preskrbe s hrano in evropskih potrošnikov – pa tudi izboljšanja življenjskih in delovnih razmer v državah južnega Sredozemlja – odprtje evropskih trgov nujno pogojevati z izpolnjevanjem nekaterih minimalnih standardov na področjih sociale in zaposlovanja, okolja in zdravja.

3.11 EESO meni, da je treba vzpostaviti ustrezne mehanizme in izboljšati že obstoječe, da se zagotovi spoštovanje določb, ki sta jih obe strani sprejeli v pridružitvenih sporazumih v zvezi s vprašanji o liberalizaciji trgovine, pri tem pa posebej upoštevati spoštovanje dogovorjenih carinskih količin in kvot.

Vloga javnih organov pri liberalizaciji

3.12 Južno Sredozemlje se sooča s pomembnimi vprašanji, ki zadevajo tudi EU. Kakšno vlogo naj imajo javni organi v procesu liberalizacije in deregulacije trgov? V tem okviru sta EU in zlasti razvoj SKP privedla do presenetljivih sprememb usmeritve, ki bi morale biti zgled za države južnega Sredozemlja, da z učenjem iz napak in uspehov svojih evropskih sosed uvedejo učinkovite in dosledne srednjeročne in dolgoročne javne politike, da bi se lahko z večjo gotovostjo spopadle z globalizacijo, ki lahko v nekaterih primerih povzroči škodljiva izkrivljanja v kmetijskem sektorju, ki ga v mednarodnih pogajanjih zaradi njegovega prispevka k BDP posamezne države nikoli ni mogoče obravnavati zgolj kot enega od gospodarskih sektorjev.

3.13 Do nedavnega kmetijstvo ni bilo prednostna naloga v politikah sredozemskih držav nečlanic, sredstva za sodelovanje iz EU in mednarodnih organizacij pa so bila usmerjena v druge sektorje (7), kar kaže na kratkoročen pogled, ki je spodkopaval kmetijski razvoj v teh državah. V zadnjih letih so politiki začeli razmišljati drugače.

3.14 Kriza zaradi pomanjkanja hrane leta 2008, ki je povzročila porast cen osnovnih surovin in strah zaradi procesa liberalizacije, je nekatere nacionalne in regionalne organe spodbudila, da so svoj običajni pristop h kmetijstvu, ki temelji na povečanju proizvodnje in osredotočanju na izvoz kmetijskih proizvodov, na novo začrtali.

(7) Od vseh sredstev MEDA, dodeljenih sredozemskim partnerskim državam, je bilo samo 5 % namenjenih kmetijstvu in razvoju podeželja.

3.15 Kmetijska strategija vlad sredozemskih držav mora biti usmerjena v spodbujanje kmetijstva, ki daje prednost kakovosti, dodani vrednosti in boljšemu trženju. Filozofija je jasna in z njo se v celoti strinjajo vsi akterji v Sredozemlju, vendar pa je v realnem svetu pomanjkanje ekonomskih virov ovira, ki jo je težko premostiti.

3.16 Usposabljanje, tehnološka podpora in raziskave so osnovni elementi, ki jih je treba vključiti v vsako prihodnjo kmetijsko politiko, ki se bo izvajala v sredozemskih državah. Povezovanje teh treh dejavnikov bi moralo prispevati k izboljšanju položaja in uspešnosti sredozemskega kmetijstva, da se zagotovi varna preskrba s hrano ter preprečita revščina in odseljevanje s podeželja.

3.17 Kljub zvenečim izjavam v prid kmetijskim raziskavam pa številne sredozemske države še niso pokazale politične volje, ki je potrebna za oblikovanje ugodnega zakonodajnega okvira. Pospešiti je treba raziskave za izboljšanje pridelovalnih tehnik in zagotovitev novih tržnih niš, kar bo omogočilo napredek na področju kakovosti. Zaradi demografske rasti mora danes en hektar nahraniti trikrat več ljudi kakor pred štiridesetimi leti. Potreben je tehnološki napredek za povečanje produktivnosti, biotehnologija pa lahko dejansko prispeva k produktivnejši in okolju prijaznejši obliki kmetovanja (8). V prihodnosti morajo raziskave omogočiti krepitev sodelovanja med javnimi in zasebnimi pobudami ter izboljšati usklajevanje med organi, tako da bodo izpolnjene osnovne in dejanske potrebe kmetijstva in kmetov.

Instrument za spopadanje z izzivi v kmetijstvu: maroški zeleni načrt

3.18 Primer tega novega načina razmišljanja je zeleni načrt, predstavljen v Maroku aprila 2008, ki prikazuje zanimivo novo kmetijsko strategijo v Magrebu. Cilj tega načrta je, da postane kmetijstvo v 10 do 15 letih s pomočjo obsežnih javnih sredstev glavna gonilna sila nacionalnega gospodarstva (9) in doseže dva glavna rezultata: sodoben kmetijski sektor z visoko dodano vrednostjo in povečanje prihodkov za male kmete.

3.19 Maroška vlada je za doseganje teh ambicioznih ciljev predvidela pripravo regionalnih načrtov, ki morajo biti osredotočeni na tri vrste projektov. Prva skupina mora olajšati prehod s kmetijstva, ki temelji na pridelavi žita, na pridelovanje pridelkov z višjo dodano vrednostjo, ki so manj odvisni od vode. Drugič, predviden je proces izboljšanja intenzivnega kmetovanja tako, da se kmetom zagotovijo nove proizvodne tehnike. Nazadnje pa bodo regionalni načrti prispevali k večji raznovrstnosti proizvodnje ter dodali vrednost regionalnim in lokalnim proizvodom.

(8) Mnenje EESO o EU in svetovnih prehrabnih izzivih (UL C 100, 30.4.2009, str. 44).

(9) V naslednjih desetih letih bo Maroko prek Agencije za razvoj kmetijstva namenil približno 150 milijonov MAD za izvajanje ukrepov iz zelenega načrta.

Poraženci liberalizacije na obeh straneh Sredozemskega morja

3.20 Na regionalni ravni bodo negativne učinke liberalizacije občutile zlasti tiste evropske regije, ki so specializirane za pridelavo sadja in zelenjave. V vsakem primeru so to tiste evropske regije, ki so najbolj zaostale in z najbolj omejenimi možnostmi. Med njimi je mogoče na primer navesti Andaluzijo (Španija), Tesalijo (Grčija), Kalabrijo (Italija) in Severni Douro (Portugalska). V skladu s študijo učinka, ki jo je leta 2007 za Evropsko komisijo opravil Mednarodni center za napredne sredozemske kmetijske študije (International Centre for Advanced Mediterranean Agronomic Studies – CIHEAM) ⁽¹⁰⁾, „negativne posledice procesa ne bodo enakomerno razpršene po celotni Evropi, temveč bodo skoncentrirane na nekatere specifične regije, ki bodo dejanske poraženke liberalizacije“.

3.21 Male proizvajalce v južnem Sredozemlju bo neposredno prizadelo odpiranje meja, saj bodo prisiljeni prenehati proizvajati, ker ne bodo mogli konkurirati kontinentalni proizvodnji svojih severnih sredozemskih sosed. V tem okviru liberalizacije je treba zagotoviti potrebne instrumente, ki bodo malim proizvajalcem, ki so najbolj ranljivi, zagotovili koristi od novih sporazumov. Prednostna naloga morajo postati politike, ki podpirajo zaslužek, organizacijo in posodobitev kmetijstva.

3.22 Javni organi si morajo prizadevati za spremembo sedanjega nevarnega trenda, v katerem imajo koristi od tega procesa predvsem velika kmetijska gospodarstva, multinacionalne družbe in tuji vlagatelji kapitala. Pozitivni učinki odpiranja trga morajo biti enakomerno in pravično porazdeljeni po vsej proizvodni verigi.

Organizacija proizvodnega sektorja glede na nove strukture trženja

3.23 V EU je neravnovesje med različnimi akterji v prehrabeni verigi zelo škodljivo za proizvodni sektor, saj ta ne more tekmovati s prevladujočim položajem velikih trgovskih verig v Evropski uniji. Ta nevarnost koncentracije velikih akterjev na trgu bo vplivala tudi na razvoj kmetijstva na drugi strani Sredozemskega morja. Kmetje bi lahko izgubili povezave z nacionalnim trgovin in postali odvisni od zahtev velikih trgovskih verig.

3.24 Konkurenčnost kmetijskega sektorja ni odvisna samo od boljše proizvodnje z vidika cene in kakovosti. Da bi pojem „konkurenčnost“ dobil pravi pomen, je zlasti pomembna strategija oglaševanja in trženja. Glede na zelo razdrobljeno naravo proizvodnega sektorja bosta krepitev in razvoj oblik združevanja ponudbe, kot so skupine proizvajalcev, zadruga in druge oblike povezovanja, nedvomno postala stebra nove strategije.

⁽¹⁰⁾ Študija o učinku liberalizacije trgovine med EU in sredozemskimi državami, EU-MED AGPOL, ki jo je pripravil CIHEAM- IAM Montpellier.

3.25 Organiziranje proizvajalcev v zadruga gibanja ni preprosto. V južnem Sredozemlju se razvoj kmetijskih zadrug kljub nastajajoči zakonodaji, katere namen je zagotoviti potrebne pogoje za razvoj, še vedno srečuje s številnimi ovirami. Največje težave, s katerimi se srečujejo zadruga v Sredozemlju, so naslednje: pomanjkanje ustreznega osebja za upravljanje zadrug kot podjetij, pomanjkanje ekonomskih virov, prekomerna odvisnost od državnih pomoči, toga zakonodaja in težave pri dostopu do trgov. Zadruganištvo je lahko uspešno samo, če premaga te težave in stavi na novo filozofijo, temelječo na kolektivnem pristopu. Vendar pa bo treba povsod v Sredozemlju najprej zagotoviti, da bodo kmetje lahko nadaljevali s kmetijsko dejavnostjo in ne bodo prisiljeni zapustiti sektorja.

3.26 S sodelovanjem in organizacijo lahko kmetije izboljšajo svoj položaj za premostitev pomembne ovire, ki jo predstavlja njihova razdrobljenost. Uspeh maroške zadruga pridelovalcev mleka, COPAG, ki proizvede 170 milijonov litrov na leto, kar je 11 % nacionalne proizvodnje, je postal vzorec, ki bi ga morali posnemati tudi drugi sektorji. Ta zadruga ustvarja dodano vrednost, razporeja subvencije in zagotavlja minimalno ceno svojim članom. V državah, kot je Libanon, pa se številne zadruga ustanavljajo samo zato, ker so nujni predpogoj za dostop do razvojnih programov, ki so jih sprožile NVO; na žalost pa zadruga propadejo in izginejo, kadar sredstva usahnejo.

3.27 V južnem Sredozemlju je za razvoj združen in spodbujanje ustanavljanja novih združenj potrebna odločna podpora javnih uprav. Članstvo v zadrugah je treba spodbujati, da bi te postale koristen in donosen instrument za kmete. Ustanovitev zadruga sama še ne zagotavlja uspeha, saj potrebujejo dinamičnost in podjetniški duh, da bi lahko konkurirale na globaliziranem trgu, s čimer se bodo stabilizirali dohodki njihovih partnerjev ter izboljšala njihova možnost dostopa do vložnih sredstev, storitev in trgov.

4. Socialne spremembe v sredozemskem kmetijstvu

4.1 Prosta trgovina s kmetijskimi proizvodi mora spodbuditi socialni razvoj ob upoštevanju posebnih značilnosti regij ter biti s tem v celoti skladna. Odbor meni, da bi bilo treba natančno analizirati socialne stroške vključitve v globalne trgovinske tokove, da bi lahko izračunali vpliv tega nezaustavljivega procesa in pomagali bolj ranljivim skupnostim, da se nanj pripravijo. Čeprav stvarni makroekonomski podatki kažejo, da kmetijstvo predstavlja samo majhen delež v trgovini sredozemskih držav (7 % celotnega izvoza in 9 % celotnega uvoza), pa je politični in socialni vpliv teh proizvodov dejansko veliko večji.

4.2 Socialna krhkost sredozemskega podeželja se kaže v revščini, brezposelnosti, pomanjkanju infrastrukture, degradaciji tal in odseljevanju s podeželja. Kot se je zgodilo v državah EU, bo prilagajanje globalizaciji v sredozemskih državah privedlo do izgube kmetijskih sredstev, odseljevanja z najbolj ogroženih podeželskih območij in večjega pritiska na migracijske tokove.

4.3 Da bi zmanjšali negativne posledice liberalizacije za podeželje, morajo nacionalni in regionalni organi izvajati odločne politike razvoja podeželja, ki bodo izboljšale konkurenčnost malih kmetijskih gospodarstev, ustvarile resnične možnosti za zaposlitev kmetov, ki bodo prisiljeni zapustiti svoj poklic, ter podeželskim območjem pomagale, da se varno soočijo s spremembo gospodarskega sektorja, ki je ključen za njihovo socialno-ekonomsko strukturo. Ta nevarni trend odseljevanja s podeželja je mogoče obrniti samo z uspešnim vključevanjem žensk in mladih v kmetijski sektor.

Ženske in mladi: dejavniki sprememb

4.4 V naslednjih nekaj letih bodo ženske in mladi postali resnična gonilna sila sprememb v kmetijstvu južnega Sredozemlja. Sredozemska strategija trajnostnega razvoja stavi na izvajanje programov, ki pomagajo krepiti vlogo žensk v procesu odločanja in v usposabljanju novih vodilnih osebnosti v kmetijstvu in na podeželju, ki bodo lahko s svojo sposobnostjo za inovacije in priprave dejavniki sprememb.

4.5 Ženske so vse bolj vključene v kmetijski sektor v Sredozemlju. Vloga žensk v kmetijstvu se postopoma povečuje, njihov potencial pa je izjemno velik zaradi velikega povečanja števila prebivalstva, okoljskih sprememb in odseljevanja moških iz regije v mestna središča ali na druga uspešnejša območja ⁽¹⁾. Žal so uradni podatki zelo pomanjkljivi in v njih ni mogoče prepoznati resničnega prispevka žensk h kmetijstvu.

4.6 Na območju Sredozemlja so se oblikovale zanimive pobude za izboljšanje položaja žensk na podeželju. Sredstva iz programa MEDA so omogočila financiranje zadrug za arganovo olje, katerih članice so ženske v Maroku in katerih model se je razširil na druga ozemlja Sredozemlja. V Libanonu je bil leta 2008 ustanovljen nacionalni opazovalni center za ženske v kmetijstvu in na podeželju (NOWARA) ⁽²⁾, ki je prispeval k razvoju številnih pobud za spodbujanje enakosti med spoloma v sektorju kmetijstva tako, da je opredelil programe in dejavnosti za izboljšanje dostopa žensk do proizvodnih sredstev.

⁽¹⁾ Prispevek žensk h kmetijski proizvodnji je posebno pomemben na tistih območjih, za katera je značilno močno preseljevanje v mestna središča.

⁽²⁾ Dodatne informacije so na voljo na spletni strani www.nowaralebanon.org.

4.7 Obravnava žensk, ki so dejavne v kmetijskem sektorju, se med posameznimi državami zelo razlikuje. V Libanonu dela v kmetijstvu samo 3,4 % žensk in tudi v Alžiriji so razmere podobne, saj je udeležba žensk v gospodarskih dejavnostih zelo nizka. Nasprotno pa opravijo ženske v Egiptu 50 % dela v kmetijstvu, čeprav ne smejo upravljati s podedovanim kmetijskim premoženjem, v Siriji pa so razmere še slabše, saj v praksi družbene norme prisilijo ženske, da se odpovejo svojim pravicom do lastništva zemlje. Izjemen primer je Maroko, kjer je vključenost žensk v kmetijske dejavnosti približno 60-odstotna, medtem ko v Turčiji ta delež dosega 70 %. V teh državah ženske opravljajo zlasti delovno intenzivna opravila, ki niso mehanizirana. Ženske so odgovorne za pobiranje in shranjevanje živil in imajo pomembno vlogo pri setvi, namakanju, nadzoru nad škodljivci in gnojenju.

4.8 Ženske, ki opravljajo kmetijske dejavnosti v državah južnega Sredozemlja, se srečujejo z velikimi ovirami, ki vplivajo na njihov razvoj pri opravljanju dela: visoka stopnja nepismenosti in pomanjkanje izobrazbe, neplačano delo, omejen dostop do lastništva, neudeležnost v procesu odločanja, slabši delovni pogoji kakor za moške, slab dostop do posojil ter seveda verski in socialni dejavniki, ki ženskam ne dajejo pravice do odločanja. Žal je treba storiti še veliko za doseganje enakih možnosti moških in žensk v kmetijstvu in na podeželju. Zato morajo vlade držav v Sredozemlju to vprašanje določiti za prednostno nalogo ⁽³⁾.

5. Sredozemsko kmetijstvo in podnebne spremembe

5.1 Vse do zdaj izvedene znanstvene študije kažejo, da bodo podnebne spremembe najbolj vplivale na območje Sredozemlja. Zaradi geografskih in podnebnih pogojev za kmetijstvo na teh območjih je sredozemsko kmetijstvo še posebno ranljivo za škodljive vplive podnebnih sprememb, zlasti glede na rast števila prebivalstva v Sredozemlju in na potrebo po povečanju proizvodnje hrane, kar poudarja FAO. Vplivi so med drugim naslednji:

- izginjanje kmetijskih kultur in izguba biotske raznovrstnosti;
- večja dezertifikacija in širjenje sušnih območij;
- pojav novih škodljivcev in boleznih;
- nižji donosi in veliko nihanje proizvodnje;
- manj vodnih virov.

⁽³⁾ Glej mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spodbujanju ženskega podjetništva v regiji EUROMED, CESE1004/2007: 12.6.2007. Vprašanja so bila obravnavana tudi na drugi ministrski konferenci o krepitvi vloge ženske v družbi, ki je bila v Marakešu 11. in 12. novembra 2009.

5.2 Za prilagajanje podnebnim spremembam je treba sprejeti nujne ukrepe in tehtne instrumente za izboljšanje obvladovanja tveganj v kmetijstvu, razviti nove, odpornejše sorte in kmetom zagotoviti strokovne nasvete pri vsakodnevnem delu, predvsem pa je treba kmetijskemu sektorju prednostno zagotoviti raziskave in nove tehnologije.

Povezava med vodo in kmetovanjem

5.3 Nedvomno bo voda tisti vir, na katerega bodo podnebne spremembe najbolj vplivale in ki bo ključni dejavnik razvoja sredozemskega kmetijstva. EESO je že obravnaval vplive zmanjšanja vodnih virov na kmetijstvo ⁽¹⁴⁾ in še naprej opozarja, da je treba javne politike usmeriti k bolj trajnostni rabi tega vira. Izziv je, kako še naprej ustvarjati blaginjo v obliki kmetijske proizvodnje, dodane vrednosti, zaposlovanja itd. ter pri tem uporabljati manjšo količino vode.

5.4 „Plan Bleu“ ⁽¹⁵⁾ je že napovedal, da se bo povpraševanje po vodi v južnem in vzhodnem Sredozemlju do leta 2025 povečalo za 25 %. To povečano povpraševanje bo treba zadovoljiti v razmerah, za katere sta značilna pomanjkanje in manjša razpoložljivost tega dragocenega vira. EESO meni, da trajnostno upravljanje z vodo ne more temeljiti samo na zmanjšanju namakanja, temveč tudi na boljših politikah nadzora in posodabljanja.

5.5 Namakanje ima v sredozemskem kmetijstvu strateško vlogo. Vsa kmetijska zemljišča v Egiptu so namakana, cilj Maroka je do leta 2025 povečati namakalne površine na 450 000 hektarov, Izrael ima največje svetovne tehnološke zmogljivosti za upravljanje z vodo za kmetijstvo, Tuniziji pa je uspelo uspešno izvesti program upravljanja z vodo za namakanje, ki sta ga pozdravila FAO in Svetovna banka.

5.6 Tunizijska vlada je pri izvajanju svojega strateškega načrta uporabila javno-zasebna partnerstva. Ta strategija je predvidela dodelitev pogodb o obratovanju s spodbudami za kmete, programe za izboljšanje namakalnih površin z olajšanjem prehoda na poljščine z višjo dodano vrednostjo in manjšimi potrebami po vodi, ter razdelitev kvot, ki so bile odobrene za regijo, ali sistem zaračunavanja pristojbin, ki omogoča povračilo stroškov. Regija Andaluzija v Španiji je primer posodobljenega namakanja, kjer so se v samo 30 letih potrebe po vodi na hektar zmanjšale za 50 %.

5.7 EESO priznava potrebo po uporabi novih tehnologij, ki bodo omogočile varčevanje z vodo in optimizirale njeno porabo. Na področju upravljanja z vodo v kmetijstvu je treba raziskati različne instrumente, kot so lokalizirani namakalni sistemi, prečiščevanje in razsoljevanje vode, nove infrastrukture, sorte, ki so genetsko bolj prilagojene pomanjkanju vode, uporaba nekonvencionalne vode itd.

V Bruslju, 18. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽¹⁴⁾ Glej mnenja EESO NAT/384 Podnebne spremembe in kmetijstvo v Evropi, UL C 27, 3.2.2009, str. 59; Obravnavanje izziva pomanjkanja vode in suše v Evropski uniji, UL C 224, 30.8.2008, str. 67.

⁽¹⁵⁾ „Plan Bleu“ je center za okoljsko in razvojno sodelovanje v Sredozemlju, ki sodi v okvir Programa ZN za Sredozemlje (UNEP/MAP).

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spodbujanju družbenih in ekonomskih vidikov v odnosih med EU in Latinsko Ameriko

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/07)

Poročevalec: **José María ZUFIAUR NARVAIZA**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je na plenarnem zasedanju 26. februarja 2009 v skladu s členom 29(2) poslovnika sklenil, da pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Spodbujanje družbenih in ekonomskih vidikov v odnosih med EU in Latinsko Ameriko.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 3. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 110 glasovi za, nobenim glasom proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Priporočila

1.1 Doseči kvalitativni preskok v strateškem povezovanju med obema regijama. Zaradi spremenjenih razmer v svetu bi bilo po mnenju EESO nujno treba okrepiti politični dialog in oblikovati trdnejšo agendo, ki bi upoštevala skupne vidike medsebojne odvisnosti in vprašanja, ki zahtevajo boljšo pravno ureditev na mednarodni ravni, kot so okolje, zmanjšanje neenakosti, preseljevanje ter mir in varnost. V odnosih med EU in Latinsko Ameriko je po drugi strani potrebno učinkovitejše izvajanje sklepov srečanj na vrhu.

1.2 Dati nov zagon tradicionalnim političnim področjem. To pomeni vključitev preseljevanja na seznam prednostnih nalog te agende, obravnavo socialne kohezije s širšega vidika, ki predpostavlja več sodelovanja pri uresničevanju tega cilja, pripravo mehanizmov socialne konvergence, nadaljevanje sektorskih politik in ustvarjanje pogojev za dostojno delo. V sporazumih o partnerstvu bi bilo treba ustrezno upoštevati obstoječo neenakost, na primer s pomočjo ocen trajnosti, učinkovitega priznavanja načela posebne in različne obravnave za manj razvite države, določitev izjem in prehodnih obdobj v sektorjih, kjer je to potrebno, in različnim pristopom k razvojnemu sodelovanju. Sodelovanje z latinskoameriškimi državami, ki imajo srednje visoke dohodke, bi moralo biti usmerjeno v makroekonomsko stabilnost, izgradnjo institucionalnih zmogljivosti, izboljšanje konkurenčnosti in trgovinske zmogljivosti, davčno reformo, inovacije ter sodelovanje na področju izobraževanja, znanosti in tehnologije.

1.3 Pripraviti program na področju inovativnosti kot dejavnik razvoja in sprememb v proizvodnji ob upoštevanju družbenih vidikov inovacij. EESO zahteva, da se upošteva

družbeni vidik inovacij v vseh oblikah: pomen družbenega in kulturnega konteksta v procesih tehnoloških inovacij; družbene ovire, kot je revščina, ki ovirajo inovacije; družbeni vpliv politik na inovacije; zmožnost ustvarjanja družbene strukture z inovacijami; potreba po upoštevanju družbenih inovacij, ki jih ustvarja sama družba na podlagi podedovanega, kolektivnega in praktičnega znanja, ki se med drugim odraža na socialnem in okoljskem področju; pomen sodelovanja civilne družbe pri zagotavljanju upoštevanja dejavnosti in politik na področju inovacij.

1.4 Postaviti vključenost organizirane civilne družbe v središče strateškega partnerstva med EU in Latinsko Ameriko. V zvezi s tem EESO predlaga, da se med prednostne naloge politike EU na področju sodelovanja z drugimi in v novo različico programa EUROsociAL vključijo: spodbujanje organizacij civilne družbe in njihovih predstavnikov v Latinski Ameriki na regionalni ravni; ustvarjanje mehanizmov usklajevanja za predstavnike organizacij civilne družbe na obeh straneh; vključitev EESO v upravno strukturo prihodnje fundacije EU-Latinska Amerika; sodelovanje organizacij civilne družbe v sporazumih o partnerstvu med EU in Latinsko Ameriko z vzpostavitvijo skupnih posvetovalnih odborov ter vključitvijo posebnih poglavij v zvezi z družbo, zaposlovanjem in okoljem v sporazume; enaka obravnava vključenosti civilne družbe v strateško partnerstvo med EU in Mehiko; vključitev organizacij civilne družbe v pripravo in izvajanje programa EUROsociAL in v forume o socialni koheziji med EU in Latinsko Ameriko.

1.5 V zvezi s sporazumi o prosti trgovini, o katerih se EU pogaja z latinskoameriškimi regijami in državami, želi EESO poudariti, da morajo evropske institucije pred podpisom teh sporazumov preveriti, ali se spoštujejo temeljne človekove in socialne pravice. Po mnenju EESO se morajo za te sporazume priznati

mehanizmi spremljanja, ocenjevanja in posvetovanja, v kar mora biti vključena tudi organizirana civilna družba. EESO zlasti poziva Evropsko komisijo, naj vztraja na vključitvi teh načel v aktualna pogajanja o sporazumih o prosti trgovini s Kolumbijo in Perujem. Vztraja tudi na podrobni politični razpravi znotraj institucij še pred začetkom dogovarjanja o kakršnemkoli sporazumu, kaj šele njegovim sprejetjem, kakor je obljubil novi komisar De Gucht. V teh razpravah morajo sodelovati tudi EESO in predstavniške organizacije civilne družbe.

2. Pozitivna ocena odnosov med EU in Latinsko Ameriko

2.1 Šesto srečanje na vrhu predsednikov držav in vlad držav iz EU, Latinske Amerike in Karibov bo potekalo v zelo drugačnih svetovnih, evropskih in latinskoameriških razmerah v primerjavi s tistimi izpred desetih let, ko so bili postavljeni temelji strateškega partnerstva med EU in Latinsko Ameriko na vrhu v Riu leta 1999 ⁽¹⁾.

2.2 Odnosi med EU in Latinsko Ameriko so se začeli razvijati pred več kot 30 leti z vzpostavitvijo dialoga med Evropskim parlamentom in Parlatinom (latinskoameriškim parlamentom) v 70-ih letih in kasneje s procesom iz San Joséja in dialogom skupine EU-Rio. Čeprav si organizacije civilne družbe želijo, da bi bili ti odnosi bolj uspešni, da bi že pred leti podpisali nekatere sporazume o partnerstvu in da bi se sklepi vrha bolj upoštevali, so bili dosednji rezultati kljub temu zelo pozitivni. V 80-ih letih je bilo bistvo teh odnosov zavzemanje za mir in demokracijo, Evropska skupnost pa je v veliki meri prispevala k mirovnim procesom v Latinski Ameriki. EU je nedavno v ospredje postavila regionalizem in strateško partnerstvo obeh regij s posebno obravnavo vsake posamezne subregije ter obvladovanjem skupnih izzivov globalizacije, kot so okoljska tveganja, energija, zanesljiva preskrba s hrano, preseljevanje in odziv na finančno in gospodarsko krizo. Med cilji tega regionalnega povezovanja sta tudi socialna kohezija in ponudba javnih sredstev na svetovni in regionalni ravni. Ti dvostranski odnosi so z zavzemanjem za učinkovito večstranskost vplivali tudi na upravljanje na svetovni ravni. Evropska komisija je v najnovejšem sporočilu ⁽²⁾ poudarila, da so bili izvedeni praktični instrumenti: uvedena so bila srečanja na vrhu, začela je nastajati mreža sporazumov o partnerstvu – podpisana sta že sporazuma s Čilom in Mehiko, podpisano je tudi strateško partnerstvo z Brazilijo in Mehiko. V podporo sektorskim politikam so nastali instrumenti, kot so EUROsocial, EUroCLIMA in drugi, povezani z izobraževanjem. Poleg tega je bila ustanovljena parlamentarna skupščina EU-Latinska Amerika (EuroLat).

(1) Dosedanja srečanja na vrhu so gostili: Rio de Janeiro leta 1999, Madrid leta 2002, Mexico leta 2004, Dunaj leta 2006 in Lima leta 2008.

(2) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Evropska unija in Latinska Amerika: partnerstvo svetovnih akterjev, COM(2009) 495/3.

EU ostaja vodilni investitor v regiji, drugi trgovinski partner in prvi vir razvojne pomoči.

2.3 Na področju civilne družbe je nastala mreža povezav s predstavniki organizacij civilne družbe v vseh subregijah Latinske Amerike. Veliko je bilo storjenega za boljšo usklajenost različnih sektorjev – podjetij, sindikatov in tretjega sektorja – z obeh celin. Izboljšalo se je tudi sodelovanje z regionalnimi parlamenti, EESO pa ima status opazovalca v skupščini EuroLat, s katero je podpisan sporazum o sodelovanju in h kateri lahko pristopijo ustrezne institucije iz Latinske Amerike. V okviru strateškega partnerstva EU-Brazilija je nastala okrogla miza EU-Brazilija, ki povezuje EESO in brazilski svet za ekonomski in socialni razvoj. EESO je prispeval h krepitvi organov, ki omogočajo sodelovanje civilne družbe v procesih vključevanja subregij v Latinski Ameriki, bil pa je dosežen tudi napredek, sicer še nezadosten, kar zadeva vključevanje organizacij civilne družbe v pogajanja, priznavanje načela institucionalizacije mehanizmov spremljanja in posvetovanja v sporazumih o partnerstvu ter nujnost, da bi ti sporazumi vključevali družbeno, zaposlovalno in okoljsko razsežnost.

3. Prizadevanja za kvalitativni preskok v strateškem partnerstvu obeh regij

3.1 Nov izziv na politični ravni so zdaj svetovna gospodarska kriza, okoljski problemi, gospodarski vzpon Azije, mrtva točka v pogajanjih v okviru STO, več preseljevanja, večja intenzivnost v odnosih jug–jug in novi forumi upravljanja na svetovni ravni, na primer G20 in BRIK. V tem kontekstu imajo države v razvoju vse bolj aktivno vlogo, ki jo bo treba razširiti na druge organizacije, kot so mednarodne finančne institucije ⁽³⁾ in organizacije, ki delujejo v okviru Združenih narodov. To pomeni, da bo treba posodobiti agendo odnosov med EU in Latinsko Ameriko ter uvesti bolj specifične in učinkovite mehanizme, da bi uresničili sklepe srečanj na vrhu in vsa druga področja dvostranskih odnosov.

3.2 Istočasno nastajajo novi projekti povezovanja v Latinski Ameriki, kot je Unija južnoameriških držav (UNASUR), ki dajejo večji pomen političnim, varnostnim in obrambnim vidikom, infrastrukturi ter usklajevanju politik na energetske in finančne področje. Poleg tega zaradi vse večje potrebe po politiki sodelovanja na mednarodni ravni, kar se je izkazalo ravno s to krizo, netrgovinska vprašanja, kot so okoljski problemi, energija, zanesljiva preskrba s hrano, preseljevanje, revščina in neenakosti ter finančna stabilnost na mednarodni ravni, pridobivajo vse večji pomen v odnosih med EU in Latinsko Ameriko.

(3) Glej priporočila EESO, navedena v Programu za Evropo: EU mora storiti vse potrebno, da bo spodbudila sodelovanje držav v razvoju v mednarodnih institucijah, kot sta Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka (18.3).

3.3 Po mnenju EESO novi položaj zahteva okrepljen politični dialog in novo agendo s poudarkom na skupnih vidikih medsebojne odvisnosti in vprašanjih, kjer je potrebna večja pravna ureditev na mednarodni ravni, kot so okolje, preseljevanje, vse večja neenakost ter mir in varnost. To vključuje tudi določitev skupnih načrtov za reševanje družbenih posledic gospodarske in finančne krize, tesnejše sodelovanje na področju podnebnih sprememb in s tem povezanih negativnih učinkov, spremembo energetskega modela, raziskave in razvoj ter upravljanje na svetovni ravni. Še vedno pa ostaja potreba po ohranjanju tradicionalnih ciljev v odnosih med EU in Latinsko Ameriko: spodbujanje socialne kohezije, regionalno povezovanje, pospešitev in prilagoditev programov sodelovanja in nov zagon izvajanju obstoječih sporazumov o partnerstvu, in sicer z vključitvijo pristopa, ki bi bolj upošteval neenakost in zagotovil večjo socialno kohezijo. EESO v zvezi s tem pozitivno ocenjuje napoved Komisije (čeprav bi lahko bila tudi boljša), da bo ustanovljen mehanizem za investiranje v Latinsko Ameriko (LAIF – Latin America Investment Facility), s čimer bi spodbudili regionalno povezovanje in medsebojno povezanost ter oblikovanje sektorskih politik, okrepili pojem socialne kohezije v sporazumih – poleg drugih ekonomskih in socialnih ukrepov – ter spodbudili pobude za nastanek kohezijskih skladov, kot sta obstoječi Mercosurjev sklad za strukturno konvergenco (FOCEM) in napovedani kohezijski sklad v okviru sporazuma o carinski uniji, ki so ga sprejele srednjeameriške države leta 2007.

4. Za večjo vključenost organizirane civilne družbe v cilje in programe strateškega partnerstva

4.1 EESO na podlagi svojih izkušenj z evropskim povezovanjem meni, da je treba strateško partnerstvo med EU in Latinsko Ameriko okrepiti skupaj s političnimi, ekonomskimi in socialnimi cilji, organizirana civilna družba pa mora biti vključena v vse faze procesa veliko bolj odločno, jasno in učinkovito. Sodelovanje v družbi je nujno za bolj odprte, jasne in transparentne odnose, za spodbujanje pomena vključenosti različnih družb v te odnose ter za resnično učinkovite ukrepe, ki bodo skupaj sprejeti. Odnosi med EU in Latinsko Ameriko so se začeli pred več kot 30 leti na podlagi vezi, ki so jih ustvarila politična gibanja in družbene organizacije. Zato oživitve dvostranskega dialoga ni odvisna samo od uvrstitve novih vprašanj v agendo ali od njene večje prožnosti ali učinkovitosti, temveč je treba različnim zainteresiranim stranem in sektorjem omogočiti sodelovanje v tem dialogu.

4.2 Za nov zagon in legitimizacijo procesov regionalnega povezovanja je nujno, da organizacije civilne družbe ukrepajo od spodaj navzgor. Ravno tako je za izvajanje državnih politik socialne kohezije nujna ustanovitev in okrepitev institucij participativne demokracije. Zato EESO poziva Komisijo, naj zagotovi, da se bo pri prenovi programa EUROsocial razmislilo o programu, ki bi spodbudil organizacije civilne družbe in njihove predstavnike na regionalni ravni.

4.3 EESO v celoti podpira željo, da bi strateško partnerstvo med EU in Latinsko Ameriko imelo bolj specifičen in funkcionalen akcijski načrt, ki bi ga lahko spremljali in ocenjevali. Da bi bilo to partnerstvo čim bolj učinkovito, bi med drugim morale biti vključene različne predstavniške organizacije civilne družbe iz Latinske Amerike in EU: posvetovalni ekonomsko-socialni forum v okviru Mercosurja, posvetovalni odbor v okviru sistema SICA (sistem povezovanja srednjeameriških držav), posvetovalni odbori delavcev in podjetij držav Andske skupnosti, andski posvetovalni odbor za avtohtono prebivalstvo, andsko združenje potrošnikov, organizacije, ki lahko še nastanejo v Čilu in Mehiki, ter EESO. Vse te organizacije bi lahko pozitivno prispevale k izvajanju politik na področjih, kot so socialna kohezija, podnebne spremembe, inovacije, preseljevanje in dostojno delo, ki se lahko sprejmejo na srečanju na vrhu in postanejo del dvostranske agende. V zvezi s tem EESO predlaga, da bi pomagal vzpostaviti mehanizem za dvostransko usklajenost predstavniških organizacij civilne družbe na obeh straneh, ki bi skrbel za posredovanje njihovih prispevkov v času med enim in drugim srečanjem na vrhu EU-Latinska Amerika.

4.4 EESO pozdravlja napoved ustanovitve fundacije EU-Latinska Amerika in Karibi, ki bo pripravljala, spremljala in po potrebi izvajala naloge srečanj na vrhu, ter meni, da bosta lahko imela organizacija in sodelovanje različnih akterjev iz te fundacije zelo pozitiven učinek. EESO kot najbolj reprezentativen organ evropske organizirane civilne družbe pričakuje sodelovanje v upravi prihodnje fundacije.

4.5 Kakor je bilo zahtevano na vseh dosedanjih srečanjih na vrhu, bi morale biti sodelovanje organizirane civilne družbe vidno v sporazumih o partnerstvu, in sicer v obliki skupnih posvetovalnih odborov, vključitve družbene, zaposlovalne in okoljske razsežnosti v te sporazume ter vključitve socialne družbe v analize učinkov teh sporazumov.

4.6 Za strateško partnerstvo med Mehiko in EU EESO zahteva podobno sodelovanje, kakor je bilo priznано civilni družbi obeh strani v strateškem partnerstvu EU-Brazilija z ustanovitvijo okrogle mize, kjer se srečujejo njune predstavniške organizacije.

4.7 Po mnenju EESO je za učinkovito vključenost organizacij civilne družbe v strateško partnerstvo med EU in Latinsko Ameriko treba okrepiti sodelovanje s parlamentarno skupščino EU-Latinska Amerika. Zato bo vzpostavil sistem učinkovite komunikacije s to skupščino in bo kot opazovalec skupščine EuroLat posredoval prispevke organizacij civilne družbe v zvezi z vprašanji, obravnavanimi v okviru skupščine. Ustanovitev mehanizma za usklajevanje obeh strani, navedenega pod točko 4.3, bo pri tem v veliko pomoč.

4.8 EESO zahteva večjo vključenost družbeno-poklicnih organizacij v opredelitev in razvoj druge faze programa EUROsociAL. Meni tudi, da bi lahko učinkoviteje prispeval k forumu o socialni koheziji, če bi bil bolj vključen v njegovo pripravo in izvajanje.

5. Družbeni in ekonomski vidiki odnosov med EU in Latinsko Ameriko

5.1 Politika priseljevanja v Latinski Ameriki in EU

5.1.1 Vse večji dotok priseljencev iz latinskoameriških držav v Evropo zahteva uvrstitev tega vprašanja med glavna vprašanja dialoga med EU in Latinsko Ameriko. Rezultat tega dialoga bi morali biti sporazumi, pri katerih bi bilo v ospredju izvajanje naprednih politik preseljevanja, ki bi vodile k zakonitim oblikam priseljevanja in spodbujale ustrezne politike vključevanja. To pomeni: priseljencem zagotoviti temeljne pravice, zlasti pravico do dela in socialne pravice, skleniti sporazume o priznavanju poklicnih kvalifikacij, olajšati postopke za začasno priseljevanje in ponovno združevanje družin za delavce migrante v EU ter skleniti sporazume o pravici do sodelovanja priseljencev na politični ravni. Seveda bi morali imeti tudi priseljenci iz EU v Latinsko Ameriko enake pravice.

5.1.2 Za selitvene tokove – začasne (napoteni delavci) in stalne (običajno izseljevanje) – bi morale obstajati rešitve, da bi preprečili primere dvojnega plačevanja socialnih prispevkov delavcev, ki so zaradi opravljanja storitev ali naložb podjetij začasno napoteni iz EU v Latinsko Ameriko in obratno, v matični državi in državi zaposlitve. Temu dvojnemu prispevku za socialno varnost bi se lahko izognili z dvostranskimi sporazumi, ki bi zagotovili uporabo enotne zakonodaje.

5.1.3 Po drugi strani bi bilo treba za običajno izseljevanje urediti možnost prenosa prispevkov, zlasti za pokojnino. Sprejetje ali uvedba takšnega mehanizma tako v EU kot Latinski Ameriki, ki bi bil podoben že obstoječim na drugih področjih, bi obogatil uradne stike in olajšal položaj delavcev migrantov, ki bi se lahko po končani aktivni dobi vrnili v matično državo s pokojnino, ki so si jo prislužili s svojim delom in prispevki.

5.1.4 Da bi se izognili situacijam, ko se družine delavcev migrantov ponovno združijo le začasno (kar pomeni izkoreninjenje iz matične države), bi lahko priznavali družinske prispevke v primerih, ko delavec živi v eni državi, družinski člani pa v drugi. To bi namesto selitve družin omogočilo prenos pravic z ugodnostmi za vse. V zvezi s tem bi se najprej zavzemali za to, da bi

zagotovili vključitev socialnih klavzul, podobnih tistim v evro-sredozemskih sporazumih, v obstoječe in prihodnje sporazume o partnerstvu med EU in Latinsko Ameriko ter Karibi⁽⁴⁾. Lahko bi razmislili tudi o uskladitvi večstranskega socialnega sporazuma iberških in latinskoameriških držav⁽⁵⁾ z Uredbo št. 883/2004, kar bi bilo koristno za delavce in podjetja. To bi prispevalo tudi h krepitvi družbenih in ekonomskih odnosov med EU in Latinsko Ameriko.

5.1.5 EESO meni, da mora novi program EUROsociAL II med prednostne teme vključiti preseljevanje med EU in Latinsko Ameriko. Hkrati poziva k uresničitvi predloga Evropskega parlamenta za ustanovitev opazovalne skupine za preseljevanje med EU in Latinsko Ameriko.

5.2 Socialna kohezija

5.2.1 Iz evropskih izkušenj je razvidno, da je za socialno kohezijo poleg strukturnih skladov potrebna celovita in usklajena obravnava, ki vključuje različne politike – vse od makroekonomske stabilnosti do boja proti diskriminaciji. Kohezija je predvsem odvisna od nacionalnih politik in postopkov, zato bi morala Latinska Amerika večjo pozornost nameniti notranjim politikam, kot so davčna politika, socialna zaščita in aktivne politike, ki spodbujajo konkurenčnost in dostojno delo.

5.2.2 Za spodbujanje socialne kohezije v procesih regionalnega povezovanja je treba sprejeti vrsto ukrepov. Gre za prepoznavanje neenakosti med državami in regijami ter ukrepe, ki se nanašajo na infrastrukturo, kohezijske sklade, usklajevanje zakonodaje, politiko sprejemanja zakonodaje, učinkovite mehanizme za reševanje sporov, politiko usklajevanja zakonodaje s področja dela, skupno upravljanje preseljevanja, industrijsko politiko in podporo politiko proizvodnim sektorjem. Poleg čisto institucionalnega pogleda bi po mnenju EESO dvostransko partnerstvo potrebovalo napredek na področju sektorskih dialogov, da bi lahko oblikovali dvostranski akcijski načrt, ki bi omogočil vključevanje in prispeval k ekonomski in socialni konvergenци v regiji z obravnavanjem notranjih neenakosti med državami in regijami.

5.2.3 EESO je prepričan, da so za socialno kohezijo ključnega pomena močna spodbuda demokratičnega okvira za odnose med delavci in delodajalci, spodbujanje dostojnih zaposlitev, pravna ureditev sive ekonomije, socialna zaščita, kolektivne pogodbe in socialni dialog. Zato zahteva, da se v program EUROsociAL II vključijo socialni partnerji, ki bodo ocenili učinek prvega programa EUROsociAL ter oblikovali in vodili nov program.

⁽⁴⁾ Sklep Sveta in Komisije z dne 24. januarja 2000 o sklenitvi Evromediterranskega pridružitvenega sporazuma med državami članicami Evropske skupnosti na eni strani in kraljevino Maroko na drugi (2000/204/ES, ESP), UL L 70, 18.3.2000, str. 1 – glej zlasti člene 64 do 68.

⁽⁵⁾ http://www.oiss.org/IMG/pdf/Convenio_2007_esp.pdf.

5.2.4 Po mnenju EESO je za doseganje socialne kohezije nujno treba priznati pravice avtohtonega prebivalstva, kakor so določene v konvenciji MOD št. 169 iz leta 1989 o avtohtonem prebivalstvu in plemenih v neodvisnih državah.

5.3 Sporazumi o partnerstvu

5.3.1 Z vidika EESO je treba za lažji potek sedanjih pogajanj o sporazumih o partnerstvu ter za prispevanje k ciljem obeh strani na področju socialne kohezije v sporazumih, ki vplivajo na temeljito liberalizacijo ekonomije, ustrezno upoštevati neenakost med posameznimi latinskoameriškimi regijami in EU. Za to bi bilo treba uporabiti instrumente, kot so ocenjevanje trajnosti (vključno s stalno vključenostjo organizirane civilne družbe v študije o učinkih), priznavanje načela posebne in različne obravnave, določitev izjem in prehodnih obdobj v sektorjih, kjer je to potrebno, razlikovalni pristop k razvojnemu sodelovanju in vpliv konvergenčnih skladov.

5.3.2 Poleg tega EESO meni, da mora EU nujno nadaljevati svojo politiko podpiranja procesov regionalnega povezovanja v Latinski Ameriki. Po njegovem mnenju naj bi s sedanjimi večstranskimi pogajanjmi z nekaterimi državami in strateškimi partnerstvi z drugimi lažje zagotovili regionalne sporazume in okrepili povezovanje. Za to so potrebni strategija in ukrepi, navedeni pod točko 5.2.2. Za EESO je to temelj dvostranskega strateškega partnerstva in osnovni pogoj, da bi Evropa in Latinska Amerika postali svetovni partnerici v okviru upravljanja na svetovni ravni.

5.3.3 EESO zahteva, da se določbe iz sporazuma o partnerstvu med EU in Čilom o sodelovanju civilne družbe uresničijo in dejansko izvajajo. V zvezi s tem poziva k posvetovanju z EESO in predstavniškimi organizacijami iz Čila. Ravno tako zahteva, da se v okviru sveta za sporazum o partnerstvu med EU in Mehiko ustanovi skupni posvetovalni odbor, ki bo spremljal delo in svetoval civilni družbi v skladu s sporazumom.

5.4 Sodelovanje

5.4.1 V zadnjih letih je bilo veliko storjenega, da bi uskladjeno sodelovanje EU s spremembami na področju razvoja, vključno z vidiki, ki se nanašajo na države s srednje visokimi dohodki. Ne da bi želel poseči v to, da se dodeljevanje sredstev EU osredotoča predvsem na države v regiji, ki imajo nizke dohodke, EESO meni, da bi morali ohraniti sodelovanje z državami s srednje visokimi dohodki in ga usmeriti v strateške cilje, kot so makroekonomska stabilnost in stabilnost finančnega sistema, izgradnja institucionalnih zmogljivosti, učinkovitost državnih politik, davčne reforme, proizvodna zmogljivost in naložbe

v človeški kapital ter inovacije in podpora socialnim akterjem kot spodbujevalcem institucionalnih in zakonodajnih sprememb.

5.4.2 Sklenitev sporazumov o partnerstvu bo zahtevalo večje prilagajanje programov sodelovanja, tako da bodo podpirali politike za spremembe v proizvodnji in izboljšanje konkurenčnosti s posebnim poudarkom na zmogljivostih MSP, olajševanje trgovine in fizični dostop do trgov.

5.4.3 Podobno bo treba za doseganje socialne in teritorialne kohezije ter zmanjšanje notranjih neenakosti spodbujati trgovinsko zmogljivost in sprejetje skupnih politik v okviru procesov regionalnega povezovanja. Sodelovanje na področju izobraževanja, znanosti in tehnologije lahko pomaga pri spremembah v proizvodnji in nacionalnih politikah za raziskave, razvoj in inovacije tako prek javnih ustanov kot programov pobud za zasebni sektor.

6. Inovacije, spremembe v proizvodnji in razvoj

6.1 V pripravah na šesto srečanje na vrhu med EU, Latinsko Ameriko in Karibi so se države odločile, da bodo inovacije tokrat osrednja tema. Inovacije so eno glavnih, morda celo glavno gonilo razvoja, saj so nujne za daljša in trajna obdobja rasti in blaginje. Čeprav ima industrija še vedno osrednji pomen pri ustvarjanju tehnološkega napredka, se inovacije raztezajo čez več drugih gospodarskih sektorjev, npr. storitve, kmetijstvo in energetiko, zato so nujne, če želimo razširiti produktivnost na več drugih področij.

6.2 Inovacije so odločilnega pomena tudi pri dveh glavnih trendih, značilnih za globalizacijo gospodarstva: razvoj gospodarstva, ki temelji na znanju, in prehod v trajnostno gospodarstvo. Na teh področjih je povezava med globalno in lokalno razsežnostjo inovacij bistven pogoj.

6.3 EESO bo ustreznim organizacijam v Latinski Ameriki predlagal, naj se na šestem srečanju organizacij civilne družbe iz EU, Latinske Amerike in Karibov sprejme izjava o pomenu inovacij za spremembe v proizvodnji, razvoj in socialno kohezijo ter številne družbene vidike inovacij. To je zlasti pomembno za dvostranske odnose v času, ko se želi ustvariti „mreža“ sporazumov o partnerstvih, vključno z območji proste trgovine. Ambiciozni cilji glede liberalizacije gospodarstva v teh sporazumih, ki veljajo za sporazume vrste „STO plus“, saj gredo dalj od sporazumov STO, bi lahko povzročili velike stroške zaradi prilagajanja, ki jih bo treba obravnavati z aktivno politiko sprememb in modernizacije proizvodnje, da bi spodbudili konkurenčnost. Uvedba nacionalnih sistemov za raziskave, inovacije in razvoj mora imeti vodilno vlogo v teh politikah.

6.4 Prenos tehnologij je pri tem zaradi svoje vodilne vloge v procesu inovacij izrednega pomena. Precejšnje zahteve sporazumov o partnerstvu v smislu zaščite intelektualne lastnine bi lahko bile za evropske investitorje pobuda ali zagotovilo za prenos tehnologije, hkrati pa bi lahko bile velika ovira pri ustvarjanju in prenosu tehnologij in inovacij, kakor so poudarile številne države iz te regije. Zato je treba v te sporazume, ki morajo upoštevati precejšnjo neenakost na tem področju med obema regijama, vnesti več prožnosti in – kakor je navedeno zgoraj – v ta namen vključiti pomoč EU za razvojno sodelovanje.

6.5 V EU je veliko instrumentov za sodelovanje z Latinsko Ameriko na področju raziskav, razvoja in inovacij. Vredno je omeniti instrumente iz 7. okvirnega programa in sporazumov o tehnološkem sodelovanju, podpisanih z relativno manj razvitiimi državami iz regije, poleg tega pa tudi programe štipendij in dvostranskega akademskega sodelovanja (ALBAN, ALFA) ter programe, ki jih vodi GD Komisije za izobraževanje. Vendar do zdaj še ni celostnih strategij, ki bi združevale vse te instrumente in jih združile s cilji dvostranskega partnerstva. Nujno je odpraviti sedanjo razdrobljenost teh instrumentov, zlasti znotraj Komisije, in zagotoviti, da bodo prispevali k spodbujanju zmogljivosti posameznih držav na področju raziskav, razvoja in inovacij. V zvezi s tem je treba ponoviti pomen ustanovitve skupnega območja za visoko šolstvo in raziskave kot del dvostranskega „strateškega partnerstva“ in priprave skupne agende za inovacije in razvoj za obe regiji. Sodelovanje na področju izobraževanja, znanosti in tehnologije bi bilo lahko v podporo spremembam v proizvodnji in nacionalnim politikam za raziskave, razvoj in inovacije.

6.6 Inovacije so povezane tudi s številnimi drugimi področji, pomembnimi za dvostransko partnerstvo, kot so izboljšana življenjska raven in kakovost življenja prebivalstva zaradi, na primer, večje produktivnosti v proizvodnji hrane, kar prispeva k zadostni preskrbi s hrano. Drug primer je uporaba inovativnih metod, tehnologij, proizvodov in storitev na področjih, kot so zdravstvo, izobraževanje in socialna varnost. Na ta način se določenemu delu prebivalstva omogoča dostop do teh storitev in ukinja diskriminacija, na primer pri uporabi informacijsko-komunikacijskih tehnologij. O pomenu inovacij za izboljšanje kakovosti življenja državljanov pričajo tudi nove tehnologije za proizvodnjo trajnostnih virov energije, izboljšanje energetske učinkovitosti in zmanjšanje onesnaženja, ki ga povzročajo fosilna goriva, ter tehnologije za iskanje rešitev za dostop do pitne vode in širjenje puščav.

6.7 Trije stebri inovacij so po splošnem prepričanju znanje, institucije in podjetja. Glavni akterji v procesu inovacij pa so širše povedano univerze, javne oblasti in proizvodna središča. Vendar

lahko inovacije nastanejo iz različnih vrst znanja: znanstvenega, tehnološkega, podedovanega in zbranega (na primer lokalno prebivalstvo, ki pozna značilnosti tovarn, in izkušeni delavci v nekem podjetju). Podobno institucije pomenijo (poleg institucij na trgu) agencije in druge javne ustanove, čeprav so tudi druge vrste institucij pomembne pri spodbujanju inovacij, na primer tiste, ki urejajo odnose med delavci in delodajalci. Inovacije pa se ne nanašajo samo na proizvodni sektor in podjetja, temveč tudi na socialni (zdravje, izobraževanje, hrana, obramba, pravosodni sistem in varnost) in okoljski sektor (voda, tla, biotska raznovrstnost, krčenje gozdov itd.).

6.8 Z vidika teoretske analize bi bilo treba na inovacije gledati s celovitega družbenega vidika in jih obravnavati kot sistemsko celoto, ki vpliva na celotno družbo in vse sektorje ter zajema več vidikov: od povsem znanstvenih in tehnoloških do družbenih in institucionalnih. Družbeno-kulturni in organizacijski vidiki inovacij so se začeli upoštevati šele v 90-ih letih, prej redko. Z zgodovinskega vidika so tehnološke inovacije tesno povezane z družbenimi inovacijami in obratno. Povezava med družbenimi inovacijami in gospodarskim razvojem je očitna, zato bi lahko družbenemu vidiku inovacij dali temeljni pomen, zlasti v okviru začetnega strukturnega razvoja.

6.9 Druga pomembna značilnost inovacij je sposobnost ustvarjati družbeno strukturo z omogočanjem socialnih stikov med posamezniki, skupinami in institucijami na podlagi temeljnih dogovorov (skupna blaginja, skupni interesi, skupna prihodnost itd.). Ti stiki lahko ustvarijo takšno socialno okolje, ki omogoča uvedbo, vključitev in širjenje inovacij.

6.10 Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da družbene ovire, kot je revščina, resno ogrožajo proces inovacij. Po eni strani zato, ker zaradi pomanjkanja dejanskega povpraševanja ovirajo povečanje proizvodnje, nastalo z inovacijami, po drugi strani pa zaradi pomanjkanja človeškega kapitala, ki bi lahko spodbujal in izvajal proces inovacij.

6.11 Poleg zgoraj povedanega so inovacije rezultat niza stikov med akterji, ki proizvajajo, širijo in uporabljajo različne vrste znanja. V številnih primerih, kot so industrijski in razvojni grozdi ter središča, zahtevajo inovacije močno podporo na lokalni in regionalni ravni, kar ni možno brez vključitve organizacij civilne družbe. Inovacije zahtevajo temeljite spremembe v ravnanju, da lahko postanejo središče gospodarskih in družbenih strategij. Na ravni podjetij pa inovacije zahtevajo drage in dolgoročne naložbe. Družba mora spremembe sprejeti, odnosi med delavci in delodajalci pa morajo temeljiti na pogajanjih in konsenzu. Poleg tega je potrebna politika izobraževanja človeškega kapitala v vseh fazah in stopnjah, vključno s poklicnim usposabljanjem in vseživljenjskim učenjem.

6.12 Na podlagi vsega naštetega v mnenju lahko rečemo, da je družbeni vidik inovacij zelo pomemben. Da bi se izognili tveganju, ki bi nastal s tehnokratskim pristopom k inovacijam, je treba poudariti pomen družbene udeležbe in institucionalnega okvira, ki omogoča in spodbuja inovacije. To je še zlasti pomembno za

EESO, ki zahteva dejansko sodelovanje socialnih akterjev in njihovih predstavniških organizacij pri predlogih v zvezi s človeškim kapitalom in – širše gledano – vključevanjem družbenega vidika v akcijski načrt za inovacije, ki bo pripravljen v okviru srečanja na vrhu.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o odnosih med Evropsko unijo in Marokom

(mnenje na lastno pobudo)

(2010/C 347/08)

Poročevalka: **Margarita LÓPEZ ALMENDÁRIZ**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Odnosi med Evropsko unijo in Marokom.

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 7. januarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17 in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 187 glasovi za, 2 glasovoma proti in 8 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO meni, da je zaveza Maroka za ustanovitev ekonomsko-socialnega sveta izjemno pomembna, in zato upa, da bo to pobudo mogoče uresničiti v predvidenem časovnem roku, saj je njeno izvajanje v zaključni fazi, če upoštevamo, da je svet ministrov meseca oktobra potrdil osnutek temeljnega zakona za ustanovitev te nove institucije, ki bo predložen v sprejetje maroškem parlamentu. Pričakuje se, da bo ta ekonomsko-socialni svet začel delovati v naslednjih mesecih, sestavljali pa ga bodo predstavniki aktivnih in produktivnih sil države, v glavnem socialno-ekonomske in podjetniške organizacije ter pomembna združenja. EESO bo za lažje doseganje tega cilja vsekakor dal na razpolago svoja znanja in svetovanje.

1.2 EESO priporoča voditeljem držav in vlad, ki se bodo sestali na prvem vrhu EU-Maroko, ki bo med španskim predsedovanjem v prvi polovici leta 2010, ter podelili mandat EESO in prihodnjemu ekonomsko-socialnemu svetu Maroka za vzpostavitev strukturiranega sodelovanja, ki zagotavlja aktivno udeležbo organizirane civilne družbe.

1.3 EESO priznava zavezo maroške vlade, da bo pravni red Skupnosti vključila v svojo zakonodajo, kljub temu, da Maroko ni država članica EU. To bo v prihodnosti omogočilo večjo udeležbo Maroka na celotnem enotnem evropskem trgu. Prenos tega pravnega reda bi moral povečati učinkovitost institucij za usklajevanje in pogajanje na temelju načel reprezentativnosti in neodvisnosti. Institucijam bi bilo treba zagotoviti ustrezna in zadostna

sredstva za njihovo delo ter jim pri tem priznati pravico do dostopa do upravnih informacij in dokumentov, ki jih za to potrebujejo.

1.4 V procesu pridobitve „višjega statusa“ Kraljevine Maroko, ki je bil odobren s sklepom pridružitvenega sveta na seji 13. oktobra 2008 v Luksemburgu, EESO pozdravlja prizadevanja te države, na podlagi katerih bo ta še naprej eden najpomembnejših partnerjev EU v tej regiji. Kot se je pokazalo pri drugih državah, na primer državah članicah Evropskega gospodarskega prostora, bi lahko dodelitev ustreznega višjega statusa Maroku pomenila spodbudo tudi za organe te države, medtem ko krepijo svojo zavezanost EU in sprejemajo pravni red Skupnosti na vseh področjih, vključno s socialnim področjem in področjem človekovih pravic.

1.5 V Maroku so trenutne spremembe sicer dobrodošle, vendar pa so nedvomno potrebne še številne reforme, da bi lahko Maroko veljal za razvito državo z vsemi potrebnimi jamstvi.

1.6 EESO meni, da možnosti odnosov z Marokom na vseh področjih še niso dovolj izkoriščene. Pri razvoju teh možnosti je treba zlasti upoštevati koristi za maroško družbo. Zato meni, da je treba spodbuditi reforme za odprtje dodatnih sektorjev za trgovino s storitvami in za naložbe. Obe strani morata spodbujati ustanavljanje podjetij, olajšati institucionalne odnose, ustvariti razmere, ugodne za podjetništvo, ter podpirati forume za razprave. Okrepiti je treba dvostransko sodelovanje v okviru zunanjih pobud, ki so v skupnem interesu, predvsem z drugimi državami sredozemskega območja, da se doseže večja regionalna povezanost na ekonomskem, socialnem in okoljskem področju.

1.7 Prav tako je ključno, da se v izvajanje teh nalog vključi civilna družba. V zvezi s tem, je EESO, kot je bilo že omenjeno, trden zagovornik ustanovitve ekonomsko-socialnega sveta v Maroku ter poziva maroške oblasti, naj o tem pripravijo javna posvetovanja. Ta organ bi moral temeljiti na načelih reprezentativnosti, neodvisnosti in legitimnosti. Izkušnje Odbora kažejo, da so za ustanovitev institucije s takšnimi značilnostmi ključna prizadevanja za dosego soglasja med različnimi udeleženiimi sektorji civilne družbe in maroškimi oblastmi ter poštena merila pri opredelitvi reprezentativnosti organizacij, ki morajo biti zastopane. Takšne organizacije bi morale imeti pravico do svobodne izbire pri imenovanju svojih predstavnikov. Ustanovitev ekonomsko-socialnega sveta v Maroku v nobenem primeru ne bi smela upravičiti odprave drugih, že obstoječih posvetovalnih institucij, ki že sodelujejo pri posvetovanjih civilne družbe in prispevajo k njeni zrelosti. Iz področja pristojnosti tega sveta se načeloma ne bi smela izvzeti nobena tema, o kateri vlada pripravlja stališče, vključno s finančnimi vprašanji.

1.8 Končni cilj EU mora biti, da Maroko postane temeljna strateška točka v okviru vseh njenih odnosov – sedanjih in prihodnjih – na območju Euromed.

1.9 EESO v zvezi s tem priporoča ustanovitev opazovalne skupine za trg dela, sistema za poklicno usposabljanje ter sistema socialne varnosti, ki bo vključeval prepoved diskriminacije žensk in okrepil boj proti delu otrok. Prav tako Odbor priporoča Komisiji, naj za okrepitev socialnega dialoga in zagotavljanje njegovo produktivnost podpre akterje socialnega dialoga, tj. socialne partnerje.

1.10 Odbor obžaluje, da je bil pridružitveni sporazum EU-Maroko, kar zadeva sodelovanje na področju zaposlovanja in družbenega razvoja, sklenjen brez predhodnega posvetovanja s socialnimi partnerji na obeh straneh.

1.11 EESO zato pripravlja to posebno mnenje o Maroku s ciljem, da se s predlogom za ustanovitev nove strukture za dialog med civilnima družbama obeh partnerjev v dvostranskih odnosih upošteva organizirana civilna družba.

2. Ozadje

2.1 Maroko je privilegirani partner Evropske unije, ki se strinja s cilji evropske zunanje politike za spodbujanje demokracije ter gospodarskega in družbenega razvoja. Da bi prispevala k doseganju teh ciljev, si vlada Kraljevine Maroko prizadeva za poglobitev demokratičnega procesa ter utrditev pravne države in je zato v tem smislu najnaprednejša država v regiji.

2.2 Strategija EU v Maroku obravnava dve glavni vprašanji te države, ki sta najpomembnejši točki političnega, ekonomskega in socialnega dnevnega reda. V prvi vrsti gre za nadaljevanje

gospodarske rasti ter boj proti brezposelnosti, revščini in izseljevanju. Na zunanjepolitičnem področju pa je namen doseči polno izvedbo pridružitvenega sporazuma ter evropske sosedske politike in akcijskih načrtov.

2.3 *Ad hoc* delovna skupina EU-Maroko je priporočila poglobitev odnosov med novimi akterji partnerstva EU-Maroko, zlasti med Evropskim parlamentom in maroškim parlamentom ⁽¹⁾ ter Evropskim ekonomsko-socialnim odborom in ekonomsko-socialnim svetom Maroka, ki bo kmalu ustanovljen.

3. Politične razmere

3.1 Maroko je ustavna monarhija, v kateri ima kralj velike vladne pristojnosti. Sedanja ustava iz leta 1970, ki je bila spremenjena v letih 1991 in 1996, določa dvodomni parlamentarni sistem, v katerem je izrecno prepovedan obstoj ene same stranke in je zagajčena svoboda združevanja.

3.2 V zadnjih letih Kraljevina Maroko izvaja proces posodabljanja in demokratizacije svojega političnega sistema. Pripravljen je bil novi civilni zakonik na področju družine, sprejet zakon o političnih strankah, utrjena demokracija na lokalni ravni, izvedena reforma sodstva in zaporniškega sistema ter pripravljen osnutek novega volilnega zakona. EESO vseeno meni, da bodo socialni izzivi še naprej zelo veliki in bodo zahtevali stalne in skladne dolgoročne ukrepe za porazdelitev družbene blaginje, kar bo omogočilo prilagoditev z vidika kazalcev človekovega razvoja.

4. Gospodarski položaj

4.1 Makroekonomski položaj Maroka se je izboljševal kljub manj ugodnih razmerah. Vendar pa se je v zadnjih letih turistični sektor s pomočjo obsežnih naložb, zlasti na severu države, hitro razvijal. Začeli so z veliko reformo kmetijstva za izboljšanje produktivnosti ter okrepitev vloge tega sektorja v boju proti revščini.

4.2 Kljub temu, da je treba konkurenčnost in spodbujanje naložb še zelo povečati, se je obseg tujih neposrednih naložb znatno zvišal ter leta 2006 dosegel 29 250 milijonov USD ⁽²⁾, v glavnem zaradi procesa privatizacije. Od leta 2006 se tokovi tujih naložb vse bolj ločujejo od procesa privatizacije, poleg tega pa se izvajajo obsežni ukrepi v sektorjih, kot so turizem, nepremičnine, telekomunikacije, zavarovalništvo, bančni sektor, industrija in promet.

(1) Parlamentarno sodelovanje se bo med drugim okrepilo z ustanovitvijo mešanega parlamentarnega odbora Evropskega parlamenta in parlamenta Maroka, v katerem bosta sodelovala oba njegova domova in ne zgolj predstavniki dom.

(2) Vir: baza podatkov UNCTAD – FDI/INC.

4.3 Maroško gospodarstvo je sorazmerno raznoliko, pomemben in vse večji prispevek BDP-ju pa daje sektor storitev⁽³⁾. Proizvodni sektor je z vidika prispevka k BDP-ju na drugem mestu, sledi mu sektor kmetijstva⁽⁴⁾, katerega delež v BDP-ju se zmanjšuje. Prispevek rudarstva in energetskega sektorja k BDP-ju je še vedno skromen.

4.4 Turizem je najpomembnejši vir deviz v Maroku, temu pa sledijo finančna nakazila Maročanov, ki živijo v tujini, in prihodki od izvoza fosfatov. Prihodek od izvoza storitev⁽⁵⁾ znaša več kot 80 % prihodka od blaga. Vse več Evropejcev izbere Maroko kot počitniško destinacijo ali celo kot kraj bivanja.

4.5 Makroekonomske in strukturne reforme v zadnjih letih so prispevale k vse večji raznolikosti gospodarstva in njegovi globalni uspešnosti. Utrditev takšnih reform na srednji in dolgi rok bo dosežena s pomočjo boljšega upravljanja, uporabe preglednih pravil o konkurenci ter izvajanja učinkovite politike varstva potrošnikov in uporabnikov. Povprečna letna stopnja rasti realnega BDP Maroka v obdobju 2002–2007 je bila 4,5 %⁽⁶⁾ in je temeljila na dinamičnem domačem povpraševanju ter znatnem povečanju obsega naložb. Leta 2008 je maroško gospodarstvo zraslo za 5,8 % kljub določeni upočasnitvi, ki je bila posledica znižanja zunanjšega povpraševanja zaradi mednarodne finančne in gospodarske krize ter zvišanja cen, zlasti cen nafte.

4.6 Kmetijstvo ima odločilno vlogo v gospodarskem in socialnem razvoju Maroka, ki presega njegov dejanski delež v BDP⁽⁷⁾. Kmetijski sektor zaposluje 44 %⁽⁸⁾ aktivnega prebivalstva, če pa upoštevamo aktivno podeželsko prebivalstvo, se ta delež zaradi pomanjkanja gospodarske raznolikosti na podeželju poveča na 80 %.

Kmetijski sektor je še vedno zelo odvisen od podnebja, saj infrastruktura za oskrbo z vodo še ni dovolj razvita; v sektorju skorajda ni bilo posodobitev, zato se je ohranila arhaična struktura, ki jo v glavnem sestavljajo mala kmetijska gospodarstva (75 % je v rokah malih lastnikov), ki so slabo opremljena, uporabljajo zastarele proizvodne tehnike in slabo kvalificirano delovno silo. Kljub temu je deloma zaradi prizadevanj vlade in deloma zaradi tujih naložb v zadnjih letih mogoče opaziti nekatere spremembe; tako preostalih 25 % predstavljajo velika sodobna kmetijska gospodarstva z namakalnimi sistemi, ki so jasno usmerjena v izvoz in ki pridelajo 80 % agrumov, 35 % zelenjave in 15 % žit.

(3) Približno dve tretjini.

(4) Vključno z živinorejo, gozdarstvom in ribištvom.

(5) Med leti 2002 in 2006 se je izvoz več kot podvojil.

(6) Vir: Mednarodni denarni sklad (MDS).

(7) Leta 2008 je pomenil 13 % BDP. Vir: FAO.

(8) 13 734 506 oseb (vključno s kmetijstvom, gozdarstvom in ribištvom). Vir: FAO.

Dejansko obstaja 400–500 velikih proizvajalcev: veliki proizvajalci-izvozniki, maroška vlada in nekatere zadrugе.

Izobraževanje, tehnološka podpora in raziskave so temeljni sestavni deli, ki morajo zaznamovati prihodnje kmetijske politike Maroka. Izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega sektorja v Maroku temelji na potrebi po uvedbi bolj dinamične strategije trženja. Poleg tega so potrebne nove strukturne politike in spodbude, ki priznavajo vrednost ženskega dela ter spodbujajo združevanje kot instrument za razvoj podjetniškega duha, ki je v kmetijstvu prav tako potreben.

4.7 Del nove strategije bi lahko bile zadrugе in druge oblike združenj proizvajalcev, ki bi postali instrumenti, s katerimi bi lahko proizvajalci združili svojo ponudbo ter izboljšali svoj položaj na trgih. Primer maroške mlekarke zadrugе (COPAG) kaže, kako lahko združitev proizvajalcev v zadrugę ustvari dodano vrednost ter spodbudi podjetniški duh proizvodnega sektorja, ki je najšibkejši člen verige.

4.8 Po drugi strani pa je namen zelenega načrta, ki ga je Maroko predstavil aprila 2008, razviti kmetijstvo države s pomočjo tujih zasebnih naložb, prav tako pa vsebuje zanimivo novo strategijo kmetijske politike na območju Magreba, ki ponazarja spremembo načina razmišljanja. V skladu s tem načrtom naj bi v obdobju 10 do 15 let kmetijstvo postalo glavno gonilo nacionalnega gospodarstva s pomočjo obsežnih javnih naložb za uresničitev dveh glavnih ciljev: vzpostaviti sodobno kmetijstvo z visoko dodano vrednostjo ter povečati prihodke malih kmetov. V skladu z načrtom naj bi se privatiziralo 700 000 hektarov zemlje, na kateri se trenutno pridelujejo žita, da bi se ta zemlja pretvorila v obdelovalne površine za bolj intenzivno pridelavo sadja in zelenjave, kar bi spodbudilo namakanje. V naslednjih desetih letih bo Maroko prek Agencije za razvoj kmetijstva prejel okoli 150 milijonov dirhamov za izvajanje ukrepov, predvidenih v zelenem načrtu. Za to bo predlaganih 700 do 900 projektov s stroški med 10 in 15 milijoni dirhamov letno.

4.9 Maroko je država srednjega dohodkovnega razreda, v kateri je BDP na prebivalca leta 2008 dosegel 2 580 USD⁽⁹⁾, kar je skoraj dvakrat več kot leta 2002.

4.10 Število prebivalcev v Maroku je novembra 2009 preseglo 31 650 000, kar je pomenilo povprečno letno stopnjo rasti prebivalstva v višini 1,2 %⁽⁹⁾. Delež mestnega prebivalstva še naprej narašča in predstavlja zdaj 56,4 % celotnega prebivalstva. V letu 2008 je število aktivnega prebivalstva doseglo 11,5 milijona⁽¹⁰⁾, kar je 0,7 % več kot leto prej, medtem ko se je stopnja delovne aktivnosti rahlo znižala in dosegla 36,8 % v primerjavi s 36,9 % leta 2007.

(9) Vir: Svetovna banka – kazalci svetovnega razvoja.

(10) Vir: OIT-LABORSTA (baza statističnih podatkov o trgu dela) na podlagi raziskave delovne sile.

4.11 Brezposelnost je še vedno eden največjih problemov v državi. Na urbanih območjih stopnja brezposelnosti znaša 14,1 %, medtem ko je brezposelnost na podeželju 4,7-odstotna. Na splošno je bila leta 2008 stopnja brezposelnosti 9,4 %⁽¹¹⁾, tako da je skupno število brezposelnih, starih nad 15 let, znašalo 1 077 800. Povprečna plača v Maroku znaša med 0,55–0,65 EUR na uro pri devetih urah dela⁽¹²⁾, sezonski delavci nimajo nobenih delavskih pravic, otroško delo pa je zelo razširjeno v maroških rastlinjakih.

4.12 Do zdaj mednarodna finančna kriza ni bistveno prizadela maroškega gospodarstva, zlasti ker finančni sektor države ni tako močno vključen v mednarodni finančni sektor. Vseeno pa mednarodna gospodarska kriza že vpliva na nekatere ključne gospodarske panoge v državi, kot so nepremičnine, turizem, tekstilna industrija, avtomobilska industrija in izvoz. Prav tako so bili prizadeti tokovi tujih naložb in finančna nakazila iz tujine, ki prihajajo v Maroko v manjšem obsegu kot prej, kar bi lahko pomenilo, da bo kriza na državo vplivala dlje časa.

4.13 Maroko je bil v obdobju 2009–2010 razvrščen kot tretja najbolj privlačna država za tuje neposredne naložbe v Afriki, in sicer za Južno Afriko in Egiptom⁽¹³⁾. Po izsledkih študije naj bi Maroko dosegal dobre rezultate v različnih kategorijah, kot so infrastruktura, strategija za tuje neposredne naložbe in ekonomski potencial. Čeprav je razvoj naložbenih tokov pozitiven, pa je poslovno ozračje še vedno predmet kritične presoje. Kljub temu sta bila lani potrjena splošni kodeks o upravljanju podjetij in posebni kodeks za MSP, prav tako pa so bili sprejeti izvedbeni odloki za različne spremembe zakona o delniških družbah. Oktobra 2008 je bil potrjen osnutek zakona o ustanovitvi maroške agencije za razvoj naložb.

4.14 Maroške oblasti so se zavzele za uvedbo evro-sredozemske listine za podjetja, ki zagovarja posvetovanje, konsenz in kakovost. Različne institucije spodbujajo naložbe zasebnih podjetij, zlasti MSP, prav tako pa se podpira dostop do posojil prek centralnega jamstvenega sklada.

4.15 Kljub temu so obeti⁽¹⁴⁾ za maroško gospodarstvo še naprej spodbudni. Maroko je v tem trenutku zaradi svojega sorazmerno nizkega in dolgoročnega zunanjega dolga kot tudi zaradi okrepitve makroekonomskih politik na nek način zaščiten pred finančnimi pretresi na svetovni ravni. Gospodarska rast bi morala biti na srednji rok še naprej sorazmerno visoka in stanje na zunanjem tekočem računu pozitivno, čeprav je na srednji rok možen majhen primanjkljaj. Maroška vlada⁽¹⁵⁾ predvideva, da bo realni

BDP v letu 2009 zrasel za 5,8 %, pri čemer naj bi rast v kmetijstvu⁽¹⁶⁾ znašala 15 %, v neemetijskih sektorjih pa 4,1 %. Oblasti, pristojne za gospodarstvo v državi, so odločene, da bodo nadaljevale prizadevanja za konsolidacijo proračuna, ki so jih začele v zadnjih letih, ter dosegle srednjeročni cilj ohranitve primarnega proračunskega primanjkljaja pod 3 % BDP.

5. Socialne razmere

5.1 Stopnja brezposelnosti je bila leta 2008 9,4 %⁽¹¹⁾, kljub temu, da je bilo v preteklem letu ustvarjenih 310 000 delovnih mest, v glavnem v sektorju gradbeništva in storitev. V prvih treh mesecih leta 2009 je bilo ustvarjenih neto 40 000 zaposlitev, kar je posledica 76 000 novih delovnih mest v urbanem okolju in izgube 36 000 delovnih mest na podeželju. Kar zadeva posamezne sektorje, so delovna mesta nastajala samo v sektorju storitev in na področju javnih del, pri čemer se je njihovo število v vsakem od njihju povečalo za 5,9 %, medtem ko se je število delovnih mest v ostalih sektorjih zmanjšalo, in sicer od 4,5 % v industrijskem sektorju do 1,4 % v sektorjih kmetijstva in ribištva.

5.2 Na tem področju je največji problem brezposelnost mladih⁽¹⁷⁾, tudi pri mladih z univerzitetno izobrazbo, kar povzroča beg možganov. Prav tako je treba poudariti, da na trgu dela prevladuje kmetijski sektor, ki ima velik delež pri neformalni zaposlenosti. Hkrati obstaja del sive ekonomije, ki temelji na nezakonitem delu. Poleg tega se Maroko sooča z velikimi težavami pri absorpciji delovne sile na svojem trgu dela, kar je posledica hitrega naraščanja števila prebivalstva v preteklosti.

5.3 Takšno število brezposelnih neposredno vpliva na zasebna gospodinjstva, kar je posledica obstoječih vrzeli v sistemih socialnega varstva (zavarovanje za primer brezposelnosti, zdravstveno zavarovanje, pokojnine ...).

5.4 Migracijski tokovi se zaradi gospodarske krize zmanjšujejo, pri čemer je EU glavni cilj za delavce migrante iz Maroka. Pri tem je treba poudariti razlike med zakonito in nezakonito migracijo. Nezakoniti priseljenci se soočajo z veliko težjimi pogoji sprejema. Prav tako se stalno povečujejo izmenjave strokovnjakov med obema geografskima območjema.

5.5 Stopnja zaposlenosti žensk je še vedno nizka. Medtem ko je stopnja zaposlenosti moških okoli 80 %, je stopnja zaposlenosti žensk v urbanem okolju 21 % in na podeželju 33 %⁽¹⁸⁾. Z izjemo pričakovane življenjske dobe so kazalci socialnega razvoja za ženske nižji od tistih za moške na vseh ostalih področjih, kot so vrsta dejavnosti, poklicni status, raven odgovornosti, plača v zasebnem sektorju, stopnja brezposelnosti in raven socialne zaščite.

(11) Vir: OIT-LABORSTA (baza statističnih podatkov o trgu dela).

(12) Vir: Maroška nacionalna zveza za kmetijski sektor (UMT).

(13) Na podlagi študije, ki jo je objavila družba FDI Intelligence, podružnica britanske časopisne hiše The Financial Times.

(14) Po podatkih Mednarodnega denarnega sklada (MDS).

(15) Napovedi maroškega ministrstva za gospodarstvo in finance.

(16) Vključno z ribištvo in gozdarstvom.

(17) Po podatkih Mednarodne organizacije dela (ILO) je brezposelnost med mladimi sedem odstotnih točk višja od povprečne stopnje brezposelnosti aktivnega prebivalstva. Mladi predstavljajo 39 % vseh brezposelnih.

(18) Vir: Poročilo o napredku Maroka – dokument SEC(2009) 520/2 z dne 23. aprila 2009.

5.6 Treba je povečati prizadevanja na področju zaposlovanja in socialnih zadev, da se vzpostavi institucionalni okvir, ki bo omogočil pripravo aktivnih ukrepov in ustanovitev javnih zavodov za zaposlovanje; spremljanje trga dela za boj proti sivi ekonomiji, neformalnemu in neprijavljenemu delu; izboljšanje naložb v človeški kapital in zaposljivost; povečanje socialnega varstva in socialne vključenosti kot tudi uporabo mehanizmov, ki preprečujejo diskriminacijo pri zaposlovanju.

5.7 Sistem socialne varnosti za veliko večino maroških delavcev ni ustrezen. Takšne razmere predstavljajo resnično tragedijo za številne družine, česar se maroška vlada zaveda in ima politično voljo za reševanje tega problema. Maroške oblasti so se zavezale k povečanju nadzora, da bi bili vsi delavci vključeni v sistem socialne varnosti. V zvezi s tem sta inšpektorat za delo in nacionalni zavod za socialno zavarovanje (Caisse Nationale de Sécurité Sociale) že okrepila prizadevanja za izboljšanje socialnega varstva delavcev. Vseeno bo morala maroška vlada povečati naložbe v zdravstveno varstvo in zavarovanje, da se olajša dostop Maročanov do javnega zdravstvenega sistema.

5.8 Pripravlja se tristranski načrt o spoštovanju socialnih standardov (Mise en Conformité Sociale), s katerim se bo ugotovilo, v kakšni meri maroška podjetja izpolnjujejo in upoštevajo delovno zakonodajo države. Prav tako je bil v okviru nove socialne zakonodaje Maroka dosežen napredek pri certifikaciji podjetij, ki učinkovito izpolnjujejo delovne standarde.

5.9 Pred časom so bili sprejeti prvi ukrepi za ustanovitev osrednjega foruma civilne družbe, čeprav ta ni bil zares reprezentativen. Zdaj se je maroška vlada zavezala, da bo pred koncem leta 2009 ustanovila ekonomsko-socialni svet, vendar se njegova ustanovitev uradno še ni začela, čeprav je v maroški ustavi predvidena od leta 1997. EESO pričakuje, da se bo v sestavi ekonomsko-socialnega sveta Maroka odražal pluralizem združenj civilne družbe, saj je reprezentativnost ekonomsko-socialnih svetov, ki temelji na jasnih in poštenih merilih, neizogibni predpogoj za njihovo učinkovitost, neodvisnost njihovega delovanja ter dodelitev za to potrebnih sredstev. Obstoj ekonomsko-socialnega sveta ni v nasprotju z vlogo drugih posvetovalnih organov, ki trenutno obstajajo v Maroku, temveč jo dopolnjuje.

5.10 Na podjetniški ravni je najbolj reprezentativna podjetniška organizacija Splošno združenje maroških podjetij (CGEM). Tudi gospodarska zbornica ima pomembno vlogo pri podpori podjetjem, izobraževanju, usposabljanju, podjetniškim storitvam in internacionalizaciji. Združenje podjetnic iz Maroka (AFEM), ki združuje več kot 350 članic na nacionalni ravni, je namenjeno spodbujanju vloge žensk v podjetništvu in ima tudi regionalne izpostave. Namen združenja Maroc Entrepreneurs je spodbuditi učenje podjetništva in ustanavljanje podjetij med mladimi.

5.11 Glavne organizacije sindikatov so Unija maroških delavcev (UMT), Demokratično združenje dela (CDT), Splošna unija maroških delavcev (UGTM), Demokratična federacija dela (FDT) in Nacionalna unija maroških delavcev (UNTM). Prav tako je treba omeniti Nacionalno unijo kmetijskih zadrug Maroka (UNCAM).

5.12 Čeprav je maroška vlada izvedla reforme na področju delovnega prava, si je treba še naprej prizadevati za izboljšanje spoštovanja delovnih pravic ter ratifikacijo ustreznih konvencij ILO, zlasti konvencije 87 o svobodi združevanja.

5.13 Izboljšanje izobraževalnega sistema in opismenjevanja je še vedno eden najpomembnejših izzivov za razvoj države. Maroško ministrstvo za izobraževanje je septembra 2008 predstavilo načrt nujnih ukrepov za šolanje deklic na podeželju kot tudi za enak in učinkovit dostop otrok do obveznega izobraževanja. Pomanjkanje kvalificirane delovne sile je ena največjih težav pri ustanavljanju podjetja v Maroku, pri čemer je najtežje zapolniti delovna mesta za nizkokvalificirane delavce na tehničnem področju.

5.14 Obstajajo prizadevanja za večjo uskladitev sistemov visokošolskega izobraževanja, raziskav in poklicnega usposabljanja v Maroku z evropskim prostorom visokošolskega izobraževanja, znanstvenega raziskovanja in poklicnega usposabljanja. Ta cilj bo olajšal izboljšanje kvalifikacij in strokovnih sposobnosti maroških študentov za njihov vstop na trg dela. Treba je bolje uskladiti strokovne sposobnosti in zaposlitvene potrebe podjetij. Primerno bi bilo, da se olajša opravljanje prakse v podjetjih prek sporazumov med univerzo in podjetniškimi organizacijami, kot sta CGEM in gospodarska zbornica.

5.15 EESO meni, da je ob upoštevanju višjega statusa Maroka treba uporabljati sisteme za vzajemno priznavanje akademskih nazivov med EU in Marokom. Ena glavnih težav te države je visok delež brezposelnih med diplomanti.

5.16 V okviru sodelovanja z EU je bila predvidena ustanovitev delovne skupine⁽¹⁹⁾, ki bi jo sestavljali predstavniki evropskih in maroških podjetniških organizacij ter podjetij in katere cilj bi bil redno obveščati pridružitveni svet o ovirah za trgovino in naložbe. V tej skupini lahko sodelujejo tudi predstavniki sindikatov.

⁽¹⁹⁾ Predvideno v dokumentu „Document conjoint UE-Maroc sur le renforcement des relations bilatérales/Statut Avancé“ (Skupni dokument EU-Maroko o krepitevi dvostranskih odnosov/višji status) - DG E V Doc. 13653/08, str. 6.

5.17 Na področju poglobljanja demokracije je bil z reformami dosežen napredek, kot so na primer sprejetje novega volilnega zakona, ki povečuje udeležbo žensk, ukrepi za boj proti korupciji ter sprejetje strateškega akcijskega načrta za institucionalizacijo enakosti spolov. Čeprav je maroška vlada v zvezi s tem sporočila, da je umaknila svoje pridržke v zvezi s konvencijo o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk, še ni predložila ustreznih instrumentov pri Organizaciji Združenih narodov ⁽²⁰⁾.

5.18 Ministrstvo za socialni razvoj, družino in solidarnost je novembra 2008 začelo šesto kampanjo za boj proti nasilju med spoloma, na podlagi katere se je povečalo število prijav dejanj nasilja nad ženskami, in sicer s klici na telefonsko številko, ki je bila v ta namen uvedena, čeprav še vedno primanjkuje večje število centrov za sprejem žrtev. Prav tako še ni bil sprejet osnutek zakona, ki bo nasilje med spoloma obravnaval kot kaznivo dejanje ⁽²¹⁾, in sicer zaradi težav pri uporabi civilnega zakonika na področju družine.

5.19 Kazalec revščine se je znižal na 9 % ⁽²²⁾, kar pomeni več kot 2 milijona revnih prebivalcev in kaže na zaskrbljujoče socialne razmere, v katerih je boj proti revščini eden največjih izzivov, s katerimi se sooča država. Navedeno zvišanje BDP na prebivalca še vedno ne zadostuje v boju proti revščini, saj zaradi neenakomerne porazdeljenosti ne vodi v pričakovano izboljšanje življenjskega standarda prebivalstva. Glavna instrumenta za uspešno zmanjšanje revščine morata biti povečanje gospodarske rasti in izboljšanje produktivnosti, obenem pa morajo biti zagotovljene s človekovimi pravicami neločljivo povezane ekonomske, socialne, kulturne in okoljske pravice, brez katerih ni mogoče zagotoviti boljše porazdelitve bogastva. Bolje je treba uskladiti različne programe za zmanjšanje revščine, ki jih mednarodne institucije, kot so Združeni narodi in Svetovna banka, izvajajo v Maroku.

5.20 Nezakonito priseljevanje v EU je še ena od velikih težav. Poleg dveh milijonov Maročanov, ki v državah EU prebivajo zakonito, se ocenjuje, da obstaja še en milijon nezakonitih priseljencev. Prav tako je Maroko ena od držav, preko katere poteka nezakonito priseljevanje iz držav podsaharske Afrike na ozemlje EU. Med EU in Marokom potekajo pogajanja o sklenitvi sporazuma o vračanju.

6. Odnosi EU-Maroko

6.1 Prva sporazuma med Evropsko unijo in Marokom sta bila podpisana v letih 1969 in 1976. Pozneje je bil v okviru barcelonskega procesa, ki se je začel leta 1995, podpisan pridružitveni sporazum med EU in Marokom, ki je začel veljati leta 2000. Nedavno (julija 2005) je bil v okviru evropske sosedске politike sprejet akcijski načrt EU-Maroko za obdobje petih let ⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ Vir: Poročilo o napredku Maroka – dokument SEC(2009) 520/2 z dne 23. aprila 2009.

⁽²¹⁾ V pripravi je od leta 2006.

⁽²²⁾ Vir: Mednarodni denarni sklad (MDS).

⁽²³⁾ Do zdaj/Doslej so bila pripravljena tri poročila o napredku, in sicer decembra 2006, aprila 2008 in aprila 2009.

Sedanji odnosi z Marokom se razvijajo v okviru Unije za Sredozemlje.

6.2 Pridružitveni sporazum določa pravni okvir odnosov med Evropsko unijo in Marokom, na podlagi katerega je predvideno oblikovanje območja proste trgovine in tudi vzpostavitev privilegirane partnerstva na drugih področjih, kot so politično, gospodarsko, socialno, znanstveno in kulturno področje.

6.3 Nacionalni strateški dokument določa strateški okvir pomoči EU za Maroko za obdobje 2007–2013, ki vsebuje naslednja prednostna področja sodelovanja:

- razvoj socialnih politik;
- posodabljanje gospodarstva;
- institucionalna pomoč;
- dobro upravljanje ter spodbujanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin;
- varstvo okolja.

6.4 V okviru strateškega sodelovanja med Afriko in EU ima Maroko dejavno vlogo v političnem dialogu med EU in Afriko, saj ima glavno odgovornost za začetek sodelovanja na področju podnebnih sprememb.

6.5 Oktobra 2008 sta EU in Maroko v okviru pridružitvenega sporazuma podpisala skupni dokument, katerega cilj je okrepiti dvostranske odnose za doseganje višjega statusa, ki naj bi spodbudil poglobitev političnih odnosov, povezovanje notranjega trga, sodelovanje na sektorski ravni in človeško razsežnost.

6.6 EU je še naprej glavni trgovinski partner Maroka, saj več kot polovica njegovih nakupov ⁽²⁴⁾ v tujini izvira iz evropskih držav, skoraj tri četrtine njegove prodaje ⁽²⁵⁾ pa je usmerjene v EU. Kar zadeva razporeditev po posameznih državah, je Francija najpomembnejši dobavitelj, sledijo ji Španija, Združeno kraljestvo, Italija in Nemčija. Z vidika uvoznikov maroškega blaga je vrstni red podoben.

6.7 Kar zadeva porazdelitev trgovinske menjave med EU in Marokom po posameznih izdelkih, je treba omeniti postopno povečanje raznovrstnosti maroškega uvoza. V tem desetletju se je znatno povečalo število različnih izdelkov, ki jih Maroko uvaža iz Evrope. Najpomembnejši izdelki, ki jih Maroko uvaža iz Evrope, so tekstil, naftni plin in druga goriva, stroji ter razna oprema in kemični proizvodi.

⁽²⁴⁾ 51,4 % maroškega uvoza izvira iz EU.

⁽²⁵⁾ 71,9 % maroškega izvoza je usmerjenega v EU.

6.8 Maroški izvoz v EU pa je bolj osredotočen na nekatera področja, saj več kot polovico predstavljajo oblačila ter pleteni ali kvačkani izdelki (več kot tretjino celote), elektronske komponente, raki, lupinarji in morski sadeži ter električni kabli in žice.

6.9 V trenutnih pogajanjih se upošteva položaj nekaterih občutljivih sektorjev tako, da je predvidena asimetrija v prevzetih obveznostih in njihovo postopno izvajanje. V prvi vrsti gre za liberalizacijo trgovine s storitvami ter pravico do ustanavljanja kot tudi za liberalizacijo trgovine s primarnimi in predelanimi kmetijskimi proizvodi ter ribiškimi proizvodi.

6.10 Trenutna gospodarska kriza je resno prizadela evropski kmetijski sektor, prihodek kmetov pa se je zmanjšal (po podatkih EUROSTATA za 12,2 % leta 2009). S tega vidika bodo nove trgovinske olajšave, odobrene Maroku, za tako občutljive proizvode, kot sta sadje in zelenjava, za katere zaščita v obliki pomoči Skupnosti dejansko ne obstaja, še bolj zaostriše že tako težaven gospodarski položaj številnih evropskih kmetijskih gospodarstev. Če se zdaj v procesu odpiranja trgovine med EU in Marokom

sektor sadja in zelenjave ponuja kot sredstvo menjave v korist drugih gospodarskih dejavnosti, ima to uničujoče posledice ter ogroža prihodnost proizvajalcev in razvoj obsežnih območij v Evropi, zato bi bilo treba določiti dejanska nadomestila v okviru dodatnih postavk za podporo sektorju, ki bodo omogočili izboljšanje konkurenčnosti na teh področjih.

EESO izraža zaskrbljenost, ker sta se Evropska unija in Maroko nedavno dogovorila o reviziji trgovinskih odnosov na področju kmetijstva v okviru pridružitvenega sporazuma, medtem ko se z neplačevanjem dogovorjenih carinskih dajatev in neizpolnjevanjem kvot sistematično krši veljavni sporazum in niso bili vzpostavljeni novi mehanizmi ali znatno izboljšani že obstoječi, da bi se zagotovilo izpolnjevanje določb, ki sta jih sprejeli obe pogodbenici.

6.11 Kar zadeva neposredne naložbe iz EU ⁽²⁶⁾, je treba poudariti, da je Francija ⁽²⁷⁾ najpomembnejši vlagatelj v Maroku, sledijo ji Španija, Združeno kraljestvo in Nemčija ⁽²⁸⁾. Turizem, nepremičnine, telekomunikacije, zavarovalnice, banke, industrija in promet so glavni sektorji za naložbe.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²⁶⁾ Vir: Office des Changes, Flux financiers (maroška vlada).

⁽²⁷⁾ Med leti 2002 in 2008 so francoske naložbe v Maroku presegle 53 milijard maroških dirhamov (MAD).

⁽²⁸⁾ V istem obdobju so naložbe iz Španije presegle 35 milijard dirhamov, Združeno kraljestvo in Nemčija pa sta svoje naložbe povečala na več kot 6 milijard dirhamov vsak.

III

(Pripravljalni akti)

EVROPSKI EKONOMSKO-SOCIALNI ODBOR

460. PLENARNO ZASEDANJE 17. IN 18. FEBRUARJA 2010

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o dajanju v promet in uporabi biocidnih pripravkov

(COM(2009) 267 konč. – 2009/0076(COD))

(2010/C 347/09)

Poročevalec: **g. BIOT**

Svet je 17. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o dajanju v promet in uporabi biocidnih pripravkov

COM(2009) 267 konč. - 2009/0076 (COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 180 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 EESO je naklonjen zamenjavi sedanje direktive z uredbo, ki bo omogočila uskladitev dajanja biocidnih pripravkov na trg, saj se bo lahko neposredno uporabljala v zakonodaji vseh držav članic.

1.2 EESO ugotavlja, da si Komisija prizadeva za uskladitev evropske zakonodaje o biocidnih pripravkih z uredbo o kemikalijah (REACH), in meni, da je v novo uredbo v skladu z Direktivo 88/379/EGS in členom 14(2) uredbe REACH treba vključiti pomenenje zahtev za podatke.

1.3 EESO pozdravlja spremembe glede okvirnih formulacij, ki morajo olajšati razvoj in dajanje na trg različnih sestav znotraj skupine biocidnih pripravkov. Vendar pa so potrebne dodatne informacije o prilagodljivosti sestave tako glede vsebovanih biocidnih snovi kot glede inertnih snovi.

1.4 EESO ugotavlja, da je Komisija Evropski agenciji za kemikalije (ECHA) namenila zgolj usklajevalno vlogo. Agencija bi lahko igrala odločilnejšo vlogo in tako prispevala k učinkovitemu postopku za izdajo dovoljenj biocidnih pripravkov tako na ravni Skupnosti kot držav članic. EESO si zastavlja vprašanje, ali bo agencija glede na razširitev njenih pristojnosti na biocidne pripravke pravočasno imela na voljo dovolj sredstev, da bo lahko izpolnila svojo nalogo.

1.5 EESO predlaga, naj se načelo ocene tveganj za vsak posamezen primer ohrani pri odločitvi o vključitvi aktivnih snovi v Prilogo I predloga, ki vsebuje „seznam aktivnih snovi z zahtevami za uporabo v biocidnih pripravkih“. Vendar pa Odbor meni, da prihaja do samovoljnega razlikovanja pri nekaterih dezinfekcijskih sredstvih za prehrano ljudi in živali, za katera ne morejo veljati pogoji, določeni v členu 5(c).

1.6 EESO izraža zadovoljstvo, da predlog določa obvezno izmenjavo podatkov, zlasti izsledkov raziskav na živalih.

1.6.1 EESO sprejema predlog Komisije, ki določa, da smejo biti vsi materiali in predmeti tretirani le z odobrenimi biocidnimi pripravki. Ta ukrep je pravičen in obvezen v celotni Uniji.

1.7 Poleg tega EESO odobrava razširitev tega ukrepa na materiale in proizvode, ki izvirajo iz tretjih držav, da se tako zagotovi enakost pogojev na trgu.

1.7.1 EESO poudarja potrebo po označevanju tretiranih materialov in izdelkov, da se tako zagotovi ustrezne in učinkovite informacije za uporabnika. Vendar pa EESO Komisijo poziva, naj to vprašanje podrobneje prouči in omeji uporabo izčrpnega označevanja le v primerih, ko je to koristno za potrošnika. EESO predlaga dve ravni obveščanja. Na prvi ravni je treba zagotoviti poglobljene informacije glede uporabe in zaščite potrošnika. Druga pa mora vsebovati vse znane informacije in biti na voljo v primeru, ko se morajo potrošniki obrniti na strokovnjake (center za zastrupitve, zdravnike itd.). Te informacije bi bile lahko na voljo v bazah podatkov in na spletnih straneh.

1.8 EESO podpira uskladitev strukture pristojbin za države članice in agencijo. Vendar pa EESO nasprotuje neutemeljeni letni pristojbini.

1.9 EESO meni, da bi morali biti postopki za vzporedno trgovino – podobno kot v novi uredbi o dajanju fitofarmaceutskih sredstev na trg – v okviru prostega pretoka blaga omejeni na enake izdelke, temelječe na enakih virih aktivnih snovi in drugih sestavin.

1.9.1 EESO pozdravlja dejstvo, da Komisija priznava, da obstaja pojav „slepih potnikov“. Izraža željo, da bi bil člen 83 izčrpnější.

1.10 EESO poziva Komisijo, naj opredeli, kako bo podprla države članice pri učinkovitejšem nadzoru biocidnih pripravkov na trgu.

1.11 EESO v skladu z okvirno direktivo o trajnostni rabi pesticidov ⁽¹⁾ in zaradi zagotavljanja trajnostne rabe biocidnih pripravkov Komisiji predlaga, da v prihodnje določi možnost racionalnejše uporabe teh izdelkov.

2. Uvod

2.1 Biocidi so aktivne snovi ali zmesi, ki vsebujejo eno ali več aktivnih snovi, pripravljene v obliki, v kakršni se dobavljajo uporabniku, in so namenjeni za to, da se z njimi uničuje, odvrta škodljive organizme, njihovo delovanje naredi neškodljivo ali se ga prepreči ali pa kako drugače – kemično ali biološko – vpliva na te organizme. Vse snovi, zmesi in pripomočki, ki se dajo v promet z namenom pridobivanja aktivnih snovi, se prav tako štejejo za biocidne pripravke ⁽²⁾.

2.2 Razumno uporabljeni biocidni pripravki so v civilizirani družbi del vsakdanjika. Preprečujejo širjenje bolezni in prispevajo k visoki higijenski ravni v gosto naseljenem okolju. Uporaba biocidnih pripravkov zajema vsa področja vsakdanjega življenja. Nekateri izdelki so lahko sami po sebi nevarni, čeprav na trajnosten način varujejo zdravje, higieno ljudi in živali ter okolje.

2.3 Trenutno veljavna Direktiva 98/8/ES ⁽³⁾ vzpostavlja usklajen pravni okvir za izdajo dovoljenja ter dajanje na trg biocidnih pripravkov z manjšim tveganjem in osnovnih snovi.

2.4 V zvezi s tem je EESO pripravil mnenje, ⁽⁴⁾ v katerem je podprl predlog direktive pod pogojem, da želi zaščititi zdravje ljudi in živali ter okolja.

2.5 Direktiva 98/8/ES določa, da Komisija sedem let po začetku njene veljavnosti pripravi poročilo in ga predloži Svetu. Poročilo obravnava izvajanje direktive ter zlasti delovanje poenostavljenih postopkov do tega datuma (okvirne formulacije, biocidni pripravki z manjšim tveganjem in osnovne snovi).

2.6 Pred oceno vpliva je bilo opravljenih več posvetovanj z zainteresiranimi stranmi ter splošno posvetovanje na spletu.

2.7 Ta predlog je bil proučen tudi v več študijah, zlasti v študiji za oceno učinka revizije Direktive 98/8/ES, ki je skušala razčleniti gospodarske, socialne in okoljske učinke različnih strateških možnosti. Zaključki te študije so bili vključeni neposredno v oceno učinka.

2.8 Cilj uredbe, ki jo predlaga Komisija, je nadomestiti navedeno direktivo.

⁽¹⁾ Direktiva 2009/128/ES, UL L 309, 24.11.2009, str. 71.

⁽²⁾ Direktiva 98/8/ES.

⁽³⁾ UL L 123, 24.4.1998, str. 1.

⁽⁴⁾ UL C 195, 18.7.1994, str. 70.

3. Kratka vsebina predloga

3.1 Cilj tega predloga, ki naj bi nadomestil Direktivo 98/8/ES, je **povečati prost pretok biocidnih pripravkov v Skupnosti**. Prav tako skuša odpraviti pomanjkljivosti pravnega okvira, ugotovljene v prvih osmih letih njenega izvajanja, izboljšati in posodobiti nekatere prvine sistema ter se izogniti nekaterim predvidenim težavam v prihodnosti. Struktura Direktive 98/8/ES se ohranja.

3.2 **Poenostavitev postopkov za izdajo dovoljenja** za biocidne pripravke v državah članicah bi lahko prispevala k zmanjšanju stroškov in upravnega bremena za gospodarske subjekte, ne da bi zmanjšala raven varnosti.

3.3 Cilj predloga je **skladnost** z drugimi politikami in cilji Unije. Upošteva:

- nedavno zakonodajo Skupnosti o kemikalijah; ⁽⁵⁾
- Uredbo (ES) št. 1272/2008; ⁽⁶⁾
- horizontalno zakonodajo Skupnosti na tem področju;
- splošna pravila in obveznosti držav članic;
- prehodno obdobje.

3.4 Namen predloga je:

- **poenostaviti** predpise o **varstvu podatkov**;
- z obvezno souporabo podatkov preprečiti **podvajanje študij o vretenčarjih**, ⁽⁷⁾
- povečati usklajenost sistemov pristojbin v državah članicah in na ravni Skupnosti;
- oblikovati pravila za **vzporedno trgovino**;
- zajeti **izdelke** ali materiale, tretirane z biocidnimi pripravki

3.5 Predlog v več členih spodbuja raziskave in inovacije.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Predlog nove zakonodaje

4.1.1 Direktivo o biocidnih pripravkih 98/8/ES bo nadomestila uredba.

⁽⁵⁾ Uredba (ES) št. 1907/2006 (REACH), UL L 396, 30.12.2006, str. 1

⁽⁶⁾ UL L 353, 31.12.2008, str. 1.

⁽⁷⁾ UL C 94, 18.4.2002, str. 5, in UL C 277, 17.11.2009, str. 51.

4.1.2 Predlog uredbe je v skladu z direktivo o biocidnih pripravkih. Pred njo je bila opravljena **ocena učinka**, ki se osredotoča na področje uporabe, izdajo dovoljenja za pripravke, izmenjavo podatkov, zahteve v zvezi s podatki in pristojbine, ki jih zaračunavajo države članice.

4.1.3 Komisija se je potrudila za **uskladitev** evropske zakonodaje o biocidnih pripravkih z **uredbo o kemikalijah (REACH)**.

4.2 Postopek izdaje dovoljenja

4.2.1 Uvedba koncepta **dovoljenja Skupnosti**, pri čemer ima ECHA osrednjo regulativno vlogo, načeloma spodbuja usklajeno izvajanje v vseh državah Unije. Komisija meni, da je ta sistem najučinkovitejši in najbolj primeren za izboljšanje razpoložljivosti izdelkov in za ustvarjanje spodbud za inovacije, zato naj bi tudi prispeval k boljšemu varovanju zdravja ljudi in okolja. Zaradi razdrobljenosti trga z biocidi tako glede proizvajalcev (malo svetovnih podjetij, veliko MSP) kot glede izdelkov in uporabe pa je treba to stališče ublažiti. Veliko podjetij v sektorju, ki delujejo le v omejenem številu držav, namreč zaprosi za **lokalno dovoljenje**. Šele v primeru razširitve dejavnosti v druge države članice se zahteva **medsebojno priznanje**.

4.2.2 Novi pristop Komisije glede **dovoljenja Skupnosti za biocidne pripravke z manjšim tveganjem** in nove **snovi** utegne imeti omejen domet, saj bi se nanašal samo na manjši del snovi biocidnih pripravkov, to pa bi pomenilo le manjšo upravno poenostavitev za podjetja in oblasti. Zato podjetij ne bi spodbudil k večji inovativnosti.

4.2.3 Sam pojem biocidnih pripravkov z manjšim tveganjem je raztresen po celotnem predlogu uredbe. Zaželeno bi bila boljša opredelitev biocidnih pripravkov z manjšim tveganjem.

4.3 Zahtevani podatki

4.3.1 Nekatera **merila** za opredelitev pripravkov z manjšim tveganjem se utegnejo izkazati za preveč omejevalna. Ta merila bi bilo najprej treba oceniti glede na njihov učinek in jih šele potem vključiti v končno uredbo. Študija mora temeljiti na tveganjih ter upoštevati tudi izpostavljenost in ne le lastnih nevarnosti. Ta ukrep bi pomenil spodbudo za razvoj varnejših pripravkov na podlagi obstoječih snovi. Pripravkom, ki bi izpolnili ta merila, bi bil lahko dodeljen status „manjšega tveganja“. Prepoved oglaševanja teh pripravkov kot pripravkov z manjšim tveganjem bi bila kontraproduktivna.

4.3.2 Predlog Komisije, da se pripravki z manjšim tveganjem ne vključijo v Prilogo I, pomeni spodbudo za razvoj in trženje. Vendar je treba razjasniti in proučiti več točk; potrebno je zlasti jasno vodilo glede podatkov o aktivnih snoveh in formata, v katerem jih je treba predložiti.

4.3.3 Splošna pravila za prilagoditev **zahtev za podatke v Prilogi IV** je treba pozitivno oceniti. So vodilo glede razporeditve preizkusov, ki jih je treba izvesti.

4.3.4 **Zahtevane podatke za aktivne snovi** vsebuje Priloga II predloga, razdeljena na dve ravni, od katerih je prva opredeljena kot standardna. Glede na značilnosti in predvideno uporabo aktivne snovi so lahko potrebni podatki ravni II, zlasti v primeru, ko je ugotovljena nevarnost za zdravje ali okolje.

4.3.5 Nekatere toksikološke študije na prvi ravni niso več potrebne, lahko pa so na drugi. Ker pa države članice določajo obseg zahtevanih podatkov na podlagi lastne ocene, obstaja nevarnost, da bo zahtevanih več podatkov, kot pa je potrebno z znanstvenega vidika.

4.3.6 Zaradi razlogov, povezanih s konkurenco, zahtev po podatkih o alternativnih virih aktivnih snovi ni mogoče omejiti, dokler so te snovi navedene v Prilogi I in dokler se njihovo varstvo ne izteče.

4.3.7 Visoka raven **zahtev v zvezi s podatki za biocidne pripravke v členu 18, ki obravnava zahtevane podatke za vlogo za dovoljenje**, in v **Prilogi III** predloga ostaja glede na sedanjo direktivo nespremenjena. Testi niso razvrščeni na več ravni, zahteve pa niso omejene na to, kar je nujno potrebno. Zato je proizvajalcem težko razvijati inovativne izdelke za posebno rabo.

4.4 *Izmenjava podatkov*

4.4.1 V sedanji direktivi je obvezna izmenjava podatkov o raziskavah na živalih in pravična razdelitev stroškov, povezanih s pripravo in uporabo podatkov, da se dokaže varnost izdelkov.

4.4.2 Čeprav je ta koncept izmenjave podatkov v skladu z uredbo REACH, to ne velja za predlog, kar zadeva varovanje podatkov in obdobje njihovega varovanja.

4.5 *Ukrepi za poenostavitev*

4.5.1 Okvirne formulacije, ki naj bi omogočile lažji razvoj različnih sestav v okviru posamezne skupine biocidnih pripravkov, obetajo pozitivne spremembe. Vendar pa je treba razjasniti, kolikšna je lahko prožnost pri sestavi tako glede vsebovanih biocidnih snovi kot glede inertnih snovi.

4.6 *Vloga ECHA*

4.6.1 ECHA bo imela le vlogo usklajevanja in validiranja dovoljenja Skupnosti za biocidne pripravke z manjšim tveganjem in nove snovi.

4.6.2 EESO meni, da bi ECHA lahko znova prevzela vlogo „središča za razvrščanje“, ki bi združeval podobne vrste uporabe. Zatem bi lahko njihovo oceno pripravil en sam organ, tudi če je bil dosje že predložen več državam članicam.

4.7 *Vzporedna trgovina – varstvo podatkov*

4.7.1 EESO meni, da bi morali biti postopki za vzporedno trgovino – podobno kot v novi uredbi o dajanju na trg fitofarmaceutskih sredstev – v okviru prostega pretoka blaga omejeni na identične izdelke, temelječe na enakih virih aktivnih snovi in drugih sestavin.

4.7.2 V okviru vzporedne trgovine je treba izboljšati varstvo zahtevanih podatkov, vsaj za biocidne snovi, ki naj bi jih vsebovala Priloga I.

4.7.3 Da bi se izognili pojavu „slepih potnikov“, so proizvajalci pozvali k vključitvi obveščanja družbe o aktivnih snoveh, ki jih vsebuje Priloga I, kot pogoju za posedovanje in varstvo podatkov. Proizvajalci biocidov izražajo zadovoljstvo, da je Komisija priznala, da ta pojav obstaja. Člen 83 bi moral biti podrobnejši, da bi se bilo mogoče z njim učinkoviteje spoprijeti.

4.8 *Tretirani materiali in izdelki*

4.8.1 Predlog navaja, da je vse **izdelke** in **snovi** dovoljeno tretirati le z biocidnimi pripravki, ki so bili v ta namen odobreni v vsaj eni državi članici. Poleg tega prepoveduje razširitev tega ukrepa na materiale in izdelke, ki izvirajo iz tretjih držav, da se zagotovi enakopravne in pravične pogoje na trgu za vse.

4.8.2 EESO poudarja potrebo po označevanju tretiranih materialov in predmetov, da se tako zagotovi ustrezno in učinkovito informacijo za uporabnika. EESO Komisijo poziva, naj to vprašanje podrobneje prouči in omeji uporabo izčrpnega označevanja le v primerih, ko je to koristno za potrošnika. EESO predlaga dve ravni obveščanja. Na prvi ravni je treba zagotoviti poglobljene informacije glede uporabe in zaščite potrošnika. Druga pa mora vsebovati vse znane informacije in biti na voljo v primeru, ko se morajo potrošniki obrniti na strokovnjake (center za zastrupitve, zdravnike itd.). Te informacije bi bile lahko na voljo v bazah podatkov in na spletnih strani.

4.9 Roki in izvajanje

4.9.1 Neupoštevanje rokov za ocenjevanje, ki jih vsebuje direktiva, vzbuja veliko zaskrbljenost. Ti roki so bili podaljšani v manjši reviziji direktive, vendar je bilo, kot kaže, le malo storjeno za to, da bi s trga umaknili snovi, ki niso bile pregledane in ki bi bile lahko škodljive. Poenotena uporaba opredelitev in rokov mora zagotoviti boljše delovanje postopka med državami članicami.

4.9.2 Nepoenoteno in neučinkovito izvajanje zakonodaje Unije na ravni držav članic postavlja zakonodajo Skupnosti v slabo luč.

4.10 Postopek v zvezi s pristojbinami

4.10.1 Komisija predlaga uskladitev strukture **pristojbin** tako za države članice kot za ECHA. Uporabniki se pri pristojbinah za ocenjevanje srečujejo z velikimi razlikami med različnimi državami članicami. Pogosto ni nobene povezave med zahtevanimi in dejansko uporabljenimi viri.

4.10.2 Pristojbine bi morale odsevati večjo preglednost, hkrati pa bi morali biti navedeni različni koraki in postopki pri ocenjevanju. V razumni meri bi se pristojbine morale nanašati na količino dela, pobirati pa bi jih smeli le, kadar je potrebno.

4.10.3 Letnih pristojbin nikakor ne bi smeli pobirati brez utemeljitve.

5. Posebne ugotovitve

5.1 Izločitev biocidnih snovi iz Priloge I

5.1.1 Člen 5(2) predloga izloča snovi, razvrščene kot rakotvorne, mutagene, strupene za razmnoževanje in tiste, ki so po svojih lastnostih v skladu s Prilogo I endokrini motilci.

5.1.2 Vendar pa so v skladu s členom 5(1) predloga tri odstopanja, ki dovoljujejo vključitev takšnih snovi v Prilogo I:

- v primeru zanemarljive izpostavljenosti uporabnikov,
- pri snoveh, potrebnih za javno zdravje,
- pri snoveh, pri katerih je razmerje med tveganji in koristmi pozitivno.

- Zadnja alinea istega člena pa popolnoma izključuje uporabo zadnjega odstopanja za aktivne snovi, namenjene za nekatere vrste pripravkov (4 in 14 do 19⁽⁸⁾).

5.1.3 Nekatere biocidne snovi so lahko same po sebi nevarne, kar je skladno z njihovim namenom, saj so opredeljene kot „snovi ali mikroorganizmi, ki delujejo proti škodljivim organizmom“. Zaradi koristi njihove uporabe ter ukrepov, ki zmanjšujejo izpostavljenost ljudi in okolja, je te snovi mogoče uporabljati kot biocide.

5.1.4 Medtem ko občasna izpostavljenost še ni razlog za večjo zaskrbljenost, pa EESO opozarja na previdnost pri daljši izpostavljenosti biocidnim pripravkom brez ustrezne zaščite.

5.1.5 Vendar Odbor meni, da prihaja do samovoljnega razlikovanja pri nekaterih prej navedenih vrstah pripravkov (4 in 14 do 19), za katere ne morejo veljati pogoji, opredeljeni v členu 5(1)(c). Ta ukrep je kontraproduktiven v odnosu do inovacij in omejuje izbiro snovi, ki so kot potencialni biocidni pripravki koristni za prihodnost.

5.2 Razširitev vloge ECHA

5.2.1 EESO je naklonjen razširitvi pristojnosti ECHA. Agencija bi morala imeti možnost aktivno upravljati vse postopke za izdajo dovoljenja za biocidne pripravke tako na ravni Skupnosti kot na nacionalni ravni.

5.2.2 Prednosti centraliziranega ocenjevanja bi bile naslednje:

- ECHA bi imela na voljo vse postopke, zahtevane za validacijo uporabe pri izdaji dovoljenja Skupnosti;
- če bi en sam organ validiral dokumentacijo, bi to prispevalo k večji konsistentnosti ter skladnejši in preprostejši zakonodaji o biocidih;
- države članice bi svoje vire lahko osredotočile na sedanje ocenjevanje in uporabo;

⁽⁸⁾ 4. vrsta pripravkov: dezinfekcijska sredstva za območja s hrano in krmo.

14. vrsta pripravkov: rodenticidi.

15. vrsta pripravkov: avicidi.

16. vrsta pripravkov: moluskicidi.

17. vrsta pripravkov: piskicidi.

18. vrsta pripravkov: insekticidi, akaricidi in pripravki za zatiranje drugih členonožcev.

19. vrsta pripravkov: repelenti in sredstva za privabljanje (atraktanti). Pripravki 14.-19. vrste sestavljajo glavno skupino 3: pripravke za zatiranje škodljivcev.

- validacija ECHA še ne izključuje možnosti vključevanja novih podatkov, ki bi jih odkrili v postopku ocenjevanja. Za to bi ostale pristojne države članice.
- 5.2.3 Če bi poleg tega ECHA opravljala vlogo „središča za razvrščanje“ in hkrati upravljala dokumentacijo o biocidnih pripravkih:
 - bi se register biocidnih pripravkov Skupnosti, ki bi ga upravljala ECHA, izkazal za odličen instrument za upravljanje takšnega združevanja biocidnih pripravkov;
 - za biocidne pripravke, ki vsebujejo isto aktivno snov ali so uporabljeni v istih vrstah pripravkov, bi veljal isti časovni rok za predložitev njihovih vrst uporabe;
 - če bi glavne elemente dokumentacije teh pripravkov ocenjeval en sam pristojni organ, bi to prispevalo k večji konsistentnosti in skladnosti zakonodaje o biocidih;
 - učinkovito upravljanje postopka bi še bolj spodbudilo uporabnike k proaktivni pripravi dokumentacije in bi znižalo prag za proizvajalce.

V Bruslju 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o premični tlačni opremi

(COM(2009) 482 konč. – 2009/0131 (COD))

(2010/C 347/10)

Poročevalec: **g. PEZZINI**

Svet je 29. septembra 2009 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o premični tlačni opremi

COM(2009) 482 konč. – 2009/0131(COD).

Strokovna skupina za enotni trg, proizvodnjo in potrošnjo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 1. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 190 glasovi za in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) izraža zadovoljstvo z delom, ki ga je opravila Komisija z namenom, da bi evropsko zakonodajo o premični tlačni opremi prilagodila mednarodnemu razvoju in najnovejšim določbam, okrepila notranji trg in poenostavila postopke.

1.2 Predlog Komisije je zelo pomemben, saj omogoča razširitev uporabe mednarodnih sporazumov ADR, RID in ADN, že vključenih v Direktivo 2008/68/ES, na nacionalni prevoz.

1.3 Poleg tega sprejetje direktive po mnenju EESO omogoča, da priporočilo, ki sta ga dala Ekonomski svet Združenih narodov za Evropo (UNECE) in Medvladna organizacija za mednarodni železniški prevoz (OTIF), postane zakonodajni akt, veljaven za države članice, kar je nedvomno koristno za notranji trg.

1.4 EESO se izrecno zavzema za to, da je glavni cilj vseh postopkov vedno varnost upravljavcev in državljanov v proizvodnji ter pri prevozu, prodaji in recikliranju opreme.

1.5 EESO poudarja, da je varnost ključni element obravnavanega predloga Komisije in predpisov o izvajanju Direktive 2008/68/ES.

1.6 EESO opozarja na pomen usposabljanja, da bi pridobili osebe, ki bi bilo usposobljeno in pooblaščen za upravljanje s tveganji; predlaga, da se jasno opredeli odgovornost posameznih subjektov ter določijo kazni za kršitve varnostnih standardov in morebitne odškodnine, ki jih lahko upravljavci zahtevajo na podlagi zavarovanja tveganj.

1.7 Odbor poudarja, da je Komisija sprejela pravilne odločitve, da bi predlogu zagotovila skladno zakonodajno strukturo. Predlog predvideva:

- prečiščeno besedilo tehničnih predpisov,
- vključitev zakonodajnih ukrepov, ki so bili sprejetih za krepitev notranjega trga in bolje opredeljujejo vlogo priglašeni organov,
- razširitev zakonodaje EU na druge države, ki niso članice EU, in
- močnejši nadzor trga.

1.8 Po mnenju EESO bi bilo mogoče nekatere člene predloga podrobneje opredeliti ter tako izboljšati prenos v države članice in se izogniti morebitnim različnim razlagam.

1.9 Odbor meni, da bi bilo treba poglobiti odnose s tretjimi državami, zlasti s tistimi, ki mejijo na EU, in z „enklavami“ Skupnosti; skleniti bi bilo treba sporazume z državami, katerih tlačna oprema prečka ozemlje EU, da bi zagotovili spoštovanje določb direktive.

1.10 EESO je prepričan, da bi s sprejetjem jasnih pravil o sledljivosti na vseh stopnjah proizvodnje, vzdrževanja in nadzora premične tlačne opreme dosegli večjo raven odgovornosti in več jasnosti v morebitnih sporih, ki se lahko pojavijo zaradi škode, povzročene upravljavcem, osebam in premoženju. Priglašeni organi morajo – tudi v primeru nesreč – prevzeti odgovornost za preiskave in analize tega, kar se je zgodilo, z ozirom na upravljavce in tretje osebe.

1.11 Odbor priporoča pripravo novih smernic na podlagi obeh novih ureditev, s čimer bi prenovili smernice, prej predvidene v Direktivi 1999/36/ES, ki jo je treba razveljaviti.

2. Ozadje

2.1 EESO je trdno prepričan, da je povečanje varnosti premične tlačne opreme v notranjem prevozu nevarnih snovi in zagotovitev njenega prostega pretoka v Skupnosti temeljnega pomena za dokončno oblikovanje enotnega evropskega trga ter zaščito industrije, mednarodne trgovine, potrošnikov, okolja in državljanov nasploh.

2.2 Odbor v celoti soglaša, da je treba:

- certificirati in ugotavljati skladnost nove premične tlačne opreme,
- izvajati redni nadzor ponovnega ugotavljanja skladnosti,
- izvajati redne preglede obstoječe premične tlačne opreme,
- na opremo – kot znak certifikacije – namestiti oznako skladnosti, kar izvedejo priglašeni organi,
- okrepiti sisteme za nadzor trga, kot je EESO že zahteval v svojem mnenju ⁽¹⁾ o novem zakonodajnem okviru, opredeljenem z Uredbo (ES) št. 765/2008 in Sklepom št. 768/2008/ES.

2.3 OZN redno pripravlja natančna priporočila v zvezi z novimi standardi ISO, ki sicer niso pravno zavezujoča. Vključena so v tako imenovano „oranžno knjigo“, ki zagotavlja mednarodno priznanje prostovoljnih standardov ISO za panogo. Tako naj bi upoštevali tehnični razvoj, nove materiale in prevozne zahteve, s tem pa zagotovili zaščito ljudi, dobrin in okolja.

2.4 Odbor strokovnjakov OZN se je pred kratkim odločil, da bo v posebnem poglavju navedel sklice na številne standarde ISO in da bodo oznake OZN postale pravno zavezujoče.

⁽¹⁾ UL C 120, 16.5.2008, str. 1.

2.5 Gospodarska komisija OZN za Evropo (UNECE) je izrazila svoje stališče v

- Evropskem sporazumu o mednarodnem cestnem prevozu nevarnega blaga (ADR) ⁽²⁾,
- Pravilniku o mednarodnem železniškem prevozu nevarnega blaga (RID) ⁽³⁾ – dokument vsebujeta direktivi 94/55/ES in 96/49/ES, in
- Evropskem sporazumu o mednarodnem prevozu nevarnega blaga po celinskih vodah (ADN) ⁽⁴⁾.

2.6 V zvezi s temi sporazumi je komisija UNECE 18. avgusta 2009 sprejela 16. revizijo priporočil o prevozu nevarnega blaga.

2.7 Revizija zajema:

- razvrstitev in opredelitev posameznih razredov,
- seznam najpomembnejših vrst nevarnega blaga,
- splošne zahteve za embalažo,
- preskusne postopke,
- oznake, označevanje, preizkušanje ter odobritev embalaže in prenosnih rezervoarjev ter
- postopke pošiljanja.

2.8 Cilj revizije je poenostavitev postopkov za prevoz, pretovor in nadzor, zmanjšanje formalnosti in nasploh zmanjšanje ovir na področju mednarodnega prevoza blaga, ki je opredeljeno kot „nevarno“. Pri tem pa je treba vedno namenjati pozornost varnostnim predpisom in sistemom za zaščito upravljavcev in državljanov.

2.9 24. septembra 2008 sta Evropski parlament in Svet sprejela Direktivo 2008/68/ES o notranjem prevozu nevarnega blaga, ki jo je EESO pozdravil ⁽⁵⁾. Ta direktiva je razveljavila direktive 94/55/ES, 96/49/ES, 96/35/ES in 2000/18/ES ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ Sporazum je bil podpisan 30. septembra 1957 v Ženevi. Do 31. marca ga je podpisalo 45 držav: Albanija, Andora, Avstrija, Azerbajdžan, Belgija, Belorusija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Ciper, Češka republika, Črna gora, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Italija, Kazahstan, Latvija, Liechtenstein, Litva, Luksemburg, Madžarska, Makedonija, Malta, Maroko, Moldavija, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Ruska federacija, Španija, Srbija, Slovaška, Slovenija, Švedska, Švica, Tunizija, Ukrajina, Velika Britanija.

⁽³⁾ Pravilnik RID je vsebovan v prilogi C Konvencije o mednarodnih železniških prevoznih (COTIF), sprejete 3. junija 1999 v Vilniusu.

⁽⁴⁾ Evropski sporazum, sklenjen 26. maja 2000 v Ženevi in pozneje spremenjen.

⁽⁵⁾ UL C 256, 27.10.2007, str. 44.

⁽⁶⁾ Direktiva 2000/18/ES (UL L 118, 19.5.2000, str. 41-43).

2.10 Z Direktivo 2008/68/ES je bil izbran postopek poenostavitve zakonodajnega okvira „z združitvijo predpisov za vse tri vrste kopenskega prevoza v en zakonodajni dokument in navedbo sklicev na mednarodne sporazume o prevozu nevarnega blaga zgolj v prilogah direktive“ (7).

2.11 Na evropski ravni to področje – poleg Direktive 2008/68/ES, ki je vključila sporazume ADR, RID in ADN (8), – pokriva tudi Direktiva 1999/36/ES o premični tlačni opremi, o kateri je Odbor že izrazil mnenje (9), in z zakonodajo v okviru „novega pristopa“, ki je bila večkrat spremenjena (10), da bi priloge prilagodili tehnološkemu napredku.

2.12 Zahteve na področju standardizacije za premično tlačno opremo so zelo pomembne. Uporaba standardizacije, ki podpira in dopolnjuje zakonodajo, je zato postala nepogrešljiva za zagotovitev politike kakovosti in varnosti. Zagotoviti je treba tudi opremo, ki jo predvidevajo sporazumi ADR, RID in ADN.

2.13 Komisija je 9. septembra 2005 objavila poročilo o uporabi Direktive 99/36/ES (11) v državah članicah. V poročilu ugotovila, da „večina držav članic odobrenim organom ne dovoli opravljati ugotavljanja skladnosti za dajanje nove premične tlačne opreme na nacionalni trg“ (neuporaba možnosti, predvidene v prejšnjem členu 4). Pri tem je treba poudariti, da je uporaba odobrenih organov prostovoljna, medtem ko je uporaba priglašeni organov obvezna.

2.14 Po drugi strani pa je Komisija datum začetka izvajanja Direktive 1999/36/ES za tlačne valje, sklope jeklenk in cisterne preložila na 1. julij 2005, z utemeljitvijo, da „ni podrobnih tehničnih specifikacij, primerne reference na ustrezne evropske standarde pa niso bile dodane k prilogam Direktive Sveta 94/55/ES [...] glede prevoza nevarnega blaga po cesti [...] in k Direktivi Sveta 96/49/ES [...] o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s prevozom nevarnega blaga po železnici“ (12), v skladu z mnenjem odbora za prevoz nevarnega blaga.

2.15 Dejansko je izvajanje Direktive 1999/36/ES vzbudilo veliko pomislekov med proizvajalci, organi za nadzor skladnosti proizvodov, uporabniki, poklicnimi združenji in odbori za standardizacijo, ki so odgovorni za pripravo najpomembnejših zahtev.

2.16 EESO ponavlja svoje že izraženo stališče o zadevi, tj. da je „brez usklajenih skupnih predpisov za vse vrste kopenskega prevoza (cestni, železniški in prevoz po celinskih plovni poteh) zelo težko zagotoviti najboljše možne varnostne pogoje za prevoz nevarnega blaga“ (13) – seveda v skladu z mednarodnimi sporazumi.

3. Predlog Komisije

3.1 Predlog direktive, ki ga je treba razširiti na Evropski gospodarski prostor (EGP), bi moral imeti naslednje štiri glavne cilje:

- razveljavitev Direktive 1999/36/ES ter Direktiv 76/767/EGS, 84/525/EGS, 84/526/EGS in 84/527/EGS o jeklenkah pod pritiskom,
- čim večjo poenostavitev in izboljšanje predpisov ter njihovo uskladitev z veljavnimi mednarodnimi predpisi,
- posodobitev zakonodaje s spremembo Uredbe (ES) št. 765/2008 in Sklepa št. 768/2008/ES, da se zagotovi prost pretok in uporaba premične tlačne opreme pri trženju izdelkov na notranjem trgu,
- odpravo nasprotij med predpisi o premični tlačni opremi (Direktiva 1999/36/ES) in mednarodnimi predpisi o prevozu nevarnega blaga s poenostavitvijo obstoječih določb, zlasti v zvezi s postopki ugotavljanja skladnosti.

3.2 Cilj predloga Komisije je natančna določitev obveznosti različnih gospodarskih subjektov in subjektov, odgovornih za dnevno vzdrževanje, ter lastnikov in upravljavcev premične tlačne opreme, in pregledna razjasnitev njihove odgovornosti, kar je v interesu prometne varnosti in prostega pretoka premične tlačne opreme.

3.3 Predlog določa zahteve in odgovornosti za organe, pristojne za oceno, priglasitve in nadzor priglašeni in inšpekcijskih organov, ter predvideva tudi vzajemno priznavanje priglašeni organov.

(7) UL C 256, 27.10.2007, str. 44.

(8) Glej opombe 2, 3 in 4.

(9) EESO je mnenje o tej zadevi izrazil 10. julija 1997 (UL C 296, 29.9.1997, str. 6).

(10) Direktiva Komisije 2001/2/ES z dne 4. januarja 2001 (UL L 5, 10.1.2001, str. 4), in Direktiva Komisije 2002/50/ES z dne 6. junija 2002 (UL L 149, 7.6.2002, str. 28).

(11) COM(2005) 415 konč., 9.9.2005.

(12) Odločba Komisije 2003/525/ES, UL L 183, 22.7.2003, str. 45.

(13) Glej opombo 7.

3.4 Komisija si pridržuje pravico, da priloge uskladi z znanstvenim in tehnološkim napredkom v skladu z regulativnim postopkom s pregledom, vključenim v sistem komitologije ⁽¹⁴⁾.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO podpira cilje predloga v zvezi z varnostjo, obveznostmi in odgovornostmi subjektov in javnih organov, natančno opredeljenimi postopki in kontrolami, pogoji za dajanje v promet, zagotavljanjem in uporabo premične tlačne opreme, v skupnem zakonodajnem okviru za trženje izdelkov, kot je določeno z Sklepom št. 768/2008/ES in sistemom za nadzor trga, določenim z Uredbo (ES) št. 765/2008.

4.1.1 EESO meni, da je vloga gospodarskih subjektov temeljnega pomena v vseh postopkih v zvezi s premično tlačno opremo (zahtevke za ponovno ugotavljanje skladnosti, proizvodnja, prevoz, tehnično vzdrževanje, recikliranje). Zato upa, da bodo ukrepi za izvajanje direktive vse te občutljive naloge upoštevali. Za osebe bi bilo treba predvideti redno in ustrezno usposabljanje, usmerjeno v preudarno upravljanje tveganj. Lahko bi bilo koristno, da bi predvideli zavarovanje tveganj za ustrezne upravljavce.

4.2 EESO je že izrecno opozoril, „da je prosti pretok blaga ena glavnih gonilnih sil za konkurenčnost ter gospodarsko rast in socialni razvoj evropskega enotnega trga ter da sta krepitev in posodabljanje pogojev trženja varnih, visokokakovostnih izdelkov ključna dejavnika za potrošnike, podjetja in evropske državljanke“ ⁽¹⁵⁾.

4.3 EESO meni, da je treba novo zakonodajo povezati z mednarodnimi standardi in predvideti možnost, da se vključijo sklici na ustrezne mednarodne konvencije in sporazume, tudi zato, da se izpolni izražen cilj poenostavitve tehničnih predpisov in določb ⁽¹⁶⁾.

4.4 EESO se seznanja z „intenzivnimi posvetovanji z državami članicami in drugimi zainteresiranimi stranmi“, ki jih izvaja Komisija, vendar bi raje videl, da bi bila o novem predlogu direktive opravljena presoja učinka, tudi zaradi zapletenosti predpisov in posebnih tehničnih specifikacij, ki jih je treba upoštevati.

4.5 Dvome vzbujata tudi možnost, da določbe predlagane direktive ne bi veljale za tlačno opremo, ki se uporablja izključno za prevoz nevarnega blaga med ozemljem EGP in tretjih držav. EESO meni, da bi bilo treba poglobiti odnose s tretjimi državami, zlasti tistimi, ki mejijo na EU, in z „enklovami“ Skupnosti.

⁽¹⁴⁾ Sklep št. 1999/468/ES, UL L 184, 17.7.1999, str. 23.

⁽¹⁵⁾ UL C 120, 16.5.2008, str. 1.

⁽¹⁶⁾ Opozoriti velja, da ZDA ne sprejemajo jeklenk z oznako UN, temveč samo tiste, ki jih odobri njihov lastni organ (DOT).

4.6 EESO meni, da je nujno treba sprejeti natančne določbe o sledljivosti premične tlačne opreme, kar bi olajšalo ugotavljanje odgovornosti. Nedavni tragični dogodek, eksplozija vagona-cisterne na železniški postaji v Viareggiu, je jasno pokazal, da so možnosti ugotavljanja odgovornosti omejene.

4.7 EESO se sprašuje tudi, zakaj predlog ne vsebuje kazenskih določb v primeru kršitve obveznosti iz te direktive, zlasti v zvezi z varnostjo in predvsem glede na potrebo po zaščiti varnosti upravljavcev in državljanov.

4.8 Glede uporabe regulativnega postopka s pregledom (postopka komitologije) je EESO opozoril na „pomen kar največje transparentnosti postopkov komitologije in njihove razumljivosti za osebe, ki prebivajo v EU, zlasti za tiste, na katere se ti akti neposredno nanašajo“, in poudaril, da „je treba v celoti izvajati člen 8a Lizbonske pogodbe, ki določa, da je treba odločitve sprejemati v kar najtesnejši povezavi z državljani, ter državljanom in civilni družbi omogočiti popoln dostop do informacij.“ ⁽¹⁷⁾

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO priporoča, naj se v členu 2.14 natančneje opredeli, da se razlikovanje med „odplačnim ali neodplačnim“ nanaša na posebne primere, ki niso v pristojnosti priglašeni organov.

5.2 V zvezi s členom 6.6 bi bilo po mnenju EESO primerno navesti, komu mora biti v primeru prenehanja uvoznikove dejavnosti izročena dokumentacija za obdobje do izteka predvidenih dvajsetih let. Ker je ta možnost predvidena v prilogah Direktive 2008/68/ES (točka 1.8.7.1.6), bi bilo primerno v predlog vključiti izrecen sklic.

5.3 V zvezi s členom 18.5 EESO meni, da je poleg ohranjanja zaupnosti občutljivih informacij potrebno tudi objavljanje ukrepov, da se preprečijo napake in izpušcanja.

5.4 V členu 29 bi bilo po mnenju EESO koristno natančneje opredeliti dolžnosti, obveznosti in odgovornosti priglašeni organov, da se na tako občutljivem področju, kot je premična tlačna oprema, zagotovijo enotni in natančni postopki.

5.5 Po mnenju EESO bi bilo primerno, da bi v direktivi jasneje navedli, kdo je v državah članicah odgovoren za oceno učinkovitosti in zastarelosti opreme in strojev, predvsem zato, da bi preprečili morebitne poškodbe ljudi. Ta podatek je že vključen v Direktivo 2008/68/ES, vendar bi ga bilo koristno jasno navesti tudi v tem predlogu.

⁽¹⁷⁾ UL C 224, 30.8.2008, str. 35.

5.6 EESO poudarja, da poleg tlačne opreme obstaja tudi oprema, ki postane „tlačna“ po nekaterih ukrepih. Tudi tej opremi bi kazalo nameniti nekaj razmislekov. Predvideti bi bilo treba tudi varnostne standarde za kratkoročno (glej Direktivo 2008/68/ES) in dolgoročno skladiščenje.

5.7 Po mnenju EESO bi bilo mogoče predvideti tudi način

reševanja morebitnih sporov (sodišča, arbitraže ...), ki se lahko pojavijo med lastniki, uvozniki, predstavniki in upravljavci.

5.8 Na koncu EESO priporoča, da se pripravijo skupne smernice za pojasnitev predlagane nove direktive in Direktive 2008/68/ES, tako kot je bilo to narejeno v primeru Direktive 1999/36/ES, ki naj bi jo razveljavili.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Sveta o upravnem sodelovanju in boju proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost (prenovitev)

(COM(2009) 427 konč. – 2009/0118 (CNS))

(2010/C 347/11)

Poročevalec: **g. BURANI**

Svet Evropske unije je 23. septembra 2009 sklenil, da v skladu s členom 93 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Sveta o upravnem sodelovanju in boju proti goljufijam na področju davka na dodano vrednost (prenovitev)

COM(2009) 427 konč. - 2009/0118 (CNS).

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela dne 2. februarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) z 203 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Uredba Sveta (ES) št. 1798/2003 o upravnem sodelovanju na področju DDV je v veljavi od 1. januarja 2004. Komisija mora vsake tri leta predložiti poročilo o njeni uporabi. To obveznost je izpolnila s svojim poročilom iz avgusta 2009, ki ga je predložila obenem z **novim predlogom uredbe** (prenovitev). S tem predlogom Komisija izboljšuje pravni okvir, določen v veljavni uredbi, pri tem pa se opira na izkušnje iz prvih let delovanja. Njen **poglavitni** in izraženi **namen** je državam članicam z boljšim upravnim sodelovanjem zagotoviti bolj učinkovito **orodje za boj proti goljufijam**.

1.2 Poročilo Komisije ponuja dragoceno pomoč za razumevanje predloga: **izvajanje uredbe** je iz več razlogov **nezadovoljivo**. Skratka, „**upravno sodelovanje** med državami članicami na področju DDV [...] **še vedno ni dovolj intenzivno za obvladovanje utaj in goljufij v zvezi z DDV znotraj Skupnosti**“. Tako se je izrazilo Računsko sodišče, in Komisija je to dobesedno navedla v svojem poročilu.

1.3 EESO meni, da ima **odpor do sprememb** škodljive učinke na finance držav članic in EU. Res je, da za to obstajajo razlogi praktične narave, vendar je treba glavni razlog iskati v **neizrečeni želji po zaščiti posebnih interesov**, ki v primerjavi s skupnim dobrim prevladujejo.

1.4 O tem, kako zagotoviti „pravilno izvajanje“ čezmejnih transakcij, objektivno gledano v praksi obstajajo različni pogledi: po eni strani obstaja želja, da bi namenjali **prednost upravnemu sodelovanju** v ožjem smislu, po drugi strani pa težnja, da bi kot **pomembnejše** upoštevali **vidik boja proti goljufijam**. Komisija ima za vsakega od obeh vidikov na voljo svetovalni organ: skupino ATFS ⁽¹⁾ in stalni odbor za upravno sodelovanje (SCAC) ⁽²⁾ (glej točko 2.3 v nadaljevanju). Združitev obeh ali pa skupna in usklajena struktura bi morda lahko prispevala k ublažitvi latentnih konfliktov med obema področjema.

1.5 Glavni problem pa so še vedno **odpori na politični ravni**, ki so se otipljivo odrazili v spodbijanju pristojnosti Računskega sodišča, da preveri ustrezno izvajanje uredbe. Ena od držav članic je zadevo predložila v presojo Sodišču.

1.6 Novi predlog uvaja več novosti. Preveč jih je, da bi jih lahko povzeli v kratkem besedilu, zato navajamo samo najpomembnejše. Med temi je **obveznost držav članic, da uresničujejo uredbo v vseh njenih delih in v predpisanih rokih**. Če bo predlog sprejet, bo Komisija dobila – več kot potrebno – pooblastilo, da izreka kazni.

(1) *Anti Tax Fraud Strategy Expert Group* (Strokovna skupina za strategijo boja proti davčnim goljufijam).

(2) *Standing Committee on Administrative Cooperation*.

1.7 Ustanovitev **enega samega, centralnega urada za zvezo** v vsaki državi članici naj bi poenostavila in racionalizirala sistem sodelovanja. Potrjena je **obveznost države članice, da posreduje informacije** o davčnem zavezancu s stalnim prebivališčem na njenem ozemlju, možnost, da **se zavrne izvedba preiskave** v imenu druge uprave, pa je omejena na nekaj posebnih primerov. Te določbe so še posebej pomembne za preiskave v zvezi s **prodajo na daljavo**. EESO sicer meni, da je njihova učinkovitost odvisna od splošnega sprejetja ustreznih elektronskih sistemov. Zato bi bilo priporočljivo, da bi njihova uporaba postala obvezna šele po letu 2015, tj. po izteku prehodnega obdobja.

1.8 Več členov določa različne **samodejne postopke**: avtomatično izmenjavo informacij in spontano izmenjavo informacij, koristnih za druge uprave, obveznost povratnih informacij po prejemu informacij, avtomatični dostop do zbirk podatkov. Vse to zahteva tudi uvedbo **skupnih postopkov**, kar je naloga, ki se je bo morala Komisija lotiti čimprej.

1.9 Nekaj pridrzkov se pojavlja pri določbi, ki predvideva **sodelovanje uradnikov iz drugih vpletenih držav članic v preiskavi**, tudi zunaj uradov države gostiteljice. EESO meni, da ta določba iz očitnega razloga varovanja zaupnih in občutljivih informacij ni primerna.

1.10 Morda najpomembnejša novost je **vzpostavitev skupne strukture za boj proti goljufijam na področju DDV** (Eurofisc). Ta urad naj bi omogočal **hitro in večstransko izmenjavo informacij**. EESO pobudo brez pridrzkov podpira, vendar hkrati opozarja na vidik, za katerega si že dolgo prizadeva: potrebo po vzpostavitvi povezave in **sodelovanja z drugimi organi, ki delujejo na področju boja proti organiziranemu kriminalu in pranju denarja**.

2. Uvod

2.1 Uredba Sveta (ES) št. 1798/2003 o upravnem sodelovanju na področju DDV je v veljavi od 1. januarja 2004. Večina držav članic jo je sprejela z odobravanjem in je podprla namero Komisije, da se **izboljša zakonodajni okvir za upravno sodelovanje in zagotovi orodje za boj proti goljufijam** ⁽³⁾. V skladu s členom 45 mora Komisija vsake tri leta Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti poročilo o uporabi uredbe. Da bi izpolnila to obveznost, je nazadnje predložila **poročilo z dne 18. avgusta 2009**. ⁽⁴⁾

⁽³⁾ Uredba je bila predmet mnenja EESO (UL C 267, 27.10.2005, str. 45).

⁽⁴⁾ COM(2009) 428 konč. – Poročilo v tem dokumentu EESO ni izrecno komentirano. Sicer pa so informacije in mnenja, ki jih je izrazila Komisija, dragocena pomoč za razumevanje pomena ukrepov, predlaganih v novi uredbi.

2.2 Vendar se je medtem občutljivost za probleme v zvezi z davčnimi goljufijami okrepila. Na področju DDV je namreč **sporočilo Komisije o potrebi po razvoju usklajene strategije za izboljšanje boja proti davčnim goljufijam** ⁽⁵⁾ z dne 31. maja 2006 opozorilo na potrebo po razvoju usklajene strategije boja, zlasti v primeru „davčnih vrtljakov“ ⁽⁶⁾, ⁽⁷⁾. Eno od poznejših sporočil ⁽⁸⁾ je vsebovalo kratkoročni akcijski načrt.

2.3 Zdaj je Komisija predložila predlog **uredbe o prenovi** ⁽⁹⁾ dosedanje. Predlog je rezultat razmišljanj Komisije, deloma v lastnih službah, deloma pa izhajajočih iz vrste zunanjih prispevkov. To so poročila držav članic o uporabi uredbe iz leta 2004, njihovih odgovorov na določene vprašalnike, posebnega poročila Evropskega računskega sodišča št. 8/2007 in resolucije Evropskega parlamenta z dne 2. septembra 2008 (2008/2033 (INI)). Poleg tega je tu še prispevek strokovne skupine za strategijo za boj proti davčnim goljufijam (ATFS) in stalnega odbora za upravno sodelovanje (SCAC).

3. Splošne ugotovitve

3.1 Prej omenjeno poročilo COM(2009) 428 konč. ponuja dragoceno pomoč za razumevanje nove uredbe: v njem namreč Komisija izraža **nezadovoljstvo** z uporabo zdaj veljavne uredbe. Povzeti ga je mogoče povzeti z ugotovitvijo Evropskega računskega sodišča, da „upravno sodelovanje med državami članicami na področju DDV kljub novim ureditvam [...] še vedno ni dovolj intenzivno za obvladovanje utaje in goljufij v zvezi z DDV znotraj Skupnosti“. Komisija si je po svojih najboljših močeh prizadevala izboljšati določbe in poenostaviti njihovo uporabo, vendar **je pglavitni razlog za neuspeh v odporu do sprememb** pri nekaterih – ali morda celo številnih – nacionalnih upravah. Če odmislimo objektivne organizacijske ali tehnološke težave, nima pomena prikrivati, da je dodatna ovira za pripravljenost na polno sodelovanje še vedno ščitenje posebnih interesov, resničnih ali domnevnih. Na nobenem področju se evropska ideja ne uveljavlja s tolikšnimi težavami kot na področju davkov.

⁽⁵⁾ COM(2006) 254 konč.

⁽⁶⁾ V nekaterih primerih je to privedlo do načina goljufije znotraj Skupnosti, tkim. goljufije s fiktivnimi trgovci. COM(2009) 511 konč., str. 3.

⁽⁷⁾ Tudi to sporočilo je EESO komentiral v svojem mnenju o **sporočilu Komisije Svetu, Evropskemu parlamentu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o potrebi po razvoju usklajene strategije za izboljšanje boja proti davčnim goljufijam** (UL C 161, 13.7.2007, str. 8).

⁽⁸⁾ COM(2008) 807 konč.

⁽⁹⁾ COM(2009) 427 konč.

3.2 Dobro **upravno sodelovanje** je temeljni pogoj za nemoten potek čezmejnih transakcij in je zagotovo v interesu nacionalnih uprav in državljanov. Vendar „nemoten potek“ pomeni tudi, da se te dejavnosti izvajajo v skladu z davčnimi predpisi. **Upravno sodelovanje in boj proti davčnim goljufijam sta nedeljiva celota.** Komisija ta koncept prenaša v prakso tako, da predlaga ustanovitev **skupne strukture** (Eurofisc).

3.3 Komisija ima dva svetovalna organa, ki ji zagotavljata prispevek strokovnjakov na najvišji ravni: skupino ATFS in odbor SCAC (glej točko 2.3). Njuna združitev v **en sam organ** (ali oblikovanje dveh skupin, ki bi ju usklajeval enoten organ odločanja) bi morda lahko že v temelju pomagala omiliti latentni „**konflikt interesov**“ med obema področjema, **upravnim in davčnim**. Pravil za boj proti davčnim goljufijam ni mogoče vedno brezhibno uskladiti z racionalizacijo upravnih postopkov, in obratno. Odpor proti spremembam je vsaj delno odraz **različnih zahtev, povezanih z istim problemom**.

3.4 Vendar se zdi, da so **poglavni problemi na politični ravni**: v poročilu, omenjenem v točki 2.1, je navedeno, da je na podlagi odgovorov na vprašalnike (glej točko 2.3), Komisija je državam članicam ponudila možnost, da „izmenjajo svoja stališča v zvezi z delovanjem upravnega sodelovanja“. Misliti daje dejstvo, da sta „le dve državi članici [...] izrazili zanimanje za vodenje odprte razprave s Komisijo o tem vprašanju ...“. Temu je treba dodati še pomenljivo dejstvo: ena od držav članic je celo podvomila v pristojnost Računskega sodišča za izvajanje revizije o izvajanju uredbe o upravnem sodelovanju. Primer je trenutno pred Evropskim sodiščem. Ta dejstva so zgovorna in za prihodnost ne puščajo veliko prostora optimizmu.

3.5 Še drug vidik politične narave zadeva **upravno sodelovanje med davčnimi organi in organi, pristojnimi za boj proti pranju denarja**, ki izvira iz dejavnosti organiziranega kriminala in terorizma: to je potreba, ki jo EESO poudarja že dolgo in za katero se trenutno zdi, da ni deležna podpore ⁽¹⁰⁾.

4. Posebne ugotovitve

4.1 Najpomembnejše spremembe, ki jih uvaja nova uredba, se nanašajo na večjo odgovornost držav članic na področju

sodelovanja, natančnejše opredeljevanje informacij, ki jih je treba posredovati in prejemati, ter razmejitev pravic dostopa do informacij. Določena so tudi načela pravnega okvira za kakovost informacij in je opredeljena odgovornost držav članic za zagotavljanje točnih in pravočasnih informacij. Na koncu uredba ustvarja pravno podlago za strukturo upravnega sodelovanja, katere osnovni namen je boj proti goljufijam (Eurofisc).

4.1.1 EESO izraža **zadovoljstvo in podporo** Komisiji: nova uredba je dejansko **odločilen korak naprej** pri urejanju tega področja. Izvajanje določb bo – če bodo države članice to želele – omogočilo boljše ureditev javnih financ, tako z vidika poenostavitve postopkov kot z vidika boja proti goljufijam.

4.2 EESO v nadaljevanju navaja nekaj **pripomb o glavnih predlogih novosti**, ki jih uvaja nova uredba. Te pripombe je spodbudila želja po sodelovanju, vendar so tudi sad objektivne ocene težav, ki še vedno ovirajo uresničevanje dobrega upravnega sodelovanja.

4.3 **Člen 1 v točki 1** izrecno določa, da je eden glavnih ciljev prenovljene uredbe ta, da se „bori proti goljufijam na področju DDV“, v **točki 2** pa določa **pogoje**, ki jih morajo upoštevati države članice, da izpolnijo svoje obveznosti, „da zaščitijo prihodke v vseh državah članicah“. Besedilo sedanje uredbe je blažje in manj natančno: omejuje se na to, da *opredeljuje* „pravila in postopke za [...] izmenjavo nekaterih informacij“.

4.3.1 Ta novost nima majhnega dometa: obveznost delovanja z namenom sodelovanja pomeni, da **morajo države članice uporabljati uredbo v vseh njenih delih in v določenih rokih**. EESO s tem lahko samo soglaša, vendar se sprašuje, ali se države članice v praksi sploh morejo ali hočejo prilagoditi novi ureditvi, saj se že uredba, ki je v veljavi zdaj, izvaja z zamudo in izjemami. Poleg tega zavezujoča pravila zahtevajo, da bi morala **Komisija imeti pristojnost** za izrekanje kazni, **Evropsko računsko sodišče** pa za izvajanje revizije o pravilnem izvajanju omenjenih določb: to je točka, s katero se ne strinjajo vsi. V poročilu, omenjenem v točki 2.1, Komisija namreč navaja primer Nemčije, ki je postavila pod vprašaj neki **postopek za ugotavljanje kršitev**, ter tudi pristojnosti Računskega sodišča za izvajanje revizij. **Odločitev, ki jo bo Sodišče EU sprejelo** o pritožbi, ki je zdaj v obravnavi, bo **odločilno vplivala** na prihodnost upravnega sodelovanja na področju DDV.

⁽¹⁰⁾ Glej mnenje EESO o spodbujanju dobrega upravljanja v davčnih zadevah.

4.3.2 Novo besedilo člena torej razkriva, da se tudi na davčnem področju kažejo **različne težnje, ki obstajajo v evropski politiki**: razlage pogodb iz različnih zornih kotov Komisijo pogosto potiskajo v obrambo lastnih pristojnosti in pooblastil, države članice pa v ohranjanje posebnih nacionalnih pravic. EESO se ne zdi potrebno zavzeti stališče; pač pa zgolj izraža upanje, da se bo s sprejetjem nove pogodbe rodila nova Evropa, v kateri bodo države članice trdno zavezane načelom, ki pogodbo navdihujejo.

4.4 **Člen 4** vsako državo članico zavezuje, vsaka država članica določi **en sam centralni urad za zvezo**, pristojen za stike z drugimi državami članicami. EESO izraža zadovoljstvo s to odločitvijo, vendar opozarja, da je **dobro delovanje centralnega urada odvisno od učinkovitosti decentraliziranih nacionalnih struktur**: to je pogoj, za katerega se zdi, da ga zdaj povsod ne spoštujemo.

4.5 **Člen 7** (prejšnji člen 5) potrjuje **obveznost države članice, da posreduje informacije** o davčnem zavezancu s prebivališčem na njenem ozemlju, če te informacije zahteva druga država članica. V nekaterih posebnih primerih ⁽¹¹⁾ lahko organ prosilec **izvedbo preiskave zavrne**, vendar le, če je manj kot dve leti prej že posredoval informacije organu prosilcu. Vendar mora v tem primeru sporočiti datume in zneske vseh transakcij, ki jih je opravil preiskovani davčni zavezanec v zadnjih dveh letih.

4.5.1 Nove določbe so še posebej pomembne za **prodajo na daljavo**; slonijo na dobri politiki upravnega sodelovanja. Žal pa se že v sedanji obliki uporabljajo le delno, predvsem zaradi še vedno pomanjkljivega računalniškega informacijskega sistema. EESO zato meni, da bi bilo priporočljivo **prehodno obdobje**, predvideno za druge določbe, razširiti tudi na te določbe, tako da bi **postale obvezne šele po letu 2015**, ko bo začela veljati Uredba Sveta (ES) št. 143/2008 ⁽¹²⁾.

4.6 **Člen 15** pojasnjuje pomen „avtomatične izmenjave“ informacij, že vsebovane v členu 17 sedanje uredbe. Vsaka država

⁽¹¹⁾ Primeri, v katerih je predvidena možnost zavrnitve, so navedeni v (novi) prilogi uredbe in zajemajo vrsto storitev, vključno s prodajo na daljavo, storitve na področju nepremičnin in premičnin, pomožnih dejavnosti pri prevozu ter telekomunikacijske, radijske in televizijske storitve.

⁽¹²⁾ Uredba Sveta (ES) št. 143/2008 z dne 12. februarja 2008 o spremembi Uredbe (ES) št. 1798/2003 glede uvedbe upravnega sodelovanja in izmenjave informacij o pravilih o kraju opravljanja storitev, posebnih ureditvah in ureditvi vračila davka na dodano vrednost (UL L 44, 20.2.2008, str. 1).

članica mora samodejno – in **na lastno pobudo** – **sporočati** informacije, ki lahko koristijo drugi državi članici, da zaščiti svoje davčne dohodke. Domet tega pojasnila je pomenljiv: če – in ko – se bo spontano pošiljanje podatkov, ki zanimajo druge uprave, izvajalo sistematično, bo to dokaz, da je bil koncept upravnega sodelovanja v celoti prevzet.

4.7 V idealnem primeru bi se moral člen 15 uporabljati v povezavi s **členom 17**, ki določa, da morajo organi, ki prejmejo informacije, zagotoviti **povratne informacije** organom, ki so jih posredovali. Sodelovanje se namreč ne omejuje samo na posredovanje informacij, temveč zajema tudi to, da je tisti, ki jih je posredoval, obveščen o **rezultatih ukrepov**, ki so bili na podlagi informacij sprejeti.

4.8 **Člen 18** (prejšnji člen 22) navaja informacije, ki jih mora vsaka država članica vključiti v svojo zbirko podatkov. EESO meni, da bodo te določbe imele **dvojen pozitiven učinek**: na eni strani bodo prispevale k izboljšanju funkcionalnosti sistema za izmenjavo podatkov v okviru VIES ⁽¹³⁾, na drugi strani pa bodo države članice opozorile na izvajanje Direktive 2006/112/ES za del v zvezi z izdajo, spremembo in odpovedjo identifikacijske številke za DDV. Pomen pravilne uporabe predpisov podkrepljuje dejstvo, da dovršen del goljufij temelji prav na identifikacijski številki za DDV. Nezanemarljivo korist bodo imeli tudi uporabniki, predvsem zaradi novosti – uvedenih v **členih 23 in 24** – na področju **minimalnih standardov v zbirkah podatkov**.

4.9 Nekaj pomislekov vzbujata **člen 22**, ki določa, da mora vsaka država članica organom katere koli druge države članice omogočiti **avtomatičen dostop do svojih zbirk podatkov**. EESO meni, da neposreden dostop – čeprav odvisen od **predhodnega soglasja zaprosenega organa** ⁽¹⁴⁾ – povzroča težave v zvezi z razumevanjem jezika ter pravilno razlago in uporabo informacij. Komisija sama problem pozna: v uvodni izjavi 23 namreč navaja, da „je treba uvesti **skupne postopke**, ki bodo zagotovili **primerljivost [...] teh informacij**“, ista zamisel pa se ponovi v drugem kontekstu, v uvodni izjavi 27. EESO meni, da je treba določbo o avtomatičnem dostopu **preložiti na poznejši čas**, ko bodo skupne upravne in elektronske postopke sprejele vse države članice.

⁽¹³⁾ VIES: VAT Information Exchange System – sistem izmenjave podatkov s področja DDV.

⁽¹⁴⁾ Člen 7 določa: „Na zahtevo organa prosilca mu zaproseni organ sporoči informacije ...“.

4.10 **Člen 29**, ki se nanaša na **sodelovanje uradnikov iz držav članic v uradnih preiskavah**, v **odstavku 1** določa, da lahko ti uradniki prisotni ne samo v uradih, ampak **tudi „kjer koli drugje“** (v praksi v uradih preiskovanih davčnih zavezancev). Obenem **odstavek 2** po eni strani **črta** določbo, po kateri lahko zaprosena država članica **določi način sodelovanja** uradnikov države članice prosilke **v preiskavah**, po drugi pa potrjuje, da uradniki države članice prosilke „lahko [...] imajo dostop **do istih prostorov in dokumentov** kot uradniki zaprosenega organa“, čeprav „ne izvajajo pooblastil pregleda, prenesenih na uradnike zaprosenega organa“.

4.10.1 Takšne pristojnosti in pooblastila se ne zdijo niti **primerne niti upravičene**. EESO poziva, naj se ta določba ponovno pregleda in temeljiteje pretehta. Prisotnost uradnika druge države članice v uradih davčnega zavezanca lahko privede do razkritja „**poslovne**, industrijske ali poklicne **tajnost** ali poslovnega procesa, ali [...] informacij, katerih razkritje bi bilo v nasprotju z javnim redom“. Zadnji stavek je dobesedno naveden iz člena 56, odstavka 4, ki določa primere, v katerih je **informacije mogoče zavrniti**. Še toliko manj je sprejemljivo, da bi se s takšno **informacijo seznanil** uradnik druge države članice zaradi svoje prisotnosti v uradih davčnega zavezanca.

4.11 **Členi od 34 do 39** se nanašajo na novost: vzpostavitev **skupne strukture za boj proti goljufijam in utaji DDV**. Glavna naloga te strukture, ki jo poročilo ⁽¹⁵⁾ poimenuje **Eurofisc**, naj bi bilo organiziranje **hitrih in večstranskih izmenjav informacij**, z zbiranjem in razširjanjem ustreznih informacij v okviru upravnega sodelovanja. Posamezni členi so namenjeni različnim vidikom delovanja novega organa. Vendar še vedno ni jasno, ali bo to centralizirana ali decentralizirana struktura.

4.11.1 EESO pozdravlja ustanovitev organa, zadolženega za centralizacijo in posredovanje informacij. Vendar bo treba tedaj, ko bo ta organ začel delovati, **ponovno pregledati** uredbo v delih, ki bi jih bilo morebiti treba uskladiti ali prilagoditi sedanjemu sistemu dvostranskega sodelovanja.

4.11.2 Obstaja tudi drug vidik, ki je povezan z ustanovitvijo Eurofisc, vendar ni obravnavan nikjer v uredbi ali v obrazložitvi: **sodelovanje in povezovanje z drugimi organi, pristojnimi za boj proti organiziranemu kriminalu in pranju denarja**. V mnogih primerih, vsaj v najresnejših, utaja davka na dodano

vrednost ni osamljeno kaznivo dejanje, ampak je povezana s tihotapljenjem ponarejenega blaga, razpečevanjem mamil, trgovanjem z orožjem in z najrazličnejšimi dejavnostmi, s katerimi se ukvarjata in jih nadzirata organizirani kriminal in terorizem. Ne v pravilih ne v stvarnosti ni **strukturiranega sodelovanja med organi, ki se ukvarjajo z različnimi vidiki istega pojava, ali z različnimi pojavi, v ozadju katerih so iste organizacije**. To povzroča podvajanje, neučinkovitost in neredko tudi spore zaradi pristojnosti.

4.11.3 Vidike, ki zadevajo sodelovanje med davčnimi organi ter kriminalistično in protiteroristično policijo, EESO obširneje obravnava v drugem mnenju, in sicer o *spodbujanju dobrega upravljanja v davčnih zadevah* ⁽¹⁶⁾. Zelo na kratko povedano gre pri tem problemu za potrebo po boljšem **usklajevanju med davčnimi direktivami in direktivami, ki se nanašajo na pranje denarja**. Nesprejemljivo je, da obstajajo različni organi, kot so uprave za neposredne in posredne davke, carina, policija, tajne službe, vsi z enakim ali podobnim namenom, vendar brez medsebojnih povezav ali sporazumov o sodelovanju.

4.11.4 EESO se zaveda praktičnih in upravnih težav, ki bi jih povzročala takšna rešitev, in izdatnega časa, potrebnega za uresničitev v praksi. Vendar opozarja, da je največja ovira zagotovo odsotnost **politične volje** držav članic. Komisija bi morala sicer delovati kot gonilo in upravno sodelovanje med preiskovalnimi organi vključiti v svoje srednjeročne in dolgoročne programe.

4.12 Predlagana uredba ne omenja datuma začetka veljavnosti in zgolj navaja, da bo začela veljati dvajseti dan po objavi v Uradnem listu. Vendar po drugi strani **člen 45** določa, da se bo vrsta **postopkov, ki temeljijo na sodelovanju po elektronski poti, uporabljala z učinkom od 1. januarja 2015**. Ta datum se zdi realen, če so ga vse države članice pripravljene in zmožne spoštovati.

4.13 **Člen 51** zahteva, da vsaka država članica delovanje postopkov za upravno sodelovanje podvrže (notranji) **reviziji**. Nedvomno gre za potreben ukrep, ki so mu morda botrovale izkušnje na področju zunanje revizije (glej točki 3.4 in 4.3.1), o katerih se pričakuje odločitev Evropskega sodišča. Vendar se EESO sprašuje o **dejanski učinkovitosti ukrepa, ki prepušča državam članicam, da nadzorujejo same sebe**.

⁽¹⁵⁾ COM(2009) 428 konč., tč. 2.1.

⁽¹⁶⁾ Sporočilo Komisije o *spodbujanju dobrega upravljanja v davčnih zadevah*, COM(2009) 201 konč.

4.14 **Člen 56** (prejšnji člen 40) ostaja nespremenjen. Ta člen zagotavlja državam članicam **pravico, da ne posredujejo informacij** in ne izvajajo preiskav, če tega ne dovoljuje lastna zakonodaja ali kadar gre za vidike, ki jih varuje **industrijska ali poklicna tajnost**. Dodan je odstavek, ki določa, da ta pravica ne obstaja v primerih, ki jih varuje bančna tajnost. To vprašanje bi bilo treba

umestiti v širši kontekst odprave bančne tajnosti in predpisov proti pranju denarja. Ostaja pa dvom, in sicer o tem, ali informacije, ki jih ima „oseba, ki deluje v agenciji ali kot zastopnik“, sodijo med bančne tajnosti ali poklicne skrivnosti. EESO meni, da bi bilo zaželeno pojasnilo.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembah direktiv 2003/71/ES o prospektu, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje in 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu

(COM(2009) 491 konč. – 2009/0132 (COD))

(2010/C 347/12)

Glavni poročevalec: **Angelo GRASSO**

Svet je 14. oktobra 2009 sklenil, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembah direktiv 2003/71/ES o prospektu, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje in 2004/109/ES o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu

COM(2009) 491 konč. – 2009/0132 (COD).

Predsedstvo Odbora je strokovno skupino za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo 3. novembra 2009 zadolžilo za pripravo dela Odbora na tem področju.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 18. februarja) s 156 glasovi za, 1 glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Cilj predloga direktive je vključiti v sedanjo evropsko zakonodajo dve načeli, ki ju EESO v glavnem podpira: a) kakovost informacij je odločilnega pomena za dejansko sposobnost nudenja pomoči gospodarskim subjektom, zlasti malim vlagateljem, pri naložbenih odločitvah; b) večjo gospodarnost pri upravljanju informacij je možno doseči z odpravo podvajanja informacij in s tem stroškov priprave informacij.

1.2 Uveljavljanje teh dveh načel se v praksi srečuje z objektivnimi težavami, saj je že tako težko meriti kakovost, še težje pa je meriti kakovost informacij. Poleg tega je treba upoštevati, da lahko mehanizmi za razširjanje informacij o finančnih trgih („z osmozo“, bi lahko rekli) in horizontalni učinki teh mehanizmov na različne gospodarske subjekte, ki se zanimajo za neko naložbo (t. i. učinek signala), povzročajo precejšnjo neskladja med stroški priprave informacij in njihovo možno (tudi ekonomsko) koristnostjo.

1.3 Probleme, povezane s kakovostjo in gospodarnostjo informacij, bi morali zato reševati skupaj. Pri tem bi morali upoštevati, da je za izdajatelje vrednostnih papirjev najboljša spodbuda za pripravo kakovostnih informacij možnost, da lahko pričakujejo gospodarsko korist, ki je vsaj enaka stroškom za pripravo informacij. Pri ekonomski oceni informacij bi bilo treba upoštevati, da

so stroški pridobivanja kapitala nižji, če so informacije transparentne. Če pa informacije niso transparentne, se ti stroški zvišajo (zaradi t. i. premije za tveganje, povezane z informacijami). EESO zato želi, da bi asimetrije informacij odpravili ter tako zmanjšali stroške pridobivanja kapitala in premije za tveganje, povezano z informacijami, s čimer bi povečali konkurenčnost evropskih podjetij pri zbiranju kapitala.

1.4 Precejšen delež (približno 3/4) razlike med stroški in koristjo informacij je odvisen od strukturnih mehanizmov za razširjanje informacij med udeleženci na trgu, medtem ko je zelo majhen delež (približno 1/4) odvisen od informacij, ki jih izdajatelj ni posredoval. V predlogu direktive so predlagane rešitve za zmanjšanje prvega dela tveganja, povezanega z informacijami, kar je dobrodošlo. EESO pa poudarja zgolj, da ti precejšnji prihranki ne smejo biti doseženi na račun kakovosti posredovanih informacij, saj bi imela drugače pobuda negativen učinek.

1.5 V predlogu je predstavljen še en vidik tega problema, ki pa še nima rešitve. Zahteva po zagotavljanju informacij za vlagatelje, ki niso strokovnjaki, je v nasprotju z zahtevo, da se jim dajo na voljo vsi elementi, ki so potrebni pri naložbenih odločitvah, kar nujno pomeni uporabo strokovne terminologije. EESO priporoča, da se ustvari trg „posrednikov informacij“, ki bi bil ločen od bolj tradicionalnih trgov posrednikov kapitala in tveganja (običajno

bank, družb za upravljanje, posrednikov, ki so specializirani za izvedene vrednostne papirje („derivate“) itd.). EESO glede na izkušnje iz drugih držav in situacij predlaga, da se določijo specifična pravila za uvedbo (tudi v fazi ponudbe, poleg predlogov v dokumentu Komisije, ki je predmet tega mnenja) pravnih struktur zastopanja (podobno kot pri pooblastilu za glasovanje) in priznajo strokovni poklici na področju finančnih informacij (po zgledu *family office*).

2. Razvoj zakonodaje in pomen teme

2.1 Evropska komisija namenja veliko pozornosti transparentnosti informacij na finančnih trgih, o čemer pričra nenehna priprava novih predpisov. S predlogom direktive COM(2000) 126 konč. se je začelo desetletje prizadevanj, da bi ponudili jasne in transparentne predpise na ravni Unije glede kodifikacije postopkov, ki se nanašajo na sprejem vrednostnih papirjev v uradno borzno kotiranje in informacije, ki jih je treba objavljati. S sedanjim predlogom direktive pa se začne nova faza, katere cilj je izboljšanje izvajanja predpisov o transparentnosti z zmanjšanjem in poenostavitvijo obveznosti v zvezi z nekaterimi vidiki objavljanja perspektov o vrednostnih papirjih.

2.2 V obdobju 2000–2010 se je težišče evropske zakonodaje postopno spreminjalo.

2.2.1 Direktiva 2001/34/ES se je osredotočila predvsem na količino informacij, ki jih morajo izdajatelji vrednostnih papirjev razkriti vlagateljem, ob domnevi, da je ta količina neposredno povezana z učinkovitostjo alokacije finančnih trgov. EESO je ta pristop načelno podprl v mnenju z dne 29. novembra 2000 (112 glasov za, brez glasov proti ali vzdržanih glasov; poročevalec g. Lehnhoff). Poudaril je samo potrebo po pripravi jasnih in enostavnih informacij za vlagatelje.

2.2.2 V letu 2003 se je zanimanje preusmerilo k uporabi informacij s strani gospodarskih subjektov in nastajale so zakonodajne pobude za dopolnitev izvirnega besedila Direktive 2001/34/ES. Direktiva 2003/6/ES ureja t. i. trgovanje na podlagi notranjih informacij (*insider dealing*), zlasti tisto, ki bi lahko povzročilo manipuliranje s stabilnostjo finančnih trgov, s čimer bi se zmanjšalo zaupanje potrošnikov. Poudariti je treba, da se ta direktiva nanaša na izdajatelje in nadzorne organe, manj pozornosti pa posveča vplivu, ki ga ima lahko uporaba informacij na ravnanje vlagateljev. V skladu s tem pristopom Direktiva 2003/71/ES določa merila za pripravo prospekta, ki se objavi ob javni ponudbi ali sprejemu vrednostnih papirjev v trgovanje.

2.2.3 Direktiva 2004/109/ES spreminja Direktivo 2001/34/ES in se osredotoča predvsem na tehnične podrobnosti v zvezi z informacijami, ki jih vlagateljem posredujejo izdajatelji vrednostnih papirjev, ki so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu. Cilj sprememb je uskladiti in povezati evropske finančne trge in finančne storitve, ki so na voljo na teh trgih. EESO je v mnenju, ki

je nastalo pred to direktivo in je bilo sprejeto 10. decembra 2003 (s 110 glasovi za in 1 vzdržanim glasom; poročevalec g. Simon), pozdravil tehnične predloge v besedilu in opozoril na možnost preveč togega sistema, ki bi lahko nesorazmerno povečal strošek priprave obveznih informacij in s tem ustvaril precejšnjo finančno oviro za popolno transparentnost informacij, zlasti za male izdajatelje.

2.2.4 V letu 2005 je bila glavna tema dopolnjevanja zakonodaje t. i. regulativni organ za informacije na trgu in določitev ukrepov za organizacijo odborov za finančne storitve. S tem se je želelo zakonodajnim in regulativnim organom na evropski ravni omogočiti hitrejši in učinkovitejši odgovor na spremembe na finančnih trgih (zlasti spremembe, povezane s tehnološkim razvojem). EESO je to pobudo Komisije pozdravil v mnenju z dne 31. marca 2004 (95 glasov za in 2 vzdržana glasova; poročevalka g. Fusco).

2.3 Glavni cilj novega predloga je izboljšati izvajanje direktiv 2003/71/ES in 2004/109/ES. Poenostavili naj bi nekatere postopke, da bi bile finančne informacije bolj v skladu s potrebami malih vlagateljev in da bi bili izdajatelji vrednostnih papirjev s sedežem v EU bolj učinkoviti in konkurenčni na mednarodnem trgu. Za razliko od prejšnjih ukrepov se ta predlog direktive torej osredotoča na kakovost finančnih informacij.

2.4 Po mnenju EESO velika količina informacij ne pomeni nujno, da so te informacije tudi dobre. To povzroča tudi probleme z vidika stroškovne učinkovitosti informacij, saj se v splošnem računa, da je strošek ponujanja finančnih informacij povezan bolj s količino perspektov, ki jih je treba izdati, kot s kakovostjo njihove vsebine. S tem predlogom direktive bi lahko prihranili več kot 300 milijonov evrov na leto, saj bi vplivali na več mehanizmov, ki v različnih fazah podvajajo razširjanje informacij.

2.5 Potreba po trgih, ki lahko poskrbijo za ravnovesje med količino in kakovostjo informacij po dostopnih cenah za vlagatelje, je tema, ki zbuja veliko zanimanja. Iz nedavnih empiričnih študij beneške univerze Ca' Foscari je razvidno, da je tveganje slabih informacij (t. i. informacijsko tveganje) v povprečju krivo za 37 % volatilnosti na evropskih trgih vrednostnih papirjev v zadnjih 15 letih in da pri tem ni bistvenih razlik med posameznimi sektorji. Iz istih študij je razvidno tudi to, da je presenetljivo več kot 75 % informacijskega tveganja nastalo zaradi mehanizmov razširjanja informacij med udeleženci na trgu, medtem ko je samo četrtina nastala zaradi popačenj v procesih razkrivanja informacij s strani izdajateljev. To je tesno povezano s stroškovno strukturo finančnih informacij, za katero so značilni visoki stroški priprave in nizke cene za posredovanje tretjim osebam, kar je neposredna posledica tega, da pri uporabi teh informacij ni nobenih možnosti izključevanja. To samo po sebi prispeva k zmanjšanju kakovosti informacij in mehanizmov njihovega razširjanja, hkrati pa povečuje količino informacij, ki se pogosto podvajajo.

2.6 EESO zato pozdravlja vsakršno prizadevanje za regulacijo gospodarskih vidikov v zvezi s pripravo in razširjanjem informacij, pod pogojem, da resnično prispevajo k večji kakovosti informacij, ki so na voljo na finančnih trgih. To vlagateljem olajšuje izbiro naložb in s tem zmanjšuje stroške pridobivanja kapitala za izdajatelje vrednostnih papirjev, ki so sprejeti v trgovanje.

3. Najpomembnejše določbe predlagane direktive

3.1 Predlagano direktivo sestavlja pet členov, pri čemer je cilj prvih dveh sprememba besedila direktive 2003/71/ES (obsežnejši člen 1 predloga) in Direktive 2004/109/ES (manj obsežen člen 2 predloga). Ostali trije členi so v podporo in urejajo izvajanje (člen 3), začetek veljavnosti (člen 4) in naslovnike (člen 5).

3.2 *Analiza in pripombe o vsebini člena 1 predloga direktive v zvezi z Direktivo 2003/71/ES*

3.2.1 Predlog spremembe člena 1(2)(h) in (j) ter člena 3(2)(e). Doda se nov odstavek 4 k členu 1.

3.2.1.1 Novo besedilo predvsem določa, da se mejne vrednosti za uporabo direktive nanašajo na vse ponudbe na celotnem ozemlju Evropske unije. Pojasnilo je potrebno predvsem zato, da se prepreči izmikanje predpisom z delitvijo ekonomsko enovite transakcije v več transakcij, ki so pravno neodvisne in temeljijo na različnih pravnih podlagah. EESO opozarja, da je to pojasnilo potrebno tudi zato, da se preprečijo morebitna popačenja pri razširjanju informacij na različnih ozemljih in povečevanje stroškov, do katerega bi zato lahko prišlo. To bi zelo močno vplivalo na transakcije manjšega obsega.

3.2.1.2 Določene so tudi nove mejne vrednosti, nad katerimi se direktiva uporablja, v skladu s trenutnimi razmerami na finančnih trgih. Da bi se izognili zastarevanju mejnih vrednosti, se predlaga, da se neposredno na Komisijo prenese pooblastilo, da jih lahko spreminja. Tako bi omogočili njihovo prilagajanje prevladujočim razmeram, kar je potrebno za razširjanje informacij na finančnih trgih. EESO se strinja s potrebo po mejnih vrednostih, ki bi jih bilo mogoče veliko lažje prilagajati razmeram na trgu, vendar priporoča, naj spremembe, ki jih sprejme Komisija, temeljijo na predlogih organov za nadzor trgov in finančnih posrednikov, saj so ti organi zaradi svoje dejavnosti primernejši za stalno spremljanje dejanskih potreb na trgih.

3.2.2 *Predlog spremembe člena 2(1)(e) in (m)(ii).*

3.2.2.1 Cilj predloga je uskladitev opredelitev „dobro poučenega vlagatelja“ z opredelitvijo, ki je že vsebovana v t. i. direktivi MiFID. EESO ta predlog podpira, saj prispeva k enotnemu regulativnemu okviru EU.

3.2.2.2 Predlog določa merila za opredelitev območja veljave za nelastniške vrednostne papirje z nominalno vrednostjo manj kot 1 000 EUR, in jih omejuje na države članice, v katerih ima izdajatelj registrirani sedež, in tiste, v katerem bo dolg sprejet v trgovanje na reguliranem trgu, oziroma tiste, v katerih je dolg ponujen javnosti. EESO podpira namen predlagatelja, da se poenostavijo postopki in s tem prepreči množenje stroškov zaradi hkratnega načrtovanja več prospektov. V zvezi s tem je treba opozoriti, da se tržna vrednost vrednostnih papirjev precej razlikuje od njihove nominalne vrednosti, ki je pogosto namenjena samo temu, da pravno določa razmerja deležev, ki sodelujejo v pobudi. Zato vsi vrednostni papirji nimajo nominalne vrednosti in je v nekaterih pravnih sistemih takšne papirje mogoče izdajati brez nominalne vrednosti (*par value*), zlasti v primeru vrednostnih papirjev, ki ne predstavljajo kapitalskega deleža. EESO zato priporoča, da se predlog dopolni v tem smislu, da se vsa sklicevanja na *nominalno vrednost* nadomestijo s *tržno vrednostjo* (ali *emisijsko vrednostjo*) za lastniške vrednostne papirje in *osnovno vrednostjo* (*underlying value*) za nelastniške vrednostne papirje.

3.2.3 Predlog spremembe člena 3(2)

3.2.3.1 Predlog predvideva možnost, da posredniki, zadolženi za ponudbo, lahko prevzamejo izvirni informativni prospekt izdajatelja, če je v skladu s predpisi EU, in se tako izognejo stroškom za pripravo nadaljnjih dokumentov. EESO se načeloma strinja s predlogom in obrazložitvami, vendar priporoča natančnejša pojasnila uporabe novega pravnega predpisa tudi za primer, ko ima posrednik sedež v tretji državi in vrednostne papirje ponuja v državi, ki ni država izdajatelja.

3.2.3.2 EESO opozarja tudi, da možnosti za verižno prodajo (*retail cascade*), obravnavane v točki 3.2.3.1, ne smejo biti v nasprotju s tem, da finančne informacije hitro zastarevajo. Zato se predlaga, da organi za nadzor trgov, ki jih ob objavi prospekta navedejo izdajatelji (ali finančni posredniki), določijo rok veljavnosti prospekta, po izteku katerega mora biti prospekt posodobljen, če transakcija, zaradi katere je bil prospekt izdan, še vedno poteka..

3.2.4 Predlog spremembe člena 4(1)(e)

3.2.4.1 Predlaga se razširitev izvzetja, ki ga predvideva sedaj veljavno besedilo, tudi na delniške sheme za zaposlene družb, ki ne kotirajo na reguliranem trgu (torej vključno s tistimi, katerih vrednostni papirji kotirajo na trgih držav, ki niso članice EU). V ozadju tega predloga je namera za odpravo razlik v obravnavi različnih vrst podjetij (tistih, ki kotirajo na borzah v EU, tistih, ki ne kotirajo, in tistih, ki kotirajo na borzah tretjih držav) in tudi za obvladovanje stroškov, povezanih s ponudbami vrednostnih papirjev vlagateljem, ki so kot zaposleni že obveščeni o naložbenem tveganju.

3.2.4.2 EESO podpira namen zniževanja stroškov, vendar poudarja, da bi ponudba vrednostnih papirjev, namenjenih zaposlenim, lahko bila že sama po sebi pomembna informacija za vlagatelje na t. i. sekundarnem trgu, še posebej, ko gre za mednarodne skupine. Zato EESO izraža željo, da bi razširitev izvzetja spremljal pregled zakonodaje, ki se nanaša na transparentnost trgov. EESO bi lahko spremembo direktive o transparentnosti trgov predlagal v okviru posebnega mnenja na lastno pobudo.

3.2.5 Predlog spremembe členov 5(2), 6(2) in 7

3.2.5.1 Po predlogu direktive naj bi več pomena dobil izvleček prospekta, in sicer zaradi velike pozornosti, ki mu ga namenjajo t. i. mali vlagatelji. Napake v izvlečku prospekta bi lahko imele za posledico pravno odgovornost urednika. Vendar predlog določa, da število besed v dokumentu ni primeren kazalnik informativne vsebine dokumenta, ki jo je treba namesto tega iskati v vsebini t. i. ključnih informacij.

3.2.5.2 EESO podpira misel, da število besed ne more biti zadosten kazalnik informativne vsebine izvlečkov prospektov, vendar meni, da bi morala biti v predlagani direktivi navedena natančnejša merila za določanje tistih informacij, ki so najpomembnejše. Ker morajo vlagatelji naložbo ocenjevati na podlagi razmerja med pričakovanim tveganjem in donosom, bi morale biti ključne informacije tiste, ki najbolj vplivajo na profil tveganosti naložb, pri čemer pa je slednji sam po sebi le težko ugotovljiv. Zato se predlaga, da se ključne informacije določijo na podlagi njihovih morebitnih vplivov, ki jih je mogoče meriti s standardnimi kazalniki, že zajetimi v drugih predpisih EU, kot je npr. kazalnik „*value-at-risk*“. Alternativna tehnična rešitev, ki je namenjena poenostavitvi in jo EESO podpira, je v tem, da bi navedba „*value-at-risk*“ v izvlečku prospekta postala obvezna.

3.2.6 Predlog spremembe člena 7(2)

S predlagano spremembo naj bi stroške priprave prospekta prilagodili primernemu okviru z ozirom na obseg izdaje oziroma izdajo delniških pravic. Znano je, da stroški za pripravo prospekta

niso vedno povsem sorazmerni velikosti finančne transakcije in da so zato pri manjših transakcijah nesorazmerno visoki. V primeru izdaje delniških pravic pa se zmanjšanje obveznosti utemeljuje z domnevo, da so „obstoječi delničarji že sprejeli začetno odločitev o vlaganju v gospodarsko družbo in morajo biti s tem seznanjeni.“

EESO soglaša, da je treba zmanjšati fiksne stroške prospekta v odvisnosti od obsega finančne transakcije, ker gre za objektivno ugotovljen pojav. Nasprotno pa meni, da je utemeljitev, ki se navaja za zmanjšanje obveznosti glede pravic, nezadostna, ker izdaji pogosto sledi trgovanje z izdanimi pravicami, pri katerem so udeleženi tudi subjekti, ki bi bili lahko prikrajšani pri informacijah, ker v času izdaje niso bili delničarji družbe izdajateljice. Kot je bilo že rečeno, bi v obeh primerih uvedba obvezne navedbe „*value-at-risk*“ omogočila omejiti stroške priprave prospekta, ne da bi to pomembno vplivalo na informativno vsebino izvlečka dokumenta.

3.2.7 Predlog spremembe člena 8

S spremembo, predlagano za člen 8, naj bi odpadla obveznost objave navedb o garantu izdaje, če je to država, tako da bi lahko zmanjšali skupne stroške izdaje. EESO ta predlog načelno podpira, vendar priporoča, naj se v prospekt vključi vsaj zadnja ocena (*rating*) garanta, saj se ta podatek pri isti valuti denominacije vrednostnega papirja od države do države razlikuje in bi lahko jamstvo izhajalo tudi iz državnih institucij, ki so finančno samostojne, in morda iz javnopравnih družb, ustanovljenih posebej v ta namen.

3.2.8 Predlog spremembe členov 9 in 14(4)

Po tem predlogu naj bi veljavnost prospekta podaljšali s sedanjih 12 na 24 mesecev. EESO ponavlja svoje zgoraj navedeno stališče, da zaradi narave finančnih informacij ni mogoče togo določiti trajanja veljavnosti informacij. Zato priporoča, da se ohrani sedanja veljavnost 12 mesecev in da se organi za nadzor finančnih trgov pooblastijo, da lahko veljavnost na podlagi obrazložene zahteve izdajatelja podaljšajo za nadaljnjih 12 mesecev.

3.2.9 Predlog spremembe členov 10, 11(1), 12(2) in 14(4)

3.2.9.1 EESO odobrava predlagano črtanje člena 10 direktive, saj obveznost objave vseh informacij, ki so bile že dane na voljo v zadnjih 12 mesecih, izdajatelju povzroča nepotrebne dodatne stroške, brez kakršnekoli koristi za vlagatelja. Vlagatelji lahko s sodobnimi informacijskimi orodji zlahka priključijo prospekte iz preteklosti, zlasti zaradi predvidene spremembe člena 14, za katerega se predlaga razširitev obveznosti objave na spletu na običajni rok.

3.2.9.2 Predlogi sprememb členov 11 in 12 so posledica razveljavitve člena 10 in zato jim EESO ne nasprotuje, s pridržkom glede tega, kar je pravkar predlagano v prejšnji točki.

3.2.10 Predlog spremembe člena 16

3.2.10.1 Cilj predloga je predvsem pojasniti trenutek, ko preneha obveznost zagotavljanja informacij, zlasti zato, ker lahko do zaključka ponudbe in začetka trgovanja pride v različnih trenutkih. Po predlogu naj bi med obema trenutkoma izbrali tistega, ki se pojavi prej. EESO meni, da bi v predlog kazalo vključiti obveznost za finančne posrednike, zadolžene za ponudbo, da morajo objaviti obseg trgovanja z vrednostnimi papirji, ki so predmet ponudbe v času med zaključkom ponudbe in začetkom trgovanja. Obseg menjave vrednostnih papirjev v tem časovnem obdobju (ki so ga nekoč označevali kot „sivi trg“) mora potrditi organ nadzora in mora vsebovati tudi podatke o skupni menjavi med posredniki, ki sodelujejo pri ponudbi.

3.2.10.2 Predlog zatem določa enoten rok, v katerem lahko vlagatelji odstopijo od sprejetja: dva dni po objavi dodatne informacije k prospektu. EESO pozdravlja predlog o poenotenju

rokov za uveljavljanje pravice do odstopa od pogodbe, vendar priporoča, da se uvede obveznost obveščanja vlagateljev, ki so že sprejeli dodatni prospekt, prek e-naslova, navedenega posebej v ta namen.

3.2.11 Predlog spremembe člena 18

Predlagana sprememba člena 18 veljavne direktive je zelo tehnične narave in naj bi omogočala hitrejše posredovanje potrdil o skladnosti pripravljenih prospektov. Tako je mogoče zmanjšati stroške in tveganja, povezana s tehničnimi napakami pri objavljanju prospektov, zlasti v državah, v katerih t. i. „potni list“ ne deluje v celoti. EESO podpira ta predlog spremembe.

3.3 Analiza in pripombe o vsebini člena 2 predloga direktive v zvezi z Direktivo 2004/109/ES

Spremembe, predlagane v tem členu 2, se uporabljajo za usklajevanje vsebine prejšnjih točk z besedilom te direktive. EESO podpira predloge sprememb, vendar ponavlja zgoraj navedene pripombe.

V Bruslju, 18. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Pregled okoljske politike za leto 2008

(COM(2009) 304 konč.)

(2010/C 347/13)

Poročevalec: **g. RETUREAU**

Evropska komisija je 24. junija 2009 sklenila, da v skladu s členom 262 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu – Pregled okoljske politike za leto 2008

COM(2009) 304 konč.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 28. januarja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 460. plenarnem zasedanju 17. in 18. februarja 2010 (seja z dne 17. februarja) s 118 glasovi za, 4 glasovi proti in 10 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor meni, da institucije Skupnosti in države članice zelo resno obravnavajo problematiko podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja. Kljub temu bo potrebnega še veliko dela za sprejetje skupnih stališč in določitev številčno opredeljenih in vedno večjih obveznosti na mednarodni ravni, pri čemer bo treba ponovno proučiti politiko pomoči državam AKP in državam v razvoju na splošno. Enako velja tudi za glavne trgovinske partnerice, zlasti ZDA.

1.2 Področje skupnega ekološkega odtisa izdelkov bi moralo biti urejeno z minimalnimi standardi. Da bi bilo mogoče spremeniti vedenjske vzorce in doseči napredek pri ozaveščanju o novih problemih, s katerimi se mora človeška vrsta odslej spoprijemati, bi morala evropska politika še naprej temeljiti na kombinaciji zakonodaje ter prostovoljnih instrumentov in pobud. Razsežnosti, kot sta informiranje in izobraževanje, bi bilo treba razvijati v okviru civilne družbe.

1.3 Kažejo se že prvi znaki, da je celostna podnebno-energetska politika učinkovita. Vanjo pa bi bilo treba vključiti tudi druge toplogredne pline in druge gospodarske panoge (predvsem vse vrste prometa) ter pri tem spodbujati mednarodno sodelovanje.

1.4 Zakonodaja, kot je REACH, in okoljska odgovornost bosta imeli še naprej pomembno vlogo, ki jo bodo dopolnjevale pobude raznih gospodarskih panog, državljanov in potrošnikov.

1.5 Veliko direktiv, sprejetih v preteklih letih, zahteva pozorno spremljanje, s katerim bi se prepričali, da so bile direktive ustrezno prenesene in da je nacionalna zakonodaja, ki je bila dejansko sprejeta, učinkovita, predvsem kar zadeva nadzor nad njenim izvajanjem.

1.6 Poročilo je zelo izčrpno in izjemno koristno, toda kakšna je njegova razširjenost med državljani?

2. Glavne točke poročila Komisije

2.1 Leto 2008 je bilo za evropske državljane leto, ko so se tako kot še nikoli prej zavedli svetovne krize kot posledice podnebnih sprememb, ki jih državljani zdaj vidijo kot ključno politično prednostno nalogo.

2.2 Zato je toliko bolj potrebno razvoj usmeriti k nizkoogljičnemu gospodarstvu in varčevanju z viri. Za soočanje s temi izzivi bo potreben dodaten trud.

2.3 Gospodarstvo je kriza, kakršne doslej še ni bilo, močno prizadela. Finančna kriza je zadušila naložbe v realno gospodarstvo ter povzročila visoko brezposelnost in ogromno povečanje javnofinančnega primanjkljaja zaradi dajanja državnih posojil ter udeležbe v kapitalu bank in kreditnih ustanov.

2.4 Poročilo Komisije je podano v obliki sporočila Svetu in Evropskemu parlamentu. Posvetovanje z EESO o rednih vmesnih poročilih formalno ni potrebno, toda Odbor na splošno zahteva, da se mu ta poročila pošljejo, saj omogočajo spremljanje dejanskega izvajanja zakonodaje in usmeritev Skupnosti.

2.5 Letno poročilo o okoljski politiki za leto 2008 prikazuje stanje na področju pobud Skupnosti in njihove učinkovitosti, zlasti glede na zaveze o zmanjšanju količine toplogrednih plinov, dane v Kjotu, in nove zaveze, katerih sprejetje je bilo pričakovano na konferenci v Københavnu. Odbor je v zvezi s tem že sprejel mnenje ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ UL C 128, 18.5.2010, str. 116.

2.6 EU je po mnenju Komisije in glede na napovedi na dobri poti, da doseže cilje zmanjšanja emisij iz Kjotskega protokola o boju proti podnebnim spremembam. EU in večini njenih držav članic bo kot kaže uspelo izpolniti svoje zaveze o zmanjšanju emisij. Po zaslugi enostranskih prizadevanj nekaterih držav članic, ki proučujejo dodatne ukrepe, se celo predvideva, da bodo cilji preseženi.

2.7 Poročilo vsebuje pregled različnih področij, na katera se naša okoljska politika Skupnosti. Vendar je dokument Komisije zgolj povzetek. Celotno poročilo je namreč obsežen dokument z več kot 200 stranmi in je predstavljen v prilogi dokumenta Komisije.

2.8 Glede na skupne podatke za leto 2006 so bile junija 2008 emisije toplogrednih plinov v EU-15 za 2,7 % nižje v primerjavi z referenčnim letom (1990), medtem ko je v istem obdobju gospodarska rast znašala okoli 40 %. Obstoječe politike in ukrepi bi morali omogočiti, da bi se do leta 2010, tj. do sredine obdobja 2008–2012, za katerega smo se zavezali k 8-odstotnemu znižanju, emisije skupaj znižale za 3,6 % glede na referenčno leto. Dodatno 3-odstotno znižanje, ki bi skupno znižanje dvignilo na 6,6 %, bi dosegli z nakupom emisijskih kreditov, ki izhajajo iz projektov znižanja emisij v tretjih državah na podlagi kjotskih mehanizmov. Nadaljnje 1,4-odstotno znižanje bi dosegli s ponori ogljika.

2.9 Na ta način bi kjotski cilj lahko dosegli in ga celo presegli, saj države članice v svoje napovedi še niso vključile zgornjih mej, določenih v zvezi z razdelitvijo pravic do emisije za obdobje trgovanja s pravicami do emisije Skupnosti 2008–2012, s čimer bi lahko po pričakovanih dosegli še dodatno 3,3-odstotno znižanje emisij glede na referenčno leto.

3. Ugotovitve

3.1 Napovedi Komisije v poročilu za leto 2008 temeljijo na razmeroma starih skupnih podatkih, medtem ko so podatki od leta 2006 dalje nepopolni. Toda v letu 2008 so bili to edini razpoložljivi podatki, Komisija pa je upoštevala vse relevantne rezultate, zbrane do datuma objave. Kljub razočaranju nad rezultati podnebne konference v Københavnu Odbor meni, da mora EU doseči cilj zmanjšanja emisij, ki si ga je zastavila za leto 2012, in si še naprej prizadevati za dodatno zmanjšanje, ki ga je sprejela za leto 2020.

3.2 Veliko direktiv, sprejetih v preteklih letih, zahteva pozorno spremljanje, s katerim bi zagotovili, da so bile direktive ustrezno prenesene in da je nacionalna zakonodaja, ki je bila dejansko sprejeta, učinkovita, sploh kar zadeva nadzor nad njenim izvajanjem. Nekaterim državam članicam ni uspelo doseči ciljev, ki so jim bili določeni. Poročilo jasno izpostavi težave in ovire, ki še niso bile odpravljene, pa tudi ugotovljeni napredek. Je celovito in podrobno ter napoveduje nove kazalnike za ugotavljanje skupnega

ekološkega odtisa izdelkov in storitev. Želimo si, da bi se s poročilom seznanilo veliko ljudi ter da bi prihodnja poročila postala splošno znana in bi spodbudila spremembe vedenja na področju proizvodnje, distribucije in potrošnje.

3.3 Argument, da kriza ponuja priložnost za spremembo vzorcev proizvodnje in potrošnje v smeri trajnejših rešitev, Odbora ni v celoti prepričan. Kupna moč vse večjega števila družin se je zaradi brezposelnosti in zapiranja podjetij, med katerimi so nekatera svojo proizvodnjo preselila v tretje države, močno znižala. Zaposlitev in stanovanje sta predvsem za mlade še naprej glavni kratkoročni prioriteta, za kateri je treba poiskati pozitivne odgovore.

3.4 Zdi se, da se obseg negotovih oblik zaposlitve, npr. za določen čas ali za skrajšani delovni čas, povečuje. To povzroča nestabilnost, zaradi katere je manj verjetno, da bo prišlo do spremembe vzorcev potrošnje gospodinjstev in podjetij. Slednja včasih raje izvozijo dele proizvodnje, ki najbolj onesnažujejo, izven EU, kot pa da bi vlagala v druge proizvodne modele. To je toliko težje v razmerah, ko se je razpoložljivost kreditov zlasti za mala in srednje velika podjetja zmanjšala.

3.5 Poročilo zgolj površinsko obravnava vprašanje posledic krize, katerih odprava na okolju prijazen način je še daleč. Kriza je močno prizadela tudi države zunaj EU-27, zlasti države v razvoju. Težko si je predstavljati, da bi lahko za te države kmalu pripravili učinkovite politike, hkrati pa uradna razvojna pomoč in razne druge oblike pomoči hitro usihajo. Da bi lahko tem državam, ki nimajo niti sredstev niti tehnologije, pomagali v boju proti podnebnim spremembam, moramo hitro in dosledno spremljati pristop.

3.6 Če bi se preprosto vrnili v stare tirnice, ekonomski sistem pa bi pri tem ostal nespremenjen, ne bi prispevali k varnejšemu in kakovostnejšemu okolju. Toda signali finančnih trgov in industrije so daleč od tega, da bi bili vzpodbudni. Potrebujemo močno politično voljo, večje angažiranje evropskih državljanov ter objektivne informacije brez nepotrebnega povzročanja preplaha v javnih občilih.

3.7 V hitro razvijajočih se državah, kot so Kitajska, Brazilija in Indija, stari potrošniški modeli industrijskih držav s tržnim gospodarstvom še vedno veljajo za cilj, za katerega si je treba prizadevati, hkrati pa njihove vlade in državljani težka sprejemajo omejitve, ki jim jih želimo naložiti v povezavi z onesnaževanjem ter spremembo načina življenja in vzorcev potrošnje. Obveznosti, povezane z bojem proti podnebnim spremembam, doživljajo kot neke vrste zgodovinsko krivico, ki sem jim godi v času, ko želijo svoje prebivalstvo izvleči iz revščine ter spodbujati izobraževanje in zdravje s pomočjo industrializacije podizvajalskih storitev za mednarodne gospodarske družbe.

3.7.1 Te države prosijo za pomoč in tehnologijo, kar bo treba vzeti zelo resno, če želimo doseči napredek v smeri, ki je bila načrtovana s podnebnimi dogovori.

3.8 Vprašanje transporta z enega na drugi konec sveta med členi razdrobljenih proizvodnih verig in do krajev potrošnje, ki so zelo oddaljeni, je treba temeljito proučiti in se nanj odzvati z ustreznimi ukrepi. Internalizacija dejanskih stroškov v zvezi z okoljem in podnebjem je trenutno na ramenih potrošnika, in sicer kot strošek in tudi kot onesnaženje. Odbor zato podpira prizadevanja za revizijo konvencije MARPOL in omejevanje onesnaževanja, ki ga povzročajo ladje, hkrati pa bi bilo treba uvesti še globalna pravila za finančne trge, za boljšo transportno logistiko in za spodbujanje trajnostne proizvodnje.

3.9 Odbor se strinja s Komisijo, da bi morale vlade svoje načrte za vnovični zagon gospodarstva uporabiti za doseganje boljše energetske učinkovitosti ter si pri tem prizadevati za razvoj okoljske infrastrukture in spodbujati ekološke inovacije.

3.10 Močna okoljska politika lahko pripomore k začetku okolju prijaznejšega okrevanja gospodarstva z manjšim ogljikovim odtisom in k spremembam vzorcev potrošnje podjetij in gospodinjstev.

3.11 Hitro zmanjševanje biotske raznovrstnosti po svetu (izumrtje številnih živalskih in rastlinskih vrst, med katerimi so številne, npr. ptice in čebele, zelo ogrožene, a hkrati nujne za kmetijstvo) bi moralo spodbuditi izvajanje politik, s katerimi bi opočasnili izumiranje vrst. To se predvsem nanaša na:

— gospodarjenje z gozdovi in prenehanje goloseka v pragozdovih in deževnem gozdu;

— metode kmetovanja (ugotovljeno je bilo, da obstoječi fitosanitarni izdelki vplivajo na zdravje čebel in prehrano ptic).

3.12 Odbor pozitivno ocenjuje vzpostavitev novih kazalnikov, ki upoštevajo biotsko raznovrstnost in podnebje. Ta pristop je bil prvič uporabljen za Eurostat, in sicer za prednostna področja 6. akcijskega programa za okolje.

3.13 CO₂ ni edini plin s toplogrednim učinkom. Pozorno bi bilo treba spremljati tudi NO_x (dušikovi oksidi) in vse, kar bi utegnilo vplivati na ozonski plašč in sprožiti segrevanje ozračja.

3.14 Odbor poudarja pomembnost ozaveščanja in aktivne udeležbe državljanov, ki jih je treba usmeriti k upoštevanju dobre prakse na področju potrošnega blaga, omejevanja količine gospodinjskih odpadkov in njihovega ločevanja. Prav tako je nujno ozavestiti podjetja in med njihove obveznosti na področju družbene odgovornosti vključiti boj proti podnebnim spremembam.

3.15 Večino programov in zakonodaje, na katere se sklicuje poročilo, je EESO ob primernem času (2) obravnaval v svojih mnenjih. Odbor je poleg tega ustanovil stalno opazovalno skupino za trajnostni razvoj, da bi učinkoviteje prispeval k strategijam za boj proti podnebnim spremembam, k spremljanju politik in zakonodaje Skupnosti ter nadzoru nad njihovo učinkovitostjo.

V Bruslju, 17. februarja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

(2) Mnenja EESO: UL C 128, 18.5.2010, str. 122; UL C 318, 23.12.2009, str. 97; UL C 317, 23.12.2009, str. 75; UL C 318, 23.12.2009, str. 92; UL C 306, 16.12.2009, str. 42; UL C 277, 17.11.2009, str. 67; UL C 277, 17.11.2009, str. 62; UL C 318, 23.12.2009, str. 88; UL C 218, 11.9.2009, str. 55; UL C 218, 11.9.2009, str. 50; UL C 218, 11.9.2009, str. 46; UL C 175, 28.7.2009, str. 34; UL C 218, 11.9.2009, str. 59; UL C 306, 16.12.2009, str. 39; UL C 204, 9.8.2008, str. 66.

Cena naročnine 2010 (brez DDV, skupaj s stroški pošiljanja z navadno pošto)

Uradni list EU, seriji L + C, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	1 100 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, papirna različica + letni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	1 200 EUR na leto
Uradni list EU, serija L, samo papirna različica	22 uradnih jezikov EU	770 EUR na leto
Uradni list EU, seriji L + C, mesečni zbirni CD-ROM	22 uradnih jezikov EU	400 EUR na leto
Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila), CD-ROM, 2 izdaji na teden	Večjezično: 23 uradnih jezikov EU	300 EUR na leto
Uradni list EU, serija C – natečaji	Jezik(-i) v skladu z natečajem(-i)	50 EUR na leto

Naročilo na *Uradni list Evropske unije*, ki izhaja v uradnih jezikih Evropske unije, je na voljo v 22 jezikovnih različicah. Uradni list je sestavljen iz serije L (Zakonodaja) in serije C (Informacije in objave).

Na vsako jezikovno različico se je treba naročiti posebej.

V skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 920/2005, objavljeno v Uradnem listu L 156 z dne 18. junija 2005, institucije Evropske unije začasno niso obvezane sestavljati in objavljati vseh pravnih aktov v irščini, zato se Uradni list v irskem jeziku objavlja posebej.

Naročilo na Dopolnilo k Uradnemu listu (serija S – razpisi za javna naročila) zajema vseh 23 uradnih jezikovnih različic na enem večjezičnem CD-ROM-u.

Na zahtevo nudi naročilo na *Uradni list Evropske unije* pravico do prejemanja različnih prilog k Uradnemu listu. Naročniki so o objavi prilog obveščeni v „Obvestilu bralcu“, vstavljenem v *Uradni list Evropske unije*.

Format CD-ROM bo leta 2010 nadomeščen s formatom DVD.

Prodaja in naročila

Naročilo na razne plačljive periodične publikacije, kot je naročilo na *Uradni list Evropske unije*, je možno pri naših komercialnih distributerjih. Seznam komercialnih distributerjev je na spletnem naslovu:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_sl.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nudi neposreden in brezplačen dostop do prava Evropske unije. To spletišče omogoča pregled *Uradnega lista Evropske unije*, zajema pa tudi pogodbe, zakonodajo, sodno prakso in pripravljalne akte za zakonodajo.

Za boljše poznavanje Evropske unije preglejte spletišče <http://europa.eu>

